BİYOGRAFİK ROMAN

İsyancı Köle

SPARTACUS

Aleksandr Pavloviç Bilizinski

Etkin yayınevi

Siz onları hiç böyle tanımadınız...

Spartacus, bir dönem özgürlüğün simgesi olarak anılmıştır. Ezilen kölelerin ayaklanması binlerce yıldır var olmakla birlikte, bir kölenin Thomas Moore'un ütopyası gibi Güneş Ülkesi'ni kurmaya çalışması, Spartacus'ü diğer kölelerden önemli ölçüde ayırmaktadır.

Elinizde tuttuğunuz bu kitap için Spartacus'ün bin yıllara sığan özgürlük mücadelesinin başka türlü bir anlatımı da denilebilir..

Biyografik Roman Dizisi: 7

© Etkin Yayınevi
Ekim 2004

Bu kitabın her türlü yayın hakları Fikir ve Sanat Eserleri Yasası gereğince Bilgi Basın Yayın Paz. San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir.

Genel Yönetmen
Kesim Danışman

Sayfa Düzeni ve Kapak Tasarım
Ali İmren

Baskı
BRC Basım (0312) 384 44 54

ISBN: 975-6391-09-X

Etkin Yayınevi
İzmir-1 Cad. 3/17 Kat:5 Kızılay / ANKARA
Tel: (0312) 229 18 66 **Fax:** (0312) 229 97 33
Web: www.etkinyayinevi.com
e-mail: etkin@etkinyayinevi.com

Etkin Yayınevi, Bilgi Basın Yayın Paz. San. ve Tic. Ltd. Şti.'nin alt kuruluşudur.

İSYANCI KÖLE
SPARTACUS

BİYOGRAFİK ROMAN

Aleksandr Pavloviç Bilizinski

Çeviren
Mümtaz İdil

Etkin
yayınevi

Kırık Bir Burun Aranıyor

Crassus, "Bulun onu!" diye bir kez daha bağırdı.

Askerler yeniden kölelerin arasına daldılar. Binlerce kölenin parçalanmış cesedi çevreye yayılmıştı. Yaralılar daha çoktu. Kimi yere uzanmış, kimi çömelmiş, kimisi de ayakta yaralarını tedavi etmeye çalışıyordu. Hava oldukça serindi. Akdeniz'den esen serin rüzgâr, lime lime olmuş giysiler içindeki kölelerin işini iyice zorlaştırıyordu. Yarımadada kış başlamak üzereydi.

Kölelerden sağlam olanlar, büyük bir "vakarla" Romalı askerlerin kendilerini tartaklamalarına karşılık istiflerini bozmadan duruyor, sorulan sorulara kısa cevaplar veriyorlardı.

"Spartacus aranızda mı?"

"Burada!"

"Hanginiz Spartacus?"

"Ben!"

Cevap verenin yanındaki köle, eliyle az ötedeki arkadaşını gösterdi:

"Bu da Spartacus, şu ilerideki de..."

Başka bir köle bağırdı:

"Hayır! Spartacus benim!"

"Varinya nerede?"

"O da kim?"

Romalı asker kılıcını tehditkâr biçimde kaldırdı:

"Bilmezmiş gibi konuşma sefil! Spartacus'ün kadını!"

"Spartacus'ün kadını mı? Burada kadın yok!"

"Spartacus'ü gösterin bize!"

"İşte, şuradakiler! Onların hepsi Spartacus!.."

Askerler deliye dönmüş gibi ayaktaki köleleri kırbaçlıyor, zincirlerle dövüyor, hançerleriyle yağlı ve terli vücutlarına ince çizikler atıyorlardı. Sonuç değişmiyordu: Hiçbiri Spartacus ile ilgili bilgi vermeye yanaşmıyordu. İşin doğrusu, hiçbiri Spartacus'ün nerde olduğunu bilmiyordu.

Crassus aralarına girdi. İri burnu soğuktan kıpkırmızı olmuştu. "Bana bakın!" diye bağırdı. "Siz Spartacus'ün kim olduğunu söyleseniz de söylemeseniz de, hepinizin sonu çarmıha gerilmek olacak! Bana Spartacus'ün yerini söyleyecek olanı bağışlayacağıma söz veriyorum! Boşuna onu korumaya çalışmayın. Öldüyse, ölüsünü gösterin, eğer aranızdaysa ortaya çıksın. O şarlatanın yüzünden yeteri kadar insan öldü. Kendinize acıyın! Onun ölüsünü veya dirisini bulamazsam, hepinizi çok acılı bir ölüm bekliyor. Haydi! Aranızdan yürekli biri çıksın da Spartacus'ü ölü veya diri göstersin bana! Bunu yapanın kılına bile dokunmayacağıma söz veriyorum!"

Kölelerden büyük bir homurtu koptu ama Crassus'un beklediği yanıt gelmedi.

"Eğer aranızdan biri Spartacus ise o da sizler gibi ölecek domuzlar!"

"Öyleyse niye soruyorsun sersem!" diye bağırdı Galyalı bir gladyatör. Askerler hemen o yana yöneldiler. Köle, yaklaşan askerlere aldırmadan hışımla kendisine bakan

Crassus'a gülerek, "Ne o?" dedi. "Neden öyle hiddetle bakıyorsun? Yoksa beni öldürecek misin?"

"Öldüğünden emin olmak istiyor da ondan soruyor!" diye bağırdı kölelerden biri. "Yoksa, her an Spartacus'ün ensesinde olduğunu sanacak. Senato'nun soylu efendisi Roma'ya bir kanıt götürmek istiyor tabii. Oradakiler de Spartacus'ün öldüğünü öğrenince Bay Marcus rahatlayacak, alkışlanacak, el üstünde tutulacak!"

Crassus sinirle atından indi. Asiler doğru söylüyordu ama onlara doğru düşündüklerini hissettirmemeliydi. Uydurabileceği bir bahane de yoktu. Tek umudu, Spartacus'ün aralarında olması halinde, kendiliğinden ortaya çıkmasıydı. Aralarından birkaçının hemen oracıkta öldürülmesi, Spartacus'ün kendini ele vermesi için yeterli olabilirdi. Eğer hiç kimseden ses çıkmazsa bu, Spartacus'ün aralarında bulunmadığını ya da ölmüş olduğunu gösterecekti. Asıl sorun da burada ortaya çıkıyordu işte. Daha önce denemişti bu yolu Crassus, başarılı olamamıştı.

Kölelere Spartacus'ü ilk sorduğunda aralarından biri elini kaldırıp, "Benim!" demiş, aynı anda yüzlerce kişi elini kaldırarak kendisinin Spartacus olduğunu iddia etmişti. Crassus, sesin ilk geldiği yerdeki onlarca köleyi öldürtmüş ama Spartacus'e benzeyen birini bulamamıştı.

Bir keresinde de ilk söyleyeni saptamayı başarmışlar ve muhafızlar hemen oracıkta köleyi öldürmüştü; ama ölen köle öylesine ufak tefek, öylesine genç ve çelimsiz biriydi ki, onu Spartacus diye Roma Senatosu'na "yutturmak" imkansızdı. Özellikle de Comitia Cuiriata'yı kandırma şansı hiç yoktu. Çünkü her şeyden önemlisi, bu kölenin burnu kırık değildi.

Crassus, Spartacus'ü bulamadan Roma'ya dönecekti.

Durum bunu gösteriyordu. Asıl korkunç olanı, başarılı Thurium zaferinin ardından, cumhuriyeti barbar istilasından kurtarmış bir komutan olarak döneceği Roma'da sırf bu yüzden gözden düşme tehlikesi yaşayacaktı. Spartacus ölmediği sürece, kazanılan bu savaşın, daha önceki köle ayaklanmalarında kazanılan savaşlardan daha parlak bir zafer olmadığı hep söylenecekti. Spartacus'ün bir gün döneceği ve Roma'yı Romalıların başına yıkacağı, kaçınılmaz bir söylence olacaktı. Crassus'u sıkıntıya sokan, başını ağrıtan neden işte buydu.

Soru çok önemliydi ve karşılığı yoktu:

Spartacus neredeydi?

Elinde Spartacus ile ilgili en önemli bilgiler; kırık bir burnunun olduğu, ellerinin büyüklüğü, yüzünün yayvanlığı ve gözlerinin rengiydi. Hepsi bu kadardı.

Henüz "arzuladığı" gibi kırık bir burun bulamamıştı!

Talihsiz bir hamam sohbeti.

Thurium yakınlarındaki büyük meydan savaşından sekiz ay kadar sonra, Via Aurelia'daki Roma hamamlarının en ünlülerinden Aqua'da, Marcus Licinius Crassus, Spartacus'ün nasıl öldüğünü, yeğeni Caius Crassus'a anlatmıştı.

Yeğenine anlattığı hikayeyi, altı ay önce Appia yolundan muzaffer bir komutan olarak dönerken kendine de anlatabilseydi, dehşeti çok daha kolay atlatabilirdi. Kendini kaybetmişti o sıralar Crassus. Spartacus'ün ölmediği ve bir gün gelip Roma halkının önünde kendisini rezil edeceği düşüncesiyle vahşileşmiş, insanlıktan çıkmıştı.

Spartacus altı aydır ortaya çıkmadığına göre cehennemi boylamış olmalıydı. Ölüsünün bile kendisini perişan etmeye yettiğini düşündükçe, Crassus kendinden utanıyordu. Her şey yoluna girmişti sonunda girmesine, ancak Appia

yolu boyunca çektiklerini bir kendi bilirdi bir de Tanrılar Tanrısı Jüpiter...

Caius'a anlattığı öykü tümüyle yalandı.

Caius ile hamamda geçirdiği o gün de kapkara bir gün olmuş, ağır bir darbe aldığını hissetmişti; ama yine de Spartacus'ün kırık burnunu aradığı günlere göre daha şanslı sayılırdı.

Caius, hamamın mermer taşlarından birine uzanmıştı. Üzerine çektiği beyaz örtü, vücudunun büyük bölümünü açıkta bırakıyordu. Baygın gözlerle amcasına bakarak, "Spartacus'ü yenmeyi başardın yüce Crassus. Peki, onu bana biraz anlatsana. Nasıl bir insandı?" diye sordu. "Yani uzun boylu, iri yapılı mıydı? Yakışıklı mıydı? Herkes onun ufak tefek biri olduğunu söylüyor..."

"Evet, öyle iri yarı biri sayılmazdı."

"Anlat, nasıl gördüğünü anlat, haydi!"

Crassus boğazını temizler gibi öksürdü. "Sekiz aydır seni görmüyorum Caius," diye yutkundu. "Başka şeyler konuşsak?"

"Haydi! Anlatmanı istiyorum," diye kıkırdadı Caius.

Crassus, yattığı mermerin üzerinde hafifçe doğruldu, bir elini başının altına destek yaptı ve anlatmaya başladı:

"Onu, Thurium'daki savaşın son gününde gördüm. Canını dişine takmış bana ulaşmaya çalışıyordu. Önüne kim çıkarsa deviriyordu. Bir elinde Trakyalı kaması, diğerinde Galyalıların kullandığı cinsten büyük bir kılıç vardı. Bir yandan dövüşüyor bir yandan da bana küfürler yağdırarak bulunduğum yere yaklaşıyordu. Umutsuz bir çabaydı bana ulaşması ama vazgeçmiyordu. 'Piç kurusu!' diye bağırıyordu bana. 'Aşağılık Romalı! Yanına geldiğim anda kendini ölmüş bil!' Atımın üzerinde öylece durmuş onu izliyordum. Birbirinden uzak göz yuvaları, yeşil bir irin

gibi, nefretini ve cesaretini aynı anda kusuyordu sanki. Bana ulaşamayacağını biliyordum, ama ulaşmış bile olsa iki darbede işini bitirebilirdim. Çok yorgun ve güçsüz gözüküyordu. Üstelik üzerinde irili ufaklı onlarca yara vardı ve sürekli kanıyordu. Neredeyse tüm vücudu kırmızıya boyanmıştı..."

Crassus sustu, kendisini hayranlıkla dinleyen Caius'un güzel yüzüne baktı. Yirmi üç yaşındaki yeğeni tam bir erkek güzeliydi. Kuzguni siyah saçları bukle bukle kulaklarının üzerinden sarkıyor, birkaç perçem de koyu kahverengi gözlerini ve biçimli kaşlarını örtüyordu. Çok uzun ve bakımlı kirpikleri vardı; iri gözleri, biçimli burnu ve dolgun dudaklarıyla tam bir uyum oluşturuyordu. Erkekten çok bir genç kız gibi çekici duruyordu. Bu haliyle kadınların yanı sıra, birçok erkeğin de iştahını kabartıyor, ancak bu durumdan hiçbir rahatsızlık duymadığını her fırsatta belli ediyordu. Crassus'un bir an gönlü kabarır gibi oldu. Yeğenine büyük bir iştahla baktı, ancak "kötü" düşüncelerini aklından hemen kovdu. Artık istese de Caius'la birlikte olamayacağını düşündü. Bacak arasında hayali bir sızı hissetti. Canı yanmaya başlamıştı yeniden. "Kahrolası Yahudi," dedi dişlerini sıkarak.

Caius, kendisine bir şey söylenmiş gibi, "Duyamadım Licinius," diye döndü. Yüzünde vahşi ve arsız bir gülümseme vardı. Amcasının sustuğunu görünce, yeniden ve şımarık hareketlerle, "Susmanın sırası mı şimdi?" dedi. "Merak ettim, anlatmaya devam et."

Crassus yine birkaç kez boğazını temizledikten sonra, "Söylediğim gibi," diye konuşmasını sürdürdü. "Bana kadar ulaşamayacağını biliyordum. İki yüz adım kadar uzaktaydı ve onlarca asker çevremi kuşatmış beni koruyordu. Hepsini birden öldürüp de bana kadar gelmesi mümkün

değildi." Kısa bir an için sustu. Nedense biraz önceki kadar keyif almıyordu anlattıklarından. Kendi yalanları kendini sıkmaya başlamıştı. Derin bir şoluk alıp güçlükle devam etti:

"Yine de büyük bir hayranlıkla hareketlerini izliyor, gelmesini istiyordum. Kendi ellerimle onu öldürmek bana büyük zevk verecekti. Ancak bana kadar ulaşmaya fırsat bulamadı. Önce iki mızrak darbesi aldı. Çok ağır darbelerdi bunlar. Sonra birkaç kılıç böğrüne ve sırtına saplandı. Yanında onu korumaya çalışan bir-iki gladyatörü vardı, ama onların da yapabileceği fazla bir şey yoktu. En son göz göze geldiğimizde, yeşil gözleri nefretle parladı ve askerlerin arasında kayboldu. Sanırım düşmüştü. Havaya kalkan ve inen kılıç darbeleri uzun süre devam etti. Bir ara onu unutup savaşın öteki cephesiyle ilgilenmeye başladım. Yeniden aklıma geldiğinde ilk gördüğüm yere döndüm. Paramparça olmuş, yerde yatıyordu. Tanınmayacak haldeydi."

"Cesedini niye Roma'ya getirmedin?"

"Dedim ya, tanınmayacak haldeydi. Onu ya da başka bir cesedi de getirsem fark etmezdi..."

"Tanınmayacak haldeydi ha? Peki nasıl tanıdın?" Caius bir an sustu, ardından fısıltıya benzer bir sesle, "İki yüz adımdan yeşil gözlerini gördüğüne göre... Tanımak zor olmamıştır aslında," dedi. Yeniden sesini yükselterek, şımarık bir edayla, "Gerçekten, nasıl tanıdın onu Marcus?" diye yineledi.

Crassus durakladı. Böyle bir soruyu bekliyordu, yine de kekeledi:

"İşin doğrusu, Spartacus gibi insanların yüzü kolay kolay unutulmaz. Bir ayrıntı bile insana onu hatırlatabilir. Gözlerinde feri sönmemiş nefret, uzun ince parmaklar,

kürek gibi eller, Trakyalı kamasının kabzasındaki kakmalar..." Duraksadı, "kırık bir burun," diyecekti, nedense söyleyemedi. "Ne bileyim, bir yığın şey sana düşmanını ya da dostunu hatırlatır. Ben de öyle tanıdım. İnsan düşmanının yüzünü asla unutmaz Caius, bunu aklından çıkarma. Sen de bunu tadacaksın bir gün. Kaldı ki, Spartacus düşmandan da öte bir şeydi, unutulması olanaksız bir iblisti o!"

Caius Crassus, amcasının söylediklerinden pek tatmin olmamıştı. Yine de Marcus Crassus'u onaylarcasına başını sallayarak, "Galiba haklısın," dedi. "İnsan düşmanının yüzünü asla unutmuyor."

Crassus, yeğeninin ses tonunda bir gariplik hissetti. Yüzüne baktı ama yeğeni tırnaklarıyla ilgileniyordu.

"Yeter artık ufaklık! Sana burada bütün gün oturup Spartacus'ü anlatacak değilim. Hamamda biraz daha kalacak olursak, derimizi de burada bırakmak zorunda kalacağız. Julia seni bekliyordur. Çıkalım artık."

Caius, amcasının yağlı ama göze pek de çirkin görünmeyen kıllı vücuduna baktı. Hayalinde canlandırdığı Spartacus'ün vücuduyla karşılaştırdı ve aslında savaşı amcasının kaybettiğini düşündü. Kaslı bacakları, orta yaşına rağmen hâlâ pek de belli olmayan göbeği ve fırça gibi beyaza çalan saçlarıyla amcası yakışıklı sayılırdı ama dilden dile dolaşan, efsaneleşen Spartacus ile boy ölçüşecek kadar değildi kesinlikle.

"Varinya ne oldu Licinius?" diye beklenmedik bir soru sordu Caius. Crassus o anda kıpkırmızı kesilmişti.

"O nereden çıktı şimdi?"

"Yapma Marcus Licinius," diye üsteledi Caius. "Yoksa, Varinya'nın kim olduğunu bilmediğini mi söyleyeceksin?"

Crassus, savaşlarda gösterdiği olağanüstü soğukkanlılığa

rağmen, o anda tüylerinin diken diken olduğunu hissetti. Bu soruda bir tuhaflık vardı. Sorunun arkasından geleceklerin kendisini daha da üzeceğini biliyordu. Caius ustaca kendisini sıkıştırıyordu. Spartacus üzerine uydurduğu hikaye gibi bir hikaye uyduramayacağının farkındaydı. Buna zamanı yoktu, hazırlıklı değildi. Soru beklenmedik bir soruydu çünkü.

"Tanımıyorum diye bir şey söylemedim." Sesi güçlükle çıkıyordu. "Neden ondan söz etme ihtiyacı duyduğunu anlayamadım?"

"Spartacus'ten söz edip de, güzelliği dillere destan olmuş, ünü Afrika'ya kadar yayılmış sevgili karısı Varinya'dan söz etmemek mümkün mü?"

Caius, arsızlığı iyice ele almıştı artık. Yumuşak hareketlerle ayağa kalktı, "Sevgili amcacığım, Triumviliğin en güçlü adaylarından Yüce Marcus Licinius haklı, biraz daha kalırsak derimizi hamamda bırakacağız. Gidelim!"

Crassus, "Dur biraz!" diyerek Caius'u engelledi. "Varinya'dan neden söz etme ihtiyacı duyduğunu bana daha açık anlatmalısın!"

Caius, etli dudaklarına yayılan şuh bir gülümsemeyle, "Bu kadar saf olamazsın Yüce Marcus Licinius. Bütün Roma, senin Spartacus'ü Varinya yüzünden elinden kaçırdığını biliyor. Üstelik savaştan sonra Varinya'yı ve çocuğunu bulamadığını da biliyor. Kendi kendine hikayeler uydurma amcacığım. Spartacus'ün hikayesi gibi bir hikaye anlatma bana. Varinya'ya ne oldu? Asıl onu anlat!"

Caius bunları söyledikten sonra hafifçe kırıtarak hamamın çıkışına doğru yürüdü. Bütün bunlar, hamamda çalışan görevlilerin gözü önünde oluyordu ve Crassus daha fazla aşağılanmaya dayanamayacağını biliyordu. Thurium'dan Roma'ya kadar ardı ardına gelen bu

felaketlerden kurtulmanın bir yolu olmalıydı. Mesela, kadın kılıklı yeğeninin boğazını keserek işe başlayabilirdi!

Ancak öfkesine teslim olmaması gerekiyordu. Felaketlerin felaketlere kucak açtığını çocukluğundan beri biliyordu ve çok yaşamıştı. Sakin olmalı, düşünmeli ve Roma'dan intikam alması gerektiği gün de intikamını almalıydı. Bir "şıllığın" kafasını kopartarak onurunu koruyamaz, aksine daha da rezil olurdu.

"Varinya ve piçini bulamadım!" diye seslendi Caius'un arkasından. "Çok aradım ama sanki buhar olup uçtular. Belki de öldüler ama cesetleri de yoktu."

"İri yarı, kara derili bir adam vardı gladyatörlerin arasında. Ya onu? Onu bulabildin mi? Siyah cesetler çabuk fark edilir Licinius Crassus, eğer yanmamışlarsa!"

Olaylar, Marcus Crassus'un kafasından şimşek gibi geçti. Soru işareti yaratan bazı boşluklar sanki bir anda dolmuştu.

"Sen ha? O sendin!" diye bir çığlık attı ve kendi sesinden ürkerek çevresindeki görevlilere baktı. Şaşkınlık gözlerinden okunuyordu. İki adımda Caius'u yakaladı ve tek eliyle bir hamlede dizlerinin altına aldı. Görevliler bir kavgayı önlemek üzere koşuştularsa da, Crassus'un boşta kalan eliyle durmaları için işaret yapması üzerine oldukları yerde kaldılar.

Tablo komik görünüyordu. İri yarı, tombul Crassus, zayıf ve narin yeğenini tek dizinin altına almış, bir eliyle de boğazına yapışmıştı.

"Söyle," diye bağırıyordu. "Bu konuda ne biliyorsun? Hemen anlat!"

Caius, iri yarı amcasının ağırlığı altında ezildiği gibi, boğazını sıkan eli yüzünden de nefes alamıyordu. Yine de yüzündeki alaycı gülümseme kaybolmamıştı. Hırıltılı ve

zor duyulan bir sesle, "Boğazımı bu kadar sıkarsan konuşamam ki..." diyebildi.

Crassus, yeğeninin boğazını biraz daha sıkacak olsa, boynunu kıracağından emindi. Kendini zor tutuyordu. Kısa sürede aklı başına geldi. Yeğenini öldürmesi halinde çok zor durumda kalabilirdi. Bu kadar muhafızın ağzını kapamak için binlerce aureus da harcasa, bu cinayet mutlaka duyulurdu. İşi başka türlü halletmeli, yeğeninin konuşmasını sağlamalıydı.

Caius'un üzerinden kalktı. Alnında biriken terler yanaklarından aşağı akıyordu. Caius boğazını ve göğsünü tutarak doğrulmaya çalıştı. Bir yandan da öksürüyordu. Crassus, yeğeninin beyaz giysisinin yakalarından tutarak doğrulmasına yardım etti. Caius ayağa kalktığında eli hala boğazındaydı. Crassus yakasını bırakmamıştı. Caius'u kendine doğru çekerek, kenetlenmiş dişlerinin arasından fısıldadı: "Konuşmamız gerek sevgili yeğenim!"

Amcasının ağırlığından kurtulunca, Caius rahatladı. Yeniden alaycı bir gülümseme yüzünü kapladı. Muhafızlara dönüp, "bir şey yok merak etmeyin" anlamında göz kırptı.

Crassus, "Konuşmamız gerek Caius," diye tekrarladı. "Bana her şeyi anlatacaksın! Ama her şeyi!"

"Bu, bir preatorun emri mi, yoksa bir amcanın ricası mı?" Caius hâlâ çok sakindi.

"İkisi de değil!" diye sert bir karşılık verdi Crassus.

"Bütün güzel sözler preatorlardan çıkmaz Marcus. Bana biraz önce ne dedin, anımsıyor musun? 'İnsan düşmanının yüzünü asla unutmaz Caius!' Hah! Vandalların bir sözü vardır Licinius, peki sen onu bilir misin? Vandallar der ki, 'İhanetin karşılığı her zaman, ihanetin kendisinden daha ağırdır. Eğer bunu bilmiyorsan ihanet et, yoksa cesaret bile

edemezsin!' Bilmem ne demek istediğimi anlatabildim mi?"

Caius, çevik adımlarla çıkışa doğru yürüdü. Kendisine uzatılan kuru giysileri çabucak üzerine geçirdi ve çıkış kapısını açarken son vuruşunu yaptı:

"Sen artık erkek bile sayılmazsın Crassus! Sen şişko ve işe yaramaz bir pislik çuvalısın. Seninle konuşacak hiçbir şeyim yok!"

Hızla kapıyı çarptı ve gözden kayboldu.

Crassus ikinci kez dizlerinin üzerine çöktü, ama bu kez altında "sevgili" yeğeni yoktu.

"Her şeyi biliyor şıllık," diye mırıldandı. "Yahudi'yi de biliyor, Spartacus'ü de!"

Crassus kendisiyle hesaplaşıyor

Hamam sohbetinin ardından Crassus uzun süre kendine gelemedi. Caius'un oyununa gelmişti. Önüne gelen herkes kendisiyle bir şekilde oynuyordu. Oysa Roma'nın üç büyük adamından biriydi ve bu konuma gelmeyi hak edecek kadar başarılarla dolu bir yaşamı vardı. O halde bu adamlar nasıl oluyordu da onu bu kadar kolay tuzağa düşürebiliyordu? Bu kadar aptal mıydı? Bu kadar saf, çaresiz miydi?

Yoksa çıldırıyor muydu? Bütün yaşadıkları aklını başından almıştı belki de. Çarmıha gerdirdiği binlerce kölenin ruhu el ele tutuşmuş, onu Tanrılar Tanrısı Jüpiter'e mi şikayet etmişti? Jüpiter, aklını bir süre için Alplerin buzuluna mı gömmüştü?

Caius, son olaylar hakkında çok şey biliyordu. Bildiklerinden en önemlisi de, Spartacus'ü gördüğü yalanıydı. Yahudi David'in yaptığından da haberi vardı. Aslında, David'in yaptığını neredeyse tüm Roma biliyordu. Aşağılık Yahudi, binlerce askerin gözü önünde yapmıştı alçakça saldırıyı. Ama Spartacus ile ilgili yalanı kendine söylemekten bile utanmıyordu Crassus. Öyle olmasını istiyordu çünkü. O yalana inanmak istiyordu, inanmak zorundaydı. Evet, Spartacus'ü hiç görmemişti. Gördüğünü

söyleyen diğer yalancılar gibi, o da hiç görmemişti. Ona öldüğünü söylemişlerdi, o kadar. Ancak yüreğinin derinliklerinden bir ses Spartacus'ün ölmediğini fısıldıyordu ve işte bu ses onu dehşete düşürüyordu, hem de çok...

Üstelik, Spartacus'ün en son Napoli'de bir yelkenliye bindiği dedikodusu tüm Roma'yı sarmıştı. Bu mümkün olabilir miydi?

Hayır!

Ama ya gerçekten yelkenliye binen Spartacus ise...

"Olamaz," diye düşündü. "Onun öldüğünü biliyorum ama kanıtlayamıyorum. Bu tür söylentiler olacak tabii ki. Bu gün Napoli'de görünecek, yarın Kartaca'da ortaya çıkacak, öbür gün Roma yakınlarına kadar sokulacak. Kim bilir, belki bir gün yeniden Numidya ocaklarından sesi gelecek... Bu söylentileri engellemem mümkün değil. Eğer cesedini bulabilseydim sorun kalmayacaktı. Ah, aptalca davrandım, çok aptalca davrandım."

Aramıştı, günlerce aramıştı Spartacus'ün, canlısını, cesedini, Varinya'yı... Bu, haksızlıktı! Kimse kendisini bu küçük yalanlar için suçlayamazdı. Sonuçta o, tarihin bu güne kadar yaşadığı en büyük köle ayaklanmasını bastırmış bir komutandı. Saygı görmeliydi! En büyük olmalı, öyle kabul edilmeliydi. Varinius, Cladius gibi ünlü komutanlar Spartacus'ün önünde kırılıp gitmişti; ama o Spartacus'ü dize getirmiş, köle ayaklanmasını bastırmış, binlerce köleyi Appia'yı kanla boyayacak kadar yol boyunca çarmıha gerdirmişti. Bütün bunların hiç anlamı yok muydu? Bütün istenilen kırık bir burun muydu yani? Yoksa kimse kendisinden Spartacus'ün cesedini istemiyordu da, kendi korkusu muydu bütün bunlar? Bir gün Spartacus'ün yeniden karşısına dikilip, "İşte buradayım çarığımın generali!" demesinden mi korkuyordu?

Hayır! Başına bunların geleceğini bilecek kadar zekiydi Crassus. Bu yüzden Spartacus'ü mutlaka bulmak zorunda hissetmişti kendini.

Spartacus'ün parçalanmış kolunu, yüzünün bir parçasını, yeşil gözlerinden bir tekini, kırık burnunu... Bir parçasını bulup Senato'nun ortasına fırlatmalıydı: "Alın size gecelerinizi zehir eden, kenefe bile gitmenize gerek kalmadan altınıza yapmanızı sağlayan, geceleri karınızın, kızınızın edep yerlerine demir don giydirmeye zorlayan adamın kırık burnunu! Artık Roma'nın güvenli duvarları arasında olduğunuzu ve sonsuza kadar burada güvenle yaşayacağınızı bilmeniz için bunu size getirdim! Spartacus yok artık! Onu kendi ellerimle öldürdüm. Yüreğini, çakallar yesin diye bir kayın ağacının dibine bıraktım. Saçlarını, orman böcekleri ev kursun diye rüzgâra saldım. Bacaklarını Thurium ormanlarındaki aç tilkilere, kurtlara bıraktım. Gözlerini ise sonsuza dek bu dünyadan uzaklaştırması için Tanrı Minerva'ya armağan ettim. Vücudunun geri kalanını da yaktım ve rüzgâra savurdum. Savurdum ki, askerlerim onun kokusunu sonsuza kadar unutmasın diye... Alın, size yalnızca kırık burnunun yapıştığı kellesini getirdim. Unutmayın Roma'nın soylu senatörleri! Herkesin yüreği birbirine benzer, kolu, bacağı da... Gözler de ölünce birbirinin aynıdır. Ama bu kırık burun Spartacus'e aittir, bundan emin olabilirsiniz. Size onun yüreğini getirseydim, bana en az onun kadar aşağılık olan Crixus'un yüreğini getirdiğimi söylerdiniz. Oysa ben size inanasınız ve rahat uyuyasınız diye onun kırık burnunu getirdim ve şimdi gözünüzün önünde onu büyük bir iştahla ağzıma atıp doyasıya çiğneyeceğim!"

İşte bunları söylemek istemişti Crassus. Kan ve sümük dolu o burnu bir bulabilse, bütün Senato'nun gözü önünde

bir hamlede yutmaya razıydı, ama bulamamıştı! Bütün bir orduyla, Roma'nın Navona Meydanı'na yürüseler, hep bir ağızdan "Spartaçus öldü" diye bağırsalar bile Roma'nın kendisine inanmayacağını biliyordu. Kaldı ki, kendi ordusu içinde bile Spartacus'ün ölmediği, bir gün mutlaka kölelerini toplayıp "Güneş Ülkesi"ni kuracağı söylentileri yaygındı. Koskoca köleler ordusunu, yüz bin kişiyi dize getirmişti; ama zaferi tam anlamıyla kazanmış sayılmıyordu.

Bu tahammül edilir gibi değildi! Haksızlıktı, büyük haksızlıktı!

En azından Varinya'yı bulmuş olsaydı...

Varinya mutlaka ortaya çıkacaktı. Çıkmak zorundaydı. Crassus'a saygı duyduğunu söyleyen o değil miydi? Bu şekilde çaresiz kalmasına nasıl göz yumardı?

"Ah," diye sızlandı içinden, "Nasıl kaçırdım onu? Ellerimin arasından nasıl da kayıp gitti?.. Kendi elimle Spartacus'e nasıl geri gönderdim? Eğer o mahzende tutsaydım, bir anlık gaflete düşüp, güzelliğine kapılıp onu salıvermeseydim, Senato'nun önüne onu fırlatır, 'İşte size dişi Spartacus ve piçi!' diye haykırırdım. 'Kendisini getiremedim, ama döllediği kadını ve çocuğu burada!' Nereden bilebilirdim, nasıl bilebilirdim? Capua'ya Spartacus için gitmemiştim ki... Onu yakalamak benim görevim değildi ve aklımda da Spartacus diye bir çapulcunun isminden başka bir şey yoktu ki..."

Capua gladyatör okulu: Draba'nın dramı

Varinya, Spartacus'ün yağlı vücuduna elini sürdü, hemen çekti. Sevdiği adam derin derin uyuyordu. "Nasıl bu kadar rahat uyuyabiliyor," diye düşündü. "Ölüme bu kadar yakınken, bir sonraki günü düşünmeden nasıl böyle kendinden geçebiliyor?"

Roma Cumhuriyeti'nin, Capua'daki en ünlü gladyatör okulunun yatakhanesinde, Spartacus ile sırt sırta yattıkları sırada birden aklına bunlar gelmişti Varinya'nın. "Alplerin yamacında, Roma askerlerinin asla uğramayacağı bir köyde seninle karşılaşsaydım eğer, seni bu kadar sever miydim Spartacus?" diye sordu kendine. "O zaman benim için basit bir köylü olacaktın. Yine etrafına emirler yağdıracaktın, yine onların lideri olacaktın belki, ama 'Spartacus' olmayacaktın. Tarihe kendinle birlikte beni ortak etmeyecek, bana bu acıyı çektirmeyecektin. Yine de seni, bu halinle, bana çektirdiğin acıya rağmen seviyorum Spartacus! Sen yokken yaşam benim için cehennemdi. Geldin, yüreğimi aydınlattın. Şimdi tekrar gidiyorsun. Eskisinden daha büyük acılar içinde bırakıyorsun beni. Ölme Spartacus! Lütfen ölme! Sana çok ihtiyacım var!"

Yeniden elini sevdiği adamın adaleli kollarına sürdü,

göğsünü okşadı. Spartacus okşamalardan rahatsız olmuş gibi mırıldanarak olduğu yerde döndü, ardından derin bir uykuya daldı.

"Senin gizemin ne Spartacus?" diye yüksek sesle sordu Varinya. Spartacus'ün duymayacağını, uykusunun ağır olduğunu biliyordu. "Gizemin ne? Neden insanlar sana bu kadar bağlı? Neden senin sözünden bir adım bile dışarı çıkamıyorlar? Onlara ne yapıyorsun? Onları nasıl bu kadar kendine bağlayabildin? Beni nasıl etkiledin? Bütün bu soruların cevabını biliyorum ama yine de sormaktan kendimi alıkoyamıyorum." Sustu. Bir süre bekledi. Beyninde yankılanan soruları sanki haykırmış gibi Spartacus'ün cevaplamasını bekliyordu. Ancak kulağına sadece bir horultu geldi. Spartacus uyuyordu. Varinya da şiltesinde kıvrılıp uyumaya hazırlardı.

Sabah her şey daha farklı olacaktı. Ne olursa olsun, daha farklı olacaktı!

Tam uykuya dalacaktı ki, bu kez yandaki hücrelerden birinden gelen sesle uyandı. Kulak kabarttı. Biri yüksek sesle konuşuyordu, ama uyku sersemliğinden ne söylendiğini anlayamıyordu. Bir süre sonra sesler netleşti. İki hücre ötedeki Afrikalı Draba kendi kendine konuşuyordu:

"Seni öldürmek zorundayım Spartacus, bunu yapmak zorundayım! Sen hepimizden daha akıllısın, hepimizden daha savaşçısın belki, ama ben de yaşamak zorundayım. Geldiğim yerde iki çocuğumu ve karımı bıraktım, onları çok özledim. Onları görmek istiyorum. Seni yenebilirsem eğer, Batiatus bana özgürlüğümü verecek. Öyle söyledi. Beni bağışla Spartacus, kendimi düşünmek ve seni yenmek zorundayım. Beni affet! Affet beni sevgili dostum!"

Bütün bunlar kesik kesik Varinya'nın kulağına geliyordu. Draba sürekli konuşuyor, arada bir saçmalıyordu; ama

Varinya'nın anladığı kadarıyla ertesi günkü kavgada Draba, Spartacus'ü öldürmeye kararlıydı.

Bu mümkündü. Draba, Afrikalıların kullandığı iaculum adı verilen ağ ve fascina adı verilen üç ağızlı mızrak ile arenaya çıkacaktı. Spartacus ise Trakyalıların kullandığı kısa ve eğik kama ve küçük daire kalkan ile çıkacaktı dövüşe. Spartacus'ün Draba'yı yenme olasılığı çok düşüktü. Draba da bunun için kıvranıp duruyordu anlaşılan. Eğer Spartacus'ü ertesi gün öldürür de, yeniden gladyatörlerin kaldığı yere dönerse, büyük bir olasılıkla onu da öldüreceklerdi. Anlaşılan Capua gladyatör okulunun sahibi Lentulus Batiatus ile bir pazarlık yapmıştı ve ona güveniyordu.

Batiatus'un gladyatör okulunda

Roma Cumhuriyeti'nin en büyük gladyatör okulu Capua'daydı ve Lentulus Batiatus'a aitti. Batiatus'un okulunda ölümüne dövüş nadiren gerçekleşirdi. Gladyatörler ya vahşi hayvanlarla ya da birbirleriyle dövüşür, eğer büyük aksilik olmazsa genellikle vahşi hayvanlara üstünlük sağlar, rakip gladyatörlerle ise ölümle bitmeyen kavgaya tutuşurlardı. Bu kuralı Batiatus koymuştu. Arada ölümle biten kavgalar da olurdu kuşkusuz, ama bu durum tercih edilmezdi. Romalı tüccar, güçlükle elde ettiği gladyatörleri ve onlar sayesinde edindiği ününü bu tür oyunlarda kaybetmeye asla yanaşmazdı. Onun için gladyatörler, "altın yumurtlayan tavuklardı." Batiatus'un elinde yüz kadar gladyatör vardı ve hepsi çok büyük paralar ödenerek, titizlikle seçilerek esir pazarlarından satın alınmıştı. Ölenin yerine yeni birini koymak Batiatus için yeni bir harcama kalemini ve bir sürü zahmeti oluşturuyordu. Bu yüzden de onların birbirlerini öldürmelerine elinden geldiğince izin vermezdi.

Ancak, bir sonraki gün gerçekleşecek olan kavga, ölümüne bir kavgaydı. Dört gladyatör aynı anda ikişerli olarak savaşacaktı ve ikisi sağ kalacaktı. Sonra da onlar bir-

biriyle kapışacaktı. Tek bir gladyatör arenadan galip ve sağ olarak çıkacaktı. Bunun için Roma'nın göbeğinden gelen soylular bir servet sayılacak kadar para ödemişlerdi Batiatus'a...

Spartacus, akşam üzeri hücreleri dolaşan Batiatus'a, "Konuklar kim?" diye sormuştu. Bir kölenin cesaret edemeyeceği cüretkârlıktı bu, ama nedendir bilinmez, Batiatus bu Trakyalıdan çekiniyordu. Yine de bütün cesaretini toplayıp, "Seni ilgilendirmez, sen dövüşmene bak," diyebildi.

"Tabii ki beni ilgilendirir," dedi Spartacus. "Dostlarımdan biriyle ölümüne yapacağım kavgada kim için dövüştüğümü bilmek hakkım. Yoksa beni arenaya aslanlarla sürmek zorunda kalırsın. Onlar da beni daha arenanın ortasına gelmeden yer, bitirirler..."

Batiatus sert bir kayaya çarptığını zaten biliyordu. Muhasebe işlerine bakan Yunanlı hizmetçisi Andreas'ı çağırdı. Andreas, şaşılacak derecede Spartacus'e benziyordu. Batiatus da fark etmişti benzerliği. Bir Andreas'a, bir Spartacus'e bakıyordu.

"Yoksa siz kardeş misiniz?" diye sordu ve bir kahkaha attı. Yaptığı şaka sadece kendisini güldürmüştü. Andreas'a dönüp, "Bir de şu burnunu bir yumrukta kırsam, sizi birbirinizden kimse ayıramaz!" diye şakasını sürdürdü.

Bir süre daha gülmeye devam etti. Andreas, elindeki defterlerle ilgilenmeye başladı. Batiatus daha sonra Andreas'ın yanına gitti. Bir süre kafa kafaya verip ne yapacaklarını konuştular. Neden sonra Batiatus, yeniden Spartacus'ün karşısına geldi:

"Caius Crassus, kardeşi Helena, onun arkadaşı Claudia ve Roma'nın sayılı zenginlerinden Bracus Antonius," dedi. "Bunlar, önemli konuklarımızdan sadece birkaçı. Daha da

önemlisi, parayı verenler. Kısacası Romalı soylular için kavga edeceksin. Öldürmeden de arenayı terk etmeyeceksin." Ardından pis pis sırıttı: "Tabii bir aksilik olur da ölürsen, merak etme, biz seni arenadan çıkartır, yerine Andreas'ı koyarız." Hâlâ şaşkınlıkla, bir Spartacus'e bir Andreas'a bakıyordu. Daha sonra, tepkisini görmek için gözlerini Spartacus'e dikti. Spartacus, tıpkı bir mermer parçası gibi soğuk ve duygusuzdu.

"Peki, kiminle dövüşeceğim?"

"Afrikalı Draba'yla. Hani seni buralara kadar sürükleyen kötü, kara derili arkadaşınla. Onun ısrarları olmasaydı, buralara kadar gelemezdin bile. Meğerse seni kendi elleriyle öldürmek için buralara getirmiş!"

Batiatus, bir kez daha yüksek sesle güldü:

"Kadere bak! Sen onu dostun olduğu için yanında taşıdığını sanıyorsun, oysa o seni yarın gebertecek! Hiç şansın yok Trakyalı. Senin en iyi gladyatörlerimden biri olduğunu biliyorum ama seni sevmiyorum. Eşit silahlarla çıksanız bile Draba'yı haklamak senin için kolay değil. Kaldı ki, senin silahların daha güçsüz. Diyelim ki, Draba'yı hakladın, karşına ya Yahudi çıkacak ya da senin gibi Trakyalı Polemus. İkisi de birbirinden zorlu, ikisi de tam bir ölüm makinesi. Sonuçta, yarın sabah öleceksin ve ben, belki de yeniden Trakya yollarına düşeceğim. Söyle bakalım, bana hiç acımıyor musun? Senin gibileri kolay bulunmuyor. Üstelik de çok pahalıya patlıyorsunuz bana."

Spartacus susuyordu. Bu Trakyalı köle zaten çok az konuşuyordu ve Batiatus'un sinirlerini bozan özelliklerinden biri de buydu.

"Sahi, senin adın ne? Bugüne kadar sana nasıl seslenildiğine hiç dikkat etmedim."

Spartacus cevap vermedi.

Batiatus, bir baş hareketiyle muhafızlardan birini Spartacus'ün üzerine gönderdi. Spartacus'ün yanında duran muhafız, Batiatus'tan gelecek işareti bekliyordu.

"Adın ne diye sordum!"

Spartacus yine cevap vermedi.

"Haydi Trakyalı, üzme beni! İnsan kendi adını bilemeyecek kadar aptal olamaz. Üstelik, yarın senin katilin olacak kara derili dostuna sorsam, bülbül gibi öter! Yoksa adın çok mu komik?.."

Yeniden gülmeye başladı Batiatus. Capua Gladyatör Okulu kuralları içinde hiç de uygun bir davranış değildi bu. Batiatus'un gladyatörlere kötü davrandığı görülmüş şey değildi. Onlarla konuşmaz, kişisel yaşamlarıyla ilgilenmez, nereden geldiklerini bile sormazdı. Emrindeki askerler gelen köleleri sorgular ve doğdukları bölgelere, boylarına, güçlerine göre sınıflara ayırırdı. Her bölgeden gelene göre hazırlanmış giysiler verilir ve koğuşlara dağıtılırdı.

Batiatus, ilk kez bir köleyle böyle ulu orta uğraşıyordu Diğerleri de olayı dikkatle izliyorlardı. Batiatus değişmişti sanki...

Muhafıza beklenen işaretini verdi. Muhafız, elindeki mızrağın tersiyle Spartacus'ün böğrüne sert bir darbe indirdi. Spartacus acıyla yere düşmesine karşın hemen kalktı. Muhafız mızrağını doğrultmuş bir halde, Batiatus'un gözlerine bakıyor, işaretini bekliyordu.

"Bu kadar eğlence yeter!" dedi Batiatus ve arkasını dönüp uzaklaşmaya hazırlandı.

"Spartacus!" diye bir fısıltı duydu arkasından. Ağır hareketlerle döndü, Trakyalının suratına baktı ve gülümsedi.

"Evet dostum, evet! Gördün mü, akıllanıyorsun ama bence biraz geç kaldın! Gittiğin yerde akla ihtiyacın olmayacak."

Yine delice bir kahkaha atarak diğerlerinin şaşkın bakışları arasında hızlı adımlarla oradan uzaklaştı. Spartacus dişlerini sıkmış, kin saçan gözleriyle Batiatus'un diğer koğuşlara gidişini izliyordu.

* * *

Ertesi gün yapılacak dövüş için seçilen dört gladyatör aynı anda arenaya çıkacaktı. Arkadaşlarının "Yahudi" diye çağırdığı, Filistin yöresinden satın alınan David ile yine bir Trakyalı olan Polemus savaşacak, sağ kalan da Spartacus ile Draba'nın kavgasından galip gelenle karşılaşacaktı. Dinlenme, ara verme olmayacaktı.

Batiatus önce bu ölümüne kavgaya karşı gelmişti, ancak bu, yalnızca fiyatı biraz daha yükseltmek içindi, o kadar.

Uzun zamandır planladığı bir işe de başlangıç yapmış oluyordu böylelikle. Okul işinden iyice bıkmıştı. Roma'nın siyasi arenasında soylularla rekâbet etme şansı da yoktu. Ne kadar parası olursa olsun, hep horlanacak, ikinci sınıf vatandaş muamelesi görecekti. Toplumdaki yeri "köle taciri"nden öteye geçemeyecekti. Gladyatörlerin elinden tek tek ve büyük paralarla çıkması, okulun da sonu demekti. Kazandığı paraları yeni köle almak için harcamayacak, Mısır'a yerleşmenin planlarını yapacaktı. Bracus'un bu karşılaşma için verdiği para bile onun Nil kıyısında rahat bir yaşam sürmesi için yeterliydi. Bu şekilde ölümüne dövüşler düzenleyip hem servetini artırabilir hem de köle okulu işini sonsuza dek terk edebilirdi. Sağ kalan birkaç köleyi de okulla birlikte satar, Nil kıyısına doğru yollara düşerdi zaman yitirmeden.

İyi bir plandı doğrusu, hem de çok iyi bir plan. Kim bilir, belki Spartacus ölünce Varinya da kendisiyle Mısır'a gelmeye razı olurdu...

Batiatus hedefini gerçekleştirmek için kölelerini gözden çıkarmaya razı olmuştu, ancak bunu kendisinden başka kimsenin bilmemesi gerekiyordu. Aksi halde gladyatörler onu dilim dilim doğrardı. Batiatus, iki kişi arasında bilinen hiçbir şeyin sır olarak kalamayacağını bilecek kadar yaşlı ve deneyimli bir adamdı.

Roma Konseyi, İsa'dan önce yetmişli yıllarda çok moda olan gladyatör karşılaşmalarında ölümle biten sonuçlardan pek hoşlanmazdı. Bu tür gösterilerin ölümle bitmesi halinde okulun veya gösterinin yapıldığı arenanın sahibi göstermelik de olsa bir süre gözaltına alınır, soruşturulur ve sıkıntılar doğardı. Yalnızca Temsilciler Meclisi üyeleri istediğinde ve Roma Senatosu'ndan izin çıkması durumunda ölümüne kavgaya izin verilir, bu karşılaşmalar da özel günlerde gerçekleştirilirdi.

Buna karşılık, Roma'nın işi gevşek tutmasını fırsat bilen birçok bölgede ölümüne dövüşler kıyasıya sürerdi. Batiatus'un okulunu diğer okullardan ayıran en önemli özelliklerden biri de ölümüne dövüşlere izin verilmemesiydi. Bu yüzden de, Batiatus'un okuluna kendini atan gladyatörler çok şanslı sayılırdı.

Paranın yüklüce olması ve Nil kıyısındaki hayalleri, Batiatus'un bu sıkıntıları da göze almasına neden olmuştu. Ayrıca, hiç hoşlanmadığı Trakyalının Draba'nın karşısına kısa kamasıyla çıkması da işine geliyordu. "Adı neydi?" diye anımsamaya çalıştı Batiatus. Adı her neyse, Trakyalının bu kavgadan sağ çıkması neredeyse imkansızdı. Afrikalı üç çatallı mızrak ve ağ kullanacaktı. Trakyalı ne kadar usta olursa olsun, kendisinden vücutça üstün olan Afrikalının silahları karşısında fazla dayanamazdı. Trakyalı, eğer bir yolunu bulur da Afrikalı ile yaptığı kavgadan sağ çıkarsa, o zaman da karşısında ya bir başka

Trakyalıyı veya Yahudi'yi bulacaktı. Her ikisi de en az bu kendini beğenmiş Trakyalı kadar usta dövüşçüydü.

Lanista Lentulus Batiatus'un gladyatör okulu, bütün Roma sınırları içerisinde en ünlü gladyatör okuluydu. Batiatus, böyle bir okulu yaratabilmek için çok para harcamıştı. Doğrusu buna da değmişti. Şimdi, okuldan kazandığı paralarla Roma'nın soylu aileleri gibi yaşama olanağı bulmuştu. Asla bir senato üyesi olamayacaktı belki ama onlar gibi yaşamaya yetecek kadar para kazanmıştı.

Batiatus zeki bir tüccardı. Paranın kokusunu çabucak alırdı. Köle satın alırken verdiği paraya asla acımıyordu. Onların iyi bir yatırım olduğunu bildiğinden ne kadar gerekiyorsa ödemeye hazırdı. Adını anımsayamadığı Trakyalıyı, Yahudi'yi, o iki Yunanlıyı (tuhaf, onların da adını anımsamıyordu), Urus'u, Crixus'u, Hermios'u, Draba'yı hep bu mantıkla alıp, bu okulu Roma'nın en ünlü okulu haline onlar sayesinde getirmemiş miydi? Roma'nın en iyi gladyatörleri elindeydi. Batiatus bir anda, neredeyse tüm "iyi" gladyatörlerinin adını bildiğini, Trakyalı ile bazılarının adını ise hatırlayamadığını düşündü. Ürperdi. Demek ki bu adamdan o kadar nefret ediyordu ki, adını bile anımsamak istemiyordu. Evet, böyle olmalıydı. Ama neden? Neden bu adamdan böylesine nefret ediyordu?

Varinya yüzünden olmalıydı. Kendine yaptığı bu açıklama da Batiatus'u tatmin etmedi.

"Canı cehenneme!" diyerek başka şeyler düşünmeye çalıştı.

Gönüllüler de vardı Capua Okulu'nda. Bunlar para için gladyatör okuluna katılıyordu ve kölelerden daha özgürdü. Zaten köle olanlarla gönüllüler arasında önemli farklar olurdu. Öncelikle, satın alınan gladyatör adaylarıyla gönüllüler asla birbirlerine karşı savaştırılmazdı. Böyle bir savaş

mutlaka ölümle biterdi. Gönüllülerin kazandığı da olmuyor değildi, ama daha çok vahşi koşullarda yetişip kölelikten, savaş esirliğinden, liman veya maden işçiliğinden gladyatörlüğe geçenlerin karşısında gönüllülerin şansı çok azdı. Özellikle Trakyalılar karşısında hiç şansları yoktu. Gönüllü gladyatörler, tören öncesinde gösteri niyetiyle arenaya çıkarlar, terbiye edilmiş aslanlarla oyalanırlar, birbirlerini tahta kılıçlarla kovalarlardı. Tam bir gösteri grubunu oluşturuyorlardı. İyi dövüşürlerdi, savunma işlerinde de kullanılırlardı ama ölümcül dövüşlere çıkmazlardı. Tıpkı gladyatörler gibi giyinirlerdi. Pazıbentleri mavi olurdu ve diğerlerinden bu şekilde ayrılırlardı.

Gönüllü gladyatörler, esir pazarlarından satın alınıp getirilen ve henüz gladyatör okulunun kurallarını bilmeyen gladyatör adaylarını yetiştirmekle de görevliydiler. Onlara kavga etmeyi, okul kurallarını, kadınlarla ilişkileri ve hayvanlarla yapacakları kavganın inceliklerini öğretirlerdi. Okula yeni katılan gladyatör adayları kendi silahlarını kullanmayı zaten çok iyi bildiklerinden, istemeleri halinde onlara başka silahları kullanmayı öğretenler de bu gönüllüler olurdu.

Gönüllü gladyatörler, hizmet süreleri bitince, gösterilerde kullandıkları "rudis" adı verilen tahta kılıçlar kendilerine armağan edilir ve ömür boyu maaş bağlanırdı. 5 yıldan fazla hizmet veren savaşçı gladyatörlerden bir kısmı zamanla gönüllü gladyatörler rütbesine yükseltilirdi. Çok nadiren de olsa aralarından bazıları eğitici tabakasına geçer, tahta kılıçla gösteri yapan gruba katılırdı. Bu tür kölelerin, hizmetleri sonunda "azat" edilme şansları yüksekti.

Dövüşlerin biletli olması fikri de Batiatus'tan çıkmıştı. Eskiden bir eğlence olarak yapılan gösteriler, şimdi artık bir "bahis" durumuna gelmişti. Bu durum, dövüşlerin çok daha

heyecanlı ve ilgi çekici olmasını sağlıyordu. Batiatus, gladyatör kavgalarının ilgi çektiğini görünce Capua'da bir arena inşaatına başlamış ve binlerce aureus harcamıştı. Sonuçta tüm Roma'nın en iyi arenalarından birine sahip olmuştu ve dünyanın dört bir yanından bu arenada dövüşmeye getirilen gladyatörler sayesinde serveti giderek artıyordu.

Batiatus, kadınlara çok düşkün değildi. On dört kadın hizmetçisi vardı; ama hiçbiriyle duygusal ilişkiye girmemeye dikkat ederdi. Onlarla bir kez beraber olurdu. Daha sonra kadınlar onun temizliğine, yiyeceklerine ve ayak işlerine bakarlardı. Zaten sadık olsunlar diye güzel olmayan kadınlardan bir hizmetli grubu yaratmıştı. Güzel olanlarını gladyatörlere veriyor, onların düzenli cinsel hayatları olmasını sağlamaya çalışıyordu. Kafasında cinsellik sorunu taşımayan gladyatörün daha iyi kavga edeceğine inanıyordu. En azından, bütün yaşamı boyunca kendi vücudundan başka hiçbir şeye sahip olma hakkı bulunmayan kölelerin, geçici de olsa bir kadına sahip olmalarının onların kazanma hırslarını artırdığına inanıyordu.

Ama Varinya farklıydı. Sanki o, adını bile bilmediği, bilmek istemediği Trakyalı için yaratılmıştı. Batiatus gladyatörlere teslim etmeden, bütün kadın kölelerin "tadına" mutlaka bakardı. Bunu bir görev gibi yapardı. Onlarla yatmasa da mutlaka odasına çağırır ve "kontrol" ederdi.

Ancak Varinya'da bunu başaramamıştı. Kadın bütün gücüyle karşı koymuş, onu tırmalamış, tekmelemiş ama asla teslim olmamıştı. Batiatus'un niyeti Varinya ile yatmak değildi. Hangi köleye hangi kadın uygun olur diye kontrol ediyordu. İstese de birden fazla kadınla yatacak gücü yoktu. Bu yüzden çok sinirlenen Batiatus, hakkından gelir umuduyla Varinya'yı Trakyalının kollarına teslim etmişti,

ama hiç ummadığı bir dayanışmayla karşılaşmıştı. Olacak şey değildi; kadın, Trakyalıyı sevmişti...

Varinya'yı Trakyalının kollarından kurtarıp, yeniden kendine köle yapmaya kalkışması ise tam bir başarısızlıkla sonuçlanmıştı. Bu kez Varinya kadar Trakyalı da karşı koymuş, Varinya'nın yanından alınması halinde kendisini karşılaşacağı ilk aslana yem olarak sunacağı tehdidinde bulunmuştu. Trakyalının bir gladyatör olarak ünü neredeyse tüm Roma'da biliniyordu ve Batiatus böyle bir savaşçıyı kaybetmeyi asla göze alamazdı. Trakyalının hiç savaşmadan bir aslana yem olması bir anda Roma'da duyulur ve Batiatus'un tüm dünyada ün salmış gladyatör okuluna olan saygısını bir anda yerle bir edebilirdi. Kendi eliyle bir canavar yaratıyordu ve bunun farkındaydı. Her şey, bir gün sonra yapılacak gladyatör kavgasında belli olacaktı. Trakyalı ölecek, Varinya kendisinin olacak ve sorunlar bitecekti.

Ya Trakyalı ölmezse?.. O zaman Trakyalı ile kendisi uğraşmak zorunda kalacaktı. Belki de onu tuzağa düşürüp öldürtecekti. Bunları düşünmek bile istemiyordu.

Azimli değildi Batiatus, buna karşılık çok hırslı bir adamdı. Azim ile hırs arasındaki ince çizginin de farkındaydı. Azimli olabilmek için tüm servetini yatırmaya hazırdı, ama o hırslıydı. Her şeye sahip olmak istiyordu. Hırslı insanların isteklerinin sonunun olmadığını biliyordu. Bir köle yamağı iken şimdi bulunduğu konuma azmederek değil, hırsı sayesinde geldiğinin farkındaydı. Azim masum bir duyguydu, insanları incitmeyen bir duygu... Oysa hırs, önüne gelen her şeyi yok etme gücüne dayanıyordu. O da önüne gelen her şeyi yok ederek yeni şeyler yaratmıştı. Yaşamı boyunca kimseye acımamış, kimseden korkmamış, kimse için minnet duymamıştı. Başarının gizli anahtarı buydu işte...

Ama Trakyalı farklıydı. Ondaki hırs kendisindekinden daha fazlaydı. Onda hırsa eklenmiş nefret vardı ayrıca. Gözlerinden okumak mümkündü bunu. Hırstan bile öte bir şey taşıyordu bu Trakyalı ve kavgasını sonuna kadar verecekti. Adını söylediğinde gözlerindeki o vahşi parıltıyı görüp ürkmese, belki adını da anımsayacaktı. Dışarıdan herhangi bir muhafızı, hatta köle Draba'yı çağırsa, o anda öğrenecekti adını, ama nedense bunu istemiyordu.

Üzerindeki bu tuhaf baskıyı önlemenin tek yolu, onun ölmesiydi. Bu, Batiatus Gladyatör Okulu'na büyük zarar verse de, Trakyalının ölmesi geleceği için yararlı olacaktı. Batiatus bunu göze alıyordu. Eğer ertesi sabah ölürse, sorunların çoğu kendiliğinden çözülmüş olacaktı.

"Neden askerlerden birini hücresine gönderip, orada boğazlatmıyorsun bu herifi?" diye bir soru belirdi kafasında. Bunu yapabilirdi Batiatus ama bedeli çok ağır olurdu. Doğal yollarla ölmeyen böylesine ünlü bir gladyatör, okul için kara bir leke demekti. Belki artık bir süre sonra bunun da önemi kalmayacaktı, ancak yine de göze alınmayacak kadar büyük bir riskti bu.

Öncelikle, ertesi gün düzenlenecek ilk ölümüne kavgadan sonra daha uzun süre bu kavgalar sürecek ve Batiatus için önemli gelir kaynağı olacaktı. İkincisi, Roma Senatosu'ndan bu "ölümüne dövüşler" için her seferinde izin alabilmesi yarınki dövüşün başarısına bağlıydı. Arkadaşları arasında sevilen ve sayılan, üstelik iyi dövüşen bir gladyatörün öldürülmesi, Senato'nun vereceği izni güçleştirirdi.

Ama artık, Trakyalının "kendisini öldürme" tehditlerine de pabuç bırakmayacaktı. Böyle bir tehdidin kendisi için artık geçerliliği kalmamıştı. Kararını vermişti. Tüm gladyatörler ve köleler saf dışı olduktan sonra, Varinya'yı da alıp, bir daha dönmemek üzere bu lanetli kenti terk edecekti.

Crassus kırık burnu aramaya devam ediyor

Romalı büyük komutan Crassus hâlâ bağırıyordu:

"Bana Spartacus'ü bulun!"

Askerlerden biri, ölü gladyatörlerden birinin burnunu kırıp kellesiyle birlikte Crassus'a getirdi ve "İşte Spartacus, efendim!" dedi. Crassus, kırık burunlu kafaya uzun süre baktıktan sonra, "Bu Spartacus'ün değil," diye bağırdı. "Beni aldatmaya kalkan şu sersem askere yüz kamçı vurun!"

Kendi burnu kadar emindi önüne getirilen gladyatör burnunun Spartacus'e ait olmadığından. Askerin getirdiği gladyatörün kafası birkaç balta darbesiyle olsa gerek, parçalanmıştı. Doğru, burnu kırıktı. Hatta, içeriye doğru hafifçe de çökmüştü ama bu kırık, henüz tazeydi. Oysa onun aradığı, yıllar öncesine ait bir kırıktı. Gladyatörün vücudu tanınmayacak kadar parçalanmıştı, üstelik elleri de küçüktü.

Hayır, Spartacus ölmemişti ve bir yerlerde kendisini arıyordu. Bu düşünceden dolayı Crassus'un içini titreme kapladı. Burnuna ölüm kokusu geliyordu, daha doğrusu ceset kokusu... Hayatı boyunca kazanacağı, tüm servetini de verse kurtulamayacağı bir kâbustu bu. Roma Senatosu'nun canı cehennemeydi, asıl kurtarması gereken kendi canıydı, kendi canı için mutlaka Spartacus'ün cesedini bulmak zorundaydı.

Askerlerinden hiçbiri tanımıyordu Spartacus'ü. Hatta Roma'da bile tanıyan yoktu. Bir asker onu görmüş ve Roma Senatosu'na haber getirmişti. Askerin anlattıkları da bir söylenceden farksızdı. Onun tanımına göre Spartacus'ü aramaya kalkıştığında, yedi cehennem ötede bir bilinmeyeni araması gerekiyordu Crassus'un...

Askerin anlattığı Spartacus'ün belirli bir tanımı, özelliği yoktu. Kırık burnu ve kürek gibi elleri vardı, iri yarı değil-

di, gözleri "herhalde" yeşildi, kaslı bir vücudu vardı, vesaire, vesaire... Sıradan bir insandı yani.

"Cladius Pulcher'in komutasındaki orduda görevliydim. On beş bin kişilik kuvvetle Vezüv dağının eteklerinde mevzilendiklerini sandığımız Spartacus komutasındaki köle ordusuna karşı harekâta girişmiştik. Havada sis vardı. Akşam üzeriydi. Komutan Pulcher, dinlenmemiz için kuytu bir yer bulmuştu. Askerlerin çoğu, beraberimizde getirdiğimiz şaraptan içip sarhoş olmuştu. Komutan çadırında ise tam bir alem vardı. Başım çok ağrıdığından ben içki içmedim ve erkenden yattım. Gece bir çığlıkla uyandım. Yanımda Julius adında bir arkadaşım yatıyordu, ona döndüm ama boğazı kesilmişti. Toprak kandan vıcık vıcık olmuştu. Hemen silahıma sarıldım ve doğruldum. Aynı anda arkadan yediğim bir darbeyle yüz üstü yere serildim. Sırtım acıyordu."

Uzun süre o halde baygın kalmışım. Ayıldığımda, çevrem arkadaşlarımın ölüsüyle doluydu. Gladyatörler, ellerindeki silahları yerde yatanlara batırıp, ölüp ölmediklerini kontrol ediyorlardı. Üç ağızlı mızrak taşıyan Afrikalı bir gladyatör çok yakınımdaydı. Benim doğrulduğumu görünce, bilmediğim bir dille arkadaşlarına bağırdı. Ne dediğini anlamıyordum ama sanıyorum benim yaşadığımı söylemeye çalışıyordu. Bir anda etrafımı kuşattılar. Beni öldürmeyeceklerini anlamıştım. Öldürmeye niyetleri olsaydı, beni ilk bulan asker hemen göğsümü deşerdi.

Hepsinin arasından, üzerinde tilki kürkü olan, renkli gözlü, yayvan suratlı biri bana yaklaştı. Diğerlerine, 'bunu çadıra götürün,' komutunu verdi. Bağırmadan söylemişti bu sözleri. Beni yaka paça bir çadıra götürdüler. On dakika kadar sonra tilki kürküne bürünmüş adam yeniden karşımdaydı. Bana, 'Roma'ya söyle, gönderdikleri bütün ordular Cladius Pulcher'in ordusu gibi yok olup gidecek. Bize

dokunmazlarsa, biz de onlara dokunmayacağız. Tek isteğimiz insan gibi yaşamak ve insan gibi ölmek... Seni, mesajımı Roma'ya iletmen için sağ bırakıyorum,' dedi. Ya da buna benzer şeyler, tam olarak hatırlayamıyorum şimdi. Sesi son derece yumuşaktı, sinirli değildi.

Askerler beni bir ata bindirdiler, yanıma yiyecekle su verdiler ve alkışlarla uğurladılar. Sonradan öğrendiğime göre, bana bu talimatı veren adam Spartacus'müş. Ancak, şimdi görsem tanımakta güçlük çekerim. O sıralarda çok korkmuştum, kiminle konuştuğumun farkında değildim. Hatırladıklarım bu kadar."

Askerin anlattıklarında olağanüstü bir şey yok gibiydi; ama öyle bir anlatıyordu ki, tilki kürklü adamdan söz ederken gözleri büyüyor, solukları sıklaşıyordu. Yayvan suratlı gladyatörün sakinliği askeri de çok etkilemişti. Sakinlik, soğukkanlılık... Spartacus'ü yüce kılan erdem bu olmalıydı işte. Yaşıyorsa eğer, mutlaka aynı sükunetini koruyordu. Crassus emindi. Hiçbir şey olmamış gibi, beş bin köle çarmıha gerilmemiş, bir o kadarının çarmıha gerileceğini bilmezmiş gibi bir köşede gizlenip olan biteni izliyor olmalıydı. Crassus'u korkutan bu soğukkanlılıktı...

Bir insanın hem çok zeki, hem çok hareketli hem de çok soğukkanlı olması mümkün müydü? Zeki insanların soğukkanlı olmamaları için önemli bir neden vardı: Çok hızlı düşündükleri için, düşüncelerini hemen hayata geçirmek telaşında olurlardı.

Ayrıca, söylenen bir konu hakkında hemen cevap verememiş olmak, anlamamış olmakla eşdeğer olacağından, zeki insanlar yalan veya doğru, söylenen her şeye anında cevap verirlerdi. Ara birazcık uzayacak olsa, karşısındakinin kendisini aptal sanmasından korkarlardı. Crassus bunu anlayabiliyordu. Bu doğaldı. Zeki insanların, sakin olma konusunda sık sık kendilerini uyardıklarını, ancak

bunda hiçbir zaman başarılı olamadıklarını kendi yaşamından biliyordu.

Oysa Spartacus, kazandığı savaşlarla zeki bir komutan olduğunu zaten kanıtlamış durumundaydı. Koskoca bir ülkenin ordusuna bir avuç köleyle karşı koymaya karar verdiğinde, ordusunun Appulie köleleri gibi olmayacağını da biliyor olmalıydı. Spartacus'ün niyeti, atmış yıl kadar önce Bergama'da, Aristonikos'un kurmak istediği "Güneş Ülkesi" gibi bir devlet kurmaktı.

"Acaba Aristonikos'u biliyor muydu?" diye sordu. Hemen ardından bunun ne denli saçma bir düşünce olduğunu fark etti:

"Saçmalıyorum! Okuma yazmayı bile doğru dürüst bilmeyen bir köylü, Aristonikos'u nereden bilecek!"

Roma'yı almak istese alırdı da Spartacus... Eğer kuzeye gitmek yerine Roma'ya girmeye karar verse, şu anda belki de, Roma'nın yeni efendisi olacaktı. Ama yapmamıştı. O, "Güneş Ülkesi"nde kölelerin de özgürce yaşayacağı bir ülkenin hayalini kuruyordu. Savaşmak istemiyordu. Roma için bir tehlike olmayacağı konusunda yazılı bir sözleşme isteseler, seve seve verirdi. "Güneş Ülkesi" budalalığını bırakmış olsaydı, şimdi belki cumhuriyet yönetimine son verecek, Roma'nın başındaki imparator olacaktı.

Crassus, "Yeni köleler yaratacağından habersiz böyle bir ülke kurmayı hayal ediyordu. Oysa ne yazık, köleler olmadan efendilerin olmayacağını bilemeden öldü," diye düşündü.

"Öldü mü acaba!.."

Sadece bir kanıt, onun öldüğüne ilişkin tek bir tek işaret olsa, Roma'ya tüm görkemiyle dönebilecekti ama onun öldüğünü gösteren bir kanıt bulamıyordu. Üstelik, yaşadığına ilişkin bir yığın söylenti geliyordu kulağına.

Yaşıyor olmasının pek bir anlamı yoktu aslında. Yeniden

köleleri toparlayıp, dünyanın en büyük ve en düzenli ordusu olan Roma ordusuna saldırması düşünülemezdi. Eline Roma'ya yürüme fırsatı geçmişken, bunu kullanmamıştı. Şimdi artık tek başınaydı. Yeniden kendisine inanan köleler bulması güçtü; çünkü "Güneş Ülkesi" hepsinin başına çökmüştü. Roma'ya yürümek ve işgal etmek, insanın yaşamında bir kez kullanabileceği önemli bir fırsattı ve bunu da Spartacus kullanmamıştı.

Yine de ölüsünü bulmak zorundaydı. "En iyi düşman, cesedini gördüğün düşmandır..."

Sahi, kim söylemişti bunu?

Bütün Roma'yı titreten bu adam ne çok efsane, masal, hikaye yaratmıştı Tanrım! Bir köle nasıl bu kadar güçlü olabiliyordu? Yaşamı boyunca hep savaşmak zorunda kalan biri, kendi dilini bile konuşmaktan aciz bir köle parçası, nasıl olmuştu da böylesine bir ordu kurmuş, Roma'ya karşı gelmişti? Bütün bunların mantıklı bir açıklamasının olması gerekiyordu. Roma, eğer bir daha buna benzer bir şey yaşamak istemiyorsa, kafasını şarap kadehlerinden, gece alemlerinden kaldırıp, bu konu üzerinde yoğunlaştırmak zorundaydı.

Crassus, Roma'nın böyle bir silkinişte bulunacağına hiç inanmıyordu Elini "boş ver" gibisine savurup, "Bana ne Roma'dan," diye söylendi. Ardından hemen eli ağzına gitti. Gelmiş geçmiş en büyük Romalı komutanlardan biri olarak bilinen Crassus'un ağzına hiç yakışmayan sözlerdi bunlar. Bir asker, toprağı neresiyse, orayı korumakla yükümlüydü. Bunu bir an olsun unutmaması gerektiği öğretilmişti kendisine yıllarca. Üstelik Triumviliğin üç adayından biri olarak böyle düşünmesi bağışlanamazdı.

"Bulun onu!" diye bağırdı yeniden. Sesi giderek zayıflıyor, cılızlaşıyordu Bulamayacaklardı, Spartacus'ü asla bulamayacaklardı ve o da Roma'ya eli boş dönecekti.

Umudu giderek azalıyordu. Askerler de çaresizdi. Tanımadıkları bir adamın cesedini, tanımadıkları binlerce ceset içinde bulmaya çalışıyorlardı. Ellerindeki ipuçları son derece zayıftı: Kahrolası kırık bir burun, yeşil gözler, yayvan surat ve iri eller... Bir de tabii, bu soğuk havada üzerinde olması gereken tilki kürkü... Bu sayılanların çoğunu da paramparça hale gelmiş cesetlerden herhangi birinde bir arada bulma şansları hemen hemen hiç yoktu.

Askerler büyük bir öfkeyle, tek umutları olan kölelerin üzerine atılıyor, tartaklıyor, dövüyor ama Spartacus'ün kim olduğunu bir türlü bulamıyorlardı. Hepsi Spartacus'ün kendisi olduğunu söylüyordu. Dirençlerini kırmanın bir yolu olmalıydı!

Direnci kırmanın yolunu çok iyi biliyordu Crassus ancak bir türlü dili varmıyordu. Sonunda yüreklendi:

"Çocukları getirin!" diye bağırdı.

Kadınların çoğu savaşta ölmüştü. Bir avuç köle kadın, çocukların başında Thurium'a yakın köylerden birinde bekletiliyordu. Aralarında Varinya yoktu. Varinya olsa, işler kolaylaşacaktı. Varinya onlara Spartacus'ü göstermek zorunda kalacaktı, ama lanet olsun, Varinya da buhar olmuş uçmuştu sanki. Askerler onun da öldüğünü söylüyorlardı, ne var ki hiç kimse "işte bu Varinya'nın cesedi," diyemiyordu. Yaşayan kadınların arasında olmadığını biliyordu Crassus. Bir tek onu tanıyordu çünkü. Unutulacak gibi bir kadın değildi Varinya.

Spartacus öyle değildi işte... Eğer Spartacus sıradan bir yüze, vücuda sahip olmasa, onu bulmak çok daha kolay olacaktı ama Spartacus o kadar çok köleden fazla köle, gladyatörden az gladyatördü ki, herhangi biri olabilirdi pekâlâ... İşte bu özelliği de Crassus'u çıldırtıyordu, çünkü cesedini bulamıyordu.

Capua'da bir sabah

Şafak sökmek üzereydi. Varinya'nın çok iyi bildiği sabahlardan biri daha Capua semalarında aydınlanıyordu. Soğuk ama farklı bir gündü. Bu gün, sevdiği adam ölümüne dövüşe çıkacaktı. En sevdiği insanlarla kavga edecekti ve onlara yenilmek Spartacus için bir onurdu, bunu çok iyi biliyordu Varinya. O yüzden sevdiği adamın bu kadar rahat uyuduğunu düşündü. Ölüme hazırdı Spartacus. Hiç olmadığı kadar hazırdı. Varinya bunu biliyor o yüzden de endişeleniyordu. Draba'nın elindeki silahların hiç önemi yoktu. Silahsız da çıksa, Spartacus onu zaten öldüremeyecekti. Draba, eğer isterse kara elleriyle Spartacus'ün boynunu koparabilirdi.

Varinya ağlamaya başladı. Hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Ağır uykusuna rağmen Spartacus, Varinya'nın hıçkırıklarını duymuştu, uyandı.

"Neyin var? Neden ağlıyorsun?"

"Neden ağladığımı biliyorsun."

Spartacus kadına sokuldu, başını göğüslerine yasladı, kedi gibi sokuldu. Vahşi bir kediye benziyordu bu haliyle. Varinya, onu okşamaya kalkarsa "tırmalayacağından" emindi. Ürkek hareketlerle saçlarını okşamaya başladı.

Spartacus yeniden uykuya dalmıştı. Çevresinde olanlar umurunda değildi. Ne Draba'yı düşünüyordu ne Varinya'yı ne de eğer Draba'yı yenerse başına gelecekleri... Draba'yı yenmesi zaten mümkün değildi. Hem ruhsal hem de fiziksel açıdan...

Spartacus, Varinya'ya olan tüm sevgisine rağmen bu şekilde yaşamaktan bıkmıştı. Hayatı boyunca hep kaçmaya çalışmış, ormanda vahşi hayvanlar gibi yaşamaya bile razı olmuş, hep yakalanmıştı. Artık daha fazla dayanacak gücü kalmamıştı. Yaşamın anlamı yoktu. Varinya'yı sevmek ile onun çektiği acılara tanık olmak arasında tercih yapmak zorunda kalmıştı bir bakıma. Ölüm, amacı olmayan insanlar için bir kurtuluştu. Oysa Draba'nın bir amacı vardı. Çok yüce bir amaçtı bu: Ülkesine dönmek, karısı ve çocuklarıyla birlikte olmak istiyordu. Yaşamının sonuna kadar da bunun için mücadele edecekti. Oysa kendisi için geride bırakılmış ne bir aile ne de vatan vardı. Varinya kendisi gibi bir köleydi. Onunla, taş duvarlarla çevrilmiş bu dev hapishane içerisinde yaşayacağı günler hep birbirine benzeyecekti. Capua duvarları arasına sıkışmış bu yaşamda, geceler boyu Varinya ile olmayan geleceklerini konuşmaktan artık sıkılmıştı. Hem de bunalacak kadar çok sıkılmıştı...

Arena dövüşleri olduğu günün sabahında gladyatörleri ceylan derisinden yapılmış trampetler uyandırırdı. Batiatus'un okulunda, haftanın altı günü gladyatör dövüşü oluyordu. Kalan tek günde, gladyatörler istedikleri saatte uyumak ve uyanmak özgürlüğüne sahipti. Bir tek, talep fazla olup da yedinci gün de dövüşmeleri gerektiğinde, yine trampetler çalardı uyandırmak için. Tek fark, trampetlere fanfarların da eşlik etmesiydi.

O sabah da fanfarlar da çalıyordu. Oysa o gün, dövüş günlerinden biriydi. Bu kez fanfarlar, günün önemini belirt-

mek için çalıyor, Capua halkını "önemli konukların da bulunduğu ölümüne dövüş" için arenaya davet ediyordu.

İki aslanla bir gladyatör savaşacaksa eğer, yine trampetlerle fanfarlar birlikte çalardı. Farklı gösteri olduğunu belirtmek için kullanılan bir yöntemdi bu kısacası ama ölümüne gladyatör savaşı olacağı Roma tarafından günler öncesinden biliniyordu. Batiatus, her şeyi en ince ayrıntısına kadar planlamıştı.

Dövüşlere çok büyük bir ilgi vardı. Roma'dan bazı subaylarla censorların bile, sırf bu kavgayı izlemek için Capua'ya geldiği söyleniyordu. Batiatus'un, başlarda istemeden girdiği bu işten çok para kazanacağına herkes kesin gözüyle bakıyordu. Batiatus, olayın gerçek yönünü görünce, "çok akıllı davrandığı için" kendini kutladı...

Trampetler ve fanfarlar Spartacus'ü uyandırdı. O, zaten bu seslere alışıktı. Ayrıca, tıpkı bir saat gibi; çok yorgun da olsa, aynı gün üç kez arenaya çıkmış ve geç yatmış da olsa, mutlaka güneşin doğuşuyla uyanırdı. Yaz kış böyleydi bu. Güneş bir saat geç doğuyorsa eğer, Spartacus de bir saat fazla uyurdu. O gün güneş sanki bir saat geç doğmuştu.

Varinya onun yataktan bir yay gibi fırlayıp doğruca banyoya gidişini hayranlıkla izledi. "O, ölüme gitmiyor, sadece çiş yapmaya gidiyor," diye geçirdi içinden ve gülmek istedi. Kendi yaptığı şakayı paylaşabileceği bir başkası yoktu yanında. Spartacus'e söylese, sert bir bakışla karşılaşırdı büyük olasılıkla.

Spartacus en sinirli olduğu anda bile sesini hiç yükseltmemişti Varinya'ya karşı. Hep sakindi, hep dingin ve kendiyle barışıktı. Başarısının temelinde bunun yattığını çok iyi biliyordu Varinya.

Onunla ilk kez karşılaştığı günü anımsadı. Batiatus kendisinden istediğini alamayınca, onu vahşi dediği bu

Trakyalının kollarına atmıştı. Batiatus'un hesabına göre, Varinya ona da karşı koyacak, Spartacus de onu iyice bir benzetecekti. Varinya'nın Spartacus'e de teslim olmayacağından emindi Batiatus. Böylelikle hem Spartacus'ten hem de Varinya'dan intikam almış olacaktı.

Ama beklediği gibi olmadı. Spartacus, uzun süre ona dokunmadı. Varinya'nın karnını doyurdu, Batiatus'un açtığı yaraları tedavi etti, uyuyuncaya kadar başında bekledi. Spartacus, Varinya'nın elini bile tutmadı, ta ki bu çekici kadın kendisini arzu edinceye kadar...

İlk birliktelikleri çok vahşice olmuştu. Hem kendisi uzun zamandır bir erkeğe özlem duyuyordu, hem de Spartacus bir kadını uzun süredir böylesine sevmemişti. Yandaki koğuşlarda da gladyatörler kadınlarla birlikte oluyordu ama o ilk gecenin sabahında Varinya kahvaltı hazırlamak için mutfağa gittiğinde, bütün kadınların kıs kıs kendisine güldüğünü fark etti. İlk anda neden güldüklerine anlam verememişti. Bir süre sonra kadınlar ona gece boyunca attığı çığlıkları anımsatınca, yüzü kıpkırmızı olmuştu ama kendini mutlu hissediyordu.

Elini, yüzünü yıkayan Spartacus, adeta bir ay parçasına benzeyen sevdiği kadına yaklaştı. Varinya'nın neredeyse yüreği ağzına gelecekti. Birkaç saat sonra sevdiği adamın yok olacağı düşüncesine katlanamıyordu bir türlü.

"Ben hazırım!" dedi Spartacus. "Lütfen ağlamaya kalkışma, her şeye hazır olduğum gibi, buna da hazırım. Merak etme, her şey yoluna girecek."

Varinya kaygı dolu gözlerle Spartacus'e baktı ama her şeyin nasıl yoluna gireceğini sormaya cesaret edemedi. Spartacus'ün bir bildiği vardı mutlaka. Sustu, ağlamadı da...

Oysa, Spartacus'ün bildiği bir şey yoktu.

Birlikte dışarı çıktılar. Varinya mutfağa yönelirken, Spartacus tüm gladyatörlerin ortak kullandıkları soyunma odalarına geçti. Bir gün öncesinden hiç farklı değildi davranışları. Ne daha heyecanlıydı ne daha telaşlı ne de daha somurtkan...

Yahudi David, Spartacus'ten bir iki dakika önce gelmişti soyunma odasına. Tedirgindi, duvarlara bakıyordu. Spartacus'ü görünce yanına yanaştı.

"Nasılsın?" diye sordu.

Spartacus ellerini iki yana açarak cevap verdi arkadaşına. Sonra havlulardan birini omzuna atıp diğer gladyatörlerin olduğu yere doğru yürüdü. Draba'yı arıyordu gözleri. David arkasından bir süre baktıktan sonra, "Tanrım," diye mırıldandı. "Ne yapacağımı bilemiyorum, bana yardım et. Polemus'u da öldürmek istemiyorum, Spartacus'ü de, Draba'yı da... Hele şu adamı öldürmeyi aklıma bile getiremiyorum. Ne yapacağım?"

David'in Polemus'u öldürecek gücü vardı. Öncelikle bir Trakyalı kadar ustalıkla kama kullanmasını, bir Galyalı kadar iyi kılıç sallamasını biliyordu ve bir kedi kadar da çevikti. Vücudundaki kama çizikleri diğer gladyatörlerinkinden azdı. Batiatus'un en gözde gladyatörlerinden biriydi. Batiatus'a göre, David her gladyatörü yenecek güce sahipti, buna karşılık Yahudi'nin ruhunda dövüşme isteği yoktu. Kavgadan hoşlanmıyordu. Ölümüne dövüşmeyi ise hiç istemiyordu. Bir gladyatör için çok önemli zaaflardı bunlar.

David'in aklına mutlu olduğu günler geldi. Karısıyla birlikte Kudüs'teki bozkırlarda dolaştığı günleri düşündü. Henüz daha çocukları olmamıştı, karısı hamileydi. Romalılara ait gemi limana yanaşıncaya kadar, yaşamında önemli bir değişiklik olmamıştı. Tarlada çalışıyor, yük

taşıyor ve akşam olunca büyük bir istekle evine koşuyordu. En sevdiği şey, ucuza kiraladığı kerpiç bir evin bahçesinde şarabını yudumlarken karısının sofrayı hazırlamasını beklemekti. Kerpiçten ev yapmayı Hititlerden öğrenmişti Yahudiler. Kerpiç, evin kışın sıcak, yazın da serin olmasını sağlıyordu. Kerpici saman saplarıyla karıştırıp bir çeşit hamur elde ediyor, bunu da düzgün kalaslarla inşa ettikleri evin iskeletinin arasına dolduruyorlardı. Hem sağlam oluyordu hem de sağlıklı.

Ama o lanetli Roma gemisi geldikten sonra bütün yaşamı değişmişti. Lainus adlı bir tayfa onu kandırmış, gemiye kadar götürmüştü. Bunun bir köle avlama tuzağı olduğunu ise geminin ambarında ayıldığında anlamıştı. Önce Mısır'da satmışlardı David'i, ardından sahibi onu İskenderiye limanında elden çıkarmıştı. Bir meydanın ortasında, yuvarlak bir bez dairenin içindeydi ve önüne gelen dişlerine, kollarına, kalçalarına bakıp duruyordu. Nerede, ne için olduğunu bilmiyordu David. Karısını, doğacak çocuğunu özlüyordu.

Mısırlı bir tüccar, yüklü para vererek David'i satın almıştı. Artık David için yeni bir yaşam başlıyordu: Sabahtan akşama kadar tarlalarda çalışmak ve efendinin söylediği her şeyi anında yerine getirmek... Efendinin emir verdiği şeyler arasında yüz kızartıcı şeyler de oluyordu ama David bir köleydi ve söyleneni yapmak zorundaydı.

Batiatus kendisini satın alıp da Capua'ya getirinceye kadar çok zor günler geçirmişti David. Asla eski günlerini özlemle anmamış, asla kendisini bir insan gibi görememişti. Karısını bir daha görmeyeceğini bilmesine karşın içinde büyüyen özleme engel olamıyordu.

İşte, bu lanet olası günün herhangi bir saatinde karısını görme ihtimali belirdiği için kendini şanslı sayıyordu. Öle-

cekti ve karısını öldüğü yerde bekleyecekti. Bir başka dünya olmalıydı. Her şey bu kadar basit olamazdı, her şey bu kadar sınırlı da değildi. Polemus, tek kılıç darbesiyle boynunu uçurduğunda karısına kavuşacaktı. Ölüm zordu, acımasızdı. Buna karşılık insan kısa bir an duyacağı acıya dayanabilse, ölüm çok hoş olacaktı, ama o kısa anı yaşamak öylesine zordu ki...

Polemus ile mücadele etmeli miydi? Yoksa boynunu uzatıp beklemeli miydi? Ya Polemus, o ne düşünüyordu? Bir ara Polemus'a gidip planını anlatmayı düşündü. Kendisini en hızlı ve en acısız biçimde öldürmesi için ısrar etmek ne derece doğru olurdu? Polemus'un bunu kabul etmeyeceğini biliyordu. Tuhaf bir durum vardı ortada. Eğer Polemus da kendisi gibi düşünüyorsa, ilk saldırı için izleyicilerin uzun süre beklemesi gerekecekti.

Spartacus açısından durum daha farklıydı. Kara derili Afrikalı, "can dostum" dediği Spartacus'ü öldürmeye niyetliydi. O, Batiatus'un kendisini azat edeceğine, Afrika'ya dönerek karısına ve çocuklarına kavuşacağına inanacak kadar saftı.

Polemus'un durumu da farklı sayılmazdı. İnce yapılı Yunanlı, kendisini Trakyalı bir savaşçı olarak tanıtmıştı çevresine. Yalan da sayılmazdı. Yunan yarımadasının en kuzeyinde, Trakya sınırında bir yerde doğmuştu. Trakyalı da sayılırdı bir bakıma ama bir Trakyalı kadar iyi kama kullanamıyordu.

Bu dört dövüşçü arasına rastlantı olarak seçildiğini düşünüyor ve David gibi usta bir gladyatörün karşısında şansının fazla olmadığını biliyordu. Ölüm onun için kapının önündeydi. Yaşamındaki son birkaç saati yaşadığını düşünüyor ve geride hiçbir şey bırakmamış olmanın rahatlığını taşıyordu. Bu sıkıntılar bitmeliydi.

David'e boynunu uzatacak ve kalın Yahudi kılıcın ensesine inmesine izin verecekti. Direnmeye hiç niyeti yoktu. Batiatus'un paralarına yazık olacaktı, çok yazık. Belki Spartacus ile Draba arasındaki kavga uzun sürerdi ama Polemus, Spartacus'ün de kendisi gibi düşündüğünden emindi. Ne de olsa Trakyalı duygusallığı vardı her ikisinde. Genlerine bulaşmıştı bu özellik ve ölüm bile bunu değiştirecek güçte değildi. Hatta belki bu koşullarda yaşamaktansa, ölüm kurtuluş bile olabilirdi.

Peki ama, her gün binlerce kez karşılaştıkları ölüme neden daha önce teslim olmayı düşünmemişti de şimdi böyle bir istek için yanıp tutuşuyordu? Nedeni vardı elbette. Kendi yaşamına son vermek, bir Trakyalı için düşünülmeyecek kadar aşağılık bir ölüm yöntemiydi. "Ya da, bir Trakyalı kendini öldüremeyecek kadar korkaktır," diye düşündü Polemus. "Ben yalnızca kendimi kandırıyorum galiba."

Sonuçta, nereden bakılırsa bakılsın, her iki dövüş de kısa bir süre içerisinde son bulacaktı ve Batiatus'tan tuhaf bir intikam almış olacaklardı.

Ellerini silkeleyerek kurulamaya çalıştı. Elindeki örtüyü başını kurulamak için kuru tutuyordu Polemus. Hep böyle yapardı. Başını iyice kurulamadan arenaya çıkarsa, sonradan başına dayanılmayacak şiddette ağrılar saplanıyordu. Dışarıda nefes kesen bir soğuk olduğuna göre, böyle yapması kaçınılmazdı. Islak kafayla bu soğuğa çıkması, şiddetli baş ağrılarına açıkça davetti.

Birden aklına arenaya son defa çıktığı geldi. Yanındakilerden utanmasa, kahkahalarla gülecekti. Kendini zor tuttu ama yüzündeki gülümsemeyi gizleyemedi. Spartacus, onun gülümsediğini görmüş, hatta katıla katıla gülmemek için kendini tuttuğunu bile fark etmişti.

Yaklaştı, "Neyin var Polemus?" diye sordu. "Çıldırmanın eşiğinde misin, yoksa aklında bir şeytanlık mı var?"

Polemus, dudaklarındaki gülümsemeyi eksiltmeden, omuzlarını kaldırarak cevap verdi. İki gladyatör bir süre birbirlerine baktılar, ardından tokalaştılar. "Yine görüşürüz, dersem, inandırıcı olur mu Spartacus?" diye sordu Polemus.

Gülümseme sırası Spartacus'e gelmişti, "Elbette," diye cevap verdi.

Trampetler ve fanfarlar yeniden çaldığında, dört adam da arenaya çıkmaya hazırdı artık.

Crassus, David ile karşılaşıyor

Crassus, Roma'ya dönmeye karar vermişti. Spartacus'ü bulma umudu kalmamıştı. Varinya'yı da... Kadının ne ölüsü ne de dirisi ortadaydı. Crassus, nedense Varinya'nın yaşadığından emindi. Spartacus'ün olduğu iddia edilerek getirilen kırık burunlu kellelerden midesi bulanmıştı artık. "Yeter!" diye bağırmıştı. "Hemen bu akşam Roma'ya dönüyoruz. Ormandan kestiğiniz ağaçları Appia yolunda her beş yüz metrede bir dikecek ve bu aşağılık köleleri çarmıha gereceksiniz!"

Kölelerden bir alkış kopunca irkildi Crassus. Sözlerini neden alkışladıklarını düşündü, ancak bir anlam veremedi. Sol omzuna attığı togasını savurarak çadırına doğru yöneldi. Hiç bitmeyecekmiş gibi görünen bir akşam bekliyordu Crassus'u. Üstelik yanında yeğeni Caius da yoktu. Tatlı, yumuşak, kendini rahatlatacak olan sevgili yeğeni...

Hayatının en büyük zaferini ve yenilgisini aynı anda yaşıyordu Crassus. Tarihin en büyük köle ayaklanmasını kanlı biçimde bastırmış ve Roma'yı kurtarmıştı ama Spartacus'ü, Varinya'yı ve çocuklarını bulamamıştı. Roma kendisini bu yüzden yargılayacaktı. Halk onu bağrına basacak ama Senato dışlayacaktı. Onun halkın sevgisine

değil, Senato'nun saygınlığına ihtiyacı vardı. Yönetimde ne kadar yukarıya tırmanırsa, halk kendisini o kadar severdi, bunu biliyordu. Bütün ezilen halkların doğal tepkisiydi bu. Egemensen sevilirsin, horlanırsan üzülürsün!

Spartacus ise Senato'nun saygınlığını elinden almıştı. Tarihe, Spartacus'ü yenen adam olarak geçecekti ama yendiği adamı bulamayan komutan olarak daha çok ünlenecekti... Tarihi yazanlar Crassus'u hiç ilgilendirmiyordu. Kendisinden sonra yaşanacakların hiçbir önemi yoktu. Öldüğü andan itibaren Tanrılar Tanrısı Jüpiter'in, Iuno'nun veya Minevra'nın kucağına atılacak, onlardan merhamet dileyecekti. Tanrılar bağışlarsa eğer, Crassus'u dünyaya yeniden göndereceklerdi. Gerisi boş ve anlamsızdı.

Yine de Spartacus'ün cesedini bulmayı çok istiyordu. Hem de çok!..

"Ben neyim?" diye kendi kendine sordu Crassus. "Neyim ben? Roma Senatosu'nun Spartacus'ü yok etmek üzere gönderdiği komutandan başka neyim? Çocukları çağırıp, onları gladyatörlerin önünde boğazlatacak kadar aşağılık biri miyim? Koskoca Crassus bunları da mı yapacaktı? Tabii ki, çocuklarının boğazlandığını gören babalar, bir şekilde çözüleceklerdi. Düşün, bu amacına ulaşmak, hangi çocuğun hayatına değer Crassus? Senin çocuğunu önüne getirip bıçağı boynuna dayasalar, 'işte bu Spartacus,' diye bağırmaz mısın?

"Çocukları getirmeyin," diye bağırdı Crassus elinde olmadan, "Kadınları getirin, yeter!"

* * *

Bir saat sonra, çatışmadan sağ kalan tüm kadınlar Crassus'un önündeydi ama çocukları da getirmişlerdi.

Crassus bunu beklemiyordu. Askerlerden birini çağırıp, neden çocukları da getirdiklerini sordu.

"Bizden kadınları istemiştiniz yüce efendimiz ama kadınlar, 'çocuklar olmadan bir yere gitmeyiz,' deyince, hepsini alıp huzurunuza getirdik."

"Aptallar," diye mırıldandı Marcus Crassus. "Kendilerini sanki eğlenceye çağırıyormuşum gibi, çocuklarını da getirmişler. Belki çocuklarının önünde canlarına kıyamayacağımı düşünüyorlar. Beni gereğinden de fazla yufka yürekli görüyorlar."

Yanıt alamayacağını bilmesine karşın kadınlara Varinya'nın nerede olduğunu sordu. Kadınlar suskundu, çoğu başını öne eğmişti. Yarı çıplak çocuklar annelerinin dizlerine, eteklerine sarılmış bir halde, korku dolu gözlerle bir askerlere bir annelerine bakıyorlardı. Havanın soğuğuna rağmen çok etkilenmiş görünmüyorlardı. Sanki onları rahatsız eden başka bir şey vardı. Annelerinden daha fazla tehlikeyi seziyor gibiydiler.

Bazıları ağlıyordu. Aralarında yeni doğmuş olanlar, henüz süt emenler de vardı. Umutsuzluk Crassus'un yüreğini dağlıyordu. Spartacus'ü bu yolla bulma şansı yoktu. Vahşet uygulamak istemiyordu. Yapabileceği tek şey kalıyordu geriye. Subaylarından birini çağırıp, kadınlara ve çocuklara işkence uygulayarak Spartacus'ün yerini öğrenmeleri talimatını vermek ve sonra da çığlıkların ulaşamayacağı kadar uzaklara bir yere çadırını kurdurup, beklemek...

Ürperdi. Karar vermekte zorlanıyordu.

Kölelerden biri, "Ben size Spartacus'ün cesedini gösterebilirim!" diye bağırdı. "Kadınları ve çocukları bırakın!"

Crassus sesin geldiği yöne baktı. Orta boylu, iri adaleli, kısa düz saçlı bir köleydi konuşan. Bir kulağı yoktu. Vücudunda çeşitli yara izleri vardı. Bunlar eskiden aldığı

yaralar olmalıydı, çünkü üzerinde hiç kan yoktu. Buğday rengi teni ve kas yapısına bakılırsa Yahudi olmalıydı ya da Mısırlı. Çizmelerinin ucu delinmiş, parmakları dışarı fırlamıştı. Roma sokaklarını dolduran dilencileri andırıyordu. Yine de çelik gibi bakışları ve dik bir duruşu vardı. Duruşu insanı ürpertecek kadar kendinden emindi.

Crassus, kadınların ve çocukların eski yerlerine götürülmelerini emretti. Askerler kadınları toplarken Crassus da, kendisine Spartacus'ün cesedini göstereceğini söyleyen köleye yaklaştı:

"Doğruyu söylediğini nereden bileceğim senin?" diye sordu.

"Başka şansın yok komutan!"

"Bu değişiklik neden?"

"Spartacus kadın ve çocuklara dokunulmasını istemezdi."

"Adın ne senin?"

"David... Yahudi'yim."

"David sensin ha? Şu Spartacus'ün yanından ayırmadığı ünlü sağ kolu!"

"Hayır, sağ kolu Crixus'tu... O, çoktan öldü. Ben Spartacus'e çok yakındım. Bu doğru, ancak sağ kolu değildim. Ona çok yakın olduğum için size cesedini gösterebileceğimi söyledim. Birlikte, sırt sırta savaştık onunla. Ölümü gözlerimin önünde oldu."

Yahudi susmuştu. Crassus dikkatlice David'in yüzüne baktı.

"Pek sırt sırta savaşmış gibi değilsin," dedi Crassus. Sesi hafif alaycıydı. "Görünüşe göre, bir savaştan çok dilenmekten geliyor gibisin. Yaraların yeni değil. Üzerinde doğru dürüst çizik bile yok. Spartacus ile sırt sırta savaştığını söylüyorsun, ama hiç darbe almamış gibisin. Yoksa efendine ihanet mi ettin kölenin kölesi!"

"Bu benimle ilgili bir mesele," dedi David. "Sen kaç kelle uçurduğumu sor komutan! Ben sana Spartacus'ün cesedini göstereceğimi söylüyorum, seni hangisi ilgilendiriyor? Benim ihanetim mi, senin vereceğin hesap mı?"

Crassus, beklemediği bu diklenme karşısında duraksadı. Adam bir bilge gibi konuşmuştu. İşin açıkçası, onun efendisine ihaneti kendisini zerre kadar ilgilendirmiyordu. İçinden bir ses, Yahudi'nin yalan söylemediğini tekrarlıyordu. Yine de kuşkuyla, "Neden daha önce bunu söylemek istemedin?" diye bağırdı. Şimdi bütün kölelere sesleniyordu: "Neden aranızdan biri çıkıp da Spartacus'ü tanıdığını söylemedi? Neden?"

Köleler, David'in itirafından sonra konuyla ilgilenmez olmuşlardı. Kendi aralarında konuşuyor, askerler yokmuş gibi davranıyorlardı. Kimi kollarını vücuduna sürerek ısınmaya çalışıyor, kimisi de vücudunu zar zor örten hırpani giysisine bürünmeye çalışıyordu. Heyecan bitmiş, bütün gizem yok olmuştu sanki. Kölelerin bu davranışı da David'in doğru söylediği yönünde önemli bir kanıt sayılabilirdi.

Crassus, "Peki, onun tam olarak nerede öldüğünü gösterebilecek misin?" diye sordu David'e.

David, "Sanırım gösterebilirim," dedi. "Onunla en son konuştuğumda sırt sırtaydık. İki Romalı askerin hücumunu savuşturduğum sırada bir an onu kaybettim. Döndüğümde arkamda değildi. Birkaç metre ötede üç Romalı ile savaştığını görür gibi oldum. Birkaç kılıç darbesi almıştı ve güçlükle kendini savunmaya çalışıyordu. Ona doğru hamle yaptım, ama iki Romalı daha yolumu kesti. Onları da atlattığımda Spartacus'ü yerde uzanmış gördüm. Doğrulmaya çalışıyordu. Birkaç Romalı asker ise kılıcını Spartacus'e

rasgele saplıyordu. Son gördüğüm bu oldu. Kılıç darbeleri altında kalanın Spartacus olduğunu sanıyorum. Tam orada savaşıyordu çünkü... Daha sonra yine üzerime gelen Romalı askerlerle savaşmak zorunda kaldım. Gerisini biliyorsunuz, teslim olmak zorunda kaldık. Sizden, bana inanmanızı istiyorum. Şaka yapmıyorum. Gerçekten Spartacus'ün öldüğü yeri biliyorum ve size orayı göstereceğim. Gerisi size kalmış..."

Crassus düşünceli bir halde başını salladı, çenesini kaşıdı. Bu belki girişmek zorunda kalacağı vahşetten kaçış olabilirdi.

David'in yanına yaklaştı, "Gidelim," dedi.

Numidya mağaraları

Spartacus'ün bütün hayatı gözünün önünden bir film şeridi gibi geçiyordu. Kollarından birini yakınındaki akasya ağacının kökünün altından geçirmiş, belindeki kuşağı da bileğine dolamıştı. Böylelikle, kendinden geçtiği zaman kayıp düşmesini engellemiş oluyordu. Öleceği zamana kendi karar vermeliydi. Kendisine böyle söylenmişti. "Öleceğini anladığın an, kendini bataklığa bırak!" İnsan ne zaman öleceğini bilebilir miydi? Buna karar vermek mümkün müydü? Ölenlerden geri dönen olmadığına göre, bu sorunun cevabı yoktu. Gözlerini açıp yıldızları gördüğü sürece hiç kimse öleceğini düşünmezdi. Umut, her zaman yaşamaktan yanaydı. Umudu kalmış mıydı? Hayır! Ölmesi gerekiyordu. Ölüm hoş bir şey olmalıydı. İstese de artık yaşayamazdı. O halde? Neden kendini serin bataklığa bırakıp, bir an önce bu dünyaya veda etmiyordu? Neden?

Müthiş bir ayaz vardı. Normal koşullarda Spartacus'ün soğuktan dişlerinin birbirine vurması gerekiyordu ama o, vücudunun cayır cayır yandığını hissediyordu. Ateşi vardı belli ki. Belki bu yüzden, ayaklarının ucunun değdiği bataklık suyu ona serin bir akarsu kaynağı gibi geliyordu. Sanki oraya ulaşırsa vücudunun tüm ateşini söndürebilecekti, tüm ateşini!

Elini bir türlü akasya kökünden çekemiyordu. Yapması gerekiyordu, elini kökten kurtarıp, bataklığın serin sularına gömülmeliydi. Ama yapamıyordu bir türlü, çünkü henüz hayalleri bitmemişti. "Henüz değil," diye geçti aklından. Düşünmesi gereken pek çok şey vardı.

* * *

Düşleri onu geçmişe götürdü. Şimdi, Afrika'nın kuzeyinde, Kartaca'nın güneyinde bulunan Numidya bölgesindeki altın madeni ocaklarındaydı. Ocaklar, doğal mağaralar şeklindeydi. Köleler bu mağaralarda yaşıyor ve altın çıkarıyorlardı.

İşte, biraz ileride Draba, var gücüyle kazmayı savuruyordu. Bütün vücudu ter içindeydi. Kendisi ise bir an soluk almak için duraklamıştı. Su verilme saati yaklaştığından, boğazının kuruluğunu unutmaya çalışıyordu. Sırtında patlayan kırbaçla kendine geldi ve kollarındaki son gücü kullanarak kazmanın ucunu altın madeninin ana damarına iki kez daha salladı. Sırtı kırbaç darbelerinden soyulmuştu. Bir yandan sırtının acısı, bir yandan kollarının dermansızlığı gözlerinin kararmasına neden oluyordu. Draba işe durmaksızın kazmasını sallamaya devam ediyordu. Sanki karşısında maden ocaklarındaki muhafızların suratı ya da kendisini esir alan Romalı askerler vardı ve onları parçalamaya çalışıyordu.

"Buradan kurtuluş yok Draba, kendini boşuna yorma," diye fısıldadı Spartacus.

Draba ona bakmadan, "Göreceğiz Trakyalı," dedi dişlerinin arasından. "Göreceğiz!"

Spartacus, Draba'nın azmine hayranlık duyuyordu. Bu Afrikalı asla kendini bırakmıyor, tüm gücüyle kaderini değiştirmeye uğraşıyordu:

"Benim çocuklarım var, karım var, beni bekliyorlar. Onları mutlaka göreceğim!'

Draba'nın sırtında da kamçı şakladı. Muhafızlardan biri gürleyen sesiyle, "Konuşmayın, çalışın!" diye bağırdı. Hep duydukları, bildikleri sesti bu. Draba birkaç kazma daha savurmuştu ki, su molasını bildiren borazan çaldı. Tüm köleler aynı anda kazmalarını yere bırakıp, sırtlarını beyaz kayalara yasladılar. Spartacus, suyun hayaliyle derin bir soluk aldı. Kendisini çok yorgun ve umutsuz hissediyordu. Draba'daki kurtulma hırsının kendisinde de olmasını çok istiyordu.

Numidya mağaraları Roma'nın en zengin altın madeni kaynaklarından biriydi. Mağaraların dışarıya göre tek avantajı, müthiş sıcağı içeriye yansıtmamasıydı. Öyle günler oluyordu ki, yazın ortasında, sabaha doğru soğuktan titriyorlardı. Çalışırken serinliği hissetmiyor, hatta ter içinde kalıyorlardı ama çalışma bitip de dinlenme saatine girdiklerinde soğuk, vücutlarını ısırmaya başlıyordu.

Kölelerin yaşam koşulları oldukça kötüydü, buna karşılık onların düzenli olarak dinlenmelerine, yiyecek ve su ihtiyaçlarının zamanında giderilmesine çok dikkat ediliyordu. Numidya altın ocaklarında çalışacak kölelerin çok dayanıklı olması gerekiyordu. Afrika'dan, Ortadoğu'dan, Avrupa'dan toplanan kölelerin hepsi yeterince dayanıklı olmuyordu. En dayanıklı köleler Afrikalı ve Trakyalı kölelerdi. Galyalılar ve Vandallar arasından da dayanıklı olanlar çıkıyordu.

Romalı muhafızlar yıllardır birbirlerinden öğrendikleriyle madende çalışan kölelere nasıl davranmaları gerektiğini iyi biliyorlardı. Bir köle ne kadar susuzluktan kıvransa da, belli bir saate ulaşmadan asla su vermiyorlardı. Bu çalışma temposu içerisinde vakti gelmeden su verilen

köle, bir süre sonra, madencilerin deyimiyle "şişiyor", hatta kimi zaman ölüyordu. Yiyeceklerde de aynı yöntem söz konusuydu. Yemeği fazla kaçıran kölenin çalışma verimi düşüyor, bir süre sonra da çalışmadığı için üst üste yediği kırbaçlardan dolayı iyice saf dışı kalıyordu.

Numidya altın ocaklarında çalışacak köleleri bulmak çok zor oluyordu. Hem dayanıklı hem iyi beslenmiş hem de güçlü olmaları gerekiyordu. Bu tür köleler önce Roma'daki soylulara pazarlanıyordu. Soylular da sağlam ve güçlüleri seçiyor, dolayısıyla maden ocaklarında çalışacak köle bulmak iyice güçleşiyordu. Bazen köle tacirleri kurnazlık yapıp, kölelerden güçlü olanları Romalı soylulara hiç göstermeden, doğrudan Numidya'ya gönderiyorlardı. Numidya'dan çıkan altın miktarına göre ödüllendirilen mağara yöneticileri de Romalı soyluların verdiğinden daha çok para ödeyip, güçlü köleleri satın alma yolunu tercih ediyorlardı. Mağaralardan yüklü miktarda altın çıkaran yöneticilerin ödülü de, bir süre sonra daha rahat yaşam bölgelerine atanmalarıydı. Köleler için ise tek şans ise, bu mağaralarda çabucak ölmekti. Yaşam süresi uzadıkça işkence süresi de buna paralel olarak uzuyordu. Bu yüzden mağarada erken ölen biri olursa köleler, ölen için "uçtu" sözcüğünü kullanırlardı.

Mağaraların en yaşlı kölesi, "Biko" adını taktıkları bir Afrikalıydı. Numidya'nın deneyimli köleleri, ender rastlanan neşeli anlarında, yeni gelen kölelere, "Biko nasıl bu kadar uzun süre yaşamayı becerebildi, biliyor musunuz?" diye sorarlardı.

"Nasıl?"

"Mağaranın bir köşesine gidip akşama kadar uyur. Rengi kapkara olduğundan muhafızlar onu fark etmez!"

Yeni gelenler, yaşadıkları şok nedeniyle bu şakaya

gülmezlerdi tabii. Ama diğerleri buruk da olsa gülmeyi becerebiliyorlardı.

Spartacus, Mısır'da satıldığında da başına bu gelmişti. İşte. Apar topar Numidya mağaralarına getirilmiş, dış dünya ile tüm ilişkileri o andan sonra kesilmişti. Geldiğinde yirmi yaşındaydı ve iki yıldır Numidya mağaraları dışında hiçbir yeri görmemişti. Mağaralar, yerleşim bölgelerine atla en az bir günlük mesafedeydi. Mağaralara yakın yerleşim bölgesi yapmak yasaktı. Bu, hem altınların güvenliği, hem de kölelerin bir fırsatını bulup kaçmalarını önlemek açısından önemliydi. Mağaralarda çalışan muhafızlar ve yöneticiler, dönüşümlü olarak yakındaki askeri karargâhta kalırlardı.

Spartacus'ün göreceği veya geride bıraktığı bir yakını yoktu; ama dış dünyayı hiç görmeden yaşamak da, ömrünü giderek kısaltıyordu. Madenden yayılan beyaz toz, bir süre sonra ciğerleri işlemez hale getiriyordu çünkü. Solunum güçlüğü çeken köleler kısa süre sonra Afrika çöllerinde ölüme terk ediliyorlardı. Spartacus, içinde bulunduğu koşulları göz önüne alarak birkaç senelik ömrünün kaldığını hesaplamıştı. Ya buradan kurtulacaktı, ya da Numidya çöllerinden birinde güneşin altına, akbabalara terk edilecekti.

Kurtulmak imkansızdı. Numidya mağaralarından o güne kadar sağ çıkan olmamıştı. Geriye sadece en acısız biçimde ölmek kalıyordu. Kölelerden hiçbiri bir diğerini öldürmeye de yanaşmıyordu, çünkü kendi isteğiyle bile olsa, bir başka köleyi öldüren, dayanılmaz işkenceler sonucunda öldürülüyor, bunu da kimse göze alamıyordu.

Numidya, diri diri gömüldükleri bir mağaraydı ve bütün köleler umutlarını dışarıda bırakmıştı.

Numidya'da kadın köleler de vardı. Sayıları çok değildi.

Yemek hazırlama ve ortalığı temizleme işlerinde diğer muhafızlara yardım ediyorlardı. Kölelerden ya da muhafızlardan çocukları da oluyordu. Çocukların yazgısı da farklı değildi; mağaradan çıkış yoktu ve onların yaşamları yetişkin kölelere göre çok daha zordu. Yaşama şansları ise gençlik çağına kadar bile sürmüyordu.

Numidya mağaralarında, kölelerin kaldığı koğuşlar da içler acısıydı. Kölelerin, kendilerini asmalarını engellemek için tavanlar bir adam boyundan biraz daha yüksek yapılmıştı. Tuvalet ve banyo koğuşların dışındaydı, ortak kullanılıyordu. Buralarda da tavanlar alçak tutulmuştu ve nöbetçilerin sürekli gözetimi altındaydı. Koğuşlarda kesici ve delici aletler bulundurmak yasaktı. Kısacası, kölelerin kendilerine zarar vermelerini engellemek için tüm önlemler alınmıştı. Yine de otuz yaşını bulan köle sayısı bir elin parmaklarından azdı.

Biko ise nasılsa bir yolunu bulup, kırk yaşına kadar yaşamayı başarmıştı. Spartacus, onun her gün ağıtlar yaktığına tanık oluyor ama bilmediği dilden konuşan bu yaşlı adamın kime, neleri şikayet ettiğini anlayamıyordu. Biko ile arkadaş olmayı başarabilirse, çok şey öğreneceğinden emindi.

Bir gün Draba'ya, Biko'nun kendi kendine neler mırıldandığını sormuştu. Afrikalı, "Bütün kara derililer aynı dili konuşmaz, tıpkı beyazlar gibi" diye kestirip atmıştı.

Daha sonra Gennicus adlı bir köle, Biko'nun artık çıldırdığını ama Draba'nın bunu kabul edemediğini söylemişti. "Afrikalılar, kapana kısıldıklarını asla kabul etmezler. Onlar tıpkı birer akrep gibidirler. Kapana kısıldıklarını anladıkları an kendilerini öldürmeye çalışırlar. Biko bunu başaramayanlardan yalnızca biri. O, kendi kendine konuşur ve bu konuşmalarla kendini bu mağaranın çok uzaklarına taşır."

"Nasıl yani?"

"Biko buraya geldiğinde senin benim gibi biriymiş işte... Hırçınmış, sık sık mağara duvarlarını yumruklarmış, çok çalışırmış. Bir gün mağaranın bir köşesine oturmuş ve muhafızların gelip kendisini dövmesini beklemiş. Beklediği de olmuş. Muhafızlar onu öylesine dövmüşler ki, dayaktan sonra Biko'nun yanına gidenler onun artık yaşamasının imkansız olduğuna karar vermişler. Biko'nun da istediği buymuş zaten. Ama ölmemiş. O günden sonra da bir daha hiç kimseyle konuşmamış. Bir kenara çekilip ağıt yakmakla geçirmiş boş zamanlarını. Hâlâ çalışıyor olmasa, muhafızlar onu bir dakika bile yaşatmazlar ama işlerine yarıyor. Üstelik, artık bir maskot haline geldi. Kimseye zarar vermediği için muhafızların neşe kaynağı da oluyor. Onu dövmekten bıktılar da ayrıca. Gerçi ilk olaydan sonra birkaç kez daha ölümüne dövdüler, ama yine ölmedi. Sonunda muhafızlarda bıktı. Ondan en son duyduğum sözlerden biri, 'bu, bana Tanrının bir cezası,' oldu."

"Peki ya Draba?"

Gennicus çılgın gibi öksürmeye başlamıştı. Boğulur gibi öksürürken, bir yandan da şaşkın gözlerle Spartacus'e bakıyordu.

"Nasıl yani?"

"Draba niye onun konuştuklarını anlamadığını söylüyor? Sen anlamışsın işte..."

Gennicus gülümseyerek, "Draba hiç kendini öldürmeye kalkışmadı," dedi. "Bunu bir utanç nedeni olarak görüyor ve Biko'yu sırf bu yüzden deliler gibi kıskanıyor."

"Draba'ya haksızlık ediyorsun," dedi Spartacus. "O sorumluluğun ne demek olduğunu biliyor. Geride bıraktığı çocuklarını ve karısını düşünüyor ve bu yüzden tüm gücüyle çalışıyor."

Gennicus başını iki yana sallayarak, "Buradan kurtulmanın imkansız olduğunu o da en az senin benim kadar biliyor," diye devam etti. "Buradan geriye dönüş yok. Belki başka bir dünyada karısı ve çocuklarıyla birlikte olur, ama bu dünyada asla! Kendini kandırdığını o da biliyor Trakyalı!"

* * *

Spartacus, ölümle pençeleştiği akasya dibinde o günleri düşünüyordu. Çok daha zor günler geçirdiğini, çok daha umutsuz günleri olduğunu... Her şeyin bittiğini düşündüğü anda önünde yeni ufukların açıldığını...

Akasya köküne biraz daha sarıldı. "Bu ağaç," diye düşündü. "Bu ağaç nasıl oluyor da bataklıkta büyüyebiliyor? Bataklıkta akasya büyür mü? O yaşadığına göre ben de yaşayabilirim. Öyle değil mi? Buraya kök salıp yüzyıllar boyu Varinya'yı, sevgili oğlumu bekleyebilirim!"

Başını koyabileceği yumuşak bir yer aradı. Uyumak istiyordu, sonsuza kadar uyumak... Bütün vücudu alev alev yanıyordu. Sağlıklı düşünemediğinin farkındaydı. Ölümün çok yakınında dolaştığını hissediyor, ona kavuşmak için içinde dayanılmaz bir istek kabarıyordu. Ama Varinya'yı ve oğlunu da merak ediyordu. Hem yaşamak zorundaydı hem de ölmek: Her ikisi de bazıları için yararlıydı. Sessiz sedasız ölürse, birçok sorun halledilmiş olacaktı, ama Varinya mutsuz olacaktı, David mutsuz olacaktı, Crixus, gittiği hangi cehennemse, oradan kendisine lanetler yağdıracaktı. Polemus kızacaktı... Draba da öyle...

Sevinenler de olacaktı.

Ölmeyecekti... Bu şekilde ölmek ona yakışmıyordu.

Gladyatörler arenada

Varinya, Spartacus'ü arenaya giderken ancak uzaktan görebildi. Dördü aynı anda alana çıkmıştı. Polemus, David, Draba ve sevgilisi Spartacus...

Spartacus'ün üzerinde Trakyalı giysileri vardı. Trakyalılar arenaya kendilerine özgü kıyafetlerle çıkarlardı. Spartacus'ün sağ elinde Trakyalılara özgü, hafif yay biçiminde, iki ucu son derece keskin kaması vardı. Sol elinde ise küçük, daire şeklinde kalkan taşıyordu. Aslında Trakyalılar genellikle kare şeklinde kalkan taşırlardı, ama daire şeklinde kalkan Spartacus'ün daha çok hoşuna gidiyordu. Yakın dövüşlerde yuvarlak ve küçük kalkan kullanmak gerçekten cesaret işiydi.

Spartacus'ün sağ kolunda, bilekten dirseğine kadar ocrea adı verilen çelikle sertleştirilmiş sert deri kolluk vardı. Aynı maddeden yapılmış çizmeleri dizlerinin üzerine kadar çıkıyordu. Üstü çıplaktı. Soğuk havaya rağmen üzerine bir şey giymemeyi tercih etmişti Spartacus.

Trakya savaşçıları genellikle başlarına uzun ve süslü miğferler takarlardı arenaya çıkarken, ama Spartacus bu miğferi hiçbir dövüşünde kullanmamıştı o güne kadar, belli ki yine kullanmayacaktı.

Draba, Retiarius denilen savaşçılar gibi giyinmişti. Daha çok Afrikalıların tercih ettiği bu giysiyle Draba balıkçıları andırıyordu. Bir elinde iaculum adı verilen ağ vardı diğerinde ise fascina denilen üç ağızlı mızrağını tutuyordu. Onun da belden yukarısı çıplaktı, ama belinde subligaculum adı verilen kalın bir kuşak sarılıydı. Omuzlarında da, metalden galerus denilen omuzluklar takılıydı. Bacaklarında koruma yoktu. Başına ise gösterişsiz bir miğfer geçirmişti.

Polemus, Spartacus'ten daha farklı olmak için Trakyalı giysisi yerine, Samnite adı verilen savaşçıların kıyafetini giymişti. Sol elinde çok geniş, dikdörtgen şeklinde, sucutum adı verilen bir kalkan taşıyordu. Sol elinde ise orta uzunlukta, hafif yay biçiminde gladius adı verilen kılıcı tutuyordu. Sağ kolunda, tıpkı Trakyalıların giydiği kolluklardan vardı. Baş kısmını tamamen kapatan görkemli bir miğfer takmıştı. Belden yukarısı onun da çıplaktı ve metal bir eteklik giymişti. Trakyalılar gibi dizlerine kadar ocrea ile korunuyordu.

David ise, Yahudilerin pek tercih etmediği Mirmillo kıyafetiyle arenaya çıkıyordu. Onun da başında Polemus gibi görkemli, çift kanatlı miğfer bulunuyordu. Her iki kolu ocrea ile korunmuştu ve omuzlarında galerus vardı. Sağ elinde kısa barbar kılıcı diye adlandırılan düz kama vardı. Sol elinde ise dev bir daire kalkan taşıyordu. Bacaklarını korumamıştı. Belinde kalın bir deri kemerin altından, kumaştan bir etek sarkıyordu.

Güneşli, ancak soğuk bir hava vardı dışarıda. Spartacus, bütün heybetiyle en önde gidiyordu. Draba sıkıntılı görünüyor, en arkada, başı önünde yürüyordu. Bir gece önce yemin etmişti Spartacus'ü öldüreceğine, ama hiç de öyle bir hali yoktu. Suçlu gibiydi sanki. David ile

Polemus'un hareketlerinde ise hiçbir aşırılık yoktu. İkisi de son derece sakindi. Birisi ölecekti kuşkusuz, ama ikisinin de kimin öleceği konusunda çok fazla aldırdığı yok gibiydi. Ölüm bir kurtuluştu belki onlar için. Bıkmışlardı.

Kavga aynı anda, arenanın iki köşesinde gerçekleşecekti. Batiatus böyle istemişti. Dört gladyatörden galip gelen ikisi, hiç dinlenme fırsatı bulamadan birbiriyle kapışacaktı. Gösteri için yirmi beş bin aureus almıştı Batiatus ve bu, bir gladyatör savaşı için servet sayılırdı. Dört gladyatörü kaybetse bile kârdaydı. Ayrıca, kafasında yeni canlanan planı uygulamak için bulunmaz bir fırsat yakalamıştı. Dövüş için kendisine ödenen parayla adını bir türlü öğrenemediği Trakyalı, Draba veya benzeri gladyatörlerden bir düzine kadar alabilir, üzerine de en az on bin aureus kâr ederdi. Ama artık bunlara da gerek kalmayacaktı. Capua'daki ünlü Batiatus Gladyatör Okulu son günlerini yaşıyordu. Batiatus, bundan sonra Nil kıyısında, onlar adına da şarabını yudumlayacaktı.

Dövüşün başlaması için trampetler ve fanfarlar çalmaya başladı. Ölüm dövüşünün işaretleri veriliyordu. Havanın soğukluğuna rağmen tribünler tıklım tıklım doluydu. Müthiş bir uğultu vardı. Capua halkı ve Roma'dan gelen yüzlerce konuk, uzun zamandır izlemedikleri bir olaya tanık olacaklardı. Heyecan doruktaydı. Bahisler oynanıyor, halk kendi arasında seçtiği "kahramanı" üzerine tezahüratlar yapıyor, arenanın seyirciye ayrılan bölgelerinde kavgalar bile çıkıyordu.

Aşağıda ise, Yahudi David ile Polemus bir köşede, Draba ile Spartacus diğer köşede kavgaya hazırdı.

Spartacus kısa kamasını sağ eline almış, sol eliyle de yuvarlak kalkanını tutuyordu. Draba da tetikte bekliyordu. Ağı bir kalkan görevi görürcesine ileri doğru uzatmıştı. Sağ

elindeki üç ağızlı mızrağını ise dizlerinin hemen üzerinde yere paralel tutuyordu.

İlk saldırı Draba'dan geldi. Spartacus'e doğru üç çatallı mızrağıyla hamle yaptı ve aynı anda da ağını fırlattı. Spartacus, çevik bir hareketle ağdan kurtuldu ama mızrağın bir ucu sağ kolunun omuza yakın yerini hafifçe sıyırdı. Spartacus, o anda David ile Polemus'un bulunduğu tarafa baktı. İkisi de henüz kavgaya başlamamışlardı. Sürekli birbirlerini kolluyor, daireler çiziyorlardı.

Polemus içinden, "haydi David," diyordu. "Saldır artık!" David ise Polemus'un saldırması için bekliyordu. Kesinlikle karşılık vermeyecekti. Miğfer giydiğine pişman olmuştu.

Draba ile Spartacus'ün kavgasına kendini kaptıran izleyiciler bir süre iki gladyatörün dövüşmeyip birbirlerinin etrafında döndüğünü fark etmediler. Sonunda izleyicilerden biri, "Hey! Şunlara bakın!" diye bağırdı. "Buraya dansa değil, kavga etmeye geldiniz! Haydi kapışın domuzlar!"

Polemus, izleyicilerin daha fazla dikkatini çekmemek

için David'e doğru hamle yaptı. Aksi halde muhafızlar, mızraklarla her ikisini birden arkalarından dürtüp, kavgaya zorlayacaklardı.

David, Polemus'un kendine doğru beklediği hareketi yaptığını görünce hareketlerini yavaşlattı ve bir adım öne yürüdü. Polemus, korkmuş gibi bir hareketle geri sıçradı. İzleyicilerden gelen bağrışmalar azalmıştı. Belli ki Draba ile Spartacus'ün dövüşü ilgilerini daha çok çekiyordu. Nasılsa bu karşılaşmanın galibi gidip ikisinden birini öldürecekti.

Spartacus bu kez ağa yakalanmıştı.

Polemus ile David hâlâ dans eder gibi dönüyorlardı.

Varinya soluğunu tutmuş bekliyordu.

İşte ne olduysa, o anda oldu...

Draba ve Spartacus, Numidya'dan kurtuluyor

Batiatus kurnaz bir adamdı. Capua'da gladyatör okulunu kurmaya karar verdiği zaman, elinde sermaye olarak üç bin aureus kadar para vardı. Bu paranın ancak bin aureus'unu köle almaya ayırabilirdi ve bu parayla da ancak iyi bir orta düzeyde iki köle alabilirdi. Bunu en iyi şekilde kullanması gerektiğini düşünüyordu. Elinde gönüllü gladyatörlerden yeteri kadar vardı, ancak onların gösteri kavgaları okulun tanınması için yeterli olmuyordu. Elindeki birkaç profesyonel gladyatör de adını Roma sınırlarında duyurmaktan uzaktı. İyi dövüşüyorlardı belki, ama Batiatus çok daha iyi birini bulup başlarına getirmesi gerektiğini düşünüyordu. "Yenilmez" bir gladyatör bulması halinde, okulun adı bir anda tüm Roma'da duyulur, herkes dövüşleri seyretmek için Capua'ya akın ederdi. Diğer okullarla yarışlar düzenleme şansı bile doğardı o zaman. Çok iyi bir gladyatör her şeyi değiştirebilirdi, her şeyi...

Sorun, böyle bir gladyatörü nerede bulacağını bilememesiydi. Aklına ilk geleni yaptı ve Roma'ya gitti.

Crassus ile karşılaşması da bu döneme rastlamıştı. Roma'da köle avına çıktığında, yolu Crassus'la kesişmişti. Crassus o sıralarda Roma'nın parlayan yıldızlarından biriydi.

Cescor Bracus tanıştırmıştı onları. Birlikte şarap içmişler, sabaha kadar da eğlenmişlerdi. Sabahın ilk ışıklarında, ayrılmaya karar verdiklerinde Crassus, sarhoş bir halde Batiatus'a Roma'da ne aradığını sormuş, o da gladyatör bulmaya geldiğini söylemişti.

Batiatus, o gece yüz aureus'dan fazla harcamıştı ve canı çok sıkkındı. Crassus ona Roma'da aradığı gladyatörleri bulmasının olanaksız olduğunu, en iyi gladyatörlerin altın madenlerinde yetiştiğini, bu nedenle paraya kıyıp Afrika'daki altın madenlerine gitmesi gerektiğini söylemişti. En iyi gladyatör adaylarının da Numidya mağaralarında bulunduğunu anlatmıştı.

Ertesi günlerde Batiatus, uzun süre düşündükten sonra, Numidya mağaralarına gitmeye karar vermişti. Bu bir kumardı. Riski göze almak zorundaydı.

At ve deve üzerinde günlerce yol aldı. Batiatus ne kadar uzun süredir yolda olduklarını anımsamıyordu. "Eğer eli boş dönersem mahvoldum demektir," diye düşünüyor ve hırsla ayakta durmaya çalışıyordu.

Ter içinde kalmıştı Batiatus. Bir yudum su içiyor, ardından bütün mataradaki suyu içmek istiyordu, ama içmesinin doğru olmadığını söylüyorlardı ona.

"Ne kadar var daha?" diye sordu kılavuza. "Dayanacak halim kalmadı. Beni şuralarda bir yere bırakın, siz gidip bakın. Aralarında iyi gördüğünüz birini alın. Şöyle iri yarı, savaşçı görünümlü biri olsun yeter. Parası neyse de verin!"

Kılavuz bu işe karışamayacağını, köleleri bizzat kendisinin seçmesi gerektiğini söyledi. Batiatus itiraz etmedi. Tüm gücünü toplayıp Numidya mağaralarına doğru yolculuğuna devam etti. Kılavuz, bir ara bitkin haldeki Batiatus'a bakıp, "Siz buna dayanamıyorsunuz, Bir de mağaradakilerin halini düşünün," dedi.

Batiatus, kılavuzu duymazlıktan geldi.

İş Numidya mağaralarına varmakla bitmiyordu. Oradan köleleri çıkarmak ayrı bir meseleydi. Yaman bir pazarlık başlayacaktı. Gladyatör okulu kurmak o sıralarda hiçbir Romalının aklında yoktu belki, ama Roma'nın soylu aileleri de en iyi, en güçlü kölelerin altın madenlerinde olduğunu biliyor, ona göre de kesenin ağzını açıyordu.

Batiatus kurnazlık yaptı. Gardiyanlara para verip işi çabucak bitirmek istiyordu. Ama altın madeninin yöneticileri, karargâha yok olan gladyatör için ne gibi açıklama getireceklerini bilmediklerini, başlarının belaya girebileceğini söyleyerek, pazarlık şanslarını artırmaya çalışıyorlardı. Sonunda pazarlık yapmaktan bıkan Batiatus, doğruca karargâha gidip, gardiyanlara vermeyi düşündüğü rüşvetten biraz daha fazlasını lejyonerlerin başındaki komutana verince iş çözüldü. Geriye sadece seçme hakkı kalıyordu, ancak Batiatus'un bu konuda en küçük bir fikri yoktu.

İlk bakışta Draba'yı beğendi. Ardından, zorunlu olarak Spartacus'ü de satın aldı.

Başka köle alamadan Numidya mağaralarından döndü. Köle almaya harcadığı para kadar rüşvet vermek zorunda kalmıştı. Aksi kara derili kendisine umduğundan da pahalıya patlamıştı. Bunca yolu boşu boşuna tepmiş olmaktan dolayı çok sinirliydi. Fazla parası yoktu, yine de cebindeki parayla daha iyi köleler almayı umuyordu. Ne var ki beğenebileceği, at üzerinde aldığı yolu yürüyerek aşabilecek dayanıklılıkta başka köle bulamamıştı.

Aslında Trakyalıyı da almayacaktı, beğenmemişti çünkü. Ancak Draba çok ısrarcı olmuştu. "Onu almazsan seninle gelmem," demişti. Batiatus uzakta duran Trakyalıyı göstererek, "Böyle bir seçme hakkın yok," diye itiraz etmişti. "Seni alırım, onu da bırakırım, nasıl gelmem diyebilirsin ki? Gelmeyip ne yapacaksın?"

Draba buz gibi bir sesle karşılık vermişti:

"Neler yapabileceğimi, onu almayıp beni aldığında görürsün!"

Batiatus ürkmuş, "Ne demek istiyorsun?" diye sormuştu.

"Basit! Buradan eli boş dönersin. Yol boyunca da akbabaları sayarsın!"

"Yine anlamadım köle! Açık konuş, yoksa kırbaç geliyor!"

"Söylemek istediğim de bu! Beni oraya canlı götüremezsin! Öyle ağır yürürüm ki, ya sen de benimle ölürsün ya da beni akbabalara teslim edip, kaçar gidersin!"

"Peki bu adamı niye yanında istiyorsun? Arkadaşın mı?"

"Beni bu yeryüzünde yenebilecek tek adamdır o!"

"Bu yerden bitme adam mı seni yenecek?"

"Evet, o olmadan bir yere götüremezsin beni!"

"Adın ne senin?"

"Draba!"

"Peki Draba, istediğin gibi olsun."

Batiatus'un direnmesi için çok önemli bir gerekçesi yoktu aslında. Beğendiği bir gladyatör vardı, üstelik de çok para vererek alacağı bir gladyatördü bu. Yanında da daha az parayla bir tane daha alacaktı. Böylelikle, hiç olmazsa iki köle götürmüş olacaktı. Bunun Draba'nın istediği biri olmasının Batiatus için fazla önemi de yoktu. İstemeden de olsa razı oldu. Yanındaki iki köleyle birlikte Capua'ya dönüş yolculuğuna başladı.

Capua'da yaşam

Capua'daki yaşam, Numidya mağaralarındakinden çok farklıydı. Burada da köle yaşamı ve özgürlüklerin kısıtlanması söz konusuydu. Köleler, canları istediği gibi davranamıyor, sokağa çıkamıyorlardı. Buna karşılık yiyecek, içecek konusunda hiç sıkıntıları yoktu. Ölesiye çalıştırılmıyorlardı. Dinlenme zamanları daha fazlaydı ve en önemlisi de kadın sorunu yoktu. Her kölenin bir kadını vardı. Bu kadınlar ortak yaşama aitti. Batiatus'un köleleriydi kadınlar. Batiatus ile belli süre birlikte olduktan sonra, gladyatörlere veriliyorlardı. Erkeğin cinsel ihtiyaçlarının dışında, temizlik ve diğer küçük hizmetleri de yerine getirmekle yükümlüydüler.

Tek başlarına kalabilecekleri koğuşlara sahip olan gladyatörlerin istekleri doğrultusunda kadınlar da aynı koğuşta kalabiliyorlardı. Günde üç kez arena çalışmaları vardı. Yorucu çalışmalardı bunlar. Önce ağırlık çalışmaları yapıyorlar, ardından silah çalışmasına geçiyorlardı. Genellikle akşam üstleri gerçekleşen son çalışmaları da dövüş oluyordu. Bunlar öldürücü olmamakla birlikte ciddi ve tehlikeli kavgalardı. Zayıf kalanlar çoğu zaman yaralanıyor, yaraları ağır olduğu takdirde Capua okulundaki yaşamları da sona

eriyordu. Batiatus, iş göremeyecek hale gelen gladyatörlere hiç acımıyor ve hemen onları elden çıkarıp, üzerine biraz daha para vererek ya kadın köle ya da hizmet işlerinde kullanabileceği iri yarı, hantal köleler alıyordu. Batiatus'un açtığı gladyatör okulunun iyi para getirmesi üzerine bölgede birçok gladyatör okulu açılmış, bu da köle fiyatlarının artmasına neden olmuştu.

Batiatus, işin sırrını çözmüştü. O, gladyatör ihtiyacı olduğunda nereye gideceğini çok iyi biliyordu. Diğer gladyatör okulu sahiplerinin henüz bu denli karanlık ve gizemli ilişkilere girecek zamanı olmamıştı. Gladyatör adayları arasında, Roma'nın en ünlü gladyatör okulu olan Batiatus'un okuluna seçilmek bile bir şans kabul ediliyordu.

Batiatus, gladyatörlerin beslenmelerine çok özen gösteriyordu. Bunun için harcadığı paraya hiç acımıyordu. Onların güçlü ve hırslı olması, aralarındaki rekabeti artırıyor, böylelikle kavgaların daha zevkli geçmesine neden oluyordu. Gladyatör eğiticileri olarak görevlendirdiği muhafızlar, gladyatörlerin arena dışında birbirleriyle iyi geçinmelerini sağlamakla yükümlüydüler. Arena dışında yapılacak en küçük tatsız hareket, ağır şekilde cezalandırılıyordu. Bazen bu nedenle okuldan atılan gladyatörler bile oluyordu. Bu tür gladyatörler, diğer okullarda da iş bulamıyor, yeniden en aşağılık işlerde çalışmaya başlıyor veya bir maden ocağına satılıyorlardı. Bu da Capua'daki hayatı tatmış bir köle için ölümün kucağına atılmakla aynı anlama geliyordu.

Spartacus, Draba'nın kendisi için yaptığı pazarlıktan habersizdi. Bu kara derili dev köleye karşı içinde bir sıcaklık ve dostluk besliyordu. Ama onun Numidya madenlerinden ayrılırken kendisini de sürüklediğini bilmiyordu. Elinde kazmasıyla beyaz toprağı döverken, "Göreceğiz

Trakyalı, göreceğiz" sözüyle neyi anlatmak istediğini o zaman anlamamıştı. Kendisini, tüm çelimsizliğine rağmen Batiatus'un seçtiğini sanıyordu. Oysa Batiatus, hiç hoşlanmadığı Spartacus'ün okuldaki davranışlarını da yakın takibe aldırmıştı. Trakyalının kendine güveni ve bakışlarındaki saygısızlık Batiatus'u çok rahatsız ediyordu. Draba olmasa Trakyalının Capua'ya gelmesi mümkün değildi.

Batiatus ne kadar nefret etse de, en iyi savaşçıların Trakyalılardan çıktığını kabul etmek zorundaydı. İki yüz kadar gladyatör ve gladyatör adayı vardı okulda. Bunların yüzden fazlasını hizmetli ve gönüllüler oluşturuyordu. Aralarındaki en iyi savaşçılar da Trakyalılardan oluşuyordu. Trakyalılar diğer bölgelerden satın alınan gladyatörlere oranla sayıca üstündü ama yine de fazla sayılmazlardı. Bu yüzden de tek bir Trakyalıyı bile gözden çıkarması düşünülemezdi. Bu genç adam, okula yeni geldiği günlerde iyi bir savaşçı değildi belki, ancak hırsı ve çevikliği sayesinde çok kısa bir süre sonra bütün okulun en iyi savaşçılarından biri olmuştu. Ayrıca Draba'nın söylediği aklından hiç çıkmıyordu: "Beni yeryüzünde yenebilecek olan tek adam odur!"

Oysa, görünüşe göre adını bir türlü ezberleyemediği Trakyalı, Draba'nın karşısında beş dakika bile dayanamazdı. Yine de Draba ondan korkuyordu. Daha doğrusu, Trakyalı dostuna karşı çok büyük saygısı vardı. Sanki ona el kaldırmamaya yemin etmiş gibiydi. Bu pek de iri olmayan Trakyalının diğer gladyatörler üzerinde de gözle görülür bir saygınlığı da vardı ayrıca. Batiatus, bunun nedenini bir türlü çözemiyordu. Galyalılar ile Trakyalılar arasındaki yoğun çekişmeye ve kıskançlığa karşın Spartacus'ün diğer Trakyalılardan ayrılan bir özelliği vardı sanki. Konu bu yayvan suratlı olduğunda, bütün gladyatörlerin konuşması ve davranışları farklı oluyordu.

Spartacus gelmeden önce, okulun lideri durumunda olan gladyatör, Crixus'tu. Bu iri yarı, gözü pek Galyalı, Spartacus ile ilk karşılaştığı andan itibaren onunla sıkı bir dostluk kurmuştu. Spartacus'e kavga etmenin inceliklerini de öğreten oydu. Draba ağır ve güçlü vücuduna güveniyor, herkesi ve her şeyi alt edebileceğine inanıyordu, buna karşılık Crixus, yalnızca kaba kuvvetin yeterli olmadığını, bir gladyatörün yenilmez olması için birçok savaş oyununu ve kurnazlığını öğrenmesi gerektiğini söylüyordu. Spartacus, Draba'ya olan tüm hayranlığına ve dostluğuna rağmen, Crixus'un eğitiminden geçmeyi kabul etti.

Crixus, Galyalı olduğu için uzun Galya kılıcını kullanmakta çok ustaydı, ama diğer savaşçıların silahlarını da iyi kullanmasını öğrenmişti. Kullanımı en güç silahlardan olan Trakyalıların kamasını da en az bir Trakyalı kadar ustalıkla kullanıyordu. Spartacus, ondan kendi silahını kullanmanın inceliklerini bile öğrenince, şaşkınlığını gizleyemedi.

"Bütün bunları nasıl ve ne zaman öğrendin?" diye sordu.

"Silah kullanmayı kendi başına öğrenemezsin Trakyalı," demişti Crixus. "Silah kullanmak iki türlü öğrenilir: Biri, şimdi olduğu gibi birisi sana öğretir. Ötekisi ise savaşarak. Birinin sana öğretmesi halinde, o silahı nasıl ve hangi ustalıkla kullanacağını senin yeteneklerin belirler ya da sana öğretenin yetenekleri. Savaş alanında öğrendiğin silah kullanmayı ise ömrün boyunca unutmazsın ve en iyi öğrenme yolu budur. Ancak her zaman şanslı olamazsın. Öğrenme yolunda dersini bitiremeyenlerin sayısı hiç de az değildir."

"Sen hangi yolla öğrendin?"

Crixus, bilgiç bir tavırla gülümsedi: "Kavgada Trakyalı, kavga ederek öğrendim ben silah kullanmayı..."

Sözlerinde büyük bir övünç seziliyordu.

* * *

Spartacus, Capua'daki okula gelince, kısa bir süre içerisinde, sayıları kırk kadar olan Trakyalıların en sevdiği kişi oldu ve doğal olarak da liderliği ele geçirdi. Spartacus'te sanki "şeytan tüyü" vardı. Konuştuğu herkesle dostluk kurabiliyordu. Üstelik, en büyük özelliklerinden biri de az konuşuyor olmasıydı. Söylev vermeyi pek sevmiyordu, ancak gerektiğinde de çok yüreklice konuşuyordu doğrusu.

Gladyatörler arasında çekemezlik, kıskançlık gibi duygulara pek yer yoktu. Hepsi, sınırlı bir yaşamları olduğunu, birbirleriyle çekişerek avantaj sağlayamayacaklarını biliyordu. Lider olmak gibi tutkuları ve istekleri de pek olmuyordu, çünkü okulda ne tür olay olursa olsun, ilk sorguya çekilen ve ilk cezaya çarpılanlar, lider konumundakiler oluyordu. Göze batmak asla iyi bir şey değildi bu tür okullarda. Ekstra dövüş istekleri geldiğinde de hemen lider konumunda olanlar öne sürülüyor, kısacası kötü olan ne varsa, dikkati üzerlerinde toplayan bu gladyatörlerin başında patlıyordu. Yemeğin en iyisini yemek, kadının en iyisiyle yatmak ya da diğer gladyatörler arasında emir komuta zinciri kurmak gibi lüksleri de yoktu.

Her grubun kendi lideri vardı: Trakyalıların Spartacus, Mısırlıların Mosar, Afrikalıların Norde, Yunanlıların Phraxus, Yahudilerin David, Germenlerin Urus ve Galyalıların lideri de Crixus'tu. Atriux, Hermios, Enamous, Polemus gibi lider olmadıkları halde çok etkili olan isimler de vardı. Liderlik seçimle olmuyordu, biri kendiliğinden ön plana çıkıyor ve herkes ona saygı gösteriyordu, o kadar.

Spartacus'ün ise bütün liderlerin dışında ayrı bir saygınlık kazanmasında Trakyalıların sayıca fazla olmasının da rolü vardı. Diğer neden de, dünyanın en iyi savaşçılarının

Trakyalılardan çıktığının genel kabul görmüş olmasıydı. Ne de olsa topun ağzında her zaman bir Trakyalı bulunuyordu. Özellikle "ad bestiarium" adı verilen, hayvanlarla yapılan dövüşlerde mutlaka bir Trakyalı oluyordu. Trakyalıların, "ad bestiarium" dövüşlerinde açık üstünlükleri vardı.

Polemus'un David'le, Draba'nın da Spartacus'le gerçekleştireceği ölümüne dövüşe kadar Capua okulunda önemli sayılabilecek bir sorun yoktu. Gladyatörler için çok zorlu yaşam koşulları vardı, ama yine de hepsi değişik kölelik hizmetleri yapmak yerine burada onurlarıyla yaşamanın keyfini sürüyorlardı.

Bir aile yaşamları yoktu kuşkusuz, buna karşılık her zaman için dışarıdaki vahşi yaşama tercih edilir bir lüksleri olduğu da reddedilemezdi. Batiatus, onların kendi aralarındaki hoşgörülü davranışlarına hiç karışmazdı. Arenada rakiplerine attıkları tehlikesiz çizikler ya da hafif yaralamalar olağan karşılanır, bu yüzden de gladyatörler birbirlerine düşman kesilmezlerdi. Ölüme en çok yaklaşanlar, iki vahşi hayvanla dövüşürken ağır yaralanan gladyatörlerdi. Bu kavgalarda bile arenadan ölü ayrılana rastlanmamıştı. En azından Spartacus ile Draba geldikten sonra böyle bir olay yaşanmamıştı. Son dakikada, eğer vahşi hayvanlardan biri gladyatöre karşı üstünlük sağlarsa, kenarda bekleyen arena sorumluları hemen müdahale edip, vahşi hayvanı yaralı gladyatörden uzaklaştırıyordu.

Böylelikle, aslanlarla yapılan savaşlarda galip gelen hep gladyatörler oluyordu. Aslanların ve kaplanların da ölmemesi için bütün gladyatörler fikir birliği içindeydiler. Hayvan yorgun düşüp de kavgadan vazgeçinceye kadar 'tehlikeli oyun' sürerdi. Neredeyse gladyatörlerle vahşi hayvanlar arasında bile 'gizli bir ittifak' kurulmuş gibiydi.

Capua, diğer gladyatör okullarına göre çok daha nitelikliydi; gladyatörlerin durumu, hem oradaki hem de Roma'nın diğer köşelerindeki kölelere göre fazlasıyla özgür ve rahattı. Özellikle altın madenlerinde veya gemilerde çalışanlara oranla "lüks" içinde sayılırlardı. Batiatus'un kurnazlığı sayesinde de günlerini nispeten keyifli geçiriyorlardı.

Tabii ki o güne kadar.

O gün ne olduysa olmuş, Batiatus sanki değişmiş, bir başkası olmuştu. O gece, uzun yıllar sonra ilk kez ölümüne arenaya çıkıldığı konuşulmuştu Capua okulunda. Çoğu en son 'ölümüne dövüş'ü anımsamıyordu bile. Para için Batiatus'un geleceğini, bir okulun göz göre göre yok oluşunu kabul etmesine inanamıyorlardı. Bu, kendileri için de bir 'son' sayılırdı artık. Para karşılığı 'ölümüne dövüş'e bir kez izin verildikten sonra bunun arkası kesilmeyecekti. Hepsi biliyordu bunu.

Anlaşılan Batiatus, elindeki gladyatörleri para karşılığı birbirine kırdırıp, ardından okulu kapayacak ve kazandığı paralarla ömrünün sonuna kadar sefasını sürecekti.

Köle ayaklanması başlıyor

Bracus Antonius, Caius Crassus, Helena ve Claduia ile birlikte Roma'dan gelen daha bir yığın "önemli konuk" localarına yerleşmiş, heyecanla kavgayı izliyordu. Bracus'un verdiği yüklüce para nedeniyle, onların yeri diğerlerine göre çok daha korunaklı ve farklı konumdaydı. Locanın ortasına kurulan büyük bir kaptaki közlenmiş ateş ısınmalarını sağlıyordu. Caius, Helena ve Claduia kürk giymişti. Bracus, ateşe biraz daha yakın oturmuştu. Üzerinde üniformasından başka bir şey yoktu. Resmi giyinmişti, çünkü gladyatörlerden biri diğerini kıpırdayamayacak hale getirdiğinde, öldürme talimatını da Bracus'tan alacaktı. Bracus Antonius ve dostlarının oturduğu locanın her iki yanıyla arkası, mızraklı ve zırhlı muhafızlarla korunuyordu. Askerler ayrıca arenanın oval biçimindeki meydanında da tek sıra halinde ve ikişer adım aralıklarla dizilmişlerdi. Locanın önünde ise iki sıra halinde ve çapraz konumda diziliydiler.

Batiatus'un hizmetçileri, Bracus'la arkadaşlarına kırmızı şarap ve ördek etinden hazırlanmış mezeler getirmişlerdi. Şarabın yanında zengin görünsün diye tütsülenmiş balık ve çeşitli otlar da vardı. Şarap testileri fazla soğumasın diye

kenarda duran hizmetçilerin harmanileri altında bekletiliyordu. Şarap servisi, önce hizmetçilerin şefi konumundaki süslü bir şapkayla dolaşan askerlerden biri tarafından tadıldıktan sonra iki genç kız tarafından yapılıyordu.

Draba, Spartacus'e ağını savurup da, onu kıpırdamaz hale getirince, arenada büyük bir gürültü koptu. Varinya ise çığlığını savurduktan sonra gözlerini kapatmış ve bulunduğu yere diz çökmüştü. Draba, üçlü mızrağını öne sürerek Spartacus'ü ağır ağır çekerken, kendi de ona doğru ilerlemeye başlamıştı. Yüzünde hem müthiş bir korku hem de zafer ifadesi vardı. Gözleri yuvalarından fırlayacakmış gibi irileşmişti. Göz akları, siyah derisi üzerinde birer ışık merkezi gibi parlıyordu. Beyaz dişleri de dudakları ile tezat oluşturuyordu. Uzaktan bakınca, Draba'nın yüzündeki beyazlıklar korkunç bir görüntüyü sergiliyordu. Ama aynı Draba, Spartacus'e doğru yürürken son derece yavaş davranıyor, bir yandan, mızrağı tutan eli gözle görülür biçimde titriyordu.

Bu sırada arenanın diğer köşesinde, Polemus ile David hâlâ birbirlerinin çevresinde dolanıyor, birbirlerini kolluyorlardı. Sonunda David, önce miğferini kafasından çıkarıp arenanın bir köşesine fırlattı, ardından da hızlı adımlarla ama kılıcı aşağı sarkık Polemus'un üzerine yürüdü. Polemus onun ne yapmak istediğini anlamıştı. Aynı şekilde davranması halinde nöbetçiler ikisini birden öldürür, böylelikle de ikisinin de düşündüğü gerçekleşirdi. O da kollarını iki yana indirip, David'e doğru yürümeye başladı. Ne olacaksa olsun diye düşünüyordu ikisi de...

Kenarda duran muhafızlardan biri, kılıcını David'in kafasına indirmek için kaldırdı. Aynı anda bir başka muhafız da mızrağını Polemus'un sağ bacağına hizalamıştı.

O anda, önce kölelerin bulunduğu dehlizlere giden demir

parmaklıkların bulunduğu yerde bir gürültü koptu. Ardından, aslanların salındığı daha küçük dehlizlerin kapısında hareketlenmeler baş gösterdi.

David'in arkasındaki muhafız gürültü yüzünden şaşırmıştı. Kılıcın David'in kafasına indirdi ama tutturamadı. David, Polemus'un uyarısıyla yana kaçtı ama kılıç kulağını uçurmuş, omzundaki koruyucu Galerus'a çarpmıştı. David, yere düşen kulağının verdiği acıyla geriye döndü. Kalkanı elinden fırlamıştı. Kılıcını şimşek hızıyla muhafıza doğru salladı ve tek darbede yere indirdi. Bir eliyle kopan kulağının bıraktığı kanlı bölgeyi tutmuş bir halde yere düştü. Acı dayanılır gibi değildi.

Arenadaki heyecandan kaynaklanan uğultu yüzünden, gladyatörleri çember içine almış olan askerlerle kavgaya tutuşmuş durumdaki gladyatörler dışında hiç kimse seslerin farkına varamadı. Hatta çoğu, arenaya doluşan vahşi hayvanları oyunun bir parçası sanarak alkışlamaya bile başlamışlardı.

Askerler, vahşi hayvanların arenaya girdiği küçük deliklerden çıkan aslanları ve kaplanları görünce önce şaşırdılar. Bu şaşkınlık bir anda birkaç tanesinin hayvanlara yem olmasına neden oldu. Aslanların saf dışı ettiği askerlerden biri de Polemus'a mızrağını doğrultan muhafızdı. Çoğu, daha silahlarına bile davranamadan bir anda kendilerini hayvanların pençeleri arasında buldular. Diğerleri arkadaşlarına yardım etmeye koştukları sırada, bu kez gladyatörlerin arenaya çıktığı demir parmaklıklar açıldı ve içeriye gladyatörler girdi.

Batiatus'a yakınlığıyla bilinen ve onun ödüllendirip askerlerle birlikte hizmete soktuğu bazı köleler ise konukların arasında karışıklık çıkardı. Bir anda kimin düşman, kimin dost olduğu birbirine karıştı. Draba, hemen

Spartacus'ün yanına gelerek onu ağdan kurtardı. Polemus şaşkındı. David'in bir kulağının gözünün önünde kopmasının şaşkınlığını üzerinden atınca hemen David'in yanına koşup onu dehlize doğru sürüklemeye başladı.

Crixus, kılıcını havaya kaldırmış, var gücüyle bağırıyordu:

"Bu bir isyandır Trakyalılar, Galyalılar, Mısırlılar, Yunanlılar, kara derililer! Bu bir isyan! Kendinizi koruyun ve bize katılın! Sen de Draba!"

Bir anda arenaya onlarca gladyatör akın etti. Spartacus ağdan kurtulur kurtulmaz kamasıyla askerlerin yoğun olduğu yöne doğru koştu. Ne olduğunu kavramıştı. Evet, bu bir isyandı. Haberinin olmadığı bir isyan. Crixus'un başının altından çıkmıştı bu iş ve doğrusu zamanlama bir harikaydı!

Draba ise çıldırmış gibi önüne geleni devire devire locanın olduğu yere doğru gidiyordu. Spartacus, aklına geleni yapacağını tahmin ettiği Draba için endişelenmişti. Ardından koştu ama geç kalmıştı. İri yarı zenci elindeki üç çatallı mızrağı var gücüyle Bracus'un olduğu yere fırlattı. Mızrağın uçlarından biri Bracus'un sağ omzuna rastladı ve zengin adam müthiş bir çığlıkla ayağa fırlayarak kaçmaya çalıştı. Caius çığlık çığlığa ağlıyor, Helena ile Claduia muhafızları yardıma çağırıyordu. Bu arada tepsideki ateş yere dökülmüş, locanın ahşap duvarlarını tutuşturmuştu.

Arenada dolaşan vahşi hayvanlar, önlerine kim gelirse saldırıyordu. Gladyatörler onların dilinden iyi anladıklarından, saldırılarını savuşturuyorlar, hayvanlar da kendi dillerinden anlamayan, daha kolay av durumunda bulunan askerleri parçalamaya yöneliyorlardı. Hayvanların bakıcıları ve terbiyecileri arenaya daldılarsa da pek yararı olmadı. Vahşi hayvanlar bir kez tahrik olmuşlardı ve dur-

durulmaları artık çok güçtü. Onlar ise hayvanları eğitmek üzere yetiştirilmişlerdi, öldürmek için değil. Bu nedenle de bir süre sonra kendi canlarını kurtarabilmek için kaçmaya başladılar.

Birkaç asker bir olup, bir aslanı iyice hırpalamaya başlamışlardı ki, Afrikalıların lideri durumunda olan Norde yardımına yetişti. Aslan sanki Norde'ye teşekkür eder gibi baktıktan sonra, yeniden askerlerin üzerine saldırdı. Panik çok sürmedi. Askerlerin sayısı oldukça fazlaydı ve gladyatörlerin silahları sınırlıydı. Crixus, Norde ve Phraxus, kendilerine birer silah edinmişlerdi. Diğerleri ise buldukları sopalarla arenaya çıkmışlardı. Öldürülen ya da ağır yaralanan askerlerin silahlarını alıp, birbirlerine ulaştırıyorlardı.

Varinya, endişeyle diz çöktüğü yerden doğrulup olanları görünce, kadınları örgütlemek üzere koğuşlara döndü. Ancak kadınlardan hiçbiri savaşmaya niyetli değildi. Varinya umutsuzca yeniden arenaya, Spartacus'ün yanına koştu. Şimdi arenada iki yüz kadar asker, yüz kadar gladyatör ve on kadar da vahşi hayvan vardı. Gladyatörler, hayvanların da yardımıyla üstünlüğü sağlamışlardı, ama yukarıdan askerlere takviye geliyordu. Batiatus, burçlardan

birinin üzerine çıkmış emirler yağdırıyor, askerleri toplamaya çalışıyordu.

Spartacus, ipleri eline alma zamanının geldiğini fark etmişti. Dehlizlerden birinden çıkıp ona doğru koşan Varinya'yı gelmemesi için uyardı ve tüm gladyatörlerin dehlizlere doğru koşmalarını söyledi. Crixus, Spartacus'ün ne yapmak istediğini anlamıştı. Koğuşlara doğru çekildikleri anda üstünlüğü iyice ellerine geçireceklerdi. Kendilerini avlamak üzere gelen askerler için tam bir tuzak oluşturuyordu dehlizler. Üstelik, arenada tam bir hedef durumundaydılar. Bir süre sonra Batiatus'un okçuları da devreye girdiği anda, kurtulma şansları olmayacaktı. O anda en az on beş, yirmi gladyatör yaşamını yitirmişti bile. Geri kalanların cesaretini artırabilmek için mutlaka plan değişikliği yapmaları gerekiyordu.

Dönüş yolu olan dehlizlere doğru hızla çekildiler ve demir parmaklıkları arkalarından kapadılar. Arenada birkaç yaralı aslanla birlikte Romalı askerler kalmıştı. Onların sayısı da önemli ölçüde azalmıştı.

"Ateşe verelim," diye bağırdı Mosar. "Eğer onların giriş kapılarını ateşe verirsek, giremezler."

Spartacus, "O zaman biz de dumandan boğuluruz, olmaz!" diye karşı çıktı. "En iyisi dövüşerek okulun dışına çıkmak. Orada bir grup oluşturur, sırtımızı da binanın duvarlarına verirsek, güçleniriz. Hızla oraya doğru yönelmeliyiz. Beni izleyin!"

Crixus, "Arena çıkışlarındaki dehlizleri kilitleyelim ya da arkalarına ağırlık koyalım. Böylece, arenadan çıkamasınlar. Üstlerine diğer vahşi hayvanları da salarsak, orada tıkılır kalırlar," diye bağırdı. Ardından, "Atriux!" diye seslendi. "Adamlarına, çevrede ne kadar ip, urgan ve halat bulurlarsa yanlarına almalarını söyle! Unutma, bu çok önemli!"

Atriux başıyla anladığını belirterek, Galyalıların yoğunlaştığı tarafa yöneldi.

Spartacus bu fikri beğenmişti. Böylelikle, arena içinde görev yapan ve Batiatus'un da takviye olarak gönderdiği askerlerin bir kısmının dışarıyla irtibatları kesilmiş olacaktı. Ayrıca vahşi hayvanlarla da boğuşmak zorunda kalacaklarından, askerlerin durumu zorlaşacaktı.

Dışarıdaki askerleri yenebilecek kadar güçleri vardı. Tek sorun, Capua'daki askeri birliğe haberin çabuk ulaşmasıydı. Onların haberi alması halinde, kurtulmaları mümkün değildi.

En büyük şansları, Capua'daki Roma karargâhının Capua'da çıkabilecek böyle bir ayaklanma için hazırlıklı olmamasıydı. Capua'daki karargâh, İtalya'nın güneyine yapılacak bir seferde lejyonlara mola yeri olarak düşünülmüştü. Ayrıca bölgenin güvenliğini de sağlıyordu. Bu nedende, gladyatör okulunda çıkabilecek bir ayaklanma hiç düşünülmemişti. Bir avuç gladyatör ayaklansa bile, Roma Cumhuriyeti sınırları içerisinde sığınacak bir yer bulamazdı.

Gladyatörlerin bir şansı da, karargâhın Aemilia yolu üzerinde olmasıydı. Dört atlı arabayla bile oraya gitmek en az yarım saat alırdı. Birliğin hazırlanıp Capua'ya gelmesi epey zaman alırdı. Bu kadar zaman içinde bütün düzeni kurup, kendilerine bir yol çizebilirlerdi, çünkü Batiatus'un hizmetlileri ve muhafızları arasında panik baş göstermişti.

Gladyatörlerden bir kısmı Spartacus ve arkadaşlarının isyanına katılmamıştı, ama Romalı askerlere de yardım etmeye niyetleri yoktu. Koğuşlarına çekilmiş, olanları izlemekle yetiniyorlardı. Varinya kadınları kışkırtıyor, onların da dışarı çıkmaları için elinden geleni yapıyordu. Bir kısmı istemeyerek de olsa gladyatörlere katılmıştı. Yanlarında

çocukları olanlar da vardı. Çoğu ise karışmaktan yana değildi.

Crixus ve Spartacus önderliğindeki yaklaşık yetmiş gladyatör Capua okulunun dışına çıkmayı başardı. Artık kendileriyle savaşmaya gelen Romalı askerler de yoktu. Bir gladyatörle savaşmaya kalkışmak, tek başına bir Romalı asker için intihar demekti. İki veya daha fazlasının bile bir gladyatörün hakkından gelmesi söz konusu olamazdı. Ya mızrak ya da ok kullanmak zorundaydılar. Okçular henüz gelmemişti, mızrak için gereken mesafe ise yeterli değildi.

Sırtlarını Capua okulunun duvarlarına veren isyancılar, süratle karar vermek zorundaydılar. Spartacus, ayaklanmayı başlatan Crixus'a baktı. Crixus, yüz adım kadar ötede diğer gladyatörlerle konuşuyordu. "Ayaklanmayı başlatan o olduğuna göre, liderliği de o götürmeli," diye düşündü Spartacus ve Crixus'un yanına gitti.

Crixus, Galyalı arkadaşlarının getirdiği halat ve benzeri eşyaları atların eyerlerine yüklemelerini denetliyordu. Spartacus'ün geldiğini gördüğü halde, görmezlikten geldi. Atların fazla yüklü olmamasına çalışıyordu.

Spartacus, "Şimdi ne yapacağız Crixus?" diye sordu.

"Bundan sonrası sana ait Trakyalı. Bana bir can borçlusun, zamanı gelince ödersin!"

Spartacus, Crixus'un ne demek istediğini anlamıştı. Cevap vermedi. Geldiği yere döndü, gladyatörlere ve isyana katılan kölelere, Batiatus'un atlarının bulunduğu ahırlara yönelmelerini ve buldukları atlara binerek, Capua çıkışında, Vezüv'e giden yol üzerinde birbirlerini beklemelerini söyledi.

Grup liderleri onlara daha sonra katılacaktı. Askerleri oyalama görevini üstlenmişlerdi. David yaralıydı ve onun da ilk giden ekiple Vezüv yoluna gitmesi doğru olacaktı.

Bir saat kadar sonra, sağ kalan ve kurtulmaya karar veren gladyatörler, köleler ve kadınlar Vezüv yolundaki buluşma noktasındaydılar. Spartacus hemen, kaç kişi olduklarını sordu.

Norde, "Gönüllüler de dahil, yetmiş üç gladyatörüz Spartacus," dedi. "Elli kadar da isyana katılan köle var, yirmi kadarı kadın. Şimdi ne yapmayı düşünüyorsun?"

"Doğrusunu isterseniz, hiçbir fikrim yok. Zaten isyan da benim fikrim değildi."

"Benim fikrimdi," diye araya girdi Crixus. "Eğer biz onlara karşı gelmeseydik, hepimiz zaman içinde tek tek birbirimize kırdırılacaktık. Sizden başlamışlardı bile Spartacus. Draba seni üç çatallı şeytan mızrağıyla mıhlamak üzereydi."

Spartacus, Draba'ya döndü: "Beni öldürecek miydin Draba?"

"Benim çocuklarım ve karım var. Çok uzaktalar ama beni bekliyorlar."

Spartacus yeniden Crixus'a döndü:

"Tam zamanında karar vermişsin sevgili dostum," dedi. "İsyan için en iyi zamanlamaymış."

"Hiçbir köle isyanı, büyük Roma ordusu karşısında başarıya ulaşamaz."

Bir Romalı asker gibi konuşan sesin geldiği tarafa döndü hepsi.

"Roma ordusu, dünyanın en büyük ordusu. Biz bir avuç köle olarak onlara ne kadar karşı koyabiliriz ki? Yalnızca Capua alayında on binden fazla Romalı asker var ve çok kısa süre içinde üzerimize geleceklerdir. Nerede saklanacağız, nereye kaçacağız?.. Yaptığımız bir çılgınlık, ama başladık bir kere..."

Konuşan Urus'tu.

"Umutsuz bir kavganın eşiğinde olduğumuzu hepimiz biliyoruz," diye sözü aldı Spartacus. "Bizden önceki köle ayaklanmalarında yapılan yanlışlara düşersek, kaybedeceğimiz kesin, ama biz aynı hataları yapmayacağız!"

"Bir fikrin varmış gibi konuşuyorsun," dedi Crixus. "Ben savaşarak ölmeyi, Capua'da yaşadığım hayvan gibi hayata tercih ederim. Bu yüzden de bu ayaklanmanın olmasını tüm yüreğimle istedim. Ama ne yapacağımızı, bundan sonra nereye kaçacağımızı soracak olursanız, kocaman bir soru işareti var kafamda. İşin bundan sonrası sana ait Spartacus!"

"Öncelikle sakin olmalıyız," diye devam etti Spartacus. "Şimdilik iki avantajımız var. Birincisi, henüz Capua alayı toparlanıp arkamızdan gelecek kadar hazırlıklı değil. Daha da önemlisi, 'bir avuç asi' olarak gördükleri bizleri bir süre önemsemeyecek ve 'nasılsa hepsini yakalarız' düşüncesiyle hareket edeceklerdir. Bu, bize zaman kazandırmakla birlikte, Roma açısından düşündüğümüzde hiç de haksız sayılmazlar. İkincisi, altımızda atlarımız ve önümüzde uzunca bir yolumuz var. Bu, bizi hem yüreklendirecek hem de bize yeni katılımlar sağlayacaktır. Yeteri kadar silahlanmadıkça, Roma birlikleriyle savaşmaya kalkışmayacağız. Şimdiki hedefimiz en yakın yerleşim birimi olmalı ve acele etmeliyiz. Kadınların yorgun olduğunu biliyorum, ama onlar bizimle gelmeyi kendileri istedi, yorgunluğa da katlanacaklardır."

Mosar, "Hava çok soğuk Spartacus," dedi. "Korunaklı bir yer bulmalıyız kendimize. Yoksa tüm saydığın avantajlar bizim için anlamsız olacak."

"Haklısın," diye destekledi Hermios. "Soğuk en büyük düşmanımız şu anda. Kadınlar ve çocuklar da var üstelik."

"Çocuklar mı?" diye sordu Spartacus. "Çocuklar da nereden çıktı? Onlar için Capua daha güvenli olurdu."

Phraxus, "Çocuğu olanlar, çocuklarını orada bırakmaya razı olmadılar demek ki," diye araya girdi. "Onlar ya bize katılacaklardı ya da çocuklarıyla orada kalacaklardı. Bize katılanları burada bırakamayız."

"Kaç çocuk var?" Soruyu soran Hermios'tu.

Tam o sırada Spartacus'ün yanına gelen köle kadınlardan biri soruyu duymuştu. "Sekiz," diye yanıtladı.

Spartacus'ün canı sıkılmıştı. Kadınlarla bile zorlukla aşabilecekleri uzun bir yolculuğa şimdi çocukları da ortak ediyorlardı ve bu başarı şanslarını iyice azaltıyordu. Ama Phraxus haklıydı, onları Capua'da bırakamazlardı. Crixus'un tırnaklarını kemirdiğini görünce, onun da aynı kaygıları paylaştığını fark etti.

Spartacus'ün gözleri Varinya'yı aradı, ama göremedi.

* * *

Yola koyulduklarında aç, susuz ve bitkindiler. Soğuk iliklerine işliyordu ama hızlı hareket ettiklerinden henüz üşümüyorlardı. Appia yoluna girip Vezüv yanardağı eteklerine doğru yöneldiklerinde, hepsinin üzerinde yaptıkları işin şoku vardı. Roma ordusunu akıllarına getirdikçe, yetmiş üç kişilik gladyatör gücüyle hiç şansları olmadığı gerçeğini hatırlıyor, umutsuzluğa düşüyorlardı. Şaraba ihtiyaçları vardı. Bir miktar şarap içip yüreklenmeleri gerekiyordu.

Vezüv eteklerine giden yol üzerinde yerleşim bölgelerinin olması gerekiyordu. Spartacus bundan umutluydu. Orada rastladıkları köleleri kendi grubuna katabilir; silah, at, yiyecek, odun ve benzeri ihtiyaçlarını bu bölgede giderebilirlerdi.

Bir saat kadar at koşturup yürüdükten sonra bir hana rastladılar. Hepsinin altında at olmadığından bazen nöbetleşe

biniyor, bazen de yalnızca kadın ve çocukların at üzerinde gitmesini sağlıyorlardı. Tüm bunlara karşın, her an Capua'daki alaydan bir birliğin enselerinde bitmesi tehlikesini de unutmuyorlardı. Spartacus, atlı dört gladyatöre kendilerini bin beş yüz adım kadar geriden takip ederek gözcülük yapmaları emrini vermişti. Başlarında Hermios bulunuyordu. Gözcüler, yaklaşan bir Roma birliği olması halinde ön tarafa bilgi vereceklerdi. Bu durum, kadınlı erkekli yüz kadar silahsız insanın düzenli bir Roma birliği ile karşı karşıya gelmesi demekti.

David'in acısı dinmiş olmalıydı. Başına bağladığı sargıyla bir sağa bir sola koşuşturuyor, ekibin düzenli hareket etmesine yardımcı oluyordu.

Hana varıncaya kadar korktukları başlarına gelmedi.

Han sahibi şişko ve orta yaşlı bir adamdı. Capua'daki gladyatör ayaklanmasından henüz haberi olmadığı belliydi. Gelenleri kafasında bir yere koyamamıştı, ama müşteri onun için her zaman müşteriydi. Üstelik gelen müşterileri reddetmek gibi bir şansı da yoktu. Köleler, hem hırpani hem de iri yarı görünüşleriyle, han sahibi Fulvius'un gözünü korkutmuştu.

Hana girdiklerinden on dakika kadar sonra, arkadaki gözcüler de gruba katılmış ve yolun temiz olduğunu söylemişlerdi.

Crixus, "Şimdi hem midemizi hem de vücudumuzu ısıtmanın zamanı," dedi.

Spartacus ve arkadaşları hancıdan kendilerine yemek hazırlamasını söylediler. Fulvius, Spartacus'e yeteri kadar paraları olup olmadığını sordu. Bir anda tehdit dolu bakışlarla karşılaşınca da sorduğuna pişman oldu. Yapacağı bir şey yoktu. Bu barbarlar handa ne varsa silip süpürecek ve beş para bile bırakmadan gideceklerdi. Paralı müşter-

ilere hiç benzemiyordu bunlar. Nereden geldikleri ve nereye gittikleri hakkında da en ufak fikri yoktu. Capua'daki ayaklanmadan haberi olsaydı, çoktan son duasını yapması gerektiğini bilirdi.

David'in yarası yeniden kanamaya başlamıştı. Spartacus, Varinya'yı onun yanında buldu. Eline geçirdiği birkaç bez parçasıyla zavallı David'in kanını dindirmeye çalışıyordu. Birkaç metre ötede ise Polemus durmuş, David'e bakıyordu. Biraz daha hızlı davranabilse, arkadaşının kulağını kurtarabileceğini düşünüyordu. Yine de, en azından hayatını kurtarmıştı David'in.

Crixus kendine şarap söyledi ve kocaman bir testiyle Draba'nın yanına gidip oturdu.

"Demek çocukların var ha," diye söze başladı. "Nerede bıraktın onları? Afrika'nın göbeğinde mi?"

Draba ona cevap vermedi. Eline geçirdiği bir taş parçasıyla, üç çatallı bir mızrağın uçlarını bilemeye çalışıyordu. Mırıltıyla söylendi:

"Eğer o aşağılık Romalıya fırlatmamış olsaydım, benim mızrağım gibisi hiçbirinizde olmayacaktı. Ama gitti işte..."

"Bunu kimden buldun?" Crixus'un mızrakla ilgilendiği yoktu. Laf olsun diye sormuştu.

"Spartacus verdi. Bizimkilerden biri öbür dünyayı boylayınca, onun kucağından almış, bana verdi."

"Bak şu işe! Sen ise az kaldı bunun bir benzeriyle adamcağızı şişleyecektin!"

"Evet, yapacaktım. Ama iyi ki olmadı. İşin böyle bitmiş olmasına seviniyorum."

"Ama çocuklarını görme umudun iyice azaldı. Bir avuç köle, koskoca Roma ordusuna ne yapabilir ki?"

"Bak Crixus," diye öfkelendi Draba. "Bütün bunları başlatan sensin. Biz de senin ardından gelmeye karar verdik

ve bir yola çıktık. Şimdi geçmiş karşıma, 'koskoca Roma ordusunun karşısında ne yapacaksın?' diye soruyorsun. Ben, çocuklarım ve karım uğruna koskoca dediğin Roma ordusunu da dize getirebileceğimize inanıyorum. Seni bilmem!"

Crixus, "Belli ki sen Roma ordusu hakkında hiçbir şey bilmiyorsun," diye cevap verdi.

"Madem sen biliyordun, madem bu kavganın sonu hepimizin ölümüyle bitecekti de, neden bu işe kalkıştın?"

"Özgürce ölmek, kapana kısılıp ölmekten daha iyidir Draba. Bunu senin bir Afrikalı olarak benden daha iyi bilmen gerek. Şu anda kendini mutlu ve özgür hissetmiyor musun? Bak etrafındakilere! Hepsi yeni doğmuş gibi. Şakalaşıyorlar, içiyorlar, Batiatus ile dalga geçiyorlar ve yarın yaşayıp yaşamayacaklarının hesabını yapmıyorlar. Güç şimdi ellerinde. Bu kısacık bir süre de olsa, tüm ömre değer."

Draba omuzlarını silkti: "Önceden de söyledim. Benim çocuklarım ve karım var."

Crixus daha fazla üstelemedi.

"Şarap ister misin?"

Draba, istemediğini belirtir şekilde başını iki yana sallayıp, "Bugüne kadar hiç içmedim, içmeyi de düşünmüyorum," dedi. "İçki biz Afrikalıların ruhunu teslim alır ve bir daha asla geri vermez!"

Üç çatallı mızrağını bilemeyi sürdürdü.

Konuşma bitmişti.

* * *

Spartacus, Varinya'yı rahatsız etmek istemedi. David'in başında durması şimdilik en iyisiydi. Hancı Fulvius'u çağırdı.

"Kaç kişi çalışıyor bu handa?"

"On beş."

"Kaç atın var?"

"Çok değil!"

"Kaç tane diye sordum?"

Fulvius etrafına bakındı, tezgâhın öteki tarafında duran adamlarından birini çağırdı.

"Ahırda kaç at var Castus?" Adamın cevabını beklemeden Spartacus'e döndü:

"Biraz aptaldır bizim Castus. Doğru dürüst saymayı da bilmez. Şimdi bize elinin parmaklarıyla kaç atımız olduğunu söyleyecek." Pis pis sırıttı. Spartacus hileyi anlamıştı, ama anlamazlıktan geldi.

Castus şaşkın şaşkın, "Atları mı soruyorsunuz efendim?" dedi.

"Evet, atları soruyorum Castus. Kaç atımızın olduğunu merak ediyor bu beyefendi."

Castus sağ elinin son iki parmağını yumarak, iki elini birden Fulvius'a uzattı. Fulvius düşünceli bir tavırla, "Hımm," dedi. "Demek sekiz atımız var?" Spartacus'e dönerek, "Sekiz atımız varmış efendim," dedi. "İşinizi görür mü?"

Spartacus, Fulvius'un söyledikleriyle ilgilenmedi. Castus'a dönerek, "Evli misin Castus?" diye sordu.

"Evet," dedi Castus, ardından gelecek soruyu hiç düşünmeden.

"Kaç çocuğun var?"

Castus, hiç beklemeden, "Altı efendim," diye cevap verdi.

Fulvius hırsla ayağa kalkıp, Castus'un suratına bir tokat patlattı. "Ben size bunun salak olduğunu söylemiştim efendim ama bu kadar olduğunu ben de tahmin etmemiştim," diyerek Spartacus'e döndü. Spartacus, bir elini

Trakya kamasına götürmüştü bile. Fulvius bunun ne anlama geldiğini anlayacak kadar zekiydi. "Atlarımızı niye sordunuz efendimiz? Yoksa fazla sayıda ata mı ihtiyacınız var?" diye sordu.

Spartacus cevap vermedi. Crixus'a, yanına gelmesi için işaret etti. Crixus elindeki şarap testisiyle yalpalaya yalpalaya Spartacus'ün yanına geldi.

"Burada çok kalamayız Crixus," dedi. Spartacus onun sarhoş suratına bakıp, "Bu alçak hancı bizi ihbar etmek üzere Capua'ya bir atlı ulak gönderdi bile. Ama bu salak, bir Roma birliğinin çoktan peşimize düştüğünü de bilmediğinden, kendi küçük aklına göre bir şeyler yapmaya çalışıyor."

Galyalı ağır kılıcını çekip Fulvius'un boğazına dayamıştı bile. Spartacus tepki göstermeden sözlerini sürdürdü.

"Şimdi burada, ahırda olan atları bizimkilere ekleyeceğiz. Asıl önemli olan, bu yakınlarda bir yerleşim merkezinin olması. Bir köy ya da ona benzer bir şey var buralarda. Asıl atlar, köleler, kadınlar, yiyecekler orada. Fulvius'un bize bunu söyleyeceğini biliyorum, yine de sen onu ikna etmek isteyebilirsin diye düşündüm."

Crixus, kılıcının ağırlığını hancının boynuna biraz daha fazla verince, Fulvius daha fazla direnmenin bir anlamı olmadığını anladı:

"Benden ne istiyorsunuz? Siz kimsiniz? Ben namusuyla ekmek parası kazanmaya çalışan basit bir hancıyım. Burada çalışanlar yoksul insanlardır. Size verebilecek fazla bir şeyleri yok. Köyleri buradan yedi yüz adım ötede. İstiyorsanız oraya gidip bakın, ama beni rahat bırakın! Ben kimseyi Capua'ya göndermedim. Bana ne sizin işlerinizden. Soyguncular elbet cezasını görecektir. Roma adaleti sizleri bulup cezanızı verecektir."

Kılıç biraz daha bastırınca, Fulvius, "Roma adaletinden" de vazgeçti. "Sizler Roma'nın soylularından olmalısınız. Tabii ki size yardım etmekten başka bir düşüncem olamaz!" diye haykırmaya başladı.

"Haydi gidiyoruz," dedi Spartacus. "Bizi oraya, köye götür."

Şarabın keyfine yeni dalmış gladyatörler, Spartacus'ün talimatıyla oradan ayrılmak zorunda kalmalarına üzülmüşlerdi. Homurdanmaya başladılar. Ama her grubun lideri Spartacus'ün verdiği talimatları yerine getirmeleri gerektiğini kendi adamlarına söyleyince, beş dakika içinde hepsi hanın önünde hazır durumda beklemeye başladılar.

Spartacus, isyancı arkadaşlarına ilk ciddi konuşmasını da o zaman yaptı:

"Dostlarım!

Uzun ve zahmetli bir yola birlikte çıktık. Hepinizin kafaşındaki soru, bundan sonra ne yapacağımız. Bu yolun bir ölüm yolu olduğunu, dönüşünün bulunmadığını hepimiz biliyoruz. Roma, bu yaptığımızı bağışlamayacak ve üzerimize lejyonlarını gönderecektir. Ta ki, biz ortadan kaldırılıncaya dek. Öyle bir durumdayız ki, geri dönmemiz halinde hepimizi işkence ve ölüm bekliyor. İleri gitmekten başka çaremiz yok. İlerisi de bize kesin kurtuluş vaat etmiyor."

Spartacus bir an durakladı. Konuşması karşısındaki insanları yüreklendirmeli, onlara yaşam umudu vermeliydi. Oysa daha da umutsuz bir tablo çiziyordu.

"Dostlarım," diye yeniden başladı konuşmasına. Daha yüreklendirici şeyler söylemeliydi. Durumun ne kadar sıkıntılı olduğunu hepsi biliyordu. Herkesin kafasındaki soruya cevap vermek zorundaydı.

"Roma orduları yenilmez değildir. Bugün dünyanın en

güçlü ordusu da olsalar, bu, sonsuza kadar böyle olacakları anlamına gelmez. Şu anda Roma orduları kuzeyde birkaç cephede birden işgal savaşı veriyor. Roma'nın bizim üzerimize göndereceği ordular, Roma'nın gerçek gücünü gösterecek ordular olmayacaktır. Onlar bizi bir avuç çapulcu olarak görüp, tek tek hepimizi avlayacaklarını düşüneceklerdir. Bizim bu fırsatı çok iyi değerlendirip, onlara derslerini vermemiz gerekiyor. Bunun için birlikte ve planlı hareket etmek zorundayız.

Önümüzdeki günler, sıkıntılı ve zor günler olacak. Bu sıkıntıları atlatabilmek için çok çalışmak ve yorulmak zorundayız. Kinimizi ve intikam duygularımızı birbirimize karşı değil, ortak düşmanımız Roma'ya karşı kullanmamız gerekiyor. Eğer akıllı davranır, birlikte hareket edersek, Roma karşısında boyun eğmeyiz. Unutmayın, bizler savaş içinde doğduk. Yaşam ve ölüm bizim için Capua'nın taş duvarları ile sınırlıydı. Biz o duvarları aşıp, Vezüv yoluna çıkabildiysek eğer, bundan sonrasını da başaracağız demektir.

Özgürlüğümüz birkaç gün ile sınırlı. Oysa ben bu özgürlüğü daha uzun ve mutlu kılmak istiyorum. Bize hiç verilmeyen özgürlüğümüzden bir süre için daha vazgeçmemizi, bu süre içerisinde de Roma'ya gerekli dersi verebilecek kuvvetli bir güç oluşturmayı öneriyorum.

Bizden önce de köleler, yaşamlarını daha fazla sıkıntıya sokmamak adına, Jüpiter'in yanına gitmeye razı olma bahasına ayaklandılar. Başarılı olamadılar. Ancak unutmayın ki, Roma'nın gücü asla sonsuz değildir. Biz başaramasak da, bizden sonrakiler başaracaktır. Birisi çıkacak ve Roma'nın, dünyaya hükmetmeye çalışan soylularının canına okuyacaktır.

Sizden, Roma'nın size yaptığını onlara yapmamanızı

istiyorum. Bizler, insan olana gerekli değeri verdiğimiz sürece, Roma karşısında direnme şansına sahibiz. En küçüğünden en büyüğüne kadar, karşımıza çıkan tüm insanların desteğine ihtiyacımız var. Bize katılmak için en ufak gayret gösterenleri bağrımıza basmalıyız.

Yağmalama yok, cana kıyma yok, ırza tecavüz, kadın, yaşlı ve çocukları öldürmek yok!

Romalılara ölüm, kabul. Roma'ya düşman herkes dostumuzdur. Unutmayın!

Hedefimiz Vezüv Dağı! Şimdilik en büyük düşmanımız soğuk! Ama bu düşman, aynı zamanda dostumuz da olacak! Vezüv'ün buz kesen havası, bize olduğu kadar Roma ordusuna karşı da acımasız olacaktır. Biz soğukla arkadaş olmayı becerirsek Roma ordusu, asla Vezüv eteklerinden yukarı çıkamayacaktır.

Talih bizden yana olacaktır dostlarım. Roma'yı, Roma'nın kendi zulmü yok edecektir. Biz onlardan yalnızca özgürlüğümüzü istiyoruz, onlar bizden canımızı istiyor. Bu durumda kaybedecek olan onlar olacaktır, biz değil. Vezüv evimiz, Sibalis Irmağı suyumuz olsun! Hep birlikte güneşi yakalamaya koşalım!

Tarih, bizim yürekli başkaldırışımızı onurla ve kıvançla yazacak!"

Spartacus konuşmasını bitirir bitirmez hemen Crixus'un yanına gitti. Bu bir dayanışma gösterisiydi aynı zamanda. Diğer liderler de ikisinin yanına geldiler. Gladyatörlerden hiç ses çıkmıyordu, ama etkilendikleri belliydi. Kararlı adımlarla Spartacus'ün gösterdiği yönde hareket etmek üzere hazırlıklara başladılar. Şarap keyfi bitmişti, şimdi artık savaş keyfi başlıyordu hepsi için.

Fulvius'un sözünü ettiği köye ulaştıklarında, tek bir Romalı askerle bile karşılaşmadılar. Köy, Romalılar tarafın-

dan korunmuyordu. Köyün zenginleri parayla satın aldıkları kölelerle hem kendi savunmalarını sağlıyorlardı hem de günlük hizmetleri bu köleler yerine getiriyordu. Spartacus ve adamlarının köye girmeleriyle birlikte her şey alt üst oldu.

Fulvius, köye girer girmez yakın tanıdığı dostlarını ve arkadaşlarını uyarmaya çalıştı, ancak bunda başarılı olamadı. Gladyatörler zaman yitirmeden köyün dört bir yanına yayılarak, köleleri örgütlediler. Soylular, geniş bir ahıra kapatıldı. Aralarında Fulvius da vardı. Daha sonra atların yerini buldular. Varinya ve yanındaki birkaç kadın köle kadınları örgütledi. Köyün zenginlerini koruyan birkaç kişi dışında direnen çıkmadı. Silahlara el kondu. Direnenler hemen oracıkta öldürüldü. Yaklaşık yüz elli kadar insan Spartacus'ün tarafına geçmeye razı oldu.

Fulvius ve köyün zenginlerinin bulunduğu ahır ateşe verildi. İçindekiler diri diri yanmaya terk edildi.

Şafak sökerken köyden iki yüzü aşkın silahlı bir orduyla ayrılıyorlardı. Köyde yaşlılar, kadınlar, çocuklar ve Spartacus'e katılmak istemeyen birkaç yetişkin kalmıştı. Crixus köyü de yakmak istediyse de, Spartacus, bunun geriden gelmekte olan Roma birliğine bir işaret olabileceğini söyleyerek onu engelledi. Ayrıca, yeteri kadar şiddet gösterisi yaptıklarını hatırlattı.

"Biz şiddet altında büyümüş, yaşamış ve savaşmış insanlarız Spartacus," diye itiraz etti Galyalı. "Bu özelliğimizi bizden iki parlak nutukla alamazsın. Burada hiçbir gladyatör, Romalı soysuzların bize yaşattıklarını iki günde unutamaz."

"Unutma Crixus, bu köyde Romalı yok. Roma'ya sempati duyan, damarında akan kanı onlara borçlu olan insanlar var, ama Romalı yok. Bizim kavgamız Roma'yla,

buradaki zavallılarla değil. Bırak onlar birbirlerinin kölesi olmadan yaşamayı öğrensinler. Yeni köle alıncaya kadar para biriktirsinler. Çocuklarının aç kalmaması için biraz ot kemirsinler. Ama belalarını bizden bulmasınlar. Öldürme isteğin mi kabardı sevgili Crixus, çok yakında bunu doya doya yaşayacaksın, hiç merak etme!"

"Pöh," diye burun kıvırdı Crixus. "Yine parlak bir söylev daha!"

Daha fazla konuşmadı. Spartacus'e arada bir diklense de, ona olan saygısı her şeyin önündeydi. Hırçınlığını bir süre için de olsa unutmak zorunda olduğunu biliyordu. Kendini engelleyemiyordu, ancak engellemesi gerektiğinin de farkındaydı.

"Hava giderek soğuyacak," diyerek konuyu değiştirdi.

Spartacus, "evet" anlamında başını salladı. "Şu anda beni en çok düşündüren şey de bu!"

Crassus'un inadı sürüyor

David ile Crassus, Spartacus'ün ölümcül yaralar alıp düştüğü yere doğru yaklaşıyorlardı. Yahudi, Spartacus'ün artık orada olmadığını bilmiyordu. Çarpışma sırasında son olarak gördüğü yere götürüyordu Crassus'u. David yine de ikircikliydi. Az bir ihtimal de olsa, Spartacus'ün ölmemiş olması halinde onu nasıl teslim edeceğini düşünüyordu. Crassus da tedirgindi. Yahudi'nin böyle kuzu kuzu Spartacus'ü göstermeye gitmesini kuşkuyla karşılıyor olmalıydı.

"Spartacus'ü göstereceğim size," diye yeniden Crassus'a döndü David. "Göstereceğim, ama onu tanımak size ait olacak!"

"Bu ne demek şimdi?" Crassus tedirginliğini açıkça belirtti.

"Sen ve adamların Spartacus'ü hiç görmediniz, onu tanımıyorsunuz. Onu paramparça eden adamların bile kılıçlarını sapladıkları adamın Spartacus olduğunu bilmiyordu. Oysa ben çok iyi tanıyorum. Size onu gösterdiğimde, ondan kalan parçaların arasında Spartacus'ün o olduğunu nereden anlayacaksınız?"

"Kırık burnu var!"

"Hayır, yanılıyorsunuz. Spartacus'ü kırık burnundan bulamazsınız. Artık o burun kırık bile değil, paramparça olmalı!"

"Eee, yani?"

"Ben sana onu göstereceğimi söyledim. Tanımak senin işin Marcus Crassus!" Ses tonundaki alay Crassus'u tedirgin etmişti.

"Durun!" diye bağırdı Crassus, arkasından gelen askerlere. "Bu işte bir terslik var. Biri beni alıp götürüyor, Spartacus'ü göstereceğini söylüyor. Onu benim tanımamı bekliyor. Hayır sevgili Yahudi dostum! Bu yalana çocuklar bile kanmaz. Sen bana Spartacus'ü göstereceksin ve onun olduğunu da kanıtlayacaksın. Yoksa, bu kez ciddiyim. Bütün çocukları kılıçtan geçirtirim, inan!"

"Spartacus paramparça oldu!"

"Biraz önce öyle söylemiyordun ama! Onu gördüğünü, bir ara kaybettiğini, son gördüğünde ise Romalı askerlerin onun vücuduna rasgele kılıçlarını batırdıklarını söylüyordun."

"Evet, doğru. Aynen böyle söyledim."

"O halde?"

"Ben sizi Spartacus'ün öldürüldüğü yere götürüyorum. Askerlerin arasında onu tanıyan, onu bıçaklayan, boğazlayan, paramparça eden adamlar var. Onlardan birine sorsana, hangisi Spartacus diye. Ben sana, sizi Spartacus'e götüreceğimi söyledim ve götürüyorum. Sen de onun Spartacus olduğunu kanıtlayacak adamlarını bul. Bunun dışında bir yol biliyorsan söyle, onu yapayım. Spartacus'ün öldüğü yerde onu tanıyan askerlerinden biri çıkarsa, sen de onu alır götürürsün. Ben tanırsam söyleyeceğim, bundan emin olabilirsin."

Crassus o an durakladı. David'in doğru söylemiş olabile-

ceğini düşündü. Yani, gladyatörlerden biri Spartacus diye kendisine bir ceset gösterseydi, bunu nasıl ve neyle kanıtlayacaktı? Spartacus hakkında bildikleri; kırık bir burun, kocaman eller, renkli gözler, o kadar. Eğer Spartacus gerçekten burnunu da kaybettiyse, onu nasıl tanıyacaklardı? Birden aklı başına geldi:

"Biraz önce, adamlarımın parçaladıkları kölenin Spartacus olduğunu bilmeden öldürmüş olabileceklerini söylememiş miydin sen?"

"Şimdi artık kimi öldürdüklerini biliyorlar, öyle değil mi?"

"Hmm!" Crassus, Yahudi'nin zekası karşısında gerilemişti. Tam olarak ikna olamıyordu bir türlü. Neydi bu? Nasıl bir oyun oynuyordu kendisiyle? Deliriyor muydu?

"Allah'ın cezası kırık burun! Bu Romalılar deli mi?" Bu arada David de sinirlenmişti.

David doğru söylüyordu. Gerçekten de Spartacus'ü en son gördüğü yere götürüyordu Crassus'u, ama onun da kafasında aynı şey vardı. Spartacus nasıl tanınacaktı? İçinden dua edip, eğer öldüyse, Spartacus'ün yüzünün sağlam kalmış olmasını diliyordu. Eğer bu Romalı şişko general Spartacus'ün cesedini bulamazsa, Spartacus asla ölmemiş olacaktı ve her an Roma'nın başında bir tehlike olarak varlığını sürdürecekti. Bunu hak etmişlerdi. Ama Spartacus'ün cesedini bulamazlarsa, general dediğini yapacak ve çocukları kılıçtan geçirecekti. Müthiş bir çelişki içindeydi David. Cesedi bulamazlarsa, Roma'nın üzerinde bir kâbus gibi Spartacus'ün hayaleti dolaşacaktı, bulurlarsa kadınların ve çocukların hayatı kurtulacaktı. Belki kadınlar yine öldürülürdü ama Crassus'un çocuklara dokunacağını hiç sanmıyordu. Romalı generaller içinde Crassus, en yufka yürekli general olarak ün yapmıştı.

"Bana başka bir özelliğini söyleyebilir misin?" diye sordu Crassus. Olumsuz cevap alacağından o kadar emindi ki, sorduğuna pişman oldu.

"Elleri çok büyüktür," yanıtını verdi David. "Kürek gibi elleri vardır. Vücuduna oranla büyük."

Crassus umutlanır gibi olmuştu. Sonra yeniden umutsuzluğa düştü. "Elleri vücuduna göre iriymiş... Bu adam benimle alay ediyor," diye geçirdi içinden, ama oyunu sürdürmeye kararlıydı.

"Vücudunun herhangi bir parçasını aradığımız adamın elini bulduk diyelim, olmayan vücuduyla nasıl karşılaştıracağız Yahudi köle?!"

"Sen bana bir başka özelliğini sordun Crassus! Ben yalnızca soruna cevap verdim."

"Yahudi, benimle alay etme. Benim de sinirlerimin belli sınırı var. Sana inanamayacağın işkenceler yaptırırım. Kudüs'teki baban bile gördüğün işkenceyi oturduğu yerde hisseder ve acı çeker. Beni anlıyor musun? O sağlam kulağını bu kez milim milim kestiririm, acıdan hangi ses tonunda bağıracağını şaşırırsın. Bana bu adamı bulacak mısın, yoksa birkaç çocuğu mızrağın ucunda geziye çıkarayım mı?"

"Bundan vazgeçtiğini sanıyordum Marcus."

"Hayır Yahudi piçi, inan bana hiçbirinin gözünün yaşına bakmadan, mızrak ucunda dolaştırırım. Hatta onları, daha canları çekilmeden bir güzel de kızartır, aç askerlerime yediririm. Merak etme, büyük bir iştahla yerler. Benimle, şanlı Roma ordusuyla böyle alay etmene katlanamam. Sana son bir şans veriyorum. Bu adamı bul ve bana göster. Göstermen de yetmeyecek, onun Spartacus olduğunu kanıtla. Başka çaren kalmadı."

Bu kez sıkışma sırası David'deydi. Crassus'u bu kadar

sinirlendireceğini tahmin etmiyordu. Bir yanda Spartacus ve yüce idealleri vardı, öte yanda masum çocuklar. Artık çoktan ölmüş olduğuna inandığı Spartacus yaşasaydı bile, çocukların mızrak ucunda ölmelerine razı olmazdı. Ancak işin en kötü yanı, kendisi de Spartacus'ü tanıyacağından emin değildi. Onu en son gördüğü yere götürebilirdi Crassus'u, ama ölüler arasında Spartacus'ü seçip seçemeyeceğinden emin değildi. Onun, kırık burnu ve küreğe benzeyen elleri dışında bir başka özelliğini bulmak zorundaydı. Sırtında kocaman bir yara izi, sağ bacağında bir yanık izi gibi... Ama böyle bir şey anımsamıyordu. Spartacus'e hiç bu gözle bakmamıştı.

Yerden bir taş kaptı ve şimşek hızıyla burnuna vurdu David. Müthiş bir acı yayıldı beynine. Crassus onun ne yapmaya çalıştığını anlayamamıştı. Askerler David'e doğru hamle yapmaya kalkışınca, elini kaldırıp onları durdurdu. David'in o anda kimseye zarar verecek hali yoktu görüldüğü kadarıyla. David yere çömelmiş, acı içinde kıvranıyordu. Crassus onun, kendisine yapacağı akla yakın açıklamasını bekliyordu. Neden sonra David doğruldu, tüm yüzü kan içindeydi.

"Beni al!" dedi Crassus'a. "Sana doğruyu söyledim. Spartacus'ü son gördüğüm yere de götüreceğim seni, ama cesetlerin içinde hangisi Spartacus, bunu gösteremeyebilirim. Senin aradığın kırık bir burun. İşte, sana onu veriyorum. Vücudumu da parçala, burnum senin olsun. Onu götür, Roma Senatosu'nun önüne at ve tüm gücünle, 'işte Spartacus'ün burnu,' de... Ama çocuklara ve kadınlara dokunma. Haydi Crassus, haydi büyük Roma komutanı, bunu yapabilirsin! Burası yüce Roma Senatosu değil. Seni kınayacak Romalı züppeler burada yok. Burada insanlar, seni yalnızca alkışlar. Yendiğin köleler yerlerde, görüyor-

sun işte! Onların yanına bir de çocukları ekleyecek kadar acımasız olamazsın. Sen hiç olamazsın Crassus!"

İlk şaşkınlığını üzerinden atan Crassus, son derece sakin bir sesle, "Yürü de işini yap," diye söylendi. "Ben senin burnunu kırmayı bilmiyor muydum? Olmayan kulağını ne yapacağız? Yerine başkasının kulağını mı dikeyim? Aklın sıra beni etkileyip kadınları ve çocukları bu yolla kurtaracağını sanıyorsun değil mi? Siz kölelerin birbirine ne kadar bağlı olduğunu düşünecek, kendisini kadın ve çocuklar için feda eden bir Yahudi'ye acıyıp merhamete geleceğim, öyle mi? Neden siz köleler bu kadar basit düşünürsünüz? Neden kendinizi hep bizden daha akıllı zannedersiniz? Roma Senatosu'nu kandırmak değil benim amacım, kendimi inandırmak!"

David, "aptal" bir komutanla karşı karşıya olmadığını o zaman çok daha iyi anladı. Gerçekten de amacı, Crassus'un Spartacus'ün yerine kendi kellesini Roma'ya götürmesi değildi. Kendini feda etme gösterisinin Crassus'u etkileyeceğini umuyordu. Ama başaramamıştı işte. Yapabilecek bir şey kalmamıştı. Crassus da bu aşamadan sonra kendine inanmayacaktı. Başka yerlere götürse de, Spartacus'ün olduğu yere götürse de, artık Crassus'un bütün güveni bitmişti. Sızlayan burnunu tuhaf bir pişmanlıkla tuttu. Boşuna canını yaktığını düşündü. Burnundan akan kan bütün yüzünü kaplamıştı. Bu haliyle herhalde korkunç görünüyor olmalıydı. İnandırıcılıktan eser kalmamıştı yüzünde.

Cladius'un şaşkınlığı

Spartacus, çok uzaklardan gelen sesleri duyuyor ama kıpırdayamıyordu. Vücudunun her yanı dayanılmaz bir şekilde ağrıyor ve acıyordu. Ateşi hâlâ çok yüksekti. Kendini kaybetmeyle kaybetmeme arasındaydı yine. Sesler onu biraz kendine getirmiş, ardından da yeniden sonsuz karanlıklara atmıştı. Ne olduğunu anlayamıyordu, ama kalkmak istiyordu. Kalkıp, savaşmak... Kalkamadı. Yeniden güçsüzlüğün karanlık koridorlarına uzanıp geçmişine döndü.

* * *

Şimdi Vezüv eteklerindeydi. Ardında beş yüzden fazla köle vardı. Kadınların sayısı da çoğalmıştı ve Varinya onları çok iyi idare ediyordu. Ormanlık bir bölgeye girmişlerdi. Peşlerinde, Cladius Pulcher'in komutasındaki üç bin kişilik Capua birliği vardı.

Roma, üç beş çapulcunun çıkardığı bu isyanı fazla önemsemiyordu. Capua'daki birliğin işin üstesinden geleceğinden emindi. Vezüv eteklerinde ne olduğunu bile merak etmiyorlardı. Bir köle okulundan kaçan üç beş kölenin yaratacağı kargaşa, en kısa zamanda bastırılacak ve suçlular, Roma'daki soyluların haberi bile olmadan

cezalarını bulacaklardı. Bu yüzden de Roma, Spartacus'ün önderliğindeki bu ayaklanma ile fazla ilgilenmiyordu.

Roma Yüksek Yargıcı Cladius yönetimindeki Capua birliği, ayaklanan gladyatörlerin peşine ancak üç gün sonra düşebilmişti. Aslında kumandan Cladius için önemli bir olay yoktu ortada. Vezüv'e doğru çekiliyordu köleler. Yılın bu ayında o yörede barınmaları mümkün değildi. Birkaç köy baskınından elde ettikleriyle, en fazla on gün ayakta kalabilirlerdi. Sonra ya soğuk onların hakkından gelirdi ya da yılgınlıktan dağılıp birer yaban domuzu gibi tek tek avlanırlardı.

Batiatus'un zararı çok büyüktü. Elindeki yüze yakın seçkin gladyatörü kaybetmekle, okulunun durumunu zora sokmuştu. Kaçanlar mutlaka yakalanıp çarmıha gerilecekti. Batiatus'a iade edilmeleri söz konusu bile olamazdı. Üç bin kişilik bir ordu karşısında yolda kendilerine ekledikleriyle birlikte beş yüz kişiyi zorlukla bulan gladyatör bozuntuları Roma birliklerine karşı ne yapabilirdi ki?

Spartacus, ormanlık alana geldiklerinde gladyatörlere dağılmalarını, onar ve on beşerli gruplar halinde kendilerine bir yer edinip beklemelerini söyledi. Haberleşme baykuş taklidiyle yapılacaktı.

Baykuş taklidinin çok eski bir numara olduğunu ve dikkat çekeceğini, dolayısıyla Roma birliklerini alarma geçireceğini söyleyen Crixus'un haklı olduğunu düşünen Spartacus, nasıl haberleşebileceklerini sordu. Crixus, "Baykuş dışında başka hayvan sesleri veya ıslıkla anlaşalım" önerisinde bulundu. Her grup kendine bir hayvan sesi seçecek ve onu taklit edecekti. Hayvan sesleri birbiriyle çakıştığında da saldırıya geçeceklerdi.

Uzun süre çalıştılar. Saatler boyu başka hayvanların seslerini çıkarmak için uğraştılar ama olmuyordu. Üstelik birdenbire, kışın ortasında yılan sesi çıkarır gibi ıslık çalmak

hiç de inandırıcı değildi. Başka bir yol bulmak zorundaydılar.

Norde imdada yetişti. Afrika usulü haberleşeceklerdi. Afrikalıların uzaktan haberleşme için kullandığı, kamıştan veya ağaç kabuğundan yapılan ve çok tiz ses çıkaran düdükleri vardı. Bu düdüklerle anlaşabilirlerdi. Düdük, ince, uzun bir boru şeklindeydi. Üzerinde ses değişikliklerini ayarlayan değişik sayıda delikler vardı. En önemli özelliği çok tiz bir ses çıkarmasıydı. Ses, ancak dikkatle dinlendiği zaman yada böyle bir sesi bekleyen biri tarafından fark edilebiliyordu.

Plan hepsinin aklına yatmıştı. Afrikalı grup hemen düdük yapmaya koyuldu. Öyle hızlı çalışıyorlardı ki, bir süre sonra onlarca düdük hazırlanmıştı bile. Ancak yine bir sorun vardı: Düdüklerin hepsinden aynı tizlikte ses çıkmıyordu. Afrikalı grup çalışmalarına daha da hız vererek, yarım gün içinde yüzden fazla düdük imal etti. Düdükler denendikten sonra farklı sesteki düdükler gruplandı ve her gruba değişik ses çıkaran düdükler verildi. Altı ayrı ses çıkıyordu, ancak bunu normal kulakların ayırt etmesi mümkün değildi. Bu yüzden, yine Norde'nin önerisiyle, her gruba sesleri kolaylıkla ayırabilen birer Afrikalı verildi. Afrikalılar için düdüklerin seslerini birbirinden ayırmak çocuk oyuncağıydı. Her grupta, tüm ihtimallere karşı, en az üç düdük bulunacaktı.

Roma birliğinin mola vermesini beklemeleri gerekiyordu. Capua'dan Vezüv eteklerindeki ormanlara gelene kadar geçecek süreyi hesaplayıp, Romalıların mola saatinde saldırıya geçmeyi planlamışlardı. Ormanlık alana yerleştirdikleri öncüler, yaklaşan Roma birliğini hemen yukarıya iletecekti.

Cladius, üç bin kişilik ordusuyla Vezüv eteklerine geldiğinde askerleri oldukça yorgundu. Tuzaklara uygun

olduğu için ormanlık bölgede mola vermeyi göze alamadı. Ormanlık bölgeyi geçince, Vezüv'ün zirvesine doğru meyilli, çorak bir bölge başlıyordu. Cladius, bu bölgede mola vermenin daha doğru olacağını, çünkü görüş mesafesi avantajını kullanabileceğini düşünüyordu. Buna karşılık tek sorun, kölelerin yukarıdan aşağı doğru saldırma gibi bir üstünlüğe sahip olmalarıydı. Ancak bu da çok önemli sayılmazdı. Üç bin kişilik düzenli Roma ordusu, sonuçta topu topu beş yüz kişilik dağınık bir çapulcu grubuyla karşılaşacaktı. Üstelik aralarında kadınlar ve çocuklar da vardı.

Roma birliği, ormanda mola vermeden ilerliyordu.. Gruplara ayrılan Spartacus'ün adamları, tek tük saldırılarla Roma birliğine kayıplar verdiriyordu, ama bir üstünlük sağlayabilmiş değillerdi. Üstelik, saldırıyı yapan köleler kaçmayı başaramıyordu. Bir süre sonra Spartacus, vur-kaç taktiğinden vazgeçmek zorunda kaldı.

Cladius Pulcher komutasındaki Capua birliği ormanı çıkar çıkmaz mola verdi. Ormanda otuz kadar adamını kaybeden Cladius, buna karşılık tek bir gladyatör veya köleyi canlı yakalamayı başaramamıştı.

Askerler çok tedirgin olduğundan, molayı planladığından daha erken bir zamana aldı. Arkasını ormana vermek Cladius'u rahatsız ediyordu ama daha ilerideki çorak arazide, saldırıya açık bir mekanda mola vermek tehlikeli olabilirdi. Bu yüzden, önceden düşündüğü plandan da vazgeçmek zorunda kaldı. Çıplak arazide bütünüyle korumasız olmaktansa, bir süre önce içinden çıktıkları ormana sırtlarını dayamak daha güvenli olacaktı. Ayrıca orman, yaprağını dökmemiş iğne yapraklı ağaçlar sayesinde soğuk esen rüzgârı da kesiyordu.

Gecenin ilerleyen saatlerine kadar her şey sakindi. Ateşler yakılıp etrafına dizilen askerler bir yandan şaraplarını yudumluyor, bir yandan da gevezelik ediyorlardı.

Soğuk hepsini etkilemişti. Kalın örtülere, kürklere bürünmüş, ateşin başında sabahın olmasını bekliyorlardı. Vezüv sırtlarına gece saldırmak hiçbir akıllının girişeceği bir iş değildi.

Cladius, aşırıya kaçmamaları koşuluyla, askerlerin şarap içmelerine izin vermişti. Az miktar şarabın onları yüreklendireceğine inanıyordu. Kendisinin de ihtiyacı vardı buna. Nöbetler iki saatte bir değişecekti ve mümkün olduğunca kalabalık gruplarla nöbet tutulacaktı. Asi köleler, toplu saldırıyı düşünüyorlarsa eğer, o gece buna kalkışmaları biraz zordu. Gerçi üç bin tam teçhizatlı Roma birliği böyle bir saldırıya da hazır sayılırdı.

Tedirginlik Romalı askerlerin yüzünden okunuyordu. Üç-beş yüz kadar çapulcu ile savaşa gireceğini düşünen askerler, yola çıktıkları zamanki kadar mutlu ve neşeli değildi. Ormanda yitirdikleri arkadaşları onları kara kara düşünmeye zorluyordu. Üstelik hepsi de son derece acımasızca öldürülmüşlerdi. Kölelerin Roma'ya karşı bastıramadıkları kinlerinin ilk kurbanları olmak ayrı bir şanssızlıktı. Her an kendi başlarına da gelebilecek bu uğursuz saldırılar, korkularının artmasına, ellerinin titremesine, yüreklerinin daralmasına neden oluyordu. Tek tesellileri bol şaraptı.

Şarap iyi gelmişti doğrusu. Birkaç yudum daha içseler, değil iki yüz, iki bin gladyatörle bile savaşacak cesarete sahip olacaklarına inanıyorlardı. Ateşin etrafındaki tedirginlik, şarap kadehleri boşaldıkça yerini neşeli kahkahalara bırakıyordu.

Bulutsuz bir hava vardı. Dolunay çıkmıştı ve görüş mesafesi mükemmeldi. Arkalarında kalan ormanlık bölgeden gelebilecek ani saldırı dışında, cepheden, sağ ve sol kanatlardan saldırı yapılması olanaksız görünüyordu. Orman tarafından gelecek saldırı için ise kölelerin uzunca

bir yol kat edip, görüş mesafesinin çok dışından ormana girmeleri, ardından saldırıya geçmeleri gerekiyordu. O zamana kadar zaten hava aydınlanmış olurdu. Bu da Romalılara yeterince zaman sağlardı.

Cladius, askerlerin çoğunu ormana yakın tarafta uyanık tutmuş, nöbetin ağırlığını o yöne vermişti. Kendi çadırını ise birliğin orta bölümüne doğru ama ormana yakın bir yere kurdurmuştu. Canı müthiş kadın istiyordu. O an, Capua'daki sıcak odasında, bir çanak dolusu meyve, bir testi beyaz şarap ve dört kadın kölesiyle birlikte olmayı öylesine arzuluyordu ki...

Roma, Capua'daki köle ayaklanmasını çok hafife almıştı. Kendisi de öyle. Ama işin hiç de kolay olmadığını ormanı geçerken anlamıştı. Kendisinden ayaklanmayı bir an önce bastırıp Capua'daki işinin başına dönmesini söyleyen Senato üyelerinin burada, yanlarında olmasını isterdi. "Kolay" diye burun kıvırdıkları bu işin askerlerin üzerinde -işin doğrusu kendi üzerinde de- nasıl bir ölüm korkusu yarattığını görselerdi keşke...

Censor Sulla'nın ölümünden sonra, Roma'nın çeşitli yerlerinde isyanlar patlak vermişti. Yeni Censor Marcus Crassus, sistemde bazı değişiklikler yapmaya kalkmış, ama Sulla'nın önemli adamlarından olan Gnaeus Pompeius tarafından engellenmişti. İşte tam bu sıralarda İspanya'da bağımsızlığını ilan eden Quintus Sertorius'un ayaklanması Roma ordularının büyük kısmının o yöne yığılmasına neden olmuştu. Oradaki ayaklanma yetmezmiş gibi, şimdi de Capua'da köle ayaklanması başlamıştı.

Köleler, tarihleri boyunca hiçbir ayaklanmadan başarıyla çıkamadıklarından, hatta hiçbir dönemde ciddi bir tehlike bile oluşturamadıklarından Roma, Capua'daki ayaklanmaya fazla önem vermemiş, ordularının çoğunu bu kez

Doğu'da, Mithradates'e karşı yeni bir sefere çıkarmıştı. Başlarında da Triumviliğin üç üyesinden biri olan Pompeius bulunuyordu. Kölelerle uğraşmak da Cladius'a kalmıştı. Yapılacak nice şerefli savaş varken, bir avuç çapulcuyu toplayıp, Capua zindanlarına yeniden tıkmak hiç de parlak bir iş gibi görünmemişti Cladius'a. Oysa şimdi korkudan neredeyse altına edecekti. Henüz üç binden fazla askerin bulunduğu lejyon birliğinden otuz kadar kaybı olmuştu ama bu bile görülmüş şey değildi. Kölelerle bir meydan savaşı yapsalar ve aralarından elli asker kaybedilse sorun olmazdı. Böyle durumlarda kayıp vermek normal sayılırdı. Üç yüz-beş yüz köleye karşılık otuz adam kaybetmiş olmak Cladius'un canını sıkıyordu.

Dalgın ve sıkıntılı gözlerle Vezüv eteklerine baktı. Dolunay nedeniyle, dağın zirveye yakın bölgelerinde yanan ateşler net görünmüyordu. Orada olduklarından ve ısınmak için de ateş yaktıklarından emindi Cladius. Soğuğa başka türlü dayanmaları mümkün değildi.

Oysa yanılıyordu. Spartacus ve adamları iki yerde büyük olmayan ateş yakmış, çevresine de çocuklarla kadınları yerleştirmişti. Gladyatörler, arada bir gruplar halinde gelip hem ısınıyor hem de onları kontrol ediyordu. Sürekli hareket ediyordu savaşçılar. Bu nedenle de üşümüyorlar, aksine zaman zaman terliyorlardı.

Gecenin ilerleyen saatlerinde ormanlık bölgeye yakın nöbetçilerin bulunduğu yerden canhıraş bir çığlık gelince Cladius ter içinde uyandı. Kalın giysileriyle doğrulup kılıcına uzandı. Miğferini taktı, sırtına kalın bir kürk geçirdi ve eline kılıcını alıp çadırın önüne çıktı. Çığlıklar artmaya başlamıştı. Kapıda nöbet bekleyen askerler de şaşkındı ve tedirgin bir halde çığlığın geldiği yöne bakıyorlardı. Meşalelerini yakan askerler telaşla çığlıkların geldiği

yöne koşuşturuyorlardı. Ormana yakın bölgede ise, kulakları uğuldatan bir gürültü vardı. Askerler bağırıyor, birbirine çarpan metal sesleri, çığlıklara karışıyordu.

"Ani baskın! Bu nasıl olabilir?" diye geçirdi aklından Cladius. "Fanfarlar! Hemen fanfarlar tehlike işareti çalsın!"

Oysa fanfarlar, uzun süredir gırtlaklarını yırtarcasına borazanlarını öttürüyorlardı. Cladius atını istedi. Yanına muhafızları da alarak hızla gürültünün geldiği yere yöneldi. Çığlıklar duyulmuyordu artık. Ağaç veya benzer bir şeye çarpan birkaç kılıç sesi geliyordu, o kadar. Gün ağarmak üzereydi.

Cladius olay yerine vardığında küçük dilini yutacaktı. Yerde, neredeyse paramparça olmuş onlarca Romalı askerin ezilmiş cesetleri yatıyordu. Diğer askerler, yaralıların başında birikmiş, ne olduğunu öğrenmeye çalışıyorlardı. Cladius dehşet içindeydi. Alınan tüm önlemlere rağmen köleler nasıl olmuştu da bu kadar yaklaşıp adamlarını, üstelik bu kadar vahşice öldürmeyi başarabilmişlerdi? Cladius, olayın iç yüzünü öğrenmek için nöbetçilerden birkaçının yanına gelmesini istedi.

Tam bu sırada daha uzak bir köşeden yine gürültüler ve çığlıklar yükselmeye başlamıştı. Nöbetçilerin gelmesini beklemeyen Cladius, atını o yöne doğru hızla sürdü ve kısa sürede olay yerine vardı. Ancak, yine yerde yatan cesetler ve inleyen yaralı askerlerden başka bir şey göremedi. Köleler de yoktu ortalıkta, kavga da... Bir şey sanki gelmiş, hepsini ezip geçmişti. Ormanın çıkışındaki bazı küçük çalılar da ezilmişti. Bu olay da hızla olup bitmişti.

Cladius, "Bunlar birbirlerini mi öldürmeye başladı? Yoksa ben mi çıldırıyor muyum?" diye düşündü. "Ne olduğunu mutlaka öğrenmeliyim!"

Tabii, eğer bilen çıkarsa!

Varinya geçmişini sorguluyor

Varinya son çatışmalar sırasında Spartacus'ü hiç görmemişti. Romalıların büyük ordusu Thurium'a son ve büyük saldırıya geçtiklerinde, Varinya da kadınları örgütlüyordu. Kadınlar var güçleriyle erkeklerin silahlarını hazırlıyor, boşta kalan silahları diğer kölelere yetiştiriyorlardı. Crixus'un yenilgi haberinden sonra her şey tamamen değişmiş, ellerinde kalan birliklerle yüz binleri aşan Roma ordusunu durduramayacaklarını anlamışlardı. Sonuçta onurlu bir şekilde direnmek ve ölmek vardı. Ama son bir kez olsun Spartacus'ü görmek, son kez ona sarılmak ve öyle ölmek istiyordu.

Uyandığında, bir su birikintisinin kenarındaydı. Yanında kimse yoktu. Nasıl ve ne zaman oraya geldiğini hiç hatırlamıyordu. En son hatırladığı, kadın ve çocukların bulunduğu yere Romalı askerlerin yaptığı saldırıydı. Oğlunu korumak için çadıra koştuğunu anımsar gibi oldu.

Ne müthiş kavgaya tutuşmuştu kadınlar. Çocuklarını arkalarına alıp, bütün güçleriyle Romalı askerleri püskürtmeye çalışmışlardı. Birçok Romalı askerin de canına okumuşlardı. İlk başta şaşkınlığa düşen Romalı askerler, bir süre sonra karşısındakilerin birer kadın değil de savaşçı

olduğunu fark etmiş, saldırılarını acımasızlaştırmışlardı. Bu sırada Norde, yanındaki gladyatörlerle yardımlarına yetişmişti.

Varinya, oğlunun bulunduğu çadıra girip de onu kucağına alacağı sırada, büyük bir olasılıkla kafasına yediği bir darbeyle kendinden geçmişti. Son hatırladığı şey derin bir karanlıktı...

Doğruldu, vücudunda kanayan yara izi yoktu. Yalnızca başında bir şişlik ve dayanılmaz ağrı vardı. Bir de bileği sızlıyordu. Bulunduğu yer de savaşın şiddetle sürdüğü yerden oldukça uzaktaydı. Silahını arandı, ama bulamadı. İleri doğru hamle yapmak, savaşın sürdüğü yere gitmek istedi, ayağının üzerine rahat basamadığını fark etti. Oğlu aklına geldi. Büyük bir endişeyle çevresine bakındı. Oğlunu bıraktığı çadır yakınlarda bir yerde olmalıydı. Telaşla irkildi. Oğlu ölmüş müydü yoksa! İçini buruk bir hüzün kapladı. El yordamıyla yakın çevresini kontrol etti. Koyu bir karanlıkla kuşatılmıştı. "Bulmalıyım, mutlaka onu bulmalıyım," diye söylendi kendi kendine. Çıldırmış gibi doğrulmaya çalıştı, beceremedi. Sağ ayağı burkulmuş veya kırılmış olmalıydı. Çok sızlıyordu. Kendini zorlayarak, sürüne sürüne çevreyi kontrol etmeye çalıştı. Yalnızca oğlu Carsus'u değil, arkadaşlarını ve diğer çocukları da merak ediyordu.

Birisi kendisini alıp, güvende sayılacak bu yere getirip bırakmış olmalıydı. Yoksa, savaşılan yerden bu kadar uzakta, tek başına uyanmasının başka bir açıklaması olamazdı.

Ama kim böyle bir şeyi yapmıştı? Daha da önemlisi neden yapmıştı?

Aklına yine Spartacus geldi. Neredeydi kim bilir? Yine onun sıcak kollarında olma arzusu uyandı içinde. "Beni Spartacus mü buraya getirip bıraktı?" diye düşündü.

Olamazdı. Spartacus, Varinya'yı kurtarıp, Carsus'u orada bırakmazdı. Uyandığında kucağında oğlu olsaydı eğer, bu mümkün olabilirdi.

Crixus'u düşündükçe lanetler yağdırıyordu. Bu sorumsuz Galyalı yüzünden bir köle ayaklanması, zaferin tam eşiğindeyken yok olup gitmek üzereydi. Spartacus'e inananlar, onun çevresinde hare oluşturanlar, Crixus yüzünden ağır bir bedel ödemek zorundaydılar. Kurtulan olmayacaktı aralarından, bunu biliyordu. Daha şimdiden Crassus'un adamları çarmıh hazırlıklarına girişmiş olmalıydılar.

"Güneş Ülkesi"nde güneş batmak üzereydi. Oysa ne büyük hayallerle bu işe girişmişlerdi. Yepyeni bir dünya oluşturacaklardı. Kölelik olmayacaktı. Herkes eşit koşullarda yaşayacaktı. Hepsi, bütün hayalleri yok olup gitmek üzereydi. Yine buralarda Roma'nın dehşeti hüküm sürecek, yine köleler hayvanlardan daha aşağılık muameleler görecek, yine çocuklar annesiz ve babasız büyüyeceklerdi. Tabii sağ kalanlar olursa... Hepsi ölürse, Roma kısa süre köle sıkıntısı çekecek, ardından yeni köle avı başlayacaktı. Bu düzen, kölelik ortadan kalkana kadar sürüp gidecekti. Kadınlar yeni köleler doğuracak ve Roma'nın acımasız ağzına yem olarak sunacaklardı.

Spartacus Tanrılara inanmamakla yanlış mı yapmıştı acaba? Tanrıların Tanrısı Jüpiter'in laneti miydi başlarına gelenler? Dört bir yanda isyanlarla, savaşlarla uğraşan Roma'nın, kendilerine ait şu küçücük bölgeyi yerle bir etmek üzere yüz binlerce kişilik bir ordu göndermesine ne gerek vardı? Roma'ya yürüyüp, orayı yerle bir edebilecekken, kavga istemeyen Spartacus'ün bir hatası mıydı yoksa tüm bunlar? Neydi Tanrım, neydi bu başlarına gelen? Günahsız çocukların mızrakların uçlarında acı çektiklerini

Jüpiter görmüyor muydu? Kendilerinin canını almasına diyecek bir şey yoktu, ama daha yaşamın ne olduğunu bilmeyen çocuklardan ne istiyordu Tanrılar Tanrısı Jüpiter?

"Roma, üç yüz yıla yakın süredir acımasızlığın ne olduğunu, acımanın oluşturduğu zayıf halkalardan öğrendi Varinya," demişti bir keresinde Spartacus. "Aklım, acıma duygusunun yenilginin başlangıcı olduğunu kabul ediyor, ama acımasızlığı da gönlüm kaldırmıyor. Oysa, bu düşünce çizgisinde yürüyecek olursak, kaybetmemiz kaçınılmaz!"

Varinya itiraz etmiş, Crixus'un acımasızlığını örnek göstermişti. Spartacus başını iki yana sallayarak, "Crixus'un acımasızlığı kör bir acımasızlık Varinya," demişti. "Crixus, öldürmekten zevk alıyor. İnsanların acı çekmesiyle kendi öz suyunu sağlıyor. O iyi bir Romalı kumandan olabilirdi ama asla bir köle lideri olamazdı. Benimle yakınlığını sırf kendi emellerini gerçekleştirmek için güçlü tutuyor. Thurium kenti, Roma rahat bırakır da düşündüğümüz gibi 'Güneş Ülkesi'nin başkenti olursa, ilk başkaldıran, suyu bulandıran Crixus olacaktır. O, kendisi gibi özgürlüğüne düşkün Galyalılarla birlikte, bana karşı gelecektir. Bu, onun doğasında var: Bir şeye karşı olmak, ne olursa olsun bir şeye karşı olmak... Crixus, biraz daha tutkularına, şiddetine, duygularına sahip olabilse, benden çok daha iyi bir lider olurdu, buna inan. Ondaki yüreklilik ve kararlılık kimi zaman kendisine zarar verecek boyutlara ulaşıyor. Benim yapmam gereken, ilk fırsatta Crixus'u ortadan kaldırmak, ancak bunu yapamıyorum. Yapmam o kadar zor ki! Ama bunu yapmazsam, biliyorum ki, ya o beni ortadan kaldırmaya kalkışacak ya da gidip bir yerlerde kendini öldürtecek."

Varinya, sevdiği adamın başını okşarken, yeşil gözlerindeki derin hüznü gördü. Spartacus acı çekiyordu. Tüm

liderlik vasıflarına, zekâsına ve hoşgörüsüne karşın, içinde hep kontrol altında tuttuğu zalimliğini öne çıkaramamanın sancısını yaşıyordu. O, zalim olamazdı, Varinya bunu çok iyi biliyordu. En büyük çelişki de işte burada yatıyordu. Zalim olamadığı sürece kaybetmeyi de göze alacaktı. Zekâsına ve diğer özelliklerine güvenerek önleyebileceğini sandığı tüm kötülükler, dönüp dolaşıp başına belâ olacaktı. Bunu hissediyor ve önüne geçememenin sıkıntısını duyuyordu. Sonunda ne olmuştu? Crixus kendi hatasının kurbanı olarak aralarından ayrılmıştı. Spartacus'ün yapamadığını Romalılar yapmıştı. Spartacus'ün de söylediği doğrulanmış, kendini bilerek ölümün kucağına atmıştı. Ancak bu, umutlarının da yerle bir olmasından başka bir sonuç yaratmamıştı.

Spartacus, Sibalis ırmağı kıyısındaki köylere yapılan baskınlar sırasında Crixus'un sergilediği vahşi davranışlarının önüne geçmeye çalışmış, bu yüzden de Galyalı ile sık sık tartışmışlardı. Crixus'un, kendisinden de habersiz, Catalania'daki köylerden birinde yaptığı katliam ve çoluk çocuk demeden canına kıydığı onlarca insan, Spartacus'ü derinden yaralamıştı. Bir çığ gibi büyüyerek, elli binlere ulaşan kalabalıkla bir köle ordusu yaratan Spartacus'e duyulan inancı büyük ölçüde sarsan bu olaydan sonra Crixus'u, diğer liderlerle oluşturdukları geçici mahkemeden çıkan karar sonucunda uzaklaştırmaya karar vermişlerdi. Galyalıyı bu acı sondan Spartacus kurtarmıştı. Kurtarması yeni sorunlara yol açmış; bu kez Crixus yüzünden kendi de dahil olmak üzere tüm köleler ölümle burun buruna gelmişlerdi.

Draba, bir akşamüzeri Spartacus'ün yanına gelip, "Crixus'un sorumsuzca davranışlarından rahatsız olduğunu ve kuşkuyla baktığını" söylemişti. Spartacus, Draba'nın

tüm heybetine karşın aklının az çalıştığından söz ederdi. İnanılmaz bir sadakati vardı Spartacus'e, buna karşın Spartacus, Afrika grubunun başına Norde'nin gelmesine hiç itiraz etmemişti. Norde ufak tefek bir Afrikalıydı, ama hata yapmayacak kadar usta bir savaş kuramcısıydı. Askerlerini asla gereksiz yere ateşe atmaz ve küçük savaşlarda bir deha kurnazlığıyla, en az kayıpla galip çıkardı. Bu nedenden, Draba'ya olan büyük sevgisine rağmen Spartacus, Norde'nin Afrikalıların lideri olmasına memnun olmuştu.

Draba'nın Crixus için söyledikleriyle pek ilgilenmemişti Spartacus. "Crixus biraz sinirli ve heyecanlı bir adamdır sevgili dostum, ama bize asla kötülük yapmaz. Bunu aklından çıkar" dedi. "Capua'daki okuldan onun sayesinde kurtulduğumuzu asla unutma. Eğer bir hainlik söz konusu olsaydı, onun bizim hayatımızı neden kurtardığına bir cevap bulman gerekti. Hatırlarsan eğer, Capua okulundaki demir parmaklıkları yıkıp, arenaya girmemiş olsaydı, şu anda ikimiz de hayatta olmayacaktık. İkimizden biri mutlaka ölecek, Polemus veya David ile kapışmak zorunda kalacaktık. Diyelim ki sen beni öldürecektin ve onlardan biriyle kapışıp tek başına arenadan çıkacaktın. Bu kez de seni Batiatus öldürecekti. Sana özgürlüğünü vermesi söz konusu bile değildi.

Crixus, düşüncesiz ve heyecanlı bir adam da olsa bu kadar ileriyi düşünecek bir hain olamaz. Neden Roma böyle bir isyana izin versin ve şimdiye kadar kırk bine yakın askerini bir macera uğruna kaybetsin?"

"Ben o zamanlar için değil, bugün için konuşuyorum Spartacus. Crixus'un bir sıkıntısı var."

Spartacus, "Yanılıyorsun Koca Afrikalı," demekle yetinmişti.

Gerçekten de Draba'nın yanıldığını zaman göstermişti. Crixus, Romalı askerlerden ve Roma'dan öylesine nefret ediyordu ki; bu nefreti, plansız bir saldırı sonucu yirmi binden fazla Galyalı askerle birlikte ölmesine neden olmuştu. Spartacus'ün dediği gibi, Crixus heyecanlıydı, sinirliydi ve umursamaz bir adamdı ama asla kendilerine karşı kötü bir niyeti yoktu. Böyle olmadığını canıyla ödeyerek kanıtlamıştı.

Ama yine de aralarında bir hain dolaşıyordu. Nitekim bu olasılığa ilişkin Varinya'nın da kuşkuları vardı. Draba yanlış bir adres göstermişti belki ama Spartacus'ün yüreğindeki kuşkunun yeniden alevlenmesine neden olmuştu.

Vezüv eteklerindeki ilk büyük meydan savaşında Romalı askerler, bu "hain" sayesinde kölelerin elinde bulunan ve sır gibi saklanan "ateş arabalarından" haberdar olmuşlardı. Gerçi o savaşı kazanmışlardı, ancak "ateş arabaları" sayesinde olmamıştı bu. "Ateş arabalarına" karşı, içi su dolu derin hendekleri bir anda ortaya çıkararak etkisiz hale getiren Roma ordusu, Spartacus'ün son anda taktik değiştirmesi ve her olasılığı göz önünde tutan savaş dehasını göstererek, sağ ve sol cephelere yerleştirdiği okçular sayesinde yenilgiye uğratılmıştı. Ucu yanan oklar, "kuru otlar ve dallarla bezenmiş" alana düşmüş, "ateş arabalarından" kurtulan Romalı askerlerin çoğu yanarak can vermişti. Eğer ateş arabaları, Romalı askerlerin bulunduğu yere kadar ulaşabilseydi, Roma ordusundan pek az kişi sağ kalabilirdi.

* * *

Varinya, sağ ayağını sürüye sürüye ilerlemekten yorgun düşmüştü. Başı da hâlâ fena halde zonkluyordu. Dinlenmek için bir süre yere uzandı, kendini kaybetti...

Bu kez gözünün önünde Crassus belirdi. Haince bakıyordu. "İşte sensin!" diyordu ablak suratıyla sırıtarak. Gülmek bu adama hiç yakışmıyordu. Gülünce, karşısındaki insanın kanı donuyordu sanki. Çirkin bir suratı yoktu ama gülünce korkunç bir ifade beliriyordu yüzünde. Gülmenin bir insan için bu kadar korkunç bir şey olduğunu ilk kez Crassus'un yüzünde görüyordu Varinya. Oysa gülmediği, ciddi olduğu zamanlarda bu adama içten bir yakınlık duymuştu.

Onunla ikinci kez karşılaştığında, Thurium'a yerleşme hazırlığı içindeydiler. Vezüv etekleri ve krater artık onları besleyemiyordu. Aşağıya, Sibalis ırmağının kıyısındaki ormanlıklara yerleşmişlerdi. Gereksinimlerinin çoğunu da gizli gizli gittikleri Capua ve yakınındaki köylerden sağlamaya çalışıyorlardı. Tabii en tehlikeli seyahatler de Capua'ya oluyordu, çünkü orada tanınma ve yakalanma olasılığı çok yüksekti.

On kişilik bir grupla erzakları ve diğer bazı malzemeleri yüklenmiş, Capua meydanından, Batiatus'un artık bir enkaza dönüşmüş okulunun uzak batısından kamp yerlerine doğru yola çıkmışlardı. İşte tam bu sırada Liktörlerin önden yürüdüğü bir Roma kortejiyle karşılaştılar. Kaçabilecekleri bir alan yoktu. Kaçmayı göze alabilecek durumda da değillerdi zaten. Gösterecekleri en küçük bir panik belirtisi, ortalıkta başıboş gezen diğer kölelerden farklı oldukları anlamına gelecekti.

Liktörlerden biri konvoyu durdurarak, grubun lideri Hermios'a nereye gittiklerini sordu. On kişilik konvoyun yedisi kadındı. Aralarında iki köle, Marcus ile Surius vardı. Onlar da son savaşlardan birinde ağır yaralandıklarından sakat durumdaydılar. Marcus bir kolunu kaybetmişti. Surius'un ise tek ayağı aksıyordu ve bir gözü görmüyordu.

Konvoydaki diğer kadınların ise dikkati çekecek hiçbir özelliği yoktu.

Varinya hariç...

En arkada, atının üzerinde tüm heybetiyle "bunların başı benim" dercesine yürüyen adam Crassus'tu ve ilk bakışta da Varinya'yı fark etmişti. Yanında esmer güzeli bir delikanlı duruyordu. Subaylarına, Varinya'yı yanına getirmeleri emrini verdi.

"Sen Germensin, öyle değil mi?" diye sordu Crassus.

Varinya cevap vermedi.

"Adın ne?"

"Clara!" Aklına gelen ilk ismi söylemişti Varinya. Adını saklama isteği, yaptığı işi saklama isteğinden kaynaklanıyordu. Crassus inanmış gözükmüyordu. Yanındaki esmer güzeli delikanlı da öyle... "Yalan söylüyor," diye Crassus'u uyardı delikanlı.

"Asıl adın ne?"

"Söyledim ya, adım Clara. Annemin adı da Julia'ydı. Öleli çok oldu. Doğu Germenlerdenim."

Crassus çenesini kaşıdı, düşünceli düşünceli, "Demek adın bu? Peki, burada ne arıyorsun? Nereye gidiyorsunuz?"

"Buraya yakın, Tibius köyünde yaşıyoruz. Erzak ve diğer ihtiyaçlarımız için her ayın belli gününde buraya geliriz."

Crassus askerlerine, erzakları kontrol etmelerini istedi. Bu arada atından inmiş, Varinya'nın yanına gelmişti.

"Söyle bana Clara," diye devam etti kadına yaklaşarak. "Sizin şu çapulcu ordusuyla bir ilişkiniz var mı?"

"Çapulcu ordusuyla neyi kast ediyorsunuz?"

"Yani şu Spartacus denilen köle ve adamlarıyla bir ilişkiniz var mı?"

"Rütbenizden, sarı yaldızlı baltanızdan, başınızdaki

işaretlerden ve peşinizde koşup duran şu adamlardan anladığım kadarıyla önemli bir Roma generalisiniz siz. Böyle bir soru size de aptalca gelmiyor mu?"

Crassus'un gözleri büyüdü. Hiç beklemediği bir yanıt almış, üstelik bütün subayların ve askerlerin gözü önünde küçük düşmüştü. İçinden, karşısındaki kadına bir tokat atmak geçti ama böyle bir hareket, kendisini daha zor bir durumda bırakabileceği için vazgeçti.

"Hepsini toplayıp, karargâha getirin!" dedi ve atını hışımla sürüp, uzaklaştı. Esmer güzeli delikanlı da onu izledi.

Varinya, diklenmekle hayatlarını tehlikeye attıklarını o zaman anladı.

Spartacus Vezüv'e çekiliyor

Filler!

İşte bu, Cladius'un hiç aklına gelmemişti. Vezüv eteklerindeki bu ormanda fillerin ne işi vardı? Askerlerin anlattığı kadarıyla onları ansızın yakalayıp yerlerde ezen fillerdi. Askerler, çok ani yakalandıklarından dolayı toparlanamamış, bir anda fillerin ayakları altında ezilip gitmişlerdi. Filler ise, silahlarına ve mızraklarına davranan askerler yüzünden ürküp kaçmış olmalıydılar. Askerlerin anlattığı kadarıyla birkaç fildi bütün bu karışıklığı yaratan. "Acaba bunun Spartacus ile bir ilgisi var mı?" diye düşündü Cladius Pulcher.

Hannibal'den bu yana Roma Cumhuriyeti sınırlarında fillere rastlandığı oluyordu. Yüz yılı aşkın süre geçmiş olmasına karşın, Hannibal'in geri götüremediği bu hayvanlara İtalya'nın daha da güneyinde rastlanıyordu. Buraya nasıl ve neden geldikleri meçhuldü. Hannibal'den kalan filleri Spartacus bir şekilde bulup, kampın üzerine salmış olabilir miydi, yoksa bu yalnızca bir rastlantı mıydı? Aç kalan ya da suya gelen hayvanların doğal bir gezintisi miydi, Spartacus'ün üzerlerine saldığı canavarlar mı?

"Üzerlerinde biri var mıydı?" diye sordu askerlerden birine.

"Biz geldiğimizde o hayvanlar uzaklaşıyordu, göremedik yüce Cladius!"

"Gören yok mu?" Panik içinde etrafta dolanan askerlere bağırdı. Cevap veren olmadı. "Yaralılara sorun," diye bağırdı yeniden Cladius. "Onlar arasında gören mutlaka olmuştur!"

Bir süre sonra bir subay Cladius'un atının yanına gelip, "Yaralı olanlara da sorduk efendim," dedi. "Fillerin üzerinde kimse yokmuş. Herhalde buradan geçiyorlardı."

Cladius bir elini çenesine koyup düşünmeye çalıştı. Kendiliğinden bu yörelere gelmiş filler, askerlerinin bir kısmını ezip geçmişti. Oysa filler durup dururken böyle bir vahşet yaratacak hayvanlar değildi bildiği kadarıyla.

Çadırların bir kısmı da oturulacak halde değildi artık. Üstelik bu son olay, askerlerin kafasında bu işi Spartacus'ün yaptığı kuşkusunu ve korkusunu yaratacaktı.

"Jüpiter aşkına," diye mırıldandı. "Talih bu şeytan heriften yana!" Ardından askerlerine seslendi: "Bunlar su içmek için yanaşan hayvanlar. Sizleri görünce de ürktüler herhalde. Bir daha geleceklerini sanmam. Herkes nöbet yerine ve çadırlarına!"

Cladius çadırına dönerken aklında başka bir plan vardı. Burada durup beklemekle Spartacus'ün her an yeni bir oyunuyla karşılaşabilirdi. Bu baldırı çıplak köleyi önemsemesi gerektiğini düşündü.

Çadırına girer girmez, üst düzey rütbeli komutanlarını yanına çağırdı. On veya on beş kişilik dört grup oluşturmalarını ve gece karanlığında Vezüv yamaçlarına doğru bir keşif yapılmasını istedi. Emir subayı Titus itiraz edecek oldu:

"Ama bu karanlıkta, bizim de burada olduğumuzdan haberdar olan kölelerin üzerine bu askerleri göndermek, onları ölüme göndermekle aynı anlama gelir."

"Ne diyorsam onu yapın!" dedi Cladius sertçe. "Burada üç bin kişinin hayatından söz ediyoruz. Ne kadar büyük bir tehlike altında olduğumuzun farkında değil misiniz? Bizi, dört beş baldırı çıplak ile savaşacaksınız diye gönderdiler, karşımıza ustalıkla savaşan gladyatörler ve tilki gibi kurnaz da bir şefleri çıktı. İşimizi şansa bırakamayız!"

Yarım saat sonra on beşerli gruplar halinde dört takım göreve hazırdı. İkişerli sıralar halinde çadırın önünde bekliyorlardı. Başlarında da bir yetkili duruyordu. Cladius bütün sıraları dolaşıp, tek tek askerleri inceledi. Gün ağaralı henüz iki saat olmuştu. Cladius boğazını temizledi, konuşmaya hazırlandı:

"İki grup, birbirinden yüz metre açıklıkta öne, Vezüv eteklerine doğru aynı hızda hareket edecek. Diğer iki grup ise kuzeybatı ve güneydoğu istikametinde ilerleyecek. Herhangi bir direnişle karşılaştığınızda, geriye çekilmek üzere hazırlıklı olun ve kendinizi tehlikeye atmayın. Gördüğünüz bir şey olursa veya hiç sanmıyorum ama, başıboş dolaşan bir köle veya gladyatör yakalarsanız hemen buraya, karargâha getirin. Başınıza bir şey gelmediği, herhangi bir şeyle karşılaşmadığınız takdirde, üç bin-üç bin beş yüz adım ileride kendinize bir mevzi oluşturun ve bizim oraya ulaşmamızı bekleyin. Anlaşıldı mı!"

Askerlerin başındaki yetkili subaylar anladıklarını belirttiler. Askerler sert bir hareketle geri dönüp, kendilerine verilen istikamete doğru yürümeye başladılar. Cladius endişeliydi, ancak yine de böyle bir öncü grup gönderiyor olmak onu kısmen de olsa rahatlatıyordu. İleride ne olduğunu bu şekilde öğreneceklerdi. Nedense içinden bir ses, sırtını dönmüş, görevlerine doğru uygun adımlarla giden bu askerleri bir daha hiç göremeyeceğini söylüyordu.

"Kader," diye mırıldandı. "Bazıları bizlerin yaşaması

için ölmek üzere doğuyorlar." Çadırına döndü. Uyuyacak hali kalmamıştı.

Ortalık iyice aydınlandığında Cladius çadırından çıktı. Hava güneşliydi, ancak dondurucu bir ayaz vardı. Togasını sol omzuna atmış, miğferini takmış, generalliğinin simgesi olan baltasını beline yerleştirmişti. Öncü gruplar çıkalı epey olmuştu, ancak henüz hiçbir haber yoktu. Bunun ne anlama geldiğini bilmiyordu. Buna karşılık hepsinin ölmüş olabileceği kuşkusuna kapıldı ve ürperdi. Pusuya düşürülme olasılıkları yüksekti çünkü. Titus'un dediği gibi, onları bilerek ölüme göndermişti belki, ama şimdi bunu düşünecek hali yoktu. Roma'da on binlerce hatta yüz binlerce insan o anda ölümle burun buruna, ülkenin dört bir yanında savaşıyordu. Büyük devlet olmanın zorlukları da bunlar olsa gerekti. Kendisinin böyle bir savaştan yenik, başarısız olarak dönmesi, hayatındaki birçok beklentinin sonu olabilirdi. Senato üyeliğini unutmanın yanı sıra, bir daha Appia yoluna bile çıkması söz konusu olamazdı. Capua'ya da dönemezdi. Bütün bunları düşünmek bile istemiyordu o an. Atını istedi. Atına binerken zorlanınca, son zamanlarda biraz kilo almış olduğunu fark etti. Her şeye dikkat etmesi gerekiyordu. Yaşam giderek zorlaşıyordu. Yeteri kadar yaşlanmadan öleceğinden korkmaya başlamıştı.

Birlik, düzenli gruplar halinde gürültü yapmadan toplanıyor, komutanların arada bir verdiği emirlerin dışında ses duyulmuyordu. Cladius, subaylardan birine, bir gün önce fillerin ezdiği askerlerin gömülüp gömülmediğini sordu. Böyle bir ayrıntıyı neden merak ettiğini kendisi de bilmiyordu. Kafasındaki düşünceleri dağıtmak istiyordu sanki. Korkuyordu. Korkması için o kadar çok neden vardı ki...

Yarım saatlik düzenli ve "cebri" yürüyüşten sonra ilk felaket başlarına geldi. Yaklaşık yüzde altmışlık bir açıyla yürüdüklerinden, ön tarafa, Vezüv eteklerine doğru giden iki öncü birlikle karşılaştılar. Ormanı çıkınca, düz bir alana girmişlerdi. Yer, kraterin oluşturduğu bir kil tabakasıyla kaplıydı. Çevrede gizlenecek, siper alınacak bir çıkıntı veya tümsek yoktu. Vezüv'e doğru tırmanan bayır yer yer engebe oluşturuyordu ama onların çıktığı alan yaklaşık bin adımlık bir mesafede alabildiğine düzlüktü. Askerleri de o anda, düzlüğe çıkar çıkmaz gördüler...

Hepsi vahşice katledilmişti!

Üst üste yığılmış gibi küme halindeydiler. Etraf kan ve et kokuyordu.

"Ölenlerin hepsi bizden," dedi subaylardan biri. "Aralarında hiç köle yok!"

"Diğer taraflara gidenler? Onlardan bir haber var mı?" Boşuna sorduğunun farkındaydı Cladius. Belli ki, onlar da öldürülmüşlerdi. Yine de sormuş olmak için devam etti: "O tarafa gönderdiğimiz biri var mı?"

"Komutanım," dedi Licinius adlı bir başka subay. "Bu durumda göndereceğimiz her öncü grubun başına aynı şey gelecek! Onlara ne oldu diye bir başka grubu gönderirsek, gidenler de gelmeyecek, sonra bir başka..."

"Yeter!" diye bağırdı Cladius. "Ben de biliyorum öyle olacağını. Sen beni aptal mı sanıyorsun? O tarafa birilerini gönderme yanlışlığını yaptınız mı, diye soruyorum. Anlamadın mı?"

"Siz talimat vermeden böyle şey yapabilir miyiz, efendim?"

Bu ukala subay hiç hoşuna gitmiyordu Cladius'un. Ancak aralarında en akıllı olanları oydu. Yine de onun birlikte olmaktan hoşlanmıyordu. Yürekli adamdı, tuzakları

sezme gücüne de sahipti, iyi bir asker ve başarılı bir teknisyendi. Bütün bunların birer üstünlük olduğunu biliyor ve kendini vazgeçilmez sanıyordu. Sefere çıkmadan önce, Licinius'un kendisiyle gelecek olmasından ötürü memnuniyet duymuştu Cladius. Bu adamın yanlarında olması onu yüreklendiriyor, aklına ihtiyacı olacağını hissediyordu. Şimdi ise onun varlığının da bir şeyi değiştirmediğini görüyordu. Belli ki korku onu da sarmıştı. Beti benzi atmış, dolaşıp duruyordu.

"Filler?" diye sordu Cladius, konuyu değiştirmek ister gibiydi. "Fillerle ilgili bir şey bulabildiniz mi? Bari onları izleyenler oldu mu? Ya da tekrar gören?"

"Tekrar görünmediler efendim! İki filin izlerini bir süre birkaç adamımla birlikte izledik. Alaca karanlıkta daha fazla gitmemizin tehlikeli olacağını düşündük. İzleri görebilmek için meşalelerle yürümek zorundaydık. Bu da tehlikeyi davet etmek olacaktı. Ormana doğru gidiyordu izler, takip etmeyi bıraktık. Filler ayrı ayrı yönlerde ormanın içlerine doğru uzaklaşmışlar."

"Sen akıllı adamsın Licinius. Sence bu filleri köleler mi üzerimize saldı dersin? Bunu yapabilme şansları var mı? Yani, bu adamlar bu filleri eğiten, onların sahibi olan birilerini mi buldular, yoksa her şey bir rastlantı mıydı?"

"Bence rastlantıydı efendim!" Licinius kendinden çok emin konuşuyordu.

"Nasıl bu kadar emin olabiliyorsun?"

"Eğer sırtlarında onları yönlendiren birisi olsaydı, bu kadar az kayıpla kurtulamazdık. Hayvanlar da ürktüler, o yüzden geri çekildiler. Yönlendirilselerdi, kampın içine doğru girer, daha çok zarar verirlerdi."

"Kaybımız ne kadar?" diye sordu Cladius. "Daha savaşa bile başlamadan kaç kişi kaybettik?"

"Üç bine yakın askerle yola çıkmıştık efendim, şimdi iki bin beş yüz kadarız."

Cladius, sesin geldiği yöne döndü. Titus bir kedi sessizliğiyle yanlarına gelmiş, kıpırdamadan duruyordu. Belli ki bir süredir oradaydı. Cladius Pucher yeniden Licinius'a döndü:

"Ama bu durumda yakalanma tehlikesi de olurdu. Yani, sürücülerinin demek istiyorum. Buna cesaret edememiş olabilirler. Tuhaf değil mi, uzun süredir yoldayız. Bugün on ikinci gün ve hâlâ canlı bir köle yakalayamadık. Üstelik de çok önemli sayıda olmasa da, kayıp verdik. Bu konuda ne düşünüyorsun Licinius?"

Licinius hemen cevap vermedi. Bir süre kafasını kaşıdıktan sonra, "Sanırım Vezüv'e doğru bizi çekmeye çalışıyorlar," dedi. "Orası sarp kayalıklarla dolu ve Vezüv'ün tepesine bu cepheden sadece birkaç dar patikadan çıkabiliriz. Arka tarafı ise bildiğiniz gibi deniz. Oradan ulaşma şansımız yok. Eh, kartal gibi uçup da üzerlerine konamayacağımıza göre, bir tek patika yollardan onlara ulaşma şansımız var. Bu da bize çok kayıp verdirir."

"Doğru söylüyorsun," dedi Cladius düşünceli bir sesle. "Onlar Vezüv'ün dar patikalarına varmadan yetişebilir miyiz dersin?"

"Zor," diye yanıtladı Licinius.

"O halde ne yapmamız gerekiyor sersem adam!" Bu sözleri içinden söylemişti. Bir anda sinirleri germenin ve ukala da olsa bu zeki adamın düşmanlığını kazanmanın bir yararı olmazdı. "Peki ne yapmamız gerekiyor Titus?"

Licinius, kendisini bırakıp Titus'a dönen Cladius'ta çok net görünen yumuşamanın farkına varmıştı. Cevap yine Licinius'tan geldi. Sesini daha da alçaltarak, "Vezüv'e tırmanmalarına göz yumacağız," dedi.

"Nasıl yani? Onlar zaten Vezüv'de değil mi? Bu bize ne kazandıracak? Onların oraya gittiğini hemen Roma'ya bir özel ulakla haber verelim istersen. 'Köleleri Vezüv dağının tepesine hapsettik. Görev tamamlanmıştır, dönüyoruz!' Böyle mi yani?"

"Tam öyle sayılmaz," diye devam etti Licinius. "Henüz hepsinin Vezüv'ün tepesine ulaştığını sanmıyorum. Bir kısmı yolda olmalı. Bu kadar çabuk tırmanmış olamazlar. Sayılarının da, sizin sandığınız gibi üç-beş yüzden çok daha fazla olduğunu düşünüyorum. Ama yine de biz su ve yiyecek avantajına sahibiz. Üstelik yukarılara çıktıkça soğuk daha da artacaktır. Biz burada onlara göre daha şanslı sayılırız. Arkadaki orman ayazı kesiyor. Yukarıdaki soğuk dayanılmaz boyutlara ulaştıkça, ellerinde ne var ne yok yakmaya başlayacaklar. Bir süre sonra yakacak odunları kalmayacak. Buna bir de açlık ve susuzluğu eklersek, avantajın bizde olduğu açıkça ortaya çıkar. Şu anda ellerinde en çok dört-beş gün yetecek kadar yiyecek ve içecek olduğunu sanıyorum. Ne kadar kalabalık olduklarını bilmiyoruz henüz ama anlatıldığı kadarıyla beş yüz kadarı kadın ve çocuk olmak üzere, yaklaşık dört bin kişiler. Yani, savaşçı olarak bizden daha fazlalar diyebiliriz. Dağın tepesinde yiyecek bulma şansları yok. Birkaç eti kartlaşmış akbaba ve kartal dışında. Onları da avlayabilirlerse... Yaban keçileri bu krater toprağında beslenemez, yaban domuzları ve diğer vahşi hayvanlar da öyle. Kısacası Jüpiter'in lanetlediği bu yanardağın tepesinde, en yakın bin adımlık daire içinde de yiyecek ve içecek bulma şansları yok. Bir süre sonra ya onlar teslim olacaklar ya da biz onları kolayca ve kendi rızalarıyla teslim alacağız. Biraz beklememiz gerek, o kadar."

"Söylediklerinin bir kısmı mantıklı," dedi Cladius.

"Yalnız, sayılarının dört bin olduğunu da nereden çıkartıyorsun? En fazla sekiz yüz, belki bin kişiler. Daha fazla olamazlar. Roma'nın bize verdiği bilgiler bu doğrultuda. Her neyse, ani baskın yapma veya dağdan üzerimize aniden saldırmaları, gece baskınları yapma şansları ne kadar? Biliyorsun bunlar vahşi hayvan gibiler. Öleceklerini anladıklarında, son bir çabayla çemberi delmeye kalkışabilirler. Bu köpek soyları kendilerine bir şeyler bulup, sallarla denizden bile kaçarlar..."

"Efendimiz, biraz abartıyor gibisiniz... Son çare olarak saldırmaya kalkışabilirler. Bu tehlikeli olabilir, doğru. Sandığınız gibi onlar bin değil en az dört bin kişiler. Bu durumda yarma hareketine girişebilirler. Başvuracakları son çare bu olacaktır. Dört bin kişi de olsalar, dar patika yollarında Roma ordusuna karşı ne yapabilirler? Onların dar patikalardan aşağıya inmeye çalışmalarıyla bizim yukarı çıkmamız arasında hiç fark yok. Biz çıkarsak tuzağa düşeriz, onlar inerse aynı şey başlarına gelir. Bekleyeceğiz. Dediğim gibi, yeteri kadar yiyecek stokumuz var. Üstelik biz hem suya yakınız hem de yerleşim bölgelerine. Soğuğa karşı bazı önlemler almamız halinde, en fazla beş gün içerisinde zafer bizim olacaktır."

Cladius gülümsüyordu. Bu gülümsemede alaycılık vardı sanki. Licinius, yanında hiç konuşmadan duran Titus'a baktı. Cladius'un gülümsemesine çok kızdı ve ileride bunun intikamını almaya yemin etti.

Vezüv'de karar kılınıyor

Demir kapıları kırıp, arenadaki Romalı askerleri saf dışı ettikten sonra Capua okulunun yüksek duvarları dışına çıkan gladyatörler bir an ne yapacaklarını şaşırdılar. Spartacus kontrolü eline hemen almakta kararlıydı. Kendiliğinden oluşmuş birimlerin başındakileri topladı. Crixus, Mosar, David, Norde, Phraxus, Enamous, Urus, Hermios, Polemus ve yakın dostu Draba ile birlikte kısa bir toplantı yaptı. Çok az zamanları olduğunun hepsi farkındaydı. Bir yandan da Varinya'ya kadınlarla çocukları toparlamasını ve kendilerinden ayrılmamalarını söyledi.

Norde, "Şimdi ne yapacağız?" diye sordu.

Spartacus, sesini hiç yükseltmeden, "Bunu konuşmak için toplandık," diye yanıtladı.

"Bir fikrin varmış gibi konuşuyorsun," diye hafif yollu çıkıştı David. Bir eli, Varinya'nın pansumanını yeni değiştirdiği kulağındaydı ve yan gözle de, canını borçlu olduğu Polemus'a bakıyordu.

"Vezüv'e çıkacağız," dedi yine aynı sakinlikle Spartacus.

Bir an sessizlik oldu. Draba, "Vezüv'e mi? Sizler çılgınsınız, özellikle de sen Spartacus! Sen en büyük çılgınsın! Bunları söylediğim için beni bağışla, ama Vezüv'ün bizim

için ikinci bir 'Numidya' olacağını sen de en az benim kadar biliyorsun. Bu havada Vezüv bizi yutar. Soğuktan kırılmazsak, açlıktan kırılırız," dedi. Bir yandan da arkadaşlarına bakıp, destek bekliyordu.

Hermios, "Spartacus haklı," dedi mırıltı halinde. "Şu anda fazla bir seçeneğimiz yok. En korunaklı yer olarak orası görünüyor. Kaçmak bize bir yarar getirmeyecek, ancak toparlanmak için de olsa, kendimize bir sığınak bulmak zorundayız."

Urus, "Ben de Hermios gibi düşünüyorum," dedi. "Önümüz bahar. Vezüv kraterinde soğuğa dayanabiliriz. Ben daha önce orada bulundum. Kraterler arasında korunaklı mağaralar var. Başka bir yerde çıplak soğuğa karşı mücadele edeceğimize, Vezüv'de daha emniyette oluruz. Orası kale gibidir ve cepheden saldırılara karşı korunaklıdır. Su bulacağımızı da umuyorum. Kış yağmurları, küçük birikintiler yapmıştır şu sıralarda. Açlık sorunu için hep birlikte bir karar vermeliyiz. Vezüv'ün tepesinde kemirecek ot bile bulamayacağımızı bilin."

Enamous, "Tepeye bol odunla çıkmalıyız. Çok ihtiyacımız olacak," diyerek fikrini belirtti. Belli ki Vezüv'e çıkma düşüncesine aklı yatmıştı.

Crixus konuşmuyordu. David, Polemus ve Phraxus ise kararsızdı.

"Ne yapmamızı önerirsiniz peki?" diye devam etti Spartacus. Capua'da bir saat bile kalamayız. Birkaç saat içinde tepemize üç dört bin kişilik tam teçhizatla donanmış Roma ordusu binecek. Ormana saklanmaya kalkışsak, orada bizi tek tek biçerler. Bundan önceki köle ayaklanmalarında olanları hatırlatmama gerek yok. Orman onları yuttu, Romalı askerlere ise sadece cesetlerini toplamak kaldı. Vezüv, bizim için bir kurtuluş olabilir."

Norde, "Orada yiyecek büyük sorunumuz olacak. Bu konuda ne düşünüyorsun?" diyerek araya girdi. "Bahara kadar dişimizi sıkabilsek, ondan sonra bir süre rahatlarız. Daha sonra da yaz sıcağı başlayacak. Bu, başımızı sokacak bir delik olmadan, kızgın güneşin alnında susuzluktan ölmek demektir. Vezüv, kışın ne kadar soğuksa, yazın da o kadar sıcaktır. Sonsuza kadar Vezüv'de kalamayız. Açlığa bir çözüm bulmalıyız. Hayvan avlayarak geçinmeye kalkışsak, Vezüv kraterinde aç hayvan bile bulmak mümkün değil! Soğuktan korunmak için kraterdeki mağaralara gelince, üç beş kişi değiliz ki oralarda hep birlikte barınalım..."

Urus'a döndü: "Bu mağaraların bu kadar insanı barındırabileceğinden emin misin Urus?"

Urus, "Çıplak araziden veya ormandan daha iyi," demekle yetindi.

"Bir süre yanımızda götürdüklerimizle yetineceğiz." Spartacus'tü konuşan. "İki ihtimal var: Birincisi, Vezüv'e kaçmakla bir süre için yaşamımızı sürdürebilecek ve güçleneceğiz. Eğer yeteri kadar güçlenirsek, yeniden yanardağın güney eteklerindeki ormanlara inebiliriz. Oradan da belki Thurium kentine geçeriz. Şansımız yardım ederse, Thurium yakınındaki Sibalis ve Kratis ırmakları arasındaki ormanlık bölgede sığınabiliriz. Belki de orada düşlediğimiz bir yaşam kurarız. Roma bizimle uğraşmaktan bıkar da kendi halimize bırakırsa tabii... Ağır kış koşullarına gelince..."

Spartacus bir an durakladı, sonra kararlı biçimde devam etti konuşmasına:

"Kış koşullarına elimizdekilerle dayanacağız. Gerekirse Nola'ya, Pompeius'a inecek ve ihtiyaçlarımızı oradan gidereceğiz. Sonra, bahar gelince hep birlikte Campania

ovasına inecek ve orada istediğimiz yaşamı kurmaya çalışacağız!"

"Güneş Ülkesi," diye mırıldandı David.

Spartacus onu duymazlıktan geldi. "İkinci ihtimal Romalı askerlerin, ülkenin dört bir yanında çıkan diğer ayaklanmalarla ve savaşlarla uğraşması yüzünden bizi burada unutmaları ve bizim de özgürlüğümüze kavuşmamız. Belki o zaman yeni bir yaşam kurmak için birlikte olmamıza bile gerek kalmaz."

Phraxus itiraz etti: "Bu biraz hayal olmuyor mu dersin?"

Spartacus'ün cevabı gecikmedi: "Hayal veya değil. Şu anda ilk işimiz hayatımızı kurtarmak! Bu yüzden Vezüv'e gitmek zorundayız."

Spartacus, Mısırlıların lideri durumundaki Mosar'a döndü: "Sen hiç konuşmuyorsun Mosar," dedi. "Neler yapabileceğimiz konusunda senin de bir fikrin olmalı."

Mosar omuzlarını silkerek, "Benim tek düşüncem yaşamak Spartacus," dedi. "Bir daha Capua'ya dönmek istemiyorum. Zaten yakalanırsak hepimizi çatal sopalara asılmak bekliyor." İşaret parmaklarıyla artı şekli yaparak neyi anlatmak istediğini belirtti. Hiç gülecekleri yokken, hepsinin de yüzünde bir gülümseme belirdi.

"Crixus'un benim gibi düşündüğünü sanıyorum," diye devam etti Spartacus. Konuşmanın içine Crixus'u da çekmeye çalışıyordu. "Zaten, sizlerle konuşmadan önce, onunla kısa bir konuşma yapmıştım. Öyle değil mi Crixus?"

Crixus, Spartacus'ten ödünç aldığı Trakyalı kamasıyla bir ağaç parçasını yontuyordu. Kafasını olumlu anlamda sallamakla yetindi. Bütün dikkatini, ucunu iyice sivriltmeye çalıştığı odun parçasına vermiş gibiydi.

Polemus hiç konuşmadan bir köşede ayakta duruyordu. Belli ki, Spartacus'ün tüm söylediklerine ve yapacaklarına katılmaya hazırdı, ancak yine de sözleriyle ona destek

verme gereksinimi duymuyordu. Onun için Vezüv ya da başka bir yer, kısacası Spartacus'ün gideceği her yer kurtuluş için bir adımdı. Spartacus, Phraxus'a baktı. Yunanlı da itiraz edecekmiş gibi görünmüyordu.

Endişe, hepsinin yüzünde açıkça belirginleşmişti. Kendilerini kapana kısılmış gibi hissediyorlardı. Spartacus, o anda kararlı davranmak zorunda olduğunu anladı.

"Ölüm bizi eğer Vezüv'ün tepesinde yakalayacaksa, bu, Romalı bir alçağın mızrağının ucundan daha şerefli bir ölüm olacaktır. Açlık, susuzluk, yokluk; asla Roma ordusu kadar acımasız ve kalleş değildir. Aramızda az sayıda kadın ve çocuk var. Onların yaşamasını sağlarsak eğer, bizler ölsek bile köle yaşamlarını devam ettirecek kadar onları ayakta tutabiliriz. Ne kadar acımasız da olsalar, Romalılar kadın ve çocuklara dokunmayacaklardır. Burada durup ölümü bekleyeceğimize, kendimize bir şans tanıyalım."

Uzun süredir konuşmayan Draba, üç çatallı mızrağını yere saplayıp, "Haydi, gevezelik yeter!" diye söylendi. "Bir an önce kararımızı verip işe koyulalım."

Spartacus'ün son sözleri etkili olmuştu. Vezüv'e doğru yola çıkmaya karar verdiler. Spartacus, bütün liderlerin kendi gruplarını hemen hazırlamasını emretti.

Crixus, Spartacus'e yaklaşıp, "Önümüzde Campania bölgesi var. Buradaki yerleşim bölgelerinden ihtiyaçlarımızı gidermemiz gerekiyor. Belki bazılarını öldürmek zorunda kalacağız, ama oradaki köleler de bize katılacaktır. Romalı askerlere rastlarsak silahlarını ve giysilerini alırız. Köleler bize katılırlarsa, onlarla birlikte ahırdaki hayvanlara da el koyarız. Ben şimdi gidip Vezüv'e kadar çizeceğimiz rotayı hazırlayacağım. Bu işi bana bırak."

Spartacus, minnettar bir yüzle Crixus'a baktı. "Nasıl istersen," dedi. "Ben Varinya'ya bakmaya gidiyorum. Bakalım kadınları ne kadar örgütleyebildi..."

Gennicus

Varinya, hasta bir Galyalı çocuğa su içirmeye çalışıyordu. Spartacus'ün geldiğini görünce elindeki su kupasını bırakıp Spartacus'e doğru koştu.

"Bu çocuklar çok bakımsız ve halsiz. Bunun gibi daha onlarcası var. Uzun yola dayanacak gibi değiller. Bu soğuk havada onları iyi koşullarla taşımamız imkansız. Ne yapmayı düşünüyorsun?"

"Vezüv'e gidiyoruz," dedi Spartacus.

Varinya büyük bir şaşkınlıkla sevdiği adamın yüzüne bakıyordu. Şaka mı yaptığı, ciddi mi konuştuğu konusunda en küçük bir fikri yoktu. Oysa Spartacus'ün her hareketini, her davranışını anlamlandırabileceğini sanıyordu. Spartacus ciddi olmasına ciddiydi ama söylediği sözün ciddiyetle bağdaşması olanaksızdı. Vezüv, at sırtında bile en az beş günlük yoldaydı. Yeteri kadar atları olmadığına göre, Vezüv'ün eteklerini bile göremeden bir yığın kadın, çocuk ve yaralı ölebilirdi. Kaygısını hemen Spartacus'e aktardı.

Spartacus, son derece sakin bir sesle, "Biliyorum," dedi. "Crixus bize bir yol haritası çıkaracak. Onun çizdiği rotaya göre Vezüv'e doğru yol alırsak, yolda karşılaşacağımız köylerden gerekli ihtiyaçlarımızı, ilaçlarımızı temin edebi-

liriz. Şimdiden dört yüz kişi olduk. Köylerden de bize katılanlar olacaktır. Onlardan sağlayacaklarımızla daha da güçleneceğiz. Şimdi sakin ol ve elindeki işleri bir an önce bitirmeye çalış. Bir saate kadar yola çıkıyoruz."

"Bir saate kadar mı? Buradaki insanları bir saat içinde beş günlük yola hazırlamamı mı istiyorsun benden? Hiç olmazsa yeteri kadar örtü bulmama yardım et!"

"Beni dinlemiyorsun Varinya, beş günlük değil. Daha şafak sökmeden birkaç köye ulaşmış oluruz. Orada da gerekli olan desteği sağlarız. Şu anda yapabileceğimiz başka bir şey yok. Crixus'a güvenip, onun çizdiği yoldan gideceğiz."

Varinya fısıltıyla, "Crixus'tan hoşlanmıyorum," dedi

Spartacus de "Biliyorum," demekle yetindi. Başka bir şey söylemedi.

Varinya yeniden hasta çocuğun başına döndü. Yakında bulunan kadınlardan birine seslenerek çocukla ilgilenmesini söyledi. Ardından eteklerini toplayarak, koşar adımlarla kadınların yoğun olduğu bölgeye gitti.

Spartacus, kadınının arkasından hayranlıkla baktı. Bir an onu ne kadar çok arzuladığını düşündü, ne var ki şimdi bunun sırası değildi. Bir an önce yola çıkmalı, Capua'daki karargâh peşlerine asker takmadan önce oradan hızla uzaklaşmak zorundaydılar. Bracus ve yanındaki şımarıklar dörtnala Capua alayına doğru gidiyor olmalıydılar. Belki de varmışlardı bile. Tek güvencesi, Capua'daki komutanın hemen karar vermekte zorlanacak olmasıydı. Roma'nın haberi olmadan ayaklananların peşine büyük bir birlikle düşmesi olanaksızdı. Küçük bir birlikle arkalarından gelmelerinin ise kendileri için bir felaket olacağını en aptal komutan bile tahmin edebilirdi.

Bir saat sonra hepsi birden Capua'daki gladyatör okulu-

nun ön bahçesinde toplanmışlardı. Dört yüz kadar insan, en önde bulunan Spartacus'ün atıyla birlikte yaptığı ilk hamleyle yola koyuldular. Çoğu yaya olarak gidiyordu. Hasta ve zayıf olan kadınlarla çocuklar için atların arkasına bir çeşit sedye yapılmıştı. Crixus'un ilk hedef olarak gösterdiği Nora kentine doğru ilerliyorlardı. Crixus, Nora'ya varmalarının en erken ertesi sabahı bulacağını, bu arada yolda rastladıkları yerleşim birimlerinden kendilerine yandaş sağlayacaklarını söylüyordu.

Silah sayıları çok azdı, ama gladyatörler en küçük odun parçasından bile kendilerine ölümcül silah yaratma becerisine sahiptiler. Bütün kölelerin ve gladyatörlerin elinde silaha benzer bir cisim bulunuyordu. Gladyatör sayısı yetmiş üçtü. Hepsi de kendi elleriyle yaptıkları ahşap silahları kullanıyorlardı. Kemerlerinde çelik hançerler vardı sadece. Diğer bütün silahları, kendilerine katılmayı kabul etmiş olan kölelere dağıtmışlardı. Bir yerlerini kesmemeleri veya istenmeyen kazalara neden olmamaları için de küçük çapta açıklamalarda bulunmuşlardı. Kölelerin askeri eğitimi için vakit henüz çok erkendi.

Spartacus arkasındaki kalabalığa şöyle bir baktı. İçini hem umut hem de umutsuzluk kapladı. Bu insanları ya ölüme ya da özgürlüğe götürüyordu. O anda bunlardan hangisinin olacağını bilme şansı yoktu. Eğer Roma ordusu karşısında başarısız olurlarsa, hepsini dayanılmaz işkencelerle dolu bir ölüm bekliyordu. Çarmıha gerilmek bile onlar için sıradan ve hafif bir ölüm olacaktı. Hepsi de bunu tahmin edebiliyor, ama Spartacus'ün arkasından gelmeyi sürdürüyorlardı. Büyük bir çelişkiydi bu. "İki ucu keskin bıçağın" sırtındaydılar. Ne tarafa giderlerse gitsinler, ölüm onları bekliyordu. Spartacus'ün arkasından gitmekle, en azından bir şansları olduğunu düşünüyorlardı. Roma

ordusunun kendilerini teslim alması için Capua'da kalmış olsalardı, yaşama şansları hiç yoktu. Romalı askerler, suçlu ya da suçsuz ayırmadan bütün köleleri çarmıha germekte bir an bile tereddüt etmeyeceklerdi.

Ayrıca, Spartacus'ün peşinden gitmekle, yaşamlarını bir gün, bir hafta, bir ay belki de bir yıl uzatma şansları vardı. Eğer her şey yolunda giderse, belki Spartacus onları "Güneş Ülkesi"ne ulaştırabilirdi.

Bir yanda Trakya'yı, öte yanda Galya'yı kendi topraklarına katan ve binlerce yürekli insanı Roma'nın kölesi haline getiren dünyanın en büyük ordusuna karşı, ardına taktığı dört yüz kişilik "çapulcu" ordusuyla ne yapabilirdi ki Spartacus?.. Bunu zaman gösterecekti. Vezüv'e varmaları halinde, hayalindeki "Güneş Ülkesi"ni kuracağından emindi. Atını mahmuzladı ve ardından gelen grubun elli adım kadar önüne geçti. Varinya koşarak ona yetişti. Çevik bir hareketle atın terkisine atladı ve kollarını çoktandır özlemini duyduğu Spartacus'ün beline doladı. Başını da sırtına yasladı. Spartacus o anda kendini daha güçlü ve huzurlu hissetti. Umutluydu. Bu insanlarla birlikte Vezüv'ün tepelerine tırmanacak, hem onlar hem de kendi için mutlu bir gelecek yaratacaktı. O mutlu gelecekte kölelik, insanın insana egemenliği olmayacaktı. Herkes, dilediği ve istediği gibi yaşayabilecekti. Oduna ihtiyacı olan, ormana gidip kendi odununu kesecekti. Başkası için hasat kaldırmayacak ve yaban domuzu avlamayacaktı.

Crixus, Vezüv'e kadar ilerleyecekleri yolu çizmişti. Önce Nola kentine, ardından Suessula'ya, sonra Kalatya yolundan Vezüv'ün güneyindeki ormanlara ineceklerdi. Suessula'ya uğramadan geçmeleri gerekiyordu. Ellerindeki yetersiz silahlarla ve savaşmayı henüz beceremeyen kölelerle kenti ele geçirmeleri olanaksızdı. Ancak çevredeki

köylere baskınlar düzenleyip, gereksinim duydukları yiyeceği ve malzemeyi alabilirlerdi.

Spartacus, Crixus'un çizdiği yolda ilerlemeye karar verdi. Başka çaresi de yoktu. Crixus, bu grupta kendisine en çok yardımcı olan kişiydi. Ayrıca ona bir can borcu vardı. Spartacus, savaş taktikleri ve düşmanın en zayıf halkası üzerine kafa yoracaktı. Crixus ise yerleşim bölgelerine en hızlı şekilde ulaşmalarını sağlayacaktı.

* * *

Numidya mağaralarında Gennicus adlı bir köleyle arkadaşlığı aklına gelmişti Spartacus'ün. O da Trakyalıydı. Çok güçlü bir adamdı. Kafası da çok iyi çalışıyordu. Spartacus'ten birkaç yaş daha büyüktü. Spartacus'e, Biko'nun çıldırışını anlatmıştı.

Gennicus da Mısır'dan satın alınıp Numidya'ya getirilmişti. Hiçbir şeye aldırmaz tavırlarıyla köle tüccarlarının sinirini bozan Gennicus, kendisini incelemek üzere gelenlere küfür ediyor, suratlarına tükürüyor, satın almaya niyetlenenler biraz daha yaklaşırsa tekmelemeye başlıyordu.

Bu hırçınlığını Numidya mağaralarında da sürdürmüştü. Nöbetçilerden korkmuyordu. Kimseyle yakınlaşmıyor, kimseyle ilgilenmiyordu. Kendi dünyası içinde, çevresinden kendisini ayrı tutarak yaşamayı tercih ediyordu.

Bir akşam yorgun argın, mağaradaki koğuşlarına dönerken Spartacus, dayanamayıp fısıltıyla neden bu kadar hırçın davrandığını sormuştu Gennicus'a.

Gennicus, cevap vermeden önce Spartacus'ün ayağına tükürmüştü. Tükürüğünde kan vardı. "Sen çok meraklı bir adamsın Trakyalı!" diye çıkışmıştı. "Sana kendimi, Biko'yu anlattığım gibi anlatamam!"

Spartacus daha fazla konuşmaya kalkışmamış, koğuşlarına gidene kadar da susmuştu.

Koğuşların ağır kapısı kapanıp da, konuşma özgürlüğü başladığında Gennicus, "Neden bu kadar hırçın davrandığımı anladın mı? Ölüyorum ben Trakyalı, kan tükürüyorum," demişti. "Çok az ömrüm kaldı. Bu azıcık ömrümü beni bu hale getirenlerle alay etmeye ayırdım. Sen bana göre genç sayılırsın ama bir gün sen de benim durumuma düşeceksin. Bundan beş yıl önceki aklım olsa, o köle pazarında dişlerimi görmek için elini uzatan aşağılık adamların kolunu kopartır, afiyetle yerdim. Ama artık dişim de kalmadı. Yalnızca tükürüp, küfür ediyorum. Tükürüyorum, çünkü onların da benim gibi ölecekleri bir hastalığa tutulmalarını istiyorum. Şimdi beni anlıyor musun genç adam?"

Spartacus bir şey söylemedi. Gennicus onun her şeyi anladığını fark etmişti. "Dur sana bir hikaye anlatayım Trakyalı," diye devam etti.

"Bundan sanırım yirmi yıl kadar önceydi. Daha çocuk sayılırdım. Trakya'nın o verimli topraklarında ailem çiftçilikle uğraşıyordu, ben de babama yardım ediyordum. Yedi kardeştik, ama babama en çok yardım eden bendim. Henüz sekiz yaşındaydım. Bir gün köye Romalı askerler geldi. Tümü sarhoştu. Etrafı kırıp dökmeye başladılar. Babam ve kardeşlerim bir köşeye sinmiş, kendi başlarına bir şey gelmeden Romalı askerlerin köyü terk etmesi için dua ediyorlardı. Jüpiter onları nasılsa kurtarırdı."

Bir soluk aldı, öksürük nöbetine tutuldu. Uzun süre öksürükten konuşamadı. Öksürürken ağzını kapatıyor, sanki bir şekilde Spartacus'ü koruyordu. Neden sonra devam edecek gücü buldu.

"Birden elime geçirdiğim bir taşı Romalı askerlerden birinin kafasına fırlattım. Askerin kafasında miğfer olduğu için, etkilemedi. Ama asker taşı benim attığımı görmüştü.

Doğruca benim yerime babamın üzerine gitti. Onu oracıkta, acımasızca dövdü. Babam iki gün yataktan kalkamadı, üçüncü gün de öldü. Kardeşlerim bana çok kızmıştı. Romalılar giderken, köyün iri yarı delikanlılarından kendilerine köle seçmişlerdi. Ben öyle iri yarı bir adam olmadığım halde, annemin ve kardeşlerimin askerlere yalvarmaları sonucu, Romalı askerler beni de kölelerin arasına kattılar. Ailem, babamın ölümüne neden olduğum için benden kurtulmak istiyordu. O andan sonra acıklı hayatım başladı işte. Sonunda bu hale geldim. İnanamazsın delikanlı, o kadar çok savaştım, o kadar çok insan öldürdüm ki, Jüpiter'in beni yanına kabul edeceğini hiç sanmıyorum. Bu yüzden de, nereye gidecek olursam olayım, yanımda en az bir iki Romalı askeri de götürmeyi düşünüyorum. Bir fırsatını bulsam, onlara yapacağımı bilirim ama asla fırsat vermezler. Beni boş bırakmanın onlar için ölüm olduğunu bilirler delikanlı. Bütün dikkatleri üzerimdedir. Beni öldürmek de istemezler. Ölümümün onlar için bir yararı yok! Bakma sen, Numidya'nın bu en ücra köşesinde kölelerin hayatı Roma'dakilerden daha kıymetlidir. Onların altına ihtiyacı var ve altın, buğday gibi toprakta filizlenmiyor. Onu çıkarmak için herkese ihtiyacı var buradakilerin. Roma'ya ne kadar çok altın giderse, buradaki görevliler de bu iğrenç yaşamdan o kadar çabuk kurtulur."

Gennicus yeniden sustu. Spartacus sabırsızlıkla yeniden konuşmasını bekliyordu.

"Burada, durup dururken bir köleyi öldüren asker, öldürdüğü kölenin yerine çalışmak zorundadır. Bizi döverler, kamçılarlar ama asla öldürmeye yanaşmazlar. Ölecek gibi olursan da kurtarmak için ellerinden geleni yaparlar. Ölmek senin elinde değildir burada. Askerlerin de elinde değildir. Roma bir gün bu mağaralardan artık altın çık-

madığını duyarsa, hepimizin sonu demektir. Herkes bu yüzden canla başla çalışır ve yeni altın yatakları bulur. Bulmak zorundadır."

Yeniden sustu. Spartacus'ün yüzüne dikkatlice bakarak, "Senin adın neydi?" diye sordu.

"Spartacus."

"Ölümün ne demek olduğunu hiç düşündün mü Spartacus? Bizim gibi insanlar için ölmenin bir kurtuluş olduğunu düşündün mü? Hepimiz neden korkarız biliyor musun? Uzun ve acılı ölümlerden. Yoksa, bir an bile durmaz, önümüze ilk çıkan köle satıcısının kafasını koparmak için elimizden geleni yapardık. Bilsek o anda öleceğiz ve karanlık başlayacak, hiç düşünmezdik. Ama herkes ölüm öncesi yaşayacağı acılardan korkar. Biri seni hançerleyeceğini söylese, korkudan altına edersin. Ama hiç ummadığın anda yiyeceğin bir hançer darbesi, seni hiç korkutmaz. Bir şey anlamazsın bile. Bir sıcaklık, uyku hali ve ölüm... Oysa hepimiz, tüm köleler, kaybedecek bir tek canımız olduğu halde, onu en huzurlu şekilde vermenin kavgasını yapıyoruz. İşte benim hırçınlığım buradan kaynaklanıyor. Ben, onların bana yapacağı işkencelerden de korkmuyorum. Acı, hangi koşullarda ve şiddette olursa olsun, belli bir süre devam edecek ve bitecektir. Oysa, şu anda yaşadığım acı, bana çektireceklerini sandıkları acıdan daha fazla. Beni öldürmeleri, beni özgür kılmaları demek. Ama onların bana ihtiyacı var. Öldürmek değil kullanmak isterler beni. Ta ki, bir çuval gibi sırtlarına yastık yapana kadar. Onlara bu zevki vermemek için var gücümle savaşacağım delikanlı. Bağışla beni, adını yine unuttum!"

"Spartacus!"

"Evet Spartacus, köle olmak üzere bu dünyaya geldiysen eğer, köle olarak da öleceksin demektir. Çekeceğin acıların

toplamı, iki günlük çarmıh eğlencesinden çok daha ağır olacaktır. Ellerimizi, boynumuzu boyunduruğa vurmalarının nedenini biliyor musun peki? Tabii onu da bilemezsin genç köle. Kendimizi öldürmemizden korktukları için bizi bu şekilde hücrelerde tutuyorlar. Kendini asmayı deneyemezsin, kafan zaten tavana değiyor. Başka bir şey dene istersen, mesela, kafanı hücrenin duvarlarına vura vura parçalamayı dene! Zincirlerin sana izin vermeyecektir. İşte 'zincir" budur genç dostum. Sana, kendini öldürmeyi bile lüks sayan ziynet eşyası! Romalı komutanların arması yerine sana da zincir takıyorlar. Onlar Roma'da, Senato'da takıyorlar armalarını, sen burada zindanlarda... Seni bilmem ama, beni bir dakika boş bıraksalar, kendi kalbimi yiyerek ölebilirim. Canlı canlı... Dişlerimle... Kalbime nasıl yetişip de onu kemireceğimi düşünüyorsun değil mi? Yaparım sevgili Spartacus. İnsan isterse her şeyi yapar. Sen, gözlerinden okuyabildiğim kadarıyla, her şeyi yapabilecek kudrette bir gençsin. Sen Roma için bir baş belasısın. Eğer Romalı olsaydın seni şu anda ne yapar eder, öldürürdüm. Ama sen Trakyalısın, doğduğum ülkedensin ve seninle gurur duyuyorum."

Gennicus bir an sustu. Sesi çatallanmıştı. Boğazını temizleyip, biraz uzağa kan tükürdü. Elinin tersiyle dudaklarını silip devam etti:

"Yeryüzünde hiçbir şeyin yoktan var olmadığına inanıyorum ben. Her şeyin değiştiğine ama özünü de koruduğuna inanıyorum. Çevremizdeki her şeyi akılla çözebiliriz delikanlı. Bana böyle öğrettiler ama gel de şu mağara içinde olup bitenleri akılla çözmeye çalış. Akıl bu noktada iflas ediyor işte. Çevrene bakıyorsun bir yığın canlı cansız dolanıp duruyor. Evet, belki inanmıyorsun bana ama cansız olanlar da dolaşıyor etrafımızda. Sen onları görmüyorsun

ama ben görüyorum. Var olduklarını biliyorum çünkü. Bir şeyin var olduğunu bilirsen onu hissedersin. İşte Tanrı bu! Jüpiter'in varlığını hissediyorsan, onu görebilirsin de dostum."

Gennicus yeniden öksürmeye ve kan tükürmeye başlamıştı. Spartacus'ün yanından bir parça uzaklaşıp, başını diğer yana çevirdi. Sesi iyice boğuklaşmıştı. Spartacus onun anlattıklarından bir şey anlamıyordu ama kafasında bazı soru işaretlerinin belirdiğinin de farkındaydı. Gennicus, onun dünyayı kavramasına yardımcı olmaya çalışıyordu. Kendi yarım yamalak bilgilerine somut cevaplar arar gibiydi.

"Bak şu avucumdaki toza," diye devam etti Gennicus. "Bu tozların sayısını bilebilir misin? Yaklaşık olarak bile tahmin etme şansın yok. Bütün bu tozların da gözle görülemeyen milyonlarca tozlardan oluştuğunu hiç düşündün mü? Belki biz kocaman bir maden ocağının altın cevherleri arasındaki bir tozun üzerinde yaşıyoruz, olamaz mı?"

Spartacus, "Bilmem," diye cevap verdi. "Peki o tozlar nerede duruyor?"

Gennicus, şaşkın gözlerle Spartacus'e baktı. "Ne kadar da cahilsin!" der gibiydi bakışları.

"Tabii ki, burada olduğu gibi bir kayanın üzerinde, mağaranın dibinde, ne bileyim her hangi bir yerde işte..."

"Peki, o herhangi bir yer nerede?"

"Dünyanın herhangi bir yerinde!"

"Dünya nerede?"

Gennicus sıkılmıştı. "Cupid'in kıçında!" diye söylendi. "Aptal çocuk! Bunu akıl yoluyla çözebileceğini mi sanıyorsun? Bütün bunları bir kenara bırak ve senin dünyan olan şu mağarada daha ne kadar yaşayacağını düşün! Dünyaya köle olarak gelmişsin ve bir köle gibi öleceksin!

Bunun neden böyle olmak zorunda olduğunu düşün! Kadere inanır mısın?"

Spartacus olumsuz anlamda başını salladı:

"Belki iyi şansa, güzel rastlantılara inanırım ama kadere inanmam."

"İyi," dedi Gennicus. "Senin akıllı bir adam olduğun bakışlarından belli zaten. Ha, bir de az konuşmandan. Dinlemeyi biliyorsun delikanlı. Dinlemeyi bilen insanlar sistemli düşünebilen akıllı insanlardır. Düşünmek ise bu evrende yapabileceğin tek olumlu şey. Bütün bunları ben Yunanlı bir bilgeden öğrendim. Adını hiç anımsamıyorum, ama çok akıllı bir adamdı. Bütün gücüyle dünyayı kavramaya çalışıyor, bunu da çevresindekilerle paylaşıyordu."

"O adama ne oldu?"

Gennicus omuzlarını silkti. "Bilmem, ben buraya düştüğümde hâlâ yaşıyordu. Kim bilir, bu kadar karmaşık düşünen birini fazla yaşatmazlar... Ölmüştür herhalde."

Spartacus sıkıldığını hissetti. Kafası karmakarışık olmuştu. Gennicus'un anlattıkları deli saçması şeylere benzemeye başlamıştı artık.

* * *

Spartacus, yola çıktıktan bir saat sonra Fulvius'un hanına vardıklarında, Gennicus'u düşünüyordu. Bu çılgın köle, ölüm hakkında, dünyayı kavrama konusunda kendisini yeterince aydınlatmıştı. O gün konuştuklarından aklında kalanları şimdi anlamlandırabiliyordu. Bütün gücünü ne yapması gerektiğine yoğunlaştırmalıydı. Geçmiş, bir nehir yatağı gibi değişerek aşınıyordu ve onu eski haline getirmesi veya bir kez daha aynı yolu kullanması mümkün değildi. O halde, bulunduğu anda bulunduğu yeri ve konumu saptamalıydı önce, planlarını da onun üzerine oturtmalıydı. O an, yaşam denilen çizgide bir ayrıntıydı. Bunu kalın çizgilerle çevirmek için aklını kullanmak zorundaydı.

Ne yaparsa yapsın, Capua okulundaki yaşamı ölümle bitecekti. Arkasına taktığı herkes için geçerliydi bu. Geriye bir tek savaşarak ölmek kalıyordu. Kısa süre için de olsa özgür yaşamak, yıllarca köle olarak yaşamaktan çok daha iyiydi. Gennicus bunları öğretmişti Spartacus'e. "Kelebekler," demişti 'bilge' köle, "yirmi dört saat yaşarlar, ama bu, onlar için bir ömürdür."

Hana girerken, Gennicus'u bir kez daha merak etti. "Acaba yaşıyor mu?" diye düşündü. "Yaşasaydı da, şu anda bizimle birlikte hana gelip, bir kadeh şarap içseydi. Ondan sonra Gennicus için ölüm çok rahat ve keyifli olurdu."

"Burada konaklıyoruz," diye bağırdı geriye doğru. Çok kalmayacağız, çok şarap içmeyeceğiz, ona göre. Zaten hepinize yetecek kadar şarap bulunduğunu da sanmıyorum bu ufacık yerde!"

David'in intikamı

"Senin burnunu kırmayacağım Yahudi," dedi Crassus. "Daha güzel bir şey yapacağım senin için. Öteki kulağını da koparacağım. Beni kandırdın ve Spartacus'ü bulamadın. Hem kendinin hem de çocukların başına geleceklerden sen sorumlusun. Arkamda sabırsızca bekleyen askerleri daha fazla kandıramam, bekletemem. Roma benden haber bekliyor. Spartacus'ü bulursan, hiç kimse gereğinden fazla işkence görmeyecek. Çarmıha gerilmekten başka bir muameleye tabi tutulmayacak. Çarmıha gerdirirken, hepsinin ellerini de ayaklarını çiviletmeyeceğim, bağlatacağım. Böylelikle daha az acı çekecekler. Yok eğer beni kandırır da Spartacus'ü bulamazsan, yemin ediyorum hepinizi ikişerli gruplar halinde çarmıha gerdiririm! Birbirinizin yüzüne baka baka ölürsünüz."

David çaresizlikle çevresine, yerde yatan ölülere bakıyordu. Spartacus'ü son gördüğü yerdeydi gerçekten ama Spartacus yoktu. Olması gereken yerde değildi. Bir yığın ceset arasında gerçekten tanınmayacak hale gelmiş olabilir miydi? Bu durumda tanıması imkansızdı. Cesetlerin arasında umutsuzca dolaşmaya başladı. Spartacus'ü bulsa rahatlayacaktı. Aklında hep kadınlar ve çocuklar vardı. Masum,

hiçbir şeyden haberi olmayan geleceğin köle adayları için büyük endişe duyuyordu.

"Spartacus öldü!" dedi yeniden umutsuzca..."Bunların arasında bir yerde. En son burada gördüm onu. Ölüyordu!"

"Bunu daha önce de söyledin aşağılık yalancı!.. Bana cesedini göster!"

"Bunu benim bile tanımam zor, sana söylemiştim. Cesedi burada bir yerde olmalı Crassus. Lütfen çocuklara ve kadınlara bir şey yapma. Kulağımı kesmene ve bana çektireceğin diğer tüm acılara hazırım. Ama sana Spartacus'ü gösterememem, çünkü her şey paramparça. Bunların arasında Spartacus'ü kimse bulamaz. Seni, onun öldürüldüğü yere getirdim. İşte, bu ölülerin arasında bir yerde olmalı. Tanımak mümkün değil. Çocuklara dokunma Marcus Licinius!"

"Daha önce gösterebileceğini söylemiştin."

"Evet, söyledim, ama bulamıyorum. Burada bir yerde yere düştüğünü ve Romalı askerlerin onu kılıçlarıyla parçaladığını gördüm. Hangisi Spartacus nereden bilebilirim?. Ortada doğru dürüst insan vücudu kalmamış! Daha önce belki Varinya'nın onu tanıyabileceğini söylemiştim ama bu durumda o bile tanıyamaz."

Varinya'nın adı geçince Crassus sarsıldı. Heyecanını gizlemeye çalışarak, "Varinya nerede peki?" diye sordu. Sesinin titremesini engelleyemiyordu.

David, hâlâ kanayan burnunu çekerek, "Onu da bilmiyorum. Kadınların arasında yok," dedi.

"Sen ne bilirsin aşağılık Yahudi!" Crassus iyice sinirlenmeye başlamıştı. "Spartacus'ü bul!"

"Neden anlamak istemiyorsun Crassus! O zaten öldü. Onu tanıyabilsem, sana neden söylemeyeyim? Burada yatan cesetlerden hangisinin Spartacus'e ait olduğunu bilemiyorum. Hepsi paramparça! Kurnazlık edip herhangi

birini göstererek, 'İşte Spartacus,' desem inanacak mısın? Hayır! Sen benden gerçeği istiyorsun ben ise gerçeği bulamıyorum."

Bunları söylerken David'in aklında bir düşünce şimşek gibi çaktı. Bu belki bir orta yol olabilirdi:

"Crassus," diye seslendi. "Bir fikrim var: Buradaki cesetlerden birini Roma'ya birlikte götürelim. Ben de cesedin Spartacus'e ait olduğunu söyleyeyim. Sonra bana ne yaparsan yap. Çocuklara ve kadınlara dokunma yeter."

Crassus bir an düşündü. Bu iyi bir fikir olabilirdi. Roma Senatosu'nda David'in tanıklığıyla Spartacus'ün öldürüldüğünü kanıtlayabilirdi.

Crassus'un bir an suskunluğunu iyiye yoran David, yaşamının son hatasını yaptı:

"Yapabilirsin Crassus! Senato benim sözüme inanacaktır. Sen de yüreğindeki korkuyu bir kenara bırak. Spartacus öldü! Ne seni ne de başka birini korkutabilir artık!"

Crassus, askerleri önünde kendisini korkaklıkla suçlayan Yahudi'ye büyük bir nefretle baktı.

"Seni Roma Senatosu tanımaz Yahudi," dedi dişlerinin arasından. "Ha seni götürmüşüm, ha başka bir köleyi! Ne demek istediğimi anlıyor musun kendini zeki sanan Yahudi köpek!?"

Crassus, en yakınında duran subayı çağırdı. Kulağına bir şeyler fısıldadı. Asker selam verip, koşarak Crassus'un yanından uzaklaştı. David şaşkın bir halde Crassus'a bakıyor, aklından neler geçtiğini tahmin etmeye çalışıyordu.

Birkaç dakika sonra bir kadını çeke çeke Crassus ile David'in olduğu yere getirdiler. Kadının kucağında beş-altı yaşlarında bir çocuk vardı. Çocuk ne olduğunu anlayamıyor, sürekli ağlıyordu. Kadın ise başına geleceklerin farkındaymış gibi, çığlıklar atıyordu. Askerler, anne ve çocuğu David ile Crassus'un ayakta durduğu, yerde cesetlerin

yığıldığı bölüme getirdiler. Crassus, buz gibi gözlerle David'e bakıp, başını hafifçe öne eğdi. Arkada bulunan yaklaşık bir manga asker içinden biri çıkıp, ortalıkta korku dolu gözlerle yalvaran annenin yanına gitti. Mızrağının ucunu çocuğun sırtına hafifçe dayadı ve bekledi. Kadın çocuğunu hemen mızrağın ucundan uzaklaştırıp, yıpranmış eteğinin altına gizledi ve üzerine kapandı. David gördükleri karşısında dehşete düşmüştü. Crassus, yeniden David'e dönüp, "Spartacus nerede?" diye sordu.

David çılgına dönmüştü. "Jüpiter aşkına Crassus," diye bağırdı. "Şurada yatanlardan biri için, işte bu Spartacus desem inanacak mısın? Bırak şu kadınla çocuğu. Yeniden aramaya başlamaya razıyım. Gerekirse bütün ömrümce arar, sana Spartacus'ü bulurum. Eğer bu cesetler ordusunun içerisinde, bir parça ruhu, canı olan Spartacus olsaydı, inan bana ayağa kalkar ve bu kadın ile çocuk için yaptıklarınızı engellemeye çalışırdı. Kimse de onu engellemek için, kendisini Spartacus olarak tanıtmaya kalkışmazdı! Bilmiyorum Crassus, hangisi Spartacus bilmiyorum. Sana gösteriyorum, işte şu Spartacus!"

David, Trakyalı giysilerine bürünmüş paramparça bir cesedi gösteriyordu. Crassus başını salladı. Asker, geniş ağızlı Roma kılıcıyla, bir vuruşta yerde çocuğunu gizlemeye çalışan kadının başını uçurdu. Kadının cansız vücudu yana devrildi. Eteğin altında ağlamakta olan çocuk başını uzattı. Ne olduğunu anlayamıyordu bir türlü. Yalnızca ağlıyordu.

"Evet Yahudi," dedi Crassus. "Spartacus nerede?"

David olduğu yerde çöktü. İki eliyle yüzünü kapadı ve hıçkırarak ağlamaya başladı. Kulağı dibinden koptuğu anda bile gözünden tek damla yaş akmayan Yahudi David, şimdi hıçkıra hıçkıra ağlıyor ve Crassus'tan "aman" diliyordu.

Crassus başıyla bir hareket daha yaptı. Köle kadını öldüren askerin kılıcı bir kez daha havalandı ve küçük

çocuğu belinden ikiye böldü. Çocuğun belden aşağısı bir yana, baş kısmı öteki yana fırladı. hâlâ yaşıyor gibiydi. Bacakları titriyor, kafası sağa sola dönüyordu. Son sözü, bir çığlık halinde, "anne!" oldu.

David, yüzüne kapattığı parmakları arasından bu dehşet sahnesini görmüştü. O anda çıldırdı. David o sıra, "aman" dilemek için Crassus'un dizlerinin dibine çökmüştü. Crassus, kendi emriyle gerçekleşen sahnenin dehşetine kapılmıştı. Alışık olmadığı bir vahşetle karşı karşıya olduğundan, o da şaşkındı.

David, Spartacus'ün cesedini göstermesi için serbest bıraktıkları sağ elini Crassus'un, gösterişli etekliğinin altından hayalarına doğru uzattı ve tüm gücüyle asıldı. Crassus vahşi bir hayvan gibi bağırarak kendini geriye attı ve muhafızlarına bir şeyler söylemeye çalıştı. Ama geç kalmıştı. David, nereden bulduğunu kendinin de bilemediği inanılmaz bir güçle Crassus'un yumurtalıklarını çoktan ezmişti. Crassus baygın düştü. Yetişen muhafızlar, bir anda başına üşüştükleri Yahudi David'i delik deşik ettiler.

David'in parçalanmış suratına bir çizgi gibi yayılan dudaklarında sanki küçük bir gülümseme yayılmıştı. Eli hâlâ Crassus'un hayalarındaydı. Artık sıkamıyordu ama bırakmamıştı da.

David'in öldürüldüğü yerden çok uzakta bir yerde Spartacus yeniden gözlerini açtı ve nerede olduğunu anlamaya çalıştı. Her şeyi hatırlıyordu, ama bulunduğu yeri bir türlü algılayamıyordu. Kulağına çalınan belli belirsiz bağırışlara da bir anlam veremiyordu. Aklına Varinya geldi. Onu da kaybetmişti. Aslında her şeyi kaybetmişti Spartacus: "Güneş Ülkesi"ni, sevgilisini, özgürce büyüteceğini umduğu çocuğunu, köleleri, dostlarını, Thurium'u, Capua'yı ve Vezüv'ün krater çukurunu...

Vezüv'de yaşam

Fulvius'un hanından ayrıldıklarında sayıları biraz daha artmıştı. Handa bulunanlardan bazıları Roma'ya karşı gelemeyeceklerini ve kendilerine katılmayacaklarını söylemişlerdi ve Crixus da onlara hak ettikleri cezayı vermişti. Crixus, çok hızlı hareket ediyordu. Bir grup içerisine dalıp, hemen kendilerine katılanları soruyordu. Sessizlik olması halinde sağ ya da sol baştan başlayarak, geniş enli kılıcıyla birkaç kişinin boynunu uçuruyordu. Daha üçüncüye bile gelmeden, geride kalanlar hemen köle ordusuna katılmaya razı oluyordu. Bu nedenle katılım oldukça fazlaydı. Yöntem, Spartacus'ün hoşuna gitmemişti, ama Crixus ile dalaşmak da istemiyordu, her zaman olduğu gibi.

Yola yeniden koyulduklarında, Roma ordusunun artık arkalarında olduklarından emindi Spartacus. Acele etmeleri gerekiyordu.

Oysa, Capua karargâhında bir hazırlık yoktu. Cladius, çapulcu ordusu diye nitelediği kölelerin peşine düşmekte hiç acele etmiyordu. Roma'ya haber göndermişti. Birkaç gün içerisinde, Roma'nın talimatları doğrultusunda asilerin peşine düşerdi nasılsa. Nereye kaçabilirlerdi ki?

Crixus'un yönlendirmesiyle, hana çok yakın bir köye girdiler. İnsanlar derin uykudaydı ve köye gelenlerin isyancılar olduğunu bilmiyorlardı. Capua'daki ayaklanmadan haberlerinin olması zaten olanaksızdı.

Köyün meydanına gelen Spartacus ve adamları, çevredeki evlerin kapılarını yumruklayıp, halkı uyandırmaya başladılar. Köyün bin, bin beş yüz adım dışında, Roma'nın temsilcileri ve onları koruyan askerler vardı. Bir grup onları kontrol etmeye giderken, Spartacus'ün adamları köyün diğer sakinlerini meydana topladı. Hepsi uykudan yeni uyandığından, karşılarındaki adamın kim olduğunu anlamaya çalışıyorlardı.

Spartacus, her zaman olduğu gibi yine büyük bir sakinlikle, nereden geldiklerini ve ne yapmayı amaçladıklarını anlattı. Köylülerden çoğu Spartacus'ü alkışlayarak, onunla birlikte olduklarını söylediler. Bazıları ise korkuyordu ve Roma ordusuna bağlı kalmayı seçmişlerdi. Bunlar ağırlıklı olarak askerlerdi. Crixus onların Roma'ya olan "sadakatini" canlarıyla ödetme işini üstlendi. Spartacus bir an Crixus'u engellemek istedi ama sonra vazgeçti. "Kim bilir," diye geçirdi aklından. "Belki de yaptığı doğru. Eğer bu adamlar sağ kalırlarsa, iki gün sonra ellerinde silahlarla yine karşımıza düşman olarak çıkacaklar. Bu kez yine onları öldürmek zorunda kalacağız, ya da onlar bizi öldürecek. Şimdi ölmeleri sorunu kökünden hallediyor gibi..."

Köyde fazla oyalanmadan yollarına devam ettiler. Kadınlı, çocuklu yaklaşık iki yüz köylü kendilerine katılmıştı. Köyün dışındaki Romalı soyluları koruyan askerler de bertaraf edilmişti. Köyde ne kadar yiyecek ve işe yarar hayvan varsa yanlarına aldılar. Crixus'un çizdiği rotaya göre, birkaç bin adım ötede bir başka köy daha vardı ve hedef orasıydı. Aynı yöntemle yolları üzerindeki tüm

köylere baskın düzenleyerek Vezüv'e doğru yollarına devam ettiler.

Vezüv'ün güneyinde kalan ormanlara girdiklerinde sayıları üç bini geçmişti. On beş gündür yoldaydılar. Topladıkları gıda ve silah malzemesi, artık hepsine yetecek kadar çoktu. Hastalıklı olan hayvanları hemen kesiyor ve tüketiyorlardı. Hayvanların çokluğuna rağmen, üç bini aşkın insanı doyurmak bir hayli güç oluyordu. Zamanları yeterli olmadığından, bazen hayvanları çiğ çiğ yedikleri bile oluyordu. En kısa zamanda kratere ulaşıp, yerleşmeleri gerekiyordu. Hareket ettikçe su ve gıda tüketimi iki kat artıyordu.

Bu arada, ağır yol koşulları ve soğuk nedeniyle yaşlılardan ve çocuklardan kayıplar veriyorlardı. Varinya tüm gücüyle onlara yardım etmeye çalışsa da, çoğu zaman elinden bir şey gelmiyordu.

* * *

Spartacus adı giderek yayılıyordu. Artık o bir kurtarıcıydı. Ezilen, horlanan, aşağılanan, işkence gören insanların kurtulması için Tanrı tarafından gönderilmiş bir elçiydi. Capua'dan ayrıldığından beri yanındaki insanların ona olan saygısı ve sevgisi belirgin bir biçimde artmıştı. Başta isteksiz olanlar veya Crixus'un "yöntemiyle" harekete katılanlar, şimdi gönüllü olarak Spartacus'ün yanında yer alıyordu. Sadece Roma işin farkında değil gibiydi. Başlarındaki yüz kadar savaşçıya katılarak ayaklanan köleleri küçük bir orduyla bastırabileceklerini düşünüyor olmalıydılar. Spartacus ve adamlarının baskınına uğrayan köylerden gelen haberler değişmiyordu; Roma'ya göre isyancılar, çapulcu ordusundan başka bir şey değildi.

Tarlada çalışan köylülerden bazıları da ellerindeki kazma ve oraklarla onlara katılmışlardı, ama bunlar savaşçı değil-

di. Üstelik, sayıları ne kadar çok artmış da görünse, çoğunluğunu kadın, çocuk, yaşlı ve hayatında eline silah almamış köylüler oluşturuyordu. Eli silah tutabilecekler ise, daha önceden hiç silah kullanmamış zavallı kölelerdi. Ne savaşacak güçleri vardı ne de cesaretleri. Düzenli bir Roma birliği saldırısında çil yavrusu gibi dağılmaya mahkûmdular.

Spartacus de iyi biliyordu bunu. Kendisine katılan binlerce insan içinde işine yarayanların azlığı onu ürkütüyordu. Ayaklanmaya katılanların çığ gibi büyümesi, kendisine duyulan inancın ve güvenin artması açısından önemliydi, ancak ciddi bir savaş durumunda kendisine inanan bu insanların da hiç yoktan ölmelerine neden olabileceği düşüncesi canını sıkıyordu. Üstelik, işe yaramaz bir güruhun artarak büyümesi; beslenme, barınma, sağlık gibi yaşamsal sorunları da beraberinde getiriyordu. Çoğalmak her zaman iyi sonuç getirmiyordu.

"Köleler zaten yaşadıkları sürece ölüdürler Spartacus," demişti Mosar. "Onları kendi halinde bıraksaydın da kısa süre sonra öleceklerdi. Şimdi onurlu bir ölüm onları bekliyor. Daha da önemlisi kendi ölüm zamanlarını kendilerinin tayin etme hakları var."

Mosar'ın sözleri Spartacus'e güç veriyordu ama kaygılarını yok etmiyordu.

"Ya çocuklar, yaşlılar, kadınlar? Onlar için de aynı şeyi söyleyebilir misin koca Mısırlı? Bunlar yuvarlak laflar ve yüzyıllardır söyleniyor. Yapmamız gereken insanca bir yaşamı sağlamak. İnsanların zaten kötü olan kaderlerini, bir başka kötü kaderle değiştirmek değil."

Mosar susmuştu, ama düşüncesini pek değiştirmişe benzemiyordu. Spartacus'ten çekinmese, onların ölümlerinin de, gelecekte onları bekleyen yaşamdan daha iyi olacağını söyleyecekti.

Spartacus'ten de, "O halde, onları düşmana bırakmadan biz öldürelim. Senin hesaba göre bu daha iyi olacak. Hiç olmazsa biz onları en acısız biçimde öldürmeyi becerebiliriz," cevabını alacaktı. Daha önce benzer tartışmalar geçmişti aralarında.

Spartacus, konakladıkları ormandaki ağaçlardan onlarca düzine kesilmesini ve bunların atların arkasına bağlanmasını istedi. Bu şekilde atların Vezüv eteklerine tırmanmaları çok güç olacaktı; buna karşılık hem bütün izleri silmiş olacaklardı, hem ağaçlar onlara Vezüv kraterinde gerekliydi, hem de büyük bir toz bulutu yaratmış olacaklardı.

Köleler, onlarca düzineyle yetinmeyip çok daha fazla ağaç kestiler. Spartacus'ün itirazlarına rağmen, bütün malzemeyi gerekirse ellerinde taşıyacağını söylüyorlardı. Hepsi için yeni, özgür bir yaşam başlamıştı. Kesecekleri ağacı seçebilmek bile onlar için bir özgürlüğün başlangıcıydı. Spartacus, onların isteklerine fazla direnmedi.

Vezüv dağının eteklerine öğle saatlerinde ulaştılar. Soğuk hava, kadınların ve çocukların dışında hiçbirini etkilemiyordu. Çalışmak, ısınmak demekti aynı zamanda. Kadınların ve çocukların üzerine kendi giysilerini de giydirmişti köleler. Ormanı terk etmeden önce Sibalis ırmağında son kez temizlenip, doldurabilecekleri tüm kaplara su doldurduktan sonra, Vezüv'e doğru tırmanmaya başladılar.

Cladius, kölelerden beş gün sonra ormanlık bölgeye girdi. İsyandan hemen sonra yola çıksaydı, çapulcu ordusu daha ormana varmadan avucuna düşerdi belki ama bunun önemi yoktu. Nasılsa kaçacak yerleri yoktu kölelerin. Cladius onların ormanda bir yerde kamp kuracaklarından emindi.

Ama yanılmıştı işte!

Fillerin Spartacus ile gerçekten hiçbir ilgisi yoktu. Licinius bu konuda haklıydı. Ama Spartacus, daha önce geride bıraktığı seçkin gladyatörlerle Cladius'a kayıplar verdirmeyi başarmıştı. Şimdi artık Vezüv'e çıkan dar patikanın hemen ağzındaydı ve Cladius'un kendisine yapabileceği hiçbir şey yoktu. Onların büyük korkusu olabilecek açlık ve susuzluğun ise sözü bile edilemezdi. Yeteri kadar yiyecek ve içecekleri vardı. Ayrıca, istedikleri zaman Cladius'un üç bin kişilik ordusuna rağmen Suessula yöresinden ihtiyaçlarını temin edebilirlerdi. Cladius savaşı kaybettiğini bilmiyordu, buna karşılık Spartacus onun kaybedeceğinden emindi. Spartacus ve adamları, Cladius'un elindeki asker sayısını biliyordu. Oysa Cladius, Licinius'un uyarılarına rağmen, kölelerin kadınlar ve çocuklarla birlikte bin kişiden fazla olmadığını iddia ediyordu.

Vezüv'ün tepesine tırmanmak üç gün sürdü. Öncü birlik büyük güçlüklerle yanardağın tepesine ulaştıklarında, dev bir krater çukuruyla karşılaştılar. Burası hem askeri savunma hem de doğadan korunma açısından çok uygun bir kale durumundaydı. Kraterin çevresi yüksek ve sarp duvarlarla kaplıydı. İçeriye koridor gibi dar bir yoldan girilebiliyordu. Bu yola benzer iki giriş daha vardı. Kraterin güney tarafı ise denize bakıyordu ve o cepheden yaklaşmak imkansızdı.

Urus'un söylediği gibi, krater bölgesinde birkaç mağara, daha doğru deyişle geniş kovuklar vardı. Dışarıya göre sıcak, hatta oldukça sıcak sayılırdı. Mağaralardan biri ise diğerlerine göre çok sıcaktı. Buraya hasta çocukları, yaşlıları ve yaralıları yerleştirdiler. Sığabildiği kadar kadın da onlarla birlikte kalacaktı. Diğerlerinde ise dönüşümlü olarak kalacaklardı.

Kalabalığın büyük bölümü dışarıda barınmak zorunday-

dı. Vezüv'ün korunaklı krater çukuru bile soğuğu engellemeye yetmiyordu. Akdeniz üzerinden gelen soğuk rüzgâr, zaman zaman soluk almalarını bile güçleştiriyordu. Geceleri ise dayanılmaz oluyordu.

"Niye hiç kar yok?" diye sordu Draba, Crixus'a.

Crixus omzunu silkmekle yetindi. "Yeteri kadar soğuk var zaten. Bir de kar mı olsun istiyorsun?"

"Tuhaf," diye kafasını kaşıdı Draba. "Dişlerimi tıkırdatacak kadar soğuk var, ama hiç kar yok!"

"Yağmur da yağmıyordur bu Tanrının cezası yere," diye lafa girdi Mosar. "Benim ülkemdeki sıcak günler aklıma geldikçe..."

"Yağmur olmasa, bu su birikintileri nereden gelecek?" Draba hala kafasını kaşıyarak, şaşkınlıkla etrafına bakıyordu.

Crixus umursamazca, "Belki yağmur çok önceleri yağmıştır," dedi.

Vezüv'ün kesik koni biçiminde iki yükseltisi vardı. Spartacus ve adamları, daha alçakta olan tepeye konuşlanmışlardı. Yamaçlarında şarap üretilen üzüm bağlarının bulunduğu yer de bu tepeydi. Dünyanın en lezzetli şaraplarının yapıldığı üzümler burada yetişiyordu. Üzümleri, karınlarını doyurmak için kullanacaklardı. Yiyecek sıkıntısı çektiklerinde, en azından buradaki tarlalara inme ve oradan bazı ihtiyaçlarını giderme şansları vardı. Bu tepe, su açısından da diğerine göre daha şanslıydı.

Bulundukları yerden deniz görünmüyordu. Arkalarındaki tepe bunu engelliyordu. Denizi görebilseler, umutları biraz daha artacak gibiydi. Deniz, özgürlüktü çünkü. Capua zindanlarından bir duvardan ötekine bakarken ne kadar umutsuzluğa düşüyorlarsa, denizin sonsuz derinliklerine baktıklarında da o kadar umutlanacakları kesindi.

Vezüv'ün bereketli eteklerinde bulunan yüze yakın

köyün bütün köleleri Spartacus'ün kuracağını vaat ettiği "Güneş Ülkesi"nde yaşamak üzere ona katılmışlardı. Köylülerden bir kısmı aşağıda, üzüm bağlarında kalmış ve üretimi sürdürme görevini üstlenmişlerdi. Roma ordusundan gelecek herhangi bir tehlike anında, bayırla tepe arasında ortak bir noktada buluşacaklardı. Spartacus, ani baskınlar için ise çeşitli önlemler almıştı. Dağın etekleri kısa aralıklarla dikilen gözcülerle kontrol ediliyordu. Bunlar, seçkin savaşçılardan oluşuyordu ve her gün değiştiriliyordu.

Kraterin zeminindeki kara ve killi toprak ürün yetiştirmek için elverişli değildi, ancak Spartacus zaten burayı Capua'dan kurtuluşta ilk merkez olarak görmüştü. Yakında "Güneş Ülkesi"nin temelleri, buradan uzakta, Kalattia vadisinde atılacaktı. Burası, dinlenmek ve hırslanmak için bir mola noktasıydı, o kadar.

Spartacus, Vezüv'e çıkan dar patikanın uç noktalarına yirmili gruplar halinde ve ellişer adım aralıklarla askerler yerleştirdi. Yukarı doğru çıkmaya çalışan Romalı askerleri bu gruplar engelleyecekti. Ayrıca, ormandan kestikleri ağaçlarla kaldıraçlar yapıp, patikanın daraldığı noktalarda yolu neredeyse kapatacak duruma getirtmişti. Kayaların yığıldığı patikalardan yürümek eskiye göre şimdi çok daha zordu. Bir yığın kaya da, kaldıraçların ucunda, yukarı çıkmaya çalışacak Romalı askerlerin başına yağmak üzere hazır bekliyordu. Aşağıda bekleyen üç bin kişilik Capua birliğinin Vezüv'ün bu ulaşılması en güç noktasına saldırıya geçmesi imkansızdı. Artık burada kendi işlerine bakmak ve sayısı üç bini çoktan aşan ordusunu eğitmek zorundaydı. Bunun için ise ayrı bir iş bölümü gerekiyordu.

Cladius, saldırı planlarını "bin köleye" göre oluşturmaya çalışırken, Licinius ise Vezüv'e sığınanların sanıldığından daha fazla olduğunu, en az dört bin kişinin barındığını ısrar-

la yineliyordu. Ancak Cladius, Licinius'un sözlerine önem vermiyordu. "Roma, aylarca bizim bir avuç çapulcuyu açlıktan ölsün diye beklediğimize inanmaz!" diyerek Vezüv'e karşı temkinli bir saldırı başlattı.

O sırada Spartacus, kraterin ortasında bir söylev veriyordu. Ses o kadar yankılanıyordu ki, kendi sesini bile tanımakta güçlük çekiyordu.

"Hepiniz buraya bir köle olarak geldiniz. Hepiniz yaşamınızda ilk kez özgürce davranma hakkına sahip oldunuz. Bu yol uzun ve güç bir yoldu. Bu güçlük, özgürlüğün bedeli olan güçlüğün henüz küçük bir parçası. Bizler, Vezüv dağının bize verdiği güzelliklerden daha fazlasına layık insanlarız. Bizler ormanlara, yaban domuzlarına, ördeklere, karacalara, o Romalı beyefendilerin afiyetle midelerine indirdikleri kaz ciğerlerine layığız. Kısacası bu dünyaya ait çirkinlikleri hep biz yaşadık, bu yüzden güzellikleri hak eden insanlarız. Tanrı, bu dünyayı yalnızca Romalılar için yaratmadı. Galyalılar, Mısırlılar, Afrikalılar, Germenler... Hepimize yetecek kadar büyük bu dünya. Onlar kadar bizim de bu dünyada yaşamaya, çocuklarımızı özgürce yetiştirmeye hakkımız var. Biz asla barbar olmayacağız. Kendi hakkımız olmayan şeylere göz dikmeyeceğiz, başka halklara düşmanlık beslemeyeceğiz. Çok kısa zamanda bunları gerçekleştireceğiz. Ama daha öncesinde önemli bir kavgamız var. Unutmayın, biz dünyanın en büyük imparatorluğu Roma'ya kafa tutmuş bir avuç savaşçıyız. Roma bunun altında kalmayacak, üzerimize en güçlü lejyoner ordularını gönderecektir. Tek amacımız onlara direnmek, geleceğimiz için onlarla savaşmak olacak."

Yankılanan sesine alışmıştı Spartacus. Şimdi daha kontrollü konuşuyordu.

"Biz savaş istemiyoruz, ama kendimizi korumak için tek yol savaş ise bundan da kaçınmayacağız. Sizlerden bunu bekliyorum. Şu anda zorunlu olarak sığındığımız bu kaya parçalarına bakıp da asla umutsuzluğa düşmeyin. Vezüv'ün çorak tepeleri bile, Capua zindanlarının nemli duvarlarından çok daha sevimli ve bereketli, bunu unutmayın. Derin derin soluk alın. Burada soluduğunuz hava için kimseye borçlu değilsiniz. Soluduğunuzda, bitişik koğuştaki arkadaşınızın ter kokusunu değil, özgürlüğün kokusunu, denizin kokusunu duyacaksınız. Zindanlarda duvarlar bize ait değildi, onların sahibi vardı. Oysa burada topraklar, çorak da olsa, bizim. Vezüv dağı patlasa bile, Romalı askerlerden çekeceğiniz işkencenin yanında onun alevleri altında kalmak sizin için mutluluk olacaktır. Direnin, sonuna kadar direnin ve zaferi bekleyin. Zafer bizimdir dostlarım. Önce burayı, sonra bütün güney İtalya'yı, 'Güneş Ülkesi'ni kuracağımız toprakları ele geçirecek, kölenin köleye efendi olmadığı bir ülke yaratacağız. Sizden ilk isteğim buna inanmanız, ikinci isteğim de kendinize inanmanızdır.

Şimdi yapacağımız en önemli şey birbirimize güvenmek ve en kısa zamanda barınabileceğimiz kulübeler ve çadırlar oluşturmaktır. Mağaraları çocuklar ve kadınlar için hazırlayın. Herkesin birbirine yardım etmesini istiyorum. Unutmayın, yapacak çok işimiz var."

Spartacus, yaşamındaki en büyük söylevini hiç abartmadan, sesini aynı tonda tutarak ve büyük bir inançla vermişti. Konuşma, umduğu etkiyi yaratmıştı.

Spartacus ve adamları ilk iş olarak bir savaş eğitim kampı kurdular. Burada, eli silah tutan köleler eğitilecekti. Ellerinde tahta kılıçlarla, kamalarla yakın dövüş taktikleri öğreniyorlardı.

Öğrenme oldukça hızlı gidiyordu. Bu hareketlilik soğuğa

karşı dirençlerini de artırıyordu. Ama asıl sorun Vezüv'ün doğal kale durumundaki yerleşim yerinde gıda ve su ihtiyacının düzenli karşılanmasıydı. Bitki anlamında kaktüs bile yetişmiyordu verimsiz krater toprağında.

Kar olmaması, soğuğa karşı direnmelerinde de, su ihtiyaçlarını gidermede de olumsuz etki yaratıyordu. Ama yine de mevsim kış olduğundan, en azından yağmur beklentileri vardı.

Kölelerin ilgisini bir şey daha çekmişti: Toprak, Roma'dan beri yürüdükleri yola göre çok daha sıcaktı. Bu, ısınmalarını da kolaylaştırıyordu. Rüzgarı keser kuytulara sığındıklarında, neredeyse sıcak bir ortama bile kavuştukları söylenebilirdi. Bu, çocuklar, kadınlar ve yaşlılar için büyük bir umut olduğu kadar, kendileri için de bulunmaz bir nimetti.

Kraterin oluşturduğu çukurda su birikintilerine rastlamışlardı, ancak bu sular üç bin kişiye en çok bir hafta yeterdi. Temizlik işlerini kil ve kül karışımı toprakla hallediyorlardı. Yağmurlar başlayıncaya kadar, su yalnızca içme amacıyla kullanılacaktı.

Hermios, "Neden bu soğuk tepelerin kar tutmadığını, hatta suyu bile barındırmadığını şimdi çok iyi anlıyorum," diye yaklaştı Spartacus'e..

Spartacus başını salladı. "Evet, bir yanardağın tepesindeyiz. Toprak sıcak, üstelik de killi. Su zaten emilmiyor ve aşağı akıyor. Kar da sıcak yüzünden tutmuyor."

"Kaya birikintilerindeki sularla idare etmek zorundayız," diye mırıldandı Hermios.

Başka da konuşmadılar.

Su, yalnızca içme amacıyla kullanılıyordu. Çalışma temposu arttıkça, su içme ihtiyacı da artıyordu. Spartacus, Numidya mağaralarında öğrendiği taktiği burada, kendi

arkadaşlarına uygulayamazdı. Ancak, aksi durumda da verim çok düşük oluyordu. Numidya mağaralarında neden kendilerine belirli saatlerde su ve yiyecek verildiğini şimdi daha iyi anlıyordu.

* * *

Vezüv'e tırmandıklarının beşinci günü gözcüler Cladius'a bağlı Capua birliklerinin güney kıyısındaki ormanlara ulaştığını bildirmişlerdi. Spartacus ve arkadaşları kendi güçlerinin henüz farkında olmayan Roma birliklerine karşı vur-kaç taktiğiyle savaşı uygun görmüşlerdi.

Saldırılarını ayın doğmasına yakın saatlerde gerçekleştiriyorlardı. Spartacus, ay doğarken saldırılmasını istemişti. Geceleri koyu karanlığa gömülen havada, özellikle dolunayın doğuşuyla oluşan aydınlık, geçici körlük yaratıyordu. Saldırıya katılan köleler, ay ışığının yarattığı geçici körlüğe alışkın olduklarından, başarılı oluyorlardı, çünkü onlar en azından nereye saldıracaklarını iyi biliyorlardı.

Spartacus, Romalı askerler Vezüv eteklerine varıncaya kadar, gecenin bu gizemini adamlarına öğretmişti. Ay doğunca kölelerin de, Romalı askerlerin de gözleri kamaşıyordu. Ancak kölelerin bu sakıncaya karşı eğitilmeleri ve önlem almaları, önceden ezberledikleri hedefleri vurmalarını kolaylaştırıyor, dolayısıyla Romalı askerlere oranla belirgin bir üstünlük elde ediyorlardı.

Gece, ayın gökyüzünden çekildiği saatlerde avuçlarının içi gibi bildikleri ormana girip, ayın doğuşunu bekliyor, sonra da avlayabildikleri kadar Romalı asker avlıyorlardı. Tek kural, asla yakalanmamaktı. Yakalanacağını anlayan bir savaşçı, ya arkadaşı tarafından öldürülecek ya da tüm gücüyle askerlerin üzerine saldırıp, bir çeşit intihar yolunu seçecekti.

"Tanrılar aşkına, bu güne kadar buna benzer bir olay başımıza gelmedi," diye düşündü Spartacus. Tek kayıp bile vermeden, Roma birliğinin kendilerine doğru yaklaşmasını bekliyorlardı. Cladius'un hiç de aptal olmadığını bilen Spartacus, onun da Vezüv'ün tepesine çıkabilmek için bazı taktikler kullanacağından emindi.

Capua'dan ayrılalı uzun zaman olmuştu. Spartacus, bu süre içerisinde yapılan çalışmalardan hoşnuttu. Herkes adeta birer arı gibi çalışıyor; kendisine barınaklar, silahlar ve diğer ihtiyaç maddelerini hazırlıyordu. Daha önce kadınlara düşkünlüğüyle ünlü Galyalılar ve Trakyalılar bile bu zevk günlerini ileri bir tarihe bırakarak var güçleriyle Vezüv'ü yaşanır bir hale getirmeye çalışıyorlardı.

Kadınlar ise çocukların ve yaşlıların rahat etmesi için uğraşıyordu. Kuşkusuz, bütün yemek hazırlıkları da onların üzerindeydi. Varinya yine onların başına geçmiş, sistemli şekilde nasıl çalışmaları gerektiğini anlatıyordu.

Spartacus ve diğer gladyatörler silah kullanmayı bilmeyen kölelere, silah kullanmanın incelikleri öğretmeye çalışıyordu. Aynı şekilde diğer liderler de ya savaşçıları eğitiyor ya da yiyecek bir şeyler avlamak üzere güney ormanının uçlarına kadar iniyordu. Avlanmak için yapılan yolculuklar tehlikeliydi, çünkü her an bir Roma birliğiyle karşılaşma olasılığı vardı. Göze alıyorlardı bu tehlikeyi, elleri boş döndüklerinde de müthiş utanıyorlardı. Eli boş dönen bir lider, o akşamın alay konusu oluyordu. Kendi aralarında eğlenmeye bile başlamışlardı.

Bir gece inanılmaz bir olay gerçekleşti. Mağaralardan birinde barınan kadınlardan biri gece yarısı koşarak Spartacus ve adamlarının oturduğu ateşin yanına geldi. Çok heyecanlıydı. Spartacus, olağanüstü bir durum olduğunu fark edip, kadının yanına gitti.

"Ne oldu?" diye sordu.

Kadın kekeleyerek, "Bizim kaldığımız yerin altından tuhaf sesler geliyor Spartacus," dedi. "Korkuyorum."

* * *

Bol yıldızlı, karanlık bir gecede Varinya ile Spartacus, kraterin denize bakan kayalıklarında buluştular. İkisinin de yüzüne yorgunluk yansımıştı. Varinya'nın sırtında kalın bir post vardı. Spartacus düşünceliydi ve az konuşuyordu. Varinya böyle durumlarda onun üzerine gitmemesi gerektiğini öğrenmişti. Spartacus'ün yanına oturup, başını onun omuzlarına koydu ve gözlerini kapadı. Dinlenmeye çok ihtiyacı vardı.

"Uyusana," dedi Spartacus.

"Uyuyorum zaten. Dünyanın en rahat yastığına başımı dayadım ve uyuyorum."

Spartacus gülümsedi. "Üşüyeceksin," dedi. "Gündüzleri artık o kadar soğuk olmuyor ama geceleri çok sert geçiyor. Kadınların ve çocukların rahatı iyi mi?"

Varinya, "Evet," anlamında başını salladı, yeniden Spartacus'ün omzuna yaslandı. Spartacus ise, başına omzuna dayamış olan bu kadına karşı çok büyük bir sevgi duyuyordu. Kuzey Avrupalılara, daha çok Vikinglere benzeyen uzun sarı saçları, biçimli vücudu ve uzun bacaklarıyla hayatında gördüğü en güzel kadındı Varinya. Ama onu asıl güzelleştiren, başka hiçbir kadında görmediği inanç ve hırstı. Varinya, kafasına bir şey koyduğu zaman mutlaka yapardı. Onun Batiatus ile olan kavgası dillere destan olmuştu. Onu cezalandırmak için Spartacus'e teslim etmekle Batiatus, hayatının en büyük armağanını vermişti.

Varinya, Spartacus'ün diğerlerinden farklı bir kişiliği olduğunu o zaman anlamıştı. Genç adam onunla hiç ilgilenmemekle, diğer erkeklerden farklı bir davranış sergilemişti.

Bu, Varinya'nın başına ilk kez geliyordu ve şaşkındı. İkinci günün sonunda Spartacus'ün odasını temizlemeye başladı, ardından da ona yemek hazırlayıp getirme işini üstlendi. Spartacus, Varinya'nın kendisi için hazırladığı yemeklere dokunmuyor, kendi yiyeceklerini dışarıda diğer gladyatörler için hazırlanan yemeklerden alıyordu. Varinya buna da bir anlam veremiyordu.

Bir akşamüzeri, bozuk Latince'siyle Spartacus'e, "Bunu niçin yapıyorsun?" diye sordu. "Benden neden hoşlanmıyorsun?"

Spartacus, genç kadının yüzüne şöyle bir baktı ve yeniden ucunu keskinleştirmeye çalıştığı Trakyalı kamasına döndü.

O bir anlık bakış Spartacus'te de değişikliklere neden olmuştu. Şimdi gördüğü kadın, iki gün önce Batiatus'un dövüp, koğuşuna bıraktığı kadından çok farklıydı. Sarı saçları yanaklarından aşağı süzülüyor, hüzünlü gözleriyle mahzun bir kuzu gibi yalvarırcasına Spartacus'e bakıyordu. Diğer kadınlardan ödünç aldığı belli olan uzun, yeşil giysisiyle bir tanrıça gibi Spartacus'ün karşısındaydı. Spartacus, o günden beri Varinya'nın bu halini hiç unutmamış, sevdiği kadın olacağını da o anda anlamıştı.

* * *

Varinya, Spartacus'ün omzuna yasladığı başını kaldırmadan, "Bundan sonra ne olacak sevgilim?" diye sordu. Sesinde ne bir endişe ne de bir hüzün vardı. Yalnızca meraktan sorulmuş bir soruydu bu.

Spartacus omuzlarını silkince, Varinya başını Spartacus'ün omzundan ayırmak zorunda kaldı. "Bilmiyorum," dedi Spartacus. "Bu insanlar için endişeliyim. Uzun süre Vezüv'de kalamayız. Burası bize yetmez. Bir süre sonra yiyeceğimiz, içeceğimiz tükenecek ve biz güney ormanları-

na inmek zorunda kalacağız. İşte o zaman Roma'nın gerçek gücüyle karşılaşacağız. Ben onların morallerini yüksek tutmaya çalışıyorum. Sen de kadınlar için aynı şeyi yapmalısın. Direncimiz kırıldığı anda birbirimize düşeriz, aramızda kavgalar başlar. Ortak amaç, bizi birbirimize kenetleyen kerpiç olacaktır. Bunu sakın unutma. Ne yapacağımıza gelince; bunu biliyorum, ancak bizi nereye kadar götüreceğinden emin değilim. 'Güneş Ülkesi'ni kurabiliriz. Roma bizi unutabilir. Kendi kendimize buralarda mutlu biçimde yaşayabiliriz. Bütün bunlar, birer düş de olsa, ihtimal dışı değil. Şu anda tek problem, Roma'nın üzerimize göndereceği orduları bertaraf etmek. Roma, başına gelen bu olayı hemen unutmayacaktır. Çünkü biz bir ilki başlattık, kölelerin de ayaklanabileceğini, gerektiğinde Roma'ya kafa tutabileceğini gösterdik. Roma bunun tekrarından korkacaktır ve bu yüzden de bizi en şiddetli cezaya çarptırmak için üzerimize gelecektir."

Spartacus derin bir soluk aldı. Kollarını Varinya'nın beline doladı, konuşmasını sürdürdü:

"Bizim avantajımız, Roma'nın ne yapacağını biliyor olmamız... Her şeyden önemlisi, bu kadar insanın bize katılmış olmasına rağmen, Roma bizi küçümsüyor. Ayrıca, düzenli ordularla üzerimize geleceklerdir, biz ise onları avlayabilecek durumdayız. Dediğim gibi, biz onların ne yapacağını az çok biliyoruz, ama onlar bizim ne yapacağımızı bilmiyor. Başlarına hiç gelmemiş bir olay var karşılarında ve bocalayacaklar. Hiç tatmadığın meyveyi ağzına götürürken nasıl tedirgin oluyorsan, Roma da aynı şekilde tedirgin olacaktır. Bilinmeyenle savaş, dünyanın en zor savaşıdır Varinya, çünkü düşmanın nereden ve nasıl saldıracağını asla kestiremezsin."

"Sence buraya, yani Vezüv'e saldırmayı düşünürler mi?"

Spartacus başını olumsuz anlamda salladı: "Bu, intihar olur." Eliyle kraterin üç girişini gösterdi. "Buralar çok dar ve sarp girişler. Buradan düzenli bir ordu geçemez. Geçmeye kalkarlarsa, ordularının yarısından fazlasını yitirip, geri çekilmek zorunda kalırlar. Şu gördüğün dar geçitlere yüz bin kişilik bir ordu bile saldırsa, on bin kişiyle onları geri püskürtmek mümkün. Ama sorunumuz zaten bu değil. Karşımızdaki Roma ordusu bizim için sorun olamaz. Bizim için sorun, burada ne kadar yaşayabileceğimiz."

"Yani burada güvendeyiz?"

"Şimdilik evet sevgili Varinya, şimdilik güvendeyiz. Ancak su, yiyecek, ilaç gibi temel ihtiyaçlarımızı karşılamak için, aralıklarla da olsa buradan çıkmak zorundayız. Romalıların bildikleri bir şey varsa, o da bizim sonsuza kadar bu kraterde yaşayamayacağımız. Bekleyecekler. Bizim hata yapmamızı, yüz yüze alan savaşına girmemizi bekleyecekler. Onlar için beklemek sorun değil. Aşağıda, ormanın içinde onlarca yıl bekleyebilirler. Cladius için tek sorun, Roma'nın aceleciliği. Bu yüzden de hata yapacaktır. Biz de bunu bekleyeceğiz, ama çok değil. İlk hata yapan kaybeder. Her su ihtiyacımızda Jüpiter'e yalvarıp, bize yağmur göndermesini bekleyemeyiz. Hoş, o da bize her ağladığımızda yağmur gönderecek değil ya. Bu çorak topraklara yüz yıllardır yağmur yağmıyor. Biz geldik diye yağacak değil."

"Bahar kapıda. Yakında yağmurlar başlar," dedi Varinya. "Üstelik, su sorununu zaten hallettik. Geriye yiyecek sorunu kaldı."

"Evet, yağmurlar başlar belki ama yalnızca suyla da geçinemeyiz. Yiyeceklerimiz hızla azalıyor. Dediğin gibi, yiyecek en önemli sorun haline geldi. Altı bin kişiyi daha ne kadar ayakta tutabiliriz? Ne kadar titizlikle yiyecek

dağıtımı yapsak da, bir süre sonra insanlar birbirine düşecektir."

"Diğerleri ne düşünüyor? Yani Crixus, Mosar, David, Norde, Urus, Hermios, Enamous..."

"Henüz bir plan yapmış değiliz. Crixus'un ilk planı başarılıydı. Bu Galyalı hem iyi savaşçı hem de iyi taktik adamı." Varinya'nın suratına bakıp gülümsedi.

"Biliyorum, ondan hoşlanmıyorsun ama iyi bir savaşçı olduğunu kabul etmelisin Varinya. Bize çok yardımı oldu ve olacaktır da. Hırçın olmasına hırçın, ama aramızda hırçın ve gözü pek insanlara da ihtiyaç var. Bu kraterden oluşan kaleye sıkışıp kalmakla, Capua'nın surları arasına sıkışmak arasında Crixus için hiç fark yok. İlk fırsatta o, elindeki güce ve silaha bakmadan Romalıların üzerine yürümeye kalkışacaktır. Tabii Galyalılar da onu izleyecektir."

"Ya sen Spartacus? Sen ne düşünüyorsun? Buradaki bütün insanlar senin eline bakıyor. Sana bir Tanrı gibi tapıyor ve her dediğini bir emir olarak kabul ediyor. Onlar için kurtarıcısın. Hepsi seni bir baba gibi görüyor ve kendilerini kurtaracağından eminler. Sen onlar için ne yapmayı düşünüyorsun? Şu ana kadar onların yaşamını garanti altına almayı başardın, bundan sonrası için ne yapacaksın?"

"Ne o Varinya, yoksa beni sorguluyor musun?"

Varinya büyük bir istek ve sevgiyle kollarını Spartacus'e doladı.

"Hayır sevgilim, yalnızca merak ediyorum. Senin için kaygılanıyorum. Çocuğumuz için kaygılanıyorum!"

Spartacus bir an hiçbir şey söylemeden, öylece kaldı. Yüzündeki ifadeden, Varinya'nın söylediklerinden memnun kalıp kalmadığını anlamak mümkün değildi. Yalnızca şaşkınlık okunuyordu yüzünde. Bir an sonra ince dudakları yayıldı, gözlerinin içi parladı.

"Ne dedin sen?"

Varinya kıpkırmızı olmuştu. Yüzünü öne eğdi ve fısıltıyla, "Bir çocuğumuz olacak," dedi.

Spartacus'ün bütün sert görünümü sanki bir anda yumuşamış, çocuksu bir hale dönüşmüştü. Varinya'nın kendi vücuduna sarılan kollarını çözdü, narin vücudunu kucağına alarak doğruldu. "Bunu herkesin bilmesi gerek!" diye bağırdı. "Bir Spartacus'ün daha doğacağını herkesin bilmesi gerek!"

"Erkek olacağını bilmiyoruz ki," diye mırıldandı Varinya. Gözlerinde müthiş bir sevgi vardı. Erkeğinin suratına bakarken, hâlâ yanakları kıpkırmızıydı.

"Erkek olacaktır, bundan eminim."

"Beni neden kucağına aldın sevgilim, indirsene aşağı. Böyle komik oluyor."

"Yorulmaman gerek Varinya, sen artık bir annesin. Dikkatli olman gerekiyor."

İkisi birden kahkahaya boğuldular. Öylesine yüksek sesle gülmüşlerdi ki, çevreden koşup gelenler oldu. Spartacus onlara dönüp gururla, "Baba olacağım," dedi.

Kalabalığı yara yara yanlarına yaklaşan David, "Sen ne dedin?" diye bağırdı.

Spartacus, biraz önce söylediklerini David'e tekrarladı.

"Duydunuz mu millet!" diye bağırdı David. "Bir Spartacus daha katılacak aramıza! Yakında 'babamız' Spartacus gerçek baba oluyor!"

Kalabalıktan "Hurra!" sesleri yükseldi.

"Bunu mutlaka kutlamalıyız arkadaşlar!" Bağıran Crixus'tu.

Spartacus'ün gözleri o an Draba'ya takıldı. Draba bir yandan sevinçle ellerini çırpıyor bir yandan da yaş dolan gözlerini koluyla siliyordu. Spartacus yanına yanaştı.

"Draba," dedi. "Neler hissettiğini biliyorum sevgili kara derili dostum. Çocuklarını ve karını çok özlediğini biliyorum. Elimde olsa, seni bir salla hemencecik şuradan denize bırakırdım. Çocuklarına ve karına kavuşmanı öyle çok istiyorum ki... Yakında gerçekleşecek Draba. Çok yakında onları da 'Güneş Ülkemize' çağıracağız."

"Onları öyle özledim ki Spartacus," dedi Draba ve artık hiç saklamadan ağlamaya başladı. Bir yandan da, Spartacus'ten, bu mutlu anını bozduğu için kendisini bağışlamasını istiyordu.

* * *

Aynı gece Vezüv sanki yeniden patlayacakmış gibiydi. Krater çukurunun her bir yanında yakılan kocaman ateşlerin çevresine toplanan binlerce köle çılgın gibi eğleniyordu. Uzaktan gören biri, Vezüv'ün yeniden hortladığını ve yakında Catalania vadisini lavlar altında bırakacağını sanabilirdi.

Nitekim, uzaktan görenler de vardı. Fillerin gazabından kurtulan Cladius ve askerleri Vezüv'ün tepesini olduğu gibi aydınlatan ateşi aşağıdan izliyorlardı. Cladius, krater çukurunda bir eğlence olduğunu tahmin etmişti. "Bu gece harekete geçmezler," diye düşündü. "Biz hareket etsek mi acaba?"

Karar veremiyordu. Licinius'a da danışması gerektiğini düşündü. Muhafızlara, Licinius ile Titus'u çağırmalarını emretti. Yukarıdakiler eğlenceye dalmışken, ani bir baskın düzenlemelerinin doğru olup olmayacağını konuşacaklardı.

Licinius tereddütsüz itiraz etti: "Spartacus ve adamları, kendilerine böyle bir akşamda saldırılacağını düşünecek kadar akıllılar. Önlemini mutlaka almıştır. Hatta ben bu yakılan ateşlerde bir tuzak kokusu seziyorum."

Titus da ona katıldığını belirtti.

Cladius, beklediği cevabı almıştı. Saldırıdan vazgeçmeliydi. Kendisi de saldırıdan yana değildi, ancak önemli bir fırsatı kaçırmış durumuna da düşmek istemiyordu. Licinius, beklediği yanıtı vermişti.

Bu arada, Varinya ve Spartacus bir köşede, kölelerin ve gladyatörlerin ateşin etrafında dans edişlerini büyük bir mutlulukla izliyorlardı. Spartacus'ün eli, Varinya'nın karnındaydı. Sanki onu tüm kötülüklerden korumak için söz veriyor gibiydi. Yüzünde mutlu bir gülümseme vardı, kimsenin bozamayacağını düşündüğü bir gülümseme. Varinya sık sık ona bakıyor ve mutluluğunun bitmesini hiç istemiyordu.

Bir ara yanlarına Crixus geldi. Sarhoştu. Spartacus'ün yanına bağdaş kurup oturdu. Bir süre ateşe ve etrafında dans edenlere baktıktan sonra, "Yarın bir plan yapmak zorundayız Spartacus," dedi. "Toprağa gömdüğümüz etlerin bir kısmı çürümeye başladı. Suda sorun yok, ama şarap desen, herhalde bu geceden sonra, yarın sabaha bir damla bulamazsın. Yarın bir plan yapıp, ihtiyaçları gidermenin yolunu bulmalıyız."

Spartacus ona baktı, ama cevap vermedi.

"Ne düşünüyorum biliyor musun Spartacus?"

Spartacus, Crixus'un yüzüne bir an baktı, bakışlarını yeniden dans edenlere çevirdi. Karamsar ve hırçın arkadaşına bakarken bile yüzündeki gülümseme kaybolmamıştı. Crixus, Spartacus'e iyice yaklaştı. Çevresinde eğlenenler onu hiç ilgilendirmiyor gibiydi. Ciddi bir ifadeyle, "Güney ormanında şu sıralarda rahat rahat uyuyan Romalılara bir baskın yapalım. Hem de bu akşam!" dedi.

Spartacus'ün dudaklarına yayılan gülümse dondu. Şaşkınlıkla Crixus'a baktı.

"Bu akşam mı? Neden bu akşam?"

"Bak dostum, sen de benim kadar iyi biliyorsun ki, aramızda karşı tarafa bilgi sızdıran biri var. Bu tür olaylarda hep bir hain olur. İki taraflı çalışan bir hain. Senin neyi kutladığını biliyorlar şu anda. Onlar buraya ulaşabilseler, hemen harekete geçip, yarısı sarhoş haldeki askerlerimizi bir saat içinde kılıçtan geçirirler ama ulaşamadıkları için bunu yapamıyorlar. Bizden ise karşı bir saldırıyı beklemedikleri tek gün, bugün. Bilmem anlatabiliyor muyum? Şu an savunmasızlar ve sana yemin ederim, nöbetçileri bile mışıl mışıl uyuyordur."

"Ben öyle düşünmüyorum Crixus," diye itiraz etti Spartacus. "Romalı askerlerin mışıl mışıl uyuduklarını nereden çıkartıyorsun? Üstelik, sen de söylüyorsun, bizim çocukların yarısından fazlası sarhoş, diğer yarısı da kılıcını bile tutamayacak halde. Bunlarla mı baskın yapmayı düşünüyorsun? Üstelik, aramızda bir veya birkaç hain varsa, hemen karşı tarafa haber uçuracaktır."

"Sandığın gibi değil Spartacus. Benim adamlarım içmedi. Galyalıların içkiyle arası pek yoktur. Trakyalıların da durumu iyi. İkincisi, en gözü kara hain bile, Roma ordusuna haber vermek üzere buradan ayrılmayı göze alamaz. Biz ise buna fırsat tanıyabiliriz. Biri gidip Roma birliğine, Spartacus ve adamlarının, küçük Spartacus'ün gelişini kutladığını ve herkesin deliler gibi sarhoş olduğunu söylerse, işimiz daha da kolaylaşır. Sen o işi bana bırak. Bana bakma, ben içki konusunda biraz bozulmuş bir Galyalıyım. Bizimkiler eğleniyorlar, ama fazla içmiyorlar. Mısırlıların ve Afrikalıların da çoğu içmedi. Senin adamların da sağlam sayılır. Gladyatörlerden söz ediyorum tabii... Ayık olarak bir anda iki binden fazla insanı yarım saat içinde toparlayabilirim. Gördüğüm kadarıyla sen de fazla içmemişsin. Ne dersin?"

Spartacus, Varinya'ya baktı. Ondan izin ister gibiydi. Varinya, böyle mutlu bir gününde Spartacus'ün kendini savaşa hazırlamasından hiç hoşlanmamıştı. Crixus'tan bir kez daha nefret etti. Spartacus'ün bakışı izin alma değil, haber verme bakışıydı. Varinya, sevgilisinin gözlerindeki kararlılığı görmüştü. Üzgünce başını öne eğdi. Bu da, istemeyerek de olsa onayladığı anlamına geliyordu.

"Adamları topla," dedi Spartacus ve hemen doğruldu.

Batiatus'un sonu

Batiatus, Capua'daki okulunda meydana gelen ayaklanmadan sonra kendine gelemedi. Bu yolla edindiği bütün servetini bir anda kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştı. Bir yandan Roma yüksek yargıçları ve Roma polisi isyanın nasıl çıktığı konusunda kendisini sıkıştırmaya başlamış, diğer yandan okul mühürlendiğinden para akışı durmuştu. Okulu yeniden hayata geçirmenin akıllıca olup olmayacağını düşünüyordu. Spartacus ve adamları yakalansa bile, okulun adı bir kere lekelenmişti. Artık kolay kolay kimse Batiatus'un büyük paralar dökerek inşa ettirdiği arenaya gladyatör dövüşleri için gelmezdi. Yeniden bir köle ayaklanması olup, yüzlerce insanın ölmeyeceğini nasıl garanti edebilirdi ki?

Bracus ile yanında gelen o Romalı züppelere lanetler yağdırıyordu. Bir ilkesini bozmuş, bu da ona çok pahalıya mal olmuştu. Gerçi, bazı duyumlarına göre, zaten köleler arasında için için huzursuzluklar vardı ve böyle bir isyan mutlaka ortaya çıkacaktı. Ancak, kendisine sürekli bilgi akışı sağlamaları için kölelerin arasına soktuğu adamlarının beceriksizliği yüzünden ayaklanmayı bastıramamış, daha da kötüsü böyle bir ayaklanmadan kendisinin de ancak are-

nada haberi olmuştu. Bu kadar ani ve kendiliğinden mi gelişmişti olaylar?

Adını bir türlü anımsayamadığı Trakyalıya lanetler yağdırıyor ve elinde fırsat varken onu öldürmediği için kendisine kızıyordu. Oysa, ayaklanmayı başlatan o değil Crixus'tu. Trakyalının haberi olmadan böyle bir ayaklanmanın Capua'da meydana geleceğini birileri söylese, dünyada inanmazdı, ama olmuştu işte. Trakyalı arenadayken, o lanet olası Galyalı ayaklanmayı başlatıp, en nefret ettiği gladyatörü de kurtarmıştı. Aksi durumda Trakyalının o dev Afrikalının elinden kurtulması mümkün değildi.

Peki, ne olmuştu da gladyatörler birdenbire böyle ayaklanmış, diğerleri de onlara uymuştu? Sonlarının ölümle biteceğini bile bile neden böyle bir işe kalkışmışlardı? Burada, Capua'da eskisine oranla çok daha mutlu yaşamları vardı. Capua'nın güvenli duvarları arkasında, Roma'nın herhangi bir yerinde olacaklarından çok daha güven içindeydiler. Uslu durmaları halinde, azat edilmeleri bile söz konusuydu. Birçoğu, birkaç sene içerisinde gladyatör yetiştiren öğretmen durumuna gelecek, sınırlı da olsa okul surlarının dışına çıkma hakkını elde edecekti. Hiçbir zaman bir Roma vatandaşı olamayacaklardı gerçi ama yine de özgürce yaşayabileceklerdi. Roma vatandaşı olmak, bu kadar büyük servetine rağmen kendisinin bile başarabileceği bir şey değildi. Kaldı ki, kölelikten gelen gladyatörlerin, azat edilseler de böyle bir şansları yoktu. O halde neden böyle bir ayaklanmanın içine sürüklenmişlerdi? Birileri onları tehdit mi ediyordu? Kendisinin Roma için tehlike oluşturduğunu düşünen düşmanları mı kışkırtmıştı bu sefil köleleri?

Batiatus, bir türlü çözemiyordu olanları. Tek bildiği şey,

yaşamının bundan sonraki bölümünün hiç de kolay geçmeyeceğiydi. Elinde olanlarla yetinip, en kısa zamanda Mısır'a kaçmayı ve orada yeni bir yaşama başlamayı düşünüyordu. Capua'da artık ona ekmek yoktu.

Ya Varinya'ya ne demeliydi? Kendisini reddeden o aşağılık "sürtük", Spartacus'ün kollarına hiç düşünmeden atılmıştı. Şimdi artık o da ölümün pençeleri arasında sayılırdı. Kendisiyle birlikte olsaydı, belki şimdi Nil nehrinin kıyısında zenginlik ve refah içinde yaşayacaktı. O, tercihini Trakyalıdan yana yapmıştı.

"Dürüst ol Batiatus," diye söylendi kendi kendine. "Eğer seninle yatmayı kabul etseydi, diğer kölelerden farkı olacak mıydı Varinya'nın? Onu da diğerleri gibi bir gladyatörün koynuna atıp, kendine yenilerini aramaya başlamayacak mıydın? Eğer sana yüz vermiş olsaydı, şimdi olduğu gibi, hâlâ onun hayalleriyle yaşar mıydın?"

"Bilmiyorum," diye mırıldandı ve farkında olmadan kendi kendine böylesine içten bir itirafta bulunmuş olmaktan da korktu. Ürkek gözlerle, etrafta kendisini izleyen olup olmadığına baktı. Oysa, kendisini izleyen birinin olması mümkün değildi. Arenanın konuklara ayrılan locasında tek başına oturmuş, hizmetçilerin alandaki kalıntıları temizlemelerini izliyordu.

İçinde kabaran sıkıntıyı biraz olsun hafifletmek için, okulun ortasına yaptırdığı gösterişli binaya doğru yürüdü.Yolda, yeniden yeşermeye başlamış çimenlerin üzerine basa basa gidiyor, bastığı her çimende Trakyalının ve Varinya'nın yüzünü görüyordu. Tüm planlarını, mahvolduğunu düşündüğü hayatı üzerine kuruyor, bütün bunlara neden olan olaylara lanet okuyarak çimlerin üzerinde hayal ettiği suratları ezip duruyordu.

Mısır, evet bir tek Mısır'a gidip orada hayatının son gün-

lerini huzur içinde geçirebilirdi. Bunun için yeteri kadar parası vardı. Capua'ya, istemeden de olsa veda etmek zorundaydı. En kısa zamanda hazırlıklarını tamamlayıp, yola koyulmalıydı.

İçeri girerken, kapıdaki hizmetçilerinden birine, muhasebecisi ve kölesi Yunanlı Andreas'ı çağırmalarını emretti. Hesapları son bir kez gözden geçirdikten sonra, ne kadar harcama yapması halinde düşleri gerçekleşebilirdi? Bunu hesaplaması gerekiyordu.

Üzerine beyaz harmanisini giydi, şarap istedi ve salondaki divanın üzerine uzanıp, Andreas'ın gelmesini bekledi. Andreas'tan hoşlanmıyordu. İsyandan sonra bu duyguları nefrete dönüşmüştü. Trakyalıya benziyor olması, nefretini iyice artırmıştı. Ancak onu gözden çıkaramıyordu; çünkü muhteşem matematik kafası, muhasebeden çok iyi anlaması ve daha da önemlisi para işinde son derece güvenilir olması, Andreas'ı vazgeçilmez kılıyordu. "Zamanı gelince onun da işini bitiririm nasılsa," diye düşündü.

İşin doğrusu, Makedonya'dan geçişi sırasında bir köle pazarında görüp de satın almaya karar verdiğinde, kafasındaki düşünce onu muhasebeci yapmak değildi. Ama Andreas kısa süre içerisinde yeteneklerini gösterip, Batiatus'un tüm para işlerini idare etmeye başlamış, son derece başarılı olmuştu.

Andreas içeri girdiğinde, Batiatus yüzükoyun divanda uzanmış, kölelerden birinin sırtına yaptığı masajın etkisiyle uykuya dalmak üzereydi. Andreas'ın geldiğini haber verdiklerinde, başını çevirip ona bakacak halinin bile olmadığını düşündü. Bir yandan sıcak şarap, diğer yandan sırtını hamura çeviren kara derili köle onda ağzını açacak hal bırakmamıştı. Sırtını ovan köleye dışarı çıkmasını söyledi. Köle çıkarken, Andreas kapı ağzında ayakta bek-

liyordu. Zorlukla "Yaklaş yakışıklı," diye seslendi Batiatus.Yüzünü görmüyordu Andreas'ın. "Artık her şey değişti. Taşınıyoruz. Şu para durumumuzu bana bir anlat. Haftada iki gün Mısır'a bir yelkenli kalkıyor Napoli'den. Onlardan birine binip, Roma'ya elveda demeyi düşünüyorum. Bunun için yeterli miktarı hemen ayırman gerek. Paraları hesaplarken kendini de düşün. Benimle Mısır'a geliyorsun."

Kendi yalanından kendi ürktü. Andreas'ı öldürmeden Capua'dan ayrılırsa eğer, bu Yunanlı it kendini şanslı görmeliydi.

Andreas'tan ses gelmediğini görünce, ona doğru dönme ihtiyacı duydu Batiatus. Yunanlı köle birkaç adım atmış, ayakta bekliyordu. Kolunun altında kalın bir papirus demeti vardı. Kıpırdamadan Batiatus'a bakıyordu. Batiatus yeniden başını öteki tarafa çevirerek, "Söylediklerimi anladığını sanıyorum Andreas," diye devam etti. "Hesapları çıkar ve Napoli'den kalkacak olan gemiden ikimiz için yer ayarla. Ya da gemiyi satın al! Artık, hangisi uygunsa... Sen işini bilirsin."

Yine uzun bir sessizlik oldu. Batiatus bir tuhaflık olduğunu anlamıştı. Yeniden Andreas'a doğru boynunu çevirdi. Yaşamında ilk ve son kez olarak, ne kadar güvenirse güvensin, bir köleye sırtını dönmemeyi o anda öğrendi.

Andreas şimşek gibi bir hızla hançerini Batiatus'un boğazına dayadı ve tek hamlede gırtlağını çizdi. Köle tüccarının son gördüğü şey, Yunanlı kölesinin Trakyalıya benzeyen ifadesiz yüzüydü. Bu yüz kendisine başka bir yüzü anımsattı. Andreas, ne nefretle bakıyordu Batiatus'a ne de kaygıyla. Sanki görevini yerine getiren bir robot gibiydi. Batiatus doğrulmaya çalıştı. Bir eli vücudunun altında

kaldığından, onu çekemedi. Andreas aceleci davranmıyor, acı çeken Batiatus'u donuk bakışlarıyla izliyordu. Batiatus, serbest kalan eliyle gelecek olduğundan emin ikinci darbeyi savuşturmaya çalıştı, ama beceremedi. İkinci darbe, sol omzunu parçaladı. Batiatus, sol kolu altına kıvrılmış şekilde sırt üstü devrildi. Omzuna aldığı darbe yüzünden kolunu artık kurtarması mümkün değildi. Parçalanan omzuna rağmen elini boğazından çekmemişti. Yarası derin değildi, ancak çok kanıyordu. Soluk almakta zorlanıyordu.

Batiatus güçlükle, "Spartacus," diye fısıldadı. Andreas şaşırmıştı. Kulağını efendisinin ağzına yaklaştırdı. Batiatus, "Şimdi hatırladım adını," diye hırıltılı bir ses çıkardı.

Andreas omuzlarını silkerek, "Kaçık!" dedi. Efendisinin başını seyrek saçlarından tuttu, geriye doğru itti. Andreas, "Cehenneme kadar yolun var," diye fısıldadıktan sonra tüm gücüyle hançerini Batiatus'un boynuna sapladı. Hançerin ucu Batiatus'un ensesinden çıkıp yatağa saplanmıştı. Andreas, hançerini efendisinin boğazından çekti, beyaz çarşafa sildi ve hiçbir şey olmamış gibi odadan çıktı. Masaja devam etmek için kapıda bekleyen köleyle ve korumakla görevli muhafızlara, "Efendimiz bir süre rahatsız edilmek istemiyor," dedi.

Su sorunu çözülüyor

"Hepimiz çok korkuyoruz," diye iç geçirdi kadın. "Mağarada ilk günden beri bir uğultu dikkatimizi çekiyordu ama gece olunca ses dayanılmaz hale geliyor."

Spartacus, kadının sözlerinden bir şey anlamamakla birlikte, yanına Hermios ve Phraxus'u alarak kadının kaldığı mağaraya gitti.

Mağaraya girdiğinde, kadının söylediği gibi, bir uğultuyla karşılaştı. Ses, mağaranın derinliklerinden geliyordu. Sanki hızla akan bir ırmağın sesine benziyordu ses ama Vezüv'ün tepesinde, bir mağaranın içinden akan bir ırmağın burada işi neydi? Bildiği kadarıyla ırmaklar ormanların içinden, ovalardan akıp giderdi.

Ilık ve nemli bir hava yüzüne çarpınca, "bu su sesine benziyor," dedi Phraxus ile Hermios'a. "Ama burada suyun işi ne?"

Üçünün de olduğuna ilişkin en ufak bir fikri yoktu. Hermios ve Phraxus'a bakarak, "Burada neler oluyor?" diye sordu Spartacus. "Hiç böyle bir uğultu duymamıştım. Korkutucu değil ama rahatsız edici."

Uğultu belki ilk geldikleri günden beri duyuluyordu ancak kendi gürültülerinden sesin farkına varamamış olmalıydılar.

Üç gladyatör, sesin geldiği yere doğru ilerlediler. Çok büyük bir mağara değildi burası. Kraterde rastladıkları en büyük mağaraydı ama eni on adım boyu yirmi adımdan fazla değildi. İlk gün dolaşmışlar, bir tuhaflıkla karşılaşmamışlardı. Sesi de fark etmemişlerdi.

Ellerindeki meşalelere rağmen güçlükle ilerliyorlardı. Uğultu az da olsa artıyor, yer kayganlaşıyordu. Spartacus en önde ilerliyor, meşalesiyle karanlığı delmeye çalışıyordu.

Bir süre sonra ayakları killi ve ılık bir çamura batmaya başlayınca irkildi. Ses su sesine benziyordu, evet, ancak bir türlü emin olamıyordu.

Dar bir kovuktan geçtiler. Uğultu daha da artmış yürümek iyice güçleşmişti.

Hermios, "Daha fazla gitmeyelim Spartacus," diye seslendi. "İleride ne olduğunu bilmiyoruz. Diğerlerine haber verip birlikte gidelim." Sesi dar dehlizde yankılanıyordu. Spartacus Hermios'un sözlerine aldırmadı ve yürümesini sürdürdü. Phraxus tam arkasındaydı.

Bir süre sonra artık iyice eğilerek, hatta dizlerini çamura batırarak yürümeye başladılar. Ilık çamur vücutlarını gıdıklıyor, soğuğa alışmış bedenlerinde hoş duygular yaratıyordu.

Bir süre daha ilerlediklerinde, neredeyse sürünür hale gelmişlerdi. Spartacus Phraxus'a, dönüp diğerlerine haber vermesini istedi. "Biz Hermios ile sonuna kadar gideceğiz."

Anlaşılan, o da neyle karşılaşacağından pek emin değildi. Gladyatörler, bildikleri ve gördükleri şeyle savaşmaya alışıktılar. Bilinmeyen karşısında bocalamaları normaldi.

Artık nemli hatta hafif buharlı bir hava yüzlerine çarpıyordu. Dışarıdaki korkunç soğuktan sonra, hamama girmiş gibi terliyorlardı.

Spartacus, aklına gelen şeyin biraz ileride olduğundan artık emindi. Buhar her şeyi açıklıyordu. İçinde dayanılmaz bir sevinç vardı. Biliyordu. Birazdan karşılaşacağı şeyden adı kadar emindi.

Bir süre daha ilerledikten sonra, artık cılız bir ışık veren meşaleyi ileri doğru uzatıp, beklediği şeyi görmek için uzandı.

Hâlâ hiçbir şey görünmüyordu. Hermios'a meşalesini söndürmemesini tembihledikten sonra elindeki meşaleyi ileri doğru fırlattı. O bir anlık aydınlanma ve ateşin suya değişinin çıkardığı sesten anlamıştı Spartacus: Bir su altı kaynağı ile karşı karşıyaydı!

Bu, su sorunlarının sonsuza kadar çözülmesi anlamına geliyordu.

Üstelik su sıcaktı!

Hermios da görmüştü suyu. Birden müthiş bir kahkaha attı. "Jüpiter'e inanmam, çünkü onun da Romalı olduğuna inanıyorum. Ama galiba o veya başka bir Tanrı, Romalılara ihanet etmeye ve bize yardım etmeye karar verdi!" diye bağırdı.

Spartacus'ün yüzüne müthiş bir zafer ifadesi yayıldı.

"Gidelim," dedi Hermios'a. "Kurtuluşumuzu haber verelim! Bu haber herkesi çok mutlu edecek. Artık çocuklar bile banyo yapabilir."

"Önce ben Spartacus!" diye bağırdı mağarada yankılanan sesiyle Hermios. Mağaranın diğer ucundan gelen uğultular suyun sesini kesecek kadar yükselmişti.

Roma'ya karşı ilk zafer

Spartacus, "Bir sorun var," dedi Crixus'a. Karargâh olarak kurdukları çadırda bütün liderler toplanmışlardı. Dışarıda iki bine yakın asker hazır bekliyordu ve günün doğmasına iki saatten az zaman vardı.

"Nedir?" diye sordu Crixus.

"Biz nasıl onlara az bir kuvvetle, dar Vezüv geçitlerinde ağır kayıplar verdirmeyi düşünüyorsak, onlar da bizim bu dar geçitlerden ikişerli gruplar halinde çıkışımızda bize ağır kayıplar verdirmeyi başarabilirler."

Norde, "Ama onların bu ani saldırıdan haberleri yok şu an," diye araya girdi.

"Haberleri olmayabilir ama onlar da mutlaka bu dar geçitlerin çıkışlarına gözcü yerleştirmişlerdir. Unutmayın, onlar buraya eğlenmeye değil, savaşmaya geldiler. Bu gece bizden herhangi bir saldırı beklemiyor da olsalar, tedbiri bütünüyle elden bıraktıklarını düşünmek saflık olur."

Phraxus, "Spartacus haklı," diye söze girdi. "Dar geçitlerden geçip onlara ani bir saldırı yapma şansımız yok. Ben, bir plan yapıldığı için burada toplandığımızı sanıyordum. Şimdi şarap içmeye ve genç Spartacus'ün aramıza katılmaya hazırlanmasını kutlamaya geri dönüyorum. Bu saldırıyı başka bir zamana bıraksanız daha iyi olacak!"

Crixus, hiç konuşmadan bir köşede bekliyordu. Spartacus arada bir yan gözle ona bakıyordu, ama Galyalı tırnaklarıyla ilgileniyor, konuşulanları dinlemekle yetiniyordu. Spartacus onun kafasında bir plan yaptığından emindi, aksi durumda bu deli dolu Galyalının öyle sakin bir şekilde köşesine çekilip oturması düşünülemezdi.

"Sen ne düşünüyorsun Crixus?" diye döndü Spartacus. "Bu işe kalkışmamızı sen önerdiğine göre, aklında bir şeyler olmalı. Phraxus da, Norde de haklı gibi görünüyor."

Crixus, tırnaklarıyla oynamayı bırakıp ayağa kalktı. Diğer liderlerin ayakta bekledikleri masanın başına gelip, derme çatma çizdikleri Vezüv krokisine baktı. Parmağıyla üç dar geçidin sağındaki ve solundaki bölgeleri göstererek, "Buralardan ineceğiz, geçitlerden geçmeyeceğiz," dedi.

"Nasıl yani?" Merakını yenemeyen David araya girmişti.

"Buralardan güvenli bir şekilde çıkmak imkansız... Romalılar buralardan çıkıp bize saldıramaz. Aynı şekilde biz de buralardan inip onlara saldıramayız. Bu konuda aynı düşünüyoruz, öyle değil mi?"

Hepsi susmuş, bekliyordu. Crixus devam etti:

"Oysa, buralardan aşağıya iniş, çıkış kadar zor değil. Üstelik, bir dirençle karşılaşmak da söz konusu olamaz."

"Gecenin bu karanlığında, bu sarp kayalardan aşağı nasıl inmeyi düşünüyorsun Crixus?"

Crixus, kararlı bir ses tonuyla Spartacus'ün sorusunu yanıtladı.

"Halatların yardımıyla. Bir asker, kısa zamanda aşağıda oluyor, biz denedik. Kayalar girintili çıkıntılı olduğu için, buralardan inmek kolay. Halatlar da olunca, iniş oldukça hızlı gerçekleşiyor. Bir, bilemediniz bir buçuk saat içinde çok sayıda asker aşağıda toplanmış olur."

"Sen bunu daha önce denemiş gibisin Crixus," dedi Draba. Afrikalı, bir lider konumunda olmamakla birlikte, Spartacus'ün özel isteği üzerine bütün üst düzey toplantılara katılıyordu.

"Denediğimizi söyledim zaten," dedi Crixus, Draba'ya bakmadan. "Denedik, çok da kolay indik aşağıya. Karanlık olması bir şeyi değiştirmiyor. Görsen de, görmesen de halatın yardımıyla bir süre sonra aşağıya inmiş oluyorsun."

"Ya halatlar?" Spartacus'ün sorusunda kuşku vardı.

"Onlar da hazır 'babacığım'" dedi, yarı alaylı sesle Crixus. "Bizimkiler Capua'dan ayrılırken, ne kadar halat, ip, zincir varsa topladılar. Elimizdeki malzemeyle Vezüv'den Capua'ya köprü bile kurabiliriz."

Sesinde yine o bildik övgü hissediliyordu.

Spartacus, kendisine haber verilmeden yapılan böyle bir plana kızmıştı ama o anda kavga edecek veya tartışacak durumu yoktu. Bu, daha sonra halledilecek bir meseleydi. Ayrıca Crixus'un adamlarının Capua'dan ayrılırken şarap fıçıları yerine halatları almış olması, bu çılgın Galyalının kurtulmayı ne kadar çok istediğini gösteriyordu. Dünyaya umursamaz ve aldırmaz gözlerle bakan Crixus'un içinde müthiş bir özgürlük tutkusu vardı. Kendisini bir lider olarak görmüyordu Crixus ama Galyalıların onu tartışmasız lider olarak gördükleri kesindi. Spartacus'e rağmen Galyalılar, Crixus'u hep farklı görüyorlardı. Crixus ise her fırsatta asıl liderin Spartacus olduğunu belirtiyor veya buna benzer davranışlara giriyordu. Spartacus'e pek aldırmıyor gibi görünse de, onun sözünden çıktığını gören de olmamıştı. Asi davranışlarını gizleyemiyordu belki ama Spartacus'e karşı sesini yükseltmemeye de özen gösteriyordu.

Spartacus bunun farkındaydı kuşkusuz. Anlaşılan, Vezüv'ün krater duvarları arasında henüz tam bir lider doğ-

mamıştı. Yine de Crixus'un, o karışıklık içinde halatları yanında getirmeyi düşünmüş olmasını hayranlıkla karşılamıştı.

"Bir halatla birkaç asker birden art arda inecek," diye devam etti Crixus. "Böylelikle zaman kazanmış olacağız. Aşağıya inenler hemen bir toplanma bölgesi oluşturacak ve gelenleri bekleyecek. Son inecek olan asker, bacağına beyaz bir bant takacak. Bu, artık yukarıdan başka biri kalmadığı anlamına gelecek. Sonra bizler, yani herkesten önce inecek olan komuta takımı, gelen askerleri ormanın güneybatısından ve kuzeydoğusundan Roma kampına doğru yönlendirecek. İş çok kısa sürede ve sessizce halledilecek. Umarım karşımıza filler veya kaplanlar çıkmaz!"

Crixus'un anlattıkları hepsinin aklına yatmıştı. Tam bir şölenin ortasında, savaşa gitmek hiç kimsenin hoşuna gitmiyordu, ancak Vezüv kraterlerinde ömür boyu kalamayacaklarının bilincinde olan liderler, bir an önce harekete geçmenin gerekliliğini kavramışlardı.

Crixus güney cephesinden, Spartacus de kuzey cephesinden aşağı inen ilk iki lider oldu. Halatları, hayvan yağı ile kayganlaştırmışlardı. İnişler bu yüzden çok hızlı oluyordu. Bir süre sonra köleler yağmur gibi aşağıya kaymaya başladılar. Romalı askerlerin dikkatini kratere çekmek için yukarıda şölen devam ediyordu. Spartacus, yapacakları saldırıdan Varinya'ya söz etmiş ve geride kalanların eğlenceye hiçbir şey olmamış gibi devam etmelerini sağlamasını istemişti.

Olayların çok hızlı gelişmesi, içlerindeki hainlerin Roma birliğine haber vermesine olanak tanımıyordu. Spartacus, Crixus'un işi neden bu kadar gizli tuttuğunu o zaman anladı. Hatta Crixus'un kendisinden bile kuşkulandığını fark etti. Galyalı kimseye güvenmiyordu. Oysa, Varinya'ya

"hain kim?" diye soracak olsalar, hiç düşünmeden Crixus'u gösterirdi...

O şabah, güney ormanlarında savaş değil, tam anlamıyla bir katliam yaşandı. Nöbetçiler ve bir şekilde ayakta olanlar sessizce ortadan kaldırıldı. Patika ağızlarında önden gelecek saldırıyı bekleyen askerler, arkalarında köleleri görünce silahlarını bırakmak zorunda kaldılar. Bunlar en şanslı olanlardı. Çünkü hiçbir şeyden haberi olmayan ve saldırı beklemeyen Romalı askerler, uyanmaya bile fırsat bulamadan tek tek boğazlandılar. Çığlıklar üzerine uyanan askerler de kendilerini savunmaya fırsat bulamadan kılıçtan geçirildiler. Spartacus ve adamları, patika ağzındaki askerlerin dışında hiç esir almadılar, aman dileyene acımadılar ve yaklaşık üç bin Romalı askeri iki saat gibi kısa süre içerisinde öldürdüler. Esir alınan askerlerden biri, Roma'ya haber ulaştırılması için atına bindirildi, yanına kumanyası verildi ve gönderildi.

Köle ordusunda önemli bir kayıp yoktu. Baskının ortalarında iş meydan savaşına dönüşmüştü ama köleler üstünlüğü ele almıştı artık. Günün ilk ışıkları ormanlık alanın hemen önündeki meydana vurduğunda, binlerce cesedi aydınlattı. Bu, köleler için bulunmaz bir ganimetti. Artık hemen hemen her köleye yetecek kadar silaha sahip olmuşlardı. Daha da önemlisi, bir Roma birliğini yok ederek, gelecek için önemli bir moral kazanmışlardı.

Bir tek tuhaflık, Cladius'un karargâh çadırındaydı. Gladyatörler, baskın süresince karargahından çıkmayan Cladius'un kaçtığını düşünmüşlerdi. Ancak, çadıra girdiklerinde Cladius Pulcher'in başsız cesedini yatağının üzerinde buldular. Çadıra Spartacus'ün birliğinden kimse girmemişti, dolayısıyla Cladius'u aralarından birinin öldürmüş olması da olanaksızdı.

Bu olayın sırrı Spartacus ve adamları tarafından asla çözülemedi. Cladius'un hiç direnmeden kafası kesilerek öldürülmesi kendi adamlarından birinin yaptığı kuşkusunu güçlendiriyordu. Köle ordusu, Cladius'un nasıl öldüğüyle fazlaca ilgilenmedi.

Cladius'u kafasını uçurduktan sonra kamptan kaçan ve uzun bir yolculuktan sonra, yarı çıldırmış bir halde Roma'ya ulaşan Licinius'un anlattığına göre, Cladius bu ölümü fazlasıyla hak etmişti. Licinius, kendi çadırından başını uzatıp da, gladyatörlerin Romalı askerleri katlettiğini görünce, koşarak Cladius'un çadırına girmişti. Şişko general uyku sersemliğiyle yatağın ortasında oturuyor, gözlerini ovuşturuyordu. Licinius, beklediği fırsatın doğduğunu fark etmişti. Kılıcı elindeydi.

"Cladius!" diye seslendi. Cladius, uykulu gözlerle Licinius'a baktı. Ne şaşkınlık ne de korku vardı gözlerinde.

"Dışarıda neler oluyor?" diye sordu.

"Askerler, bir alçağın ölümünü kutluyorlar," diye cevap verdi Licinius. Kılıcının kabzasını daha sıkı tutuyordu şimdi.

"Ne diyorsun sen?" diye diklendi Cladius.

"Birazdan cehennemi boylayacağını söylüyorum," dedi Licinius. Elindeki enli kılıç bir an havada döndü ve Cladius'un başı önüne düştü. Gözleri açıktı, sanki başına gelenlere inanamıyormuş gibi Licinius'a bakıyordu. Licinius, bir tekmeyle kesik başı çadırın en uzak köşesine gönderdi. Ardından, çadırın arka tarafını kılıcıyla boydan boya kesti. Dışarıda gürültüler ve çığlıklar devam ediyordu. Hızla ormana daldı ve koşmaya başladı.

Roma yüksek yargıçları, Licinius'u alelacele sorguladıktan sonra ölümüne karar verdiler. Üç yüz yıldan fazladır Roma tarihine damgasını vurmuş bir ailenin soyundan olan

Cladius Pulcher'in 'emir subayı' tarafından öldürülmüş olması bağışlanacak suç değildi Senato için.

Licinius, ölüme giderken bile hâlâ Cladius'a küfürler yağdırıp duruyordu.

"Titus'a sorun! O aşağılık herifi askerlerine sorun! Uçkuruna düşkün hasta bir adamdı o! Lanet olsun, bin kere lanet olsun! Roma'ya böyle komutanlar yakışmıyor! Beni öldürün ama onu kahraman yapmayın! Titus! Neredesin? Anlat onlara bu aşağılık piçi!"

Muhafızlar Licinius'u susturmaya kalkışmadılar. Onun delirdiğine karar vermişlerdi. Sessizce yanında yürüyorlardı. Bir süre sonra cellada teslim ettiler. Ölümü çabuk oldu. Son nefesini verirken ağzı ve gözleri açıktı. Sanki söylemek istediklerini bitirememiş gibiydi.

Köleler, Roma'ya karşı ilk ve en büyük zaferlerini kazanmışlardı. Binlerce silah ve ganimet ellerine geçmişti. Suya, ete, ilaca ve daha benzeri bir yığın malzemeye iki saat içinde kavuşmuşlardı. Yeniden Vezüv kraterine dönmeden, güney ormanlarında zaferin tadını çıkarmaya kararlıydılar. Capua'da kendilerine saldıracak birlik kalmamıştı. Roma'dan yola çıkacak bir birliğin Vezüv eteklerine varması en az bir ay sürerdi. Bu süre içerisinde, çevredeki illerden ve köylerden kendilerine katılımlar olmasını da bekliyorlardı.

Nitekim, kısa sürede sayıları on beş bini buldu. Bir çığ gibi büyüyorlardı. Spartacus'ü en çok düşündüren de bu büyümeydi. Kalabalıklaştıkça, yönetim sorunu baş gösteriyor, kontrol sağlamak güçleşiyor, daha da önemlisi, beslenme ve barınma olanaksızlaşıyordu.

Sorun, yalnızca kontrol sorunu da değildi. Kazanılan küçük zaferler, asıl yüzünü henüz göstermeyen Roma'nın muhteşem askeri gücünü unutmalarına, dahası küçümse-

melerine neden oluyordu. Kalabalığın her zaman galip geleceği yanılgısı, savaşçıları temeli olmayan tuhaf bir güven duygusuna sürüklüyordu. Spartacus bütün bunların farkındaydı. Grup liderleriyle bu konuda sık sık tartışmaya giriyor, ancak kendilerini zafer sarhoşluğuna kaptırmış olan arkadaşlarının karşısında susmak zorunda kalıyordu.

Görünen lider olmasına karşın Spartacus, henüz bütün gruplar üzerinde tam anlamıyla hakimiyet kurmuş sayılmazdı. Liderler ona saygı gösteriyor, söylediklerini dinliyorlardı ama kendi gruplarındaki egemenliklerini de elden bırakmak istemiyorlardı. Eğer Galyalıların veya Yunanlıların bir eyleme katılması gerekiyorsa, bunu Spartacus'ün doğrudan askerlere değil, başlarında bulunan liderlerine söylemesi gerekiyordu.

Gruplar yalnızca liderlerinin sözünü dinliyordu. Spartacus'ün diğer grupların liderlerine oranla daha üstün olmasının nedeni, Trakyalı gladyatörlerin sayıca fazla ve daha savaşçı olmalarıydı. Kendi aralarında bir savaş çıkacak olsa, diğer tüm gruplar karşısında bile Trakyalıların açık üstünlüğü bulunuyordu. En önemli unsur da Spartacus'ün kişiliğiydi.

Cladius Pulcher'in ölüm haberi, Licinius sayesinde Roma'ya çok çabuk ulaşmıştı. Spartacus'ün bundan haberi yoktu, olması da çok önemli değildi zaten. Nasılsa Roma'nın kısa zamanda Pulcher yenilgisinden haberinin olacaktı. Spartacus, Roma'nın bu kez daha büyük ve donanımlı bir ordu ile üzerlerine geleceğine emindi. Bu yüzden çok iyi hazırlanmaları gerekiyordu.

Spartacus, Cladius'a karşı kazanılan zaferden sonra durum değerlendirmesi için yeniden toplantı yapılmasını istedi. Diğer liderler buna itiraz ettiler. Bir gün önce yarım kalan şöleni tamamlamak ve zaferlerini doya doya kutla-

mak istediklerini söylediler. Roma ordusunun haberi alıp toparlanması ve üzerlerine gelmesi için uzun sayılabilecek bir zaman geçecekti nasılsa. Bu yüzden birkaç günlüğüne de olsa dinlenip eğlenmek istiyorlardı. Haklılık payı vardı bu isteklerde. Birkaç saat içinde olmazı başarmış ve çok büyük gerilim yaşamışlardı. Spartacus, yine de toplantıyı yapmaları gerektiğinde ısrarcı oldu. Savaşanların askerler olduğunu, onların diledikleri gibi eğleneceğini, ancak komuta merkezi olarak kendilerinin durum değerlendirmesi yapmak zorunda olduklarını anlattı. Toplantı, Cladius'un çadırında yapılacaktı.

Artık düz toprağa inmişlerdi, yeniden Vezüv kraterine dönmemeleri gerekiyordu. Eğer, amaçladıkları "Güneş Ülkesi" yaratılacaksa, daha ileri adımlar için plan yapmalı, saldırıya geçilmeliydi.

"Yüz yıl önce Apuli'deki ayaklanmayı unutmayın," diye söze girdi Spartacus. "Onlar da küçük başarılarından sonra zafer sarhoşluğuna kapılmış, bir anda kazandıkları zafer başlarına kâbus gibi çökmüştü. Sonra, Sicilya... Sicilya'daki ayaklanma iki yıl sürdü, ama örgütsüzlük ve plansız hareket onların da yok olmasına neden oldu. Yirmi binden fazla köle öldürüldü. Bunları nasıl unutursunuz, hafızalarınız bu kadar gevrek ve kırılgan mı? 'Güneş Ülkesi'ne benzer bir devlet kurmak için yola çıkan Aristonikos'un sonunu hepiniz bir anda nasıl unuttunuz? Roma'da törenle öldürülüşünü dedeleriniz sizlere anlatmadı mı? Sen Mosar! Peşine taktığın binlerce insanın sorumluluğunu bir gecelik şaraba değiştirmeye razı mısın? Ya sen Crixus, bu savaş dehanla elde ettiğin başarıyı, kaz ciğeriyle birlikte midene, sonra da bağırsaklarına indirmeye hazır mısın? Sizler, bütün liderler bu önemli başarının yalnızca bizim için önemli olduğunu, Roma'yı ise bir

sivrisinek ısırığı kadar bile rahatsız etmeyeceğini bilmiyor musunuz?"

Komutanlar başları önünde Spartacus'ü dinliyorlardı. Spartacus tartışmayı kazanmak üzere olduğunu anladı, son atağını yaptı.

"Bizler, çok büyük bir zafer kazandık. Bu doğru. Ancak aynı zamanda Roma'ya, karşısında gerçek bir düşman bulunduğunu da hatırlattık. Onlar Roma'nın yetiştirdiği en büyük askerlerden bir veya bir kaçının komutasında, çok büyük bir orduyla üzerimize gelecekler. Şimdi ne şölen, ne de şarap zamanı. Şimdi hepimiz için düşünme zamanı. Şuraya bakın! Binlerce insan bize güvenerek akın akın Vezüv eteklerine yığılıyor. Hepsini silahlandırmak, eğitmek, yedirmek ve içirmek bizim görevimiz. Gelecek olan Roma ordusuna karşı bu zavallı kölelerle ne yapabiliriz? Onlara kendilerini savunmalarını öğretmeden, bizim onları savunacağımızı ve koruyacağımızı nasıl söyleriz? Hangimizin gücü buna yeter? Onlar kurtuluşu buldukları-na, kendilerini koruyacağımıza inandıkları için bize katılmaya geliyorlar. Bunu yapabilecek miyiz? Bu kadar gücümüz var mı? Bir koyun sürüsü ne kadar kalabalık olursa olsun, bir avuç kurt tarafından yok edilir. İşte biz bu durumdayız dostlarım. Dinlenmek için, eğlenmek için elbette zamanımız olacak, ama şimdi değil!"

Crassus Roma'ya eli boş dönüyor

Julius Caesar ve Pompeius ile birlikte Triumviliğin üç üyesinden biri olan Yüce Marcus Licinius Crassus, David'in hayalarını ezdiği gece sabaha kadar sayısız kez ağrıdan bayıldı. Ayıldıkça çığlıklar atıyor, yeniden bayılıyordu. Askerler onun acısını biraz olsun dindirebilmek için, Afrikalı kölelerin sıklıkla kullandığı ve Afrika'da yetişen kat ağacının yapraklarından hazırladıkları bir çeşit uyuşturucu veriyorlardı. Uyuşturucunun yanı sıra bilebildikleri ağrı kesicilerle Crassus'u rahatlatmaya çalışıyorlardı. Crassus'un acısı dayanılır gibi değildi; ağrı, kasıklarından beynine doğru tırmandıkça, önüne çıkacak her gladyatörü ve onlarla işbirliği yapan tüm köleleri en ağır işkencelerle öldüreceğine dair yüksek sesle yeminler ediyordu.

Üçüncü günün sonunda ağrıları biraz olsun dinmişti. O sabah kendini daha iyi hissettiğinden, ayağa kalkıp yürümeyi denedi. Ancak yeni bir ağrı dalgası onu yatağa çiviledi sanki. Dişlerinin arasından tıslar gibi, ordunun üst rütbeli subaylarının çadıra gelmelerini emretti.

Subaylar, alışık olmadıkları bir toplantıya çağrılıyorlardı. Crassus genellikle emirlerini toplu olarak değil, subayları tek veya en fazla ikili olarak yanına çağırır, öyle verirdi.

Bu, onun aynı zamanda savaş taktiğinin bir özelliğiydi. Böylelikle, komutanlar kendi birliklerini verilen talimatlar doğrultusunda yönetir, gerekli olmadıkça diğer birliklerin harekatından bilgi sahibi olmazlardı. O gün çadıra hep birlikte çağırıldıklarında, olağanüstü bir durum olduğunu sezmişlerdi.

Crassus güçlükle konuşabiliyordu. Zaman zaman bastıran ağrısı yüzünden sesi kısıklaşıyor, hatta bazen duyulmuyordu bile. İyice zayıflamıştı. Roma'nın en güçlü üç adamından birine yakışan heybetinden eser kalmamıştı. Perişan görünüyordu. Doğrudan konuya girdi:

"Appia yoluna, Roma'ya kadar her beş yüz adımda bir sağlı sollu, yolun her iki tarafına çarmıh dikeceksiniz. Elimizdeki esirleri yol boyunca çarmıha gererek Roma'ya gireceğiz. Yolda, asilerin ayaklanmasına yataklık etmiş olanları da toplayacaksınız. Tek bir köleye bile acımayacaksınız. Çocukları ve kadınları bulundukları yerde öldüreceksiniz. Yetişkinleri ve yaşlıları da çarmıha gereceksiniz. Şimdiden hazırlıklarınıza başlayın. Oldukça fazla ağaca ve çiviye ihtiyacınız olacak. Güney ormanlarının ağaçları bile yetmeyecek onları çarmıha germeye! Gerekirse bütün Catalania bölgesini çıplak ova haline getirin, ama mutlaka çarmıhları hazırlayın! Söyleyeceklerim bu kadar, gidebilirsiniz!"

Konuşma bitmişti. Crassus bitkin bir halde yeniden yatağına uzandı ve emir erinden kendisine kat yaprağından hazırlanan içkiden vermesini söyledi. Ağrısı dayanamayacağı kadar artmıştı.

Subaylar, endişeli biçimde Crassus'un bir sarayı andıran dev çadırından çıktılar. Appia-Roma arasında, her beş yüz adımda bir çarmıh hazırlanması için tonlarca ağacın kesilmesi gerekecekti. Bu, aynı zamanda binlerce kölenin

öldürülmesi, Roma'ya yaklaştıkça da ağaç kesme işlerinin bütünüyle kendilerine kalması demekti.

Hemen işe koyuldular. Ağaçlar gelişi güzel kesilip, haç şekline getirildi. Ağaç kesme işinde bazı köleler de çalışıyorlardı. Bir anlamda kendileri için de darağacı hazırlamış oluyorlardı belki ama içlerinde az da olsa canlarını kurtarma umudu olduğundan Romalı askerlere yardım ediyorlardı. Bazıları da çabucak ölmek için askerlerin yardım edeceğini umarak çalışıyordu.

Üzerine altışar adet "mıh" denilen büyük çivi tutturulan haçlar, adım adım hesaplanarak, yatık biçimde yol kenarına dizildi. Crassus, aksine bir şey söylemediği için subaylar kendi yetkilerini kullanarak her beş yüz adımda bir, karşı karşıya gelmeyecek şekilde çarmıhları yolun her iki tarafına yatay olarak yerleştirerek, Appia yolu boyunca gerekli hazırlıklara başladılar.

Nora-Capua arasındaki yolda bile binlerce çarmıh hazırlanmıştı. Roma'ya kadar çarmıh sayısının yirmi-otuz bini bulması bekleniyordu. Görünen o ki, bu kadar çok kölenin haklı veya haksız bir şekilde çarmıha gerilmesi, Roma'da köle sıkıntısının başlamasına neden olacaktı ama Crassus kararlıydı.

"Roma'ya kadar yeterli sayıda köle bulamazsam, yerlerine sizlerin arasından seçtiklerimi çarmıha gerdiririm, ona göre!" diye bağırıyordu.

Vahşet başlıyordu. Kendi yaşamlarının da tehlikede olduğunu gören Romalı askerler, köle ayaklanmasına karışmış olup olmadığına bakmadan, kime rastladılarsa tutukladılar. Tarlasını sürmekten veya hasadını kaldırmaktan başka hiçbir şeyle ilgilenmemiş olan köylüler de çarmıha gerilmek üzere toplanmaya başlandı. Zavallı masum insanlar, başlarına gelecekleri bilmeden, Roma'nın askere

ihtiyacı olduğu için toplandıklarını sanıyorlardı. Askerler onları bu şekilde kandırıp karargâha getiriyordu çünkü...

Birkaç gün içinde binlerce köle, tarım işçisi ve köylü Thurium'daki karargâha getirildi. Hepsi zincirlerle birbirine bağlandı. İtiraz edenlere ise boyunduruk takıldı. İş çarmıha germeye kalmıştı.

Subaylar önce isyana katıldıkları için tutuklanmış olan gladyatörlerden ve kölelerden işe başladılar. Çarmıha germe işlemi son derece zahmetli oluyordu askerler için. Bir süre sonra alışkanlık haline geldiğinden, acıma hisleri yok olmuştu, ama çok yoruluyorlardı. "Kurban", önce haç şeklindeki tahtanın üzerine kolları iki yana açılarak yatırılıyor, ardından bir urganla ayakları bitiştirilip aşağı uzatılarak bağlanıyordu. Kimi zaman kurbanın çırpınarak kendilerine zorluk çıkarmasını engellemek için zavallıyı bayıltıncaya kadar dövmek zorunda kalıyorlardı. Şanslı olanlar bu dayak sırasında ölüp gidiyordu. Bayılanlar veya sersemleyenler ise çarmıhın üzerine yatırılıyor, önce sağ sonra sol avuçlarından kalın çivilerle tahtaya çakılıyordu.

Crassus, çarmıha gerilecek olanların kurayla seçilmesini emretmişti. Toplanan gladyatörler ve isyana katılan kölelerden sonra gelenler de kuraya tabi tutulacaklardı. Çarmıha gerilenlerin elleri bağlanmayıp çivilenecek, ayakları tahtaya bağlanacaktı. Crassus, hangi yöntemin daha çok acı vereceği konusunda kararsızdı. Önce, kurbanların el ve ayaklarının bağlanarak çarmıhlara gerilmesini düşünüyordu. Böylelikle kurbanlar, günlerce aç ve susuz, kızgın güneş altında bekleyecek, ölümleri hem çok yavaş hem de acılı olacaktı. Bazıları daha ölmeden, akbabalar tarafından canlı canlı parçalanacaktı. Akbabalar, ilk anda gözlere saldırıyor, sonra vücudun yumuşak yerlerini didik didik ediyor ve en son da bağırsaklarını dışarı çıkarıyorlardı. Bu

yüzden akbabaların saldırısından önce ölenler şanslı sayılıyordu.

İşkence dolu bu ölüm şekli Crassus'a yetmiyordu. Kurbanların ellerinden çivilenip, ayaklarından bağlanarak asılmaları halinde, kan kaybından çabucak ölme ihtimalleri vardı. Crassus, kan görmenin her türlü intikamın da üzerinde olduğuna karar vererek, ikinci yöntemi uyguladı.

Çarmıha gerilenlerden şanslı olanları atar damarlarına gelen çivi darbesi yüzünden, kan kaybından çabuk öldüler. Ancak bunların sayıları çok azdı. Crassus'un askerlerine verdiği emre göre çiviler, kanamayı azaltacak şekilde çakılacaktı. Bu nedenle çiviler, kemikleri delerek tahtaya raptediliyor, bu da kan kaybının beklenenden az olmasını sağlıyordu.

Çıldırmanın eşiğine gelen Crassus'un söylediklerinden bir adım dışarı çıkmak, Romalı askerler için de çarmıha gerilmek demekti. Bu yüzden de askerler, kölelerin yalvarmalarına, para tekliflerine, her türlü rüşvete rağmen, atar damara rastlatmadan kölelerin ellerini tahtalara çakıyorlardı. Bir süre sonra da zaten ustalaştıklarından, kan kaybından ölenlerin sayısında gözle görülür bir azalma oldu. Zayıf ve dayanıksız olanlar en çok sekiz saat içinde ölüyordu ama dayanıklı olanların ölümleri üç-dört gün, hatta bir haftayı bile buluyordu.

İnsanlık tarihinde, kendisini öldürmesi için bir başkasına para veya başka türlü rüşvet vermek için yarışan kurbanların bu kadar çokluğu, hiçbir dönemde yaşanmamıştı. On binlerce insan, bir gün sonra güneşli olmasına rağmen dondurucu soğuk havada, parçalanmış ellerle ve ayaklarla akbabaların gagalarına teslim olmamak için hemen ölmeyi çok istiyordu, ancak bu mümkün olmuyordu.

Çarmıha gerilenler, çoğu kez kanamayı artırmak için

ellerini parçalamaya kalkıyor, acının dayanılmaz olması nedeniyle de başarılı olamıyorlardı. Bazıları başlarını arkadaki tahtaya vurarak kafataslarını kırmaya çalışıyor, ancak bir süre sonra hangi acının daha dayanılmaz olduğu konusunda kararsız kaldıklarından, bitkin düşüp vazgeçiyor veya bayılıyorlardı. Tek umutları bir an önce ölmek olan bu insanlar, her beş yüz adımda bir Roma'nın zafer abidesi olarak Appia yolu boyunca dizilmişlerdi.

Bazı zayıf köleler, ikişerli olarak yüz yüze tahtaya çivileniyordu. Bu şekilde çarmıha gerilenlerin durumu içler acısıydı. Kurbanlardan biri öldüğünde diğeri açlığını ve susuzluğunu kader arkadaşının vücudundan gidermeye çalışıyor, dişleriyle cesedi parçalıyordu. Asıl korkunç olanı, her iki kurbanın birden uzun süre yaşamasıydı. İki veya üç gün sonra yüz yüze çarmıha gerilen köleler bu kez birbirlerini canlı canlı parçalamaya çalışıyorlardı.

Crassus, çarmıha gerilmede herhangi bir kayırma olmaması için denetim yapıyordu. Kendisine bir tahta revan yapılmıştı ve tüm ağrılarına rağmen, çarmıha gerilenleri bizzat denetleyerek Roma yolunda ilerliyordu. Kurbanları çarmıha germe işi yavaş ilerlediğinden, general de sık sık mola vermek zorunda kalıyordu.

Utanç içinde Roma'ya döndüğünü düşünüyordu Crassus. Artık çocuk sahibi olamayacağını da biliyordu. Üstelik Pompeius, kuzeyde büyük bir zafer kazanıp Roma'ya dönmüş ve Crassus'un yardım isteği karşısında güneye inerek, kuzeye kaçmaya çalışan köleleri avlama görevini de başarıyla tamamlamıştı.

Roma'ya Pompeius'un da yardımıyla bir avuç çapulcuyu zorlukla yenen yaralı bir general olarak dönüyordu. Triumvilik üyeliğini unutması gerekiyordu... Bu utanç verici bir durumdu. Bir asker gibi savaşmamıştı. Karşısında bir

ordu yoktu. Roma'yı titrettiği düşünülen adam aslında zavallı bir köleydi. Kendisine inananları felakete sürükleyen aşağılık bir köle!

Acaba gerçekten de öyle miydi? Yetmiş binden fazla insanı etrafına toplayan insan, bir Galya ordusundan, Vandallardan, Ostrogotlardan daha mı az güçlüydü. Madem bu kadar güçsüz bir çapulcu alayıydı bunlar, nasıl olmuştu da Roma'nın güçlü ordusunu üç kez dize getirmeyi başarmıştı? Çarmıha gerdirdiği binlerce insan hiç aman dilememiş, fırsat buldukça Romalı askerlerin yüzüne tükürmüş ve ölürken bile "Yaşasın Spartacus" diye bağırmıştı. Böyle güçlü bir bilinci, sıradan bir Trakyalı köle nasıl yaratmıştı? "Güneş Ülkesi" hayali gerçek miydi? Neydi Spartacus'ü böylesine yenilmez, bu kadar güçlü kılan?

Daha da önemlisi, neredeydi bu adam, hangi cehennemdeydi? Elinde Spartacus'ü öldürdüğüne ilişkin bir kanıt olmadan Roma'ya dönüyordu...

Yahudi David aklına geldi: Son hamleyle hayalarını sıkıştırıp, kendisine bu dayanılmaz acıları çektiren adam... Sonuçta, bir anlık kiniyle binlerce insanı Appia yolunda çarmıha gerdirmişti. Yahudi'ye bu kadar kinlenmemiş olsa, belki de bu kadar çok köleyi çarmıha gerdirmeyi hiç düşünmeyecekti.

"Gördün mü Yahudi piçi," diye söylendi içinden. "Uğruna canını verdiğin, binlerce insanı feda ettiğin Spartacus'ün sana yaptığını gördün mü? Kim bilir belki o uzaklarda bir yerde şimdi ve sen cehennemin yedi kat altındasın! Yaptığına değdi mi?"

Evet, Spartacus'ü bulamadan dönüyordu. David ile hayali konuşma yaparken bile, Spartacus'ün yaşadığını düşünmekten kendini alamıyordu. Acaba Spartacus, şu anda Varinya ile birlikte Mısır yollarında olabilir miydi?

Yıllar sonra çıkıp da, Batiatus'u öldürdüğü gibi kendisini de öldürebilir miydi?

Bütün Capua, Batiatus'u Spartacus'ün öldürdüğünü söylüyordu. Muhasebecisi Andreas hiç bulunamadı. Söylentilere göre Andreas, Spartacus'ün kardeşiydi. Bu tür durumlarda olduğu gibi, iş daha da abartılarak, Andreas'ın aslında Spartacus olduğu ve Batiatus'un servetiyle birlikte ortadan kaybolduğu inancı yaygınlaştı.

Gerçekten böyle olabilir miydi?

Crassus, bu saçma düşünceleri zihninden kovmaya çalışıyordu. Kendi adamlarının uydurduğu hikayelere inanacak kadar çıldırmamıştı henüz. Yalnız, korktuğu başına gelmişti. Cesedi bulunmayan Spartacus, efsanelerde de olsa yaşayacaktı. Roma da bunun hesabını Crassus'tan soracaktı.

Utanç içinde dönüyordu Roma'ya... Üstelik bütün askerlerin gözü önünde, baldırı çıplak bir Yahudi onu rezil etmişti...

Spartacus geçmişini sorguluyor

Spartacus yeniden kendine geldi. Hâlâ yüzü koyun yatıyordu. Akasya köküne bağlı kuşağı henüz sağlamdı. Ölmek üzere olduğunu biliyordu. David'in öldüğünü de yüreğinde bir yerde hissetmişti sanki. Üzüntüsünden gözlerinden yaşlar damlıyordu. Bütün dostlarını kaybetmişti.

"Crixus," diye hırıltılı bir ses çıkardı. "Neden?"

Bayılmanın eşiğine geliyordu yine. Kendini düşlerine bıraktı:

Şimdi Thurium'daydı. Her şey yolunda gidiyordu. Kentteki bütün köleler kendilerine katılmıştı. Sayıları yirmi bini aşmıştı. Vezüv kraterinden aşağı inmeyi başarmışlardı. Ezilen, horlanan herkes ondan söz ediyor, eline dokunmak için adeta yarışıyordu. Bir kahraman olmuştu. "Güneş Ülkesi"ni kuracağı kenti bulmuştu Spartacus. Thurium'da, Varinya'nın kendisine armağan ettiği oğlunu büyütecekti. Kimse köle olmayacaktı burada, kimse kimsenin uşaklığını yapmayacaktı. Herkes çalışacak, kazanacak ve harcayacaktı. Yaşam bu kadar basitti. Birinin, soğutulmuş bir bardak şarabı içmek için iki elini avuçlarına vurarak şaklatmasına gerek yoktu. Dört aç insanın taşıdığı tahta revanlarla kimse dolaşamayacaktı, silahını temizlemek isteyen kendi

çaputunu kullanacaktı, kadın isteyen karısıyla yatacaktı... Burası "Güneş Ülkesi"ydi artık.

Thurium'u ele geçirmek Spartacus ve adamları için zor olmamıştı. Zaten güney bölgesinde giderek ünlenen köle ayaklanması karşısında kent fazla zorlanmadan teslim olmuştu. Ama Spartacus orada yaşanan türden bir vahşetin yaşanmasına bir daha asla izin vermeyecekti.

Spartacus, kentin valisi yüzbaşı Aemelius'a bir özel ulak göndermiş, kentin yirmi dört saat içinde kendilerine teslim edilmesi halinde, hiçbir zarar görmeyecekleri sözünü vermişti. Aemelius, Spartacus'ün teklifini kabul etmiş ve kenti kendilerine tanınan süre içerisinde terk edecek'erini, terk etmek istemeyenlerin de Spartacus'ün birliklerine katılacağını bildirmişti. Bunu, şerefli bir Roma subayı olarak yaptığını, kendi hayatını seve seve feda edebileceğini, ancak suçsuz insanların bu kavgada yeri olmadığını özellikle vurgulamıştı.

Kente törenle girmek üzere hazırlık yapan Spartacus, kent girişine geldiğinde gördüklerine inanamadı. Crixus ve Galyalı birliği kendisinden daha önce kente girmişti. Spartacus o anda neler olup bittiğinin farkına varmıştı. Crixus ve adamları kentte tam bir katliam gerçekleştirmişlerdi. Teslim olmaya, hatta kendisine katılmaya razı olan tüm Romalı askerler bile kılıçtan geçirilmişti. Crixus ve adamları bütün bu aşağılık işi yaptıktan sonra, meyhanelerin tümüne el koymuş ve ellerine geçirdikleri bütün şarap fıçılarını kentin sokaklarına çıkartarak parçalamışlardı.

Spartacus kente girdiğinde her yer kan gölüne dönmüştü; toprak zeminde şarap ve kan birbirine karışmıştı. Trakyalı, hemen Aemelius'u aramaya koyulmuştu. Bir söz vermiş, ama yerine getirememişti. Bunun utancını yaşıyordu o an.

Birliklerini kontrol altına alamamış bir komutan durumundaydı ve her şey için artık çok geçti. Aemelius'u, Thurium'daki askeri karargâhta, odasında buldu. Boğazı kesilmiş, gözleri oyulmuştu. Eğer gözleri oyulmamış olsaydı, Spartacus onun gözlerindeki şaşkınlığı okuyabilecekti. Crixus bu ayrıntıyı bile düşünmüş olmalıydı!

Hışımla Crixus'u aramaya koyuldu. Aralarındaki bağın koptuğunu ve her şeyin bundan sonra daha farklı olacağını hissediyordu. Galyalıyı bir meyhanede, masalardan birinde sızmış durumda buldu. Yaşamı boyunca çok az sinirlenen ve sesini yükselttiğinde kendi bile korkan Spartacus, içinde kabaran öfkeyle Crixus'u omuzlarından tuttuğu gibi meyhanenin döşemesine fırlattı. Crixus, şaşkın bir şekilde etrafına bakınarak doğrulmaya çalışıyordu.

"Neden Crixus?" diye bağırdı Spartacus. "Ben bu insanlara, teslim olmaları halinde dokunmayacağıma söz verdiğim halde, neden böyle bir şeye kalkıştın?"

Crixus zorlukla konuşuyordu: "Buna sen mi söz verdin Spartacus? Sen kimsin?"

"Kim olduğumu biliyorsun aşağılık adam! Ben böyle bir vahşeti niye yaptığını soruyorum sana?"

"Bunu bana sormaya ne hakkın var?" Crixus'un dili dolaşıyordu.

Spartacus o anda anlamıştı. Tek başına verdiği bir sözün kendisine haber verilmemiş olmasına kızmıştı Crixus ve intikamını bir yığın masum insanı boğazlamakla almıştı.

"Sen kimsin?" diye devam etti Crixus. "Sen bizim adımıza konuşma yetkisine sahip misin? Sen bizim liderimiz misin? Kral mısın? 'Güneş Ülkesi'nin kralı sen misin? Hani şu senin meşhur ülkenin kralı?"

Tipik bir sarhoş kahkahası atıp döşemeye boylu boyunca uzandı.

"Beni rahat bırak Trakyalı," diye devam etti. "Biz Galyalılar sizin kadar sabırlı ve bağışlayıcı değiliz. Yaşadıklarımızı unutmadık. Biz de yıllarca aman dilediğik bu insanlardan ama onlar bizi boğazlamaktan geri kalmadı. Sen niye acıyorsun ki? Onlar bizi öldürdüklerinde de bu kadar üzülseydin keşke... Birdenbire merhamet meleği kesildin başımıza... İyi bak bunlara Spartacus! İyi bak! Bunlar senin Trakya'da tüm soyunu yok eden askerlerin torunları. Bunlar Romalı... Sonsuza kadar düşmanlarımız. Kendini hayale kaptırma, sonunda bizi kılıçtan geçirdiklerinde, bu günleri anımsayıp 'iyi ki Crixus bunlara acımamış,' diyeceksin! Sabret, göreceksin o günü!"

Spartacus, kendini kaybedecek kadar sarhoş olan Crixus ile o anda bir tartışmaya girmek istemedi. Yine de bu Galyalının, tüm sarhoşluğuna rağmen geleceğe yönelik kehanetini duyunca iliklerine kadar donduğunu hissetti. Bu mangal yürekli Galyalı, mutsuz sonun da, Roma ordusunun sahip olduğu gücün de farkındaydı. Galyalı sadece, özgür olarak yaşadığı son günlerini en mutlu şekilde geçirmenin peşindeydi. Adamları da onun gibi düşünüyordu.

"Çatlak başladı," diye düşündü Spartacus. "Bunun er veya geç olacağını biliyordum, ancak bu kadar haklı bir nedenle başlayacağı hiç aklıma gelmemişti."

Crixus'a karşı hem saygı hem de acıma hissetti.

Thurium kenti çok rahat bir şekilde, Galyalı birlik tarafından teslim alınmıştı. Olan olmuştu artık. Spartacus, Crixus ile bu konuyu tartışıp, işi uzatmanın bir anlamı olmadığını düşündü. Savaş ortamında ve koşullarında bu tür ayrıntılara girmek, geride kalanların yaşamlarını da tehlikeye atabilirdi.

Yoksa Crixus'tan çekiniyor muydu? Neden ona karşı bu denli bağışlayıcı davranıyordu?

Tezgâhın öteki tarafında ayakta güçlükle duran sarhoş Galyalı bir askere, "Kocaman bir bardakla bana da şarap ver," dedi. "İhtiyacım var ve bundan sonra da hep olacak gibi..."

En az Crixus kadar şarhoş olan Galyalı, Spartacus'ün söylediklerinden bir şey anlamadı ama denileni yaptı. Büyük bir seramik kase içinde şarabı Spartacus'e sundu.

Spartacus, en yakın dostu olarak gördüğü ve sağ kolu olarak bildiği Crixus'un davranışlarını henüz çözemediğini düşünüyordu. Bu adam inanılmaz ölçülerde vahşiydi. Sevgi denilen bir kavramı hayatında hiç yaşamamıştı. Bütün gücüyle çevresinde ne varsa, yok etmek üzere kurgulanmış gibiydi. Eğer bu şekilde davranması gereken biri varsa, o da kendisiydi, belki de Draba'ydı, ama asla Crixus değildi. Draba ile birlikte Numidya mağaralarından gelmişlerdi. Mezardan çıkmışlardı bir anlamda. Oysa Crixus kendileri kadar ağır bir kölelik dönemi yaşamamıştı. Ağır işlerde çalışmış ve belki de binlerce kırbaç yemişti; buna karşılık ölümü, ne Draba'ya ne de kendisine yaklaştığı kadar hissetmemişti. O halde, neydi onu bu kadar kinlendiren, vahşi kılan, acımasız yapan?

Crixus hep kan görmek istiyordu. Onun şarabı kandı. Kan ile yaşıyor, kan ile güç kazanıyor ve kan istiyordu. Şarap yerine kendine bir kadeh Romalı kanı verilse, çok daha büyük bir keyifle içecek ve büyük bir olasılıkla daha çabuk sarhoş olacaktı!..

Spartacus tüm bunların nedenini biliyor, bu yüzden de Crixus'a karşı daha bağışlayıcı olabiliyordu. Bir başkası Crixus'un yaptığını yapsa, kesinlikle bağışlamazdı. Ondaki gizli gücü ve acı potansiyeli hissedebiliyordu. Crixus, diğer bütün komutanlardan farklıydı. Onu farklı kılan özellikler, Spartacus'te yoktu. Bu yüzden Crixus'a ayrı bir düşkün-

lüğü vardı. Bu, yalnızca kendinde görülen bir düşkünlük değildi. Diğer komutanlar da, askerler de Crixus'a karşı büyük bir saygı ve sevgi besliyorlardı. O, köle askerlerin şımarık ve cesur çocuğuydu. Onarılmaz bir kin duygusu içinde yaşıyor, kendisine yakın bulduğu insanlar için ateşe atılmaktan bir an bile geri kalmıyordu. Hırçınlığı ve delidolu davranışları olmasa, Spartacus'ün yerine lider olması işten bile değildi.

Bağışlamayacağına dair yemin etmesine karşın Crixus'u bir kez daha bağışlamıştı işte! Neden?

Thurium'daki üçüncü günlerinde, Spartacus karargâhta otururken odasına yaşlı bir adam girdi.

"Crixus hasta!" dedi.

Spartacus heyecanlandı. Yerinden hızla kalkıp, yaşlı adamın yakasına yapıştı.

"Nerede o, hastalığı ne?"

"Beni yanlış anladın Spartacus," dedi yaşlı adam. "Crixus'un öyle acil bir hastalığı yok. Onun hastalığı kafasında!"

Spartacus yeniden yerine oturdu: "Ne demek istiyorsun?"

"Ben bir Galyalıyım," dedi yaşlı adam. Genzini temizledikten sonra konuşmasını sürdürdü. "Crixus'u da eskiden beri tanırım. Babası iyi arkadaşımdı. Crixus'un hem annesi hem de babası Romalı askerler tarafından hunharca katledildi. Romalı askerler, babasına saatlerce işkence yaptıktan sonra, karısına onun gözünün önünde tecavüz ettiler, cinsel organını parçaladılar, ellerini kestiler. Kadının can çekişerek ölmesine kadar, kocasının onu seyretmesine izin verdiler. Bir ağaca bağlı olan ve sürekli çığlıklar atan adam, kafasını ağaca vurarak kendini öldürmeyi deniyor ama bir türlü başaramıyordu. Kendinden geçtiğinde veya gözlerini

kapadığında suratına soğuk su çarpıp ayılmasını sağlıyorlardı. Sonunda zavallı kadın son nefesini verirken kocasının adını fısıldadı. Crixus'un babası çığlık çığlığa bağırıyor ve kendisini öldürmesi için Romalı askerlere yalvarıyordu. Onu hemen öldürmediler. Boynuna kadar kuma gömüp, açlıktan ve susuzluktan ölünceye kadar beklediler. Bu arada hep karşısına geçip yemek yediler ve şarap içtiler. Bu işkenceyi yalnızca Crixus'un babasına yapmadılar tabii... Bütün Galya köyü erkekleri ve kadınları da bu işkenceden nasibini aldı. Aralarından birkaç çocuk kurtuldu sadece. Bunlardan biridir Crixus. Onun için her ölü Romalı, en iyi Romalıdır. Bunu anlayışla karşılamanı beklemiyorum senden, sadece anlamanı bekliyorum."

Spartacus, tuhaf bir şekilde rahatladığını hissetti. Oturduğu yerde geriye yaslanıp, "Roma bütün dünyaya işkence yaptı yaşlı adam," diye sözlerine başladı. "Roma, devletini kan gölünün üzerine kurdu. Bunu devam ettirmediği sürece de, karşısında hep Crixus gibi insanları bulacağını biliyor. Bu yüzden de bütün ayaklanmaları bir vahşet gösterisine dönüştürüyor. Eğer onlar gibi davranırsak, bizim de bir süre sonra Romalılardan farkımız kalmaz. Hepimizin Romalılardan intikam alacağı var. Eminim senin de vardır. Bu büyük vahşete tanık olduğuna göre, sen de o katliamda en yakınlarını yitirdin. Söyle bana ihtiyar, sen de Crixus kadar nefret etmiyor musun Romalılardan?"

Yaşlı adam, başıyla onayladı. "Ediyorum tabii... Dediğin gibi, ben de birçok yakınımı kaybettim o katliamda. Üstelik, onlarla beraber ölemediğim için yıllarca pişmanlık ve utanç içinde dolaştım. Ölmeye, kendimi öldürtmeye bile cesaret edemeyeceğim kadar vahşi işkencelere tanık oldum. Korktum ve bir yerlere gizlendim. Ama yine de ben bir Crixus değilim, olamam da!"

"Neden?"

Yaşlı adamın gözleri bir an daldı.

"Ben sana başka bir şey anlatmaya geldim Spartacus. Kendi dertlerimi açmaya değil. Ben Crixus'u dizginlemenin gerekliliğini sana hatırlatmaya geldim. Eğer başarılı olacaksan, Crixus'u durdurmak zorundasın. Bunu bir tek sen yapabilirsin! Çünkü onun yüreğinden fışkıran kin, seninle benimki gibi değil. Onu dizginleyemezsek eğer, kendine ve başta Galyalılar olmak üzere buradaki zavallı, masum insanların hepsine hüsran getirecek. Crixus'un bunu anlaması mümkün değil. O, çıldırmış bir Galyalı! Galyalılar zaten doğuştan çılgın insanlardır. Bir de böylesi... Tanrı korusun!"

"Evet," dedi Spartacus. "Bunu biliyorum. Bir tek beni dinleyeceğini sanıyordum ama gördüğün gibi, beni de dinlemedi son olayda."

"Bunda suç onun değil Spartacus. Belki sen yanında olsaydın, belki Aemelius ile yaptığın anlaşmayı ona da anlatsaydın daha farklı olurdu, oysa sen tek başına hareket ettin ve sağ kolun olduğu halde Crixus'u planlarına ortak etmedin!"

"Beni mi eleştiriyorsun ihtiyar?"

"Evet, seni eleştiriyorum Spartacus. Senin kurmayı düşündüğün 'Güneş Ülkesi' bu tür özgürlüklere kapalı mı yoksa? Liderleri bir yanlış yaparsa, ona inananlar yüzüne bu yanlışı haykırdığında, sonları Roma arenalarında aslanların ağzına giden köleler gibi mi olacak? Bunu merak ediyorum Spartacus!"

Spartacus sustu. Yaşlı adamın sözlerinden etkilenmişti. Crixus'a haksızlık ettiğini düşünmüyordu ama yine de yaşlı adamın söylediklerinde haklı olduğunu biliyordu. Crixus olayında haklı bile olsa, sonsuza kadar, her hareketinde

haklı olması düşünülemezdi. Birilerinin de bunu kendisine hatırlatması gerekiyordu. Yine de, kendisi için doğru olanların, başkalarınca yanlış görülmesi tehlikesi de söz konusuydu. Kendisine eleştiri yöneltilmesine sınırsız izin verdiğinde de bazı karışıklıkların olacağını biliyordu. Eleştirilerin dozu artacak, yaptığı yanlışları her seferinde büyük bir uysallıkla kabul ettiğinde de, liderlik özelliğini kaybedecekti. İkisinin arası bir denge bulmak zorundaydı. Spartacus aklına güveniyordu ve bu dengeyi bulacağından emindi.

"Yine de, bana anlattığının sıradan bir intikam öyküsü olduğunu düşünüyorum," dedi yaşlı adama.

"Bu, bilinenden farklı," diye konuşmasını sürdürdü yaşlı Galyalı. "Sürekli anlatılan intikam öykülerinden çok farklı hem de."

"Farklı olan nedir?"

Yaşlı adam çevresine bakındı, oturacak bir yer aradı. "İzin ver Spartacus, şuraya çökeyim. Çok yorgun ve yaşlı bir adamım ben."

Spartacus, olumlu anlamda elini uzatıp yer gösterdi. Yaşlı adam gösterilen yere oturup devam etti:

"Bir pazar sabahı, Romalı askerler ansızın benim ve Crixus'un ailesinin olduğu köye girdiler. O sırada Roma Galya'yı henüz işgal edememişti. Direnenler arasında Crixus'un babası da vardı. Onların şansızlığı, Galya'nın Roma'ya en yakın köyünde oturuyor olmalarıydı. Roma ordusu kırk bin kişi kadardı. Köy ise en fazla iki bin kişi. Köye girmeleri kolay oldu. Köyün ileri gelenlerini meydanda topladılar. Sanırım yüzbaşı rütbesindeki bir komutan meydanda toplananların arasında dolaşıp Roma'nın faziletlerini anlatırken, bizim baba Crixus, beklenmedik bir anda önce yere, sonra da adamın yüzüne tükürdü. Romalı asker,

yüzüne yapışan tükürüğü sildikten sonra kılıcını çekip baba Crixus'un boğazına dayadı.

'Ölmek mi istiyorsun ihtiyar?' diye sordu.

'Cesaretin varsa beni öldür!' diye cevap verdi Crixus'un babası.

İnan bana Spartacus, Romalı yüzbaşı onu o anda öldürmeye cesaret edemedi. Neden bilmiyorum, ama kılıcını indirdi ve 'demek ölmekten korkmuyorsun!' dedi.

'Hayır!' dedi baba Crixus. 'Senin gibi aşağılık bir adam tarafından öldürülmekten korkmuyorum!'

'Ama kılıcımın ucundasın...'

'Olabilir,' dedi Crixus'un babası. 'Benim oğlanların da tahta kılıçları var ve ikide bir benim boğazıma dayayıp duruyorlar. Ama asla kesmeye kalkışmıyorlar. Sen bunu yapacak güçte bir askersin. Bence denemelisin.'

İşte bundan sonra da, sana yukarıda anlattığım olay meydana geldi. Yani Crixus'un babasını bağlayıp, annesine yaptıkları işkenceler..."

"Sen şimdi git ihtiyar," dedi Spartacus. "Senin bana niye geldiğini anladım. Crixus'un yaptığı hataların nedenlerini bana anlatmaya çalışıyorsun. Ben Crixus'u senden iyi tanıyorum ve yaptıklarının çoğunu onaylamıyorum. Onun Thurium'a gelip de, bana rağmen bir katliam yapmış olmasını, senin anlattığın bu hikaye de bağışlatmaz. Git ona, selamımı da söyle, bir dahaki sefere inandırıcı bir hikaye bulsun!"

İhtiyar, "Ama..." diyecek oldu.

Spartacus, "Git buradan!" dedi. "Hemen!"

İhtiyar çıkarken, "Seni seviyoruz ve sana güveniyoruz Spartacus," dedi.

Spartacus, gülümsedi. Kısa süre için de olsa, Crixus'u unutmaya ve bir süre sonra Alplerden kopan bir çığ gibi

üzerlerine gelecek olan Roma ordusuna karşı ne yapması gerektiğini düşünmeye karar verdi. Kendisinden önce gerçekleşen ve büyük bir hüsranla biten köle ayaklanmalarında, köleler hep kaçma yolunu seçmişlerdi. Spartacus bunu değiştirmeye kararlıydı; Roma ordusundan kaçmayacak, aksine üzerine gidecekti. Bunun ilk örneğini de Thurium kentini ele geçirerek gerçekleştirmişti ve şimdi hedef Nora kentiydi.

'Güneş Ülkesi'ne ilk saldırı

Roma, başlarda küçümsediği köle ayaklanmasının giderek imparatorluğu tehdit edecek hale gelmesinden korkarak, bu kez Varinius komutasındaki bir orduyu Spartacus'ün üzerine gönderdi.

Spartacus, böyle bir saldırıyı bekliyordu. Bu nedenle, daha önce verdiği kararı uygulayıp, Roma ordusu henüz yoldayken Nora kentini işgal etmeye karar verdi. Nora'yı alması, hem kendisine katılımı artıracak hem de Roma'ya ikinci bir gözdağı vermesini sağlayacaktı. Nora'nın ardından da Nuceria'yı işgal edecek, böylece kuzeyin, Roma yolunun kontrolünü sağlayacaktı.

Thurium'un ele geçirilmesiyle birlikte diğer liderler arasında önemli ölçüde prestij kazanan Spartacus, yine de tüm ordusuna hakim sayılmazdı. Crixus ve Galyalılar, zaman zaman Spartacus'ün savaş taktikleriyle stratejisine itiraz ediyorlardı. Trakyalı dostları arasında da savaşı giderek büyütmek ve gerekirse Roma'yı ele geçirmek fikri yaygınlaşıyordu. Spartacus ise, Güney İtalya'yı ele geçirmekle yetinip, burada hayalini kurduğu "Güneş Ülkesi"ni kurmayı amaçlıyordu.

Trakyalılar ve Germenler, Roma'nın kendilerini buralar-

da rahat bırakmayacağı görüşünü savunarak, Spartacus'ün daha atak davranması gerektiğini söylüyorlardı. Spartacus tüm grupların liderleriyle bir toplantı yapmaya karar verdi. Bu toplantı, daha sonra uygulayacakları stratejiyi de belirleyecekti. Eğer, kendisi dışındaki tüm liderler Roma üzerine yürünmesine karar verirse, Spartacus'ün yapabileceği fazla bir şey yoktu.

Toplantı çok hararetli geçti. Crixus, stratejik merkezler olan Puglia ve Lucania'nın mutlaka ele geçirilmesinden yanaydı. Spartacus ise Nora ve Nuceria'yı işgal etmelerinin yeterli olacağını, bu kentlerden kendilerine katılacak kölelerle birlikte güçlenip, yeni bir ordu kurduktan sonra Puglia'ya saldırmalarının daha doğru olacağı konusunda ısrar ediyordu.

"Bugüne kadar bütün savaşlarımızı 'vur-kaç' taktiğiyle kazandık," dedi Spartacus. "Henüz, düzenli Roma ordusuyla meydan savaşı yapacak kadar sistemli bir ordu kurmuş değiliz. Bir kenti kuşatmakla, meydan savaşı yapmak apayrı şeylerdir... Eğer bir meydan savaşına girersek, Roma ordusu bizi kısa sürede yok eder."

"Ben senin gibi düşünmüyorum," diye araya girdi Mosar. "Şu anda Roma'nın bizim üzerimize göndereceği düzenli ordudaki asker sayısı on bini geçmez. Biz ise şimdiden otuz bine yaklaştık ve sayımız durmadan artıyor. Burada, Thurium'da savaş eğitim okulları açarak, eli yabadan başka şey tutmamış bu köleleri mükemmel bir savaşçı haline getirecek yeterli zamanımız var. Taktiğimize devam edelim Spartacus, bunda haklısın. Varinius komutasındaki orduyu da söylediğin gibi 'vur-kaç' ile alt edebiliriz. Ya sonra? Sonra Roma daha büyük bir orduyla üzerimize gelecektir. O zaman ne yapacağız? Crixus haklı. Elimizde fırsat varken Apulia'yı da işgal edip, oradan

sağladığımız asker ve teçhizatla kuzeye doğru yönelmeliyiz. Tehlikeyi kaynağında kurutmadığımız sürece, Roma bizim başımızda tehlikeli bir kılıç gibi duracak ve er ya da geç kesin zaferi kazanacaktır."

"O halde fikriniz nedir?" diye sordu Spartacus. "Burada bir karar vermek ve ona göre hareket etmek zorundayız. Nora ile Nuceria'nın işgali ve oradaki kölelerin de bize katılmasını sağlamak yetmiyorsa, o zaman Puglia'yı da alalım. Bunu kim yapacak?"

Crixus elini kaldırmakla yetindi. Spartacus sözlerini sürdürdü:

"Bu dönemde askerlerin eğitim işini kim üstlenecek? Bence bu iş için Polemus ile Phraxus görevlendirilmeli. Her ikisi de yakın dövüşün bütün taktiklerini bizden iyi biliyor. Ben ve David, Nora ve Nuceria'yı ele geçirmeye çalışalım. Böylelikle otuz bin kölenin en acemileri Thurium'da kalıp eğitimlerine devam etsin. Norde ve Crixus da, Puglia'ya saldırsın."

"Uygundur," dedi Crixus. "Bana Galyalı askerlerimle birlikte beş bin kişilik takviye versen yeter. Ben on bin kişilik bir orduyla Puglia'yı sana en kısa zamanda teslim ederim Spartacus."

"Yetmez," diye itiraz etti Spartacus. "En az on beş, hatta yirmi bin kişilik orduyla hareket etmelisin. Birliklerimizi bölmememiz gerekiyor. Savaşmak için onları bekleyelim. Puglia'nın durumu farklı. Nora ve Nuceria'da bize katılacak birçok köle var. Onları da birliklerimize dahil ettikten sonra Puglia'ya saldırabiliriz. Ayrıca Apulia'da hazır bir Roma lejyoner birliği var. Onlara destek verecek bir başka Roma ordusuyla karşılaştığınızda, zor durumda kalabilirsiniz. Bu sadece sizin zor durumda kalmanıza değil, bizim de savaşı kaybetmemize neden olabilir."

Spartacus, bir an sustu. Sonra derin bir iç çekerek ekledi: "Unutmayın, aramızda bir veya birkaç hain var. Planlarımızın Roma'nın kulağına gitmesi işten bile değil!"

'Spartacus!" diye sertçe çıkıştı Phraxus. "Gladyatörlerin en yüreklisi Spartacus gibi, bizim 'bilge dostumuz' gibi konuşmuyorsun. Sanki yüreğini titreten bir şey varmış gibi... Bir şeylerden çekiniyorsun ama unutma ki yakında yüz binlere ulaşacağız. Bu yüz bin kişinin silahlanması ve eğitilmesi halinde, Roma'nın bizi yenme ihtimali yok. Bırak, savaş oyununu gereği gibi oynayalım. Burada Roma ordusunu beklemekle bir şey kazanamayız."

"Bir kere, dünyanın yarısına hakim olmuş Roma ordusuna karşı kazanma şansımızın olmadığını söylemek zorundayım sevgili Phraxus. Bizim yapmamız gereken, Roma'nın bize izin verdiği sınırlar içinde köle gibi değil, insan gibi yaşamak. Bunu başarabilir miyiz, bilemiyorum. Roma bugün on bin kişilik ordu gönderdiğinde, yeneriz. Yarın otuz bin kişi gönderdiğinde, yine yeneriz; ama sonunda iki yüz bin kişilik ordu gönderdiğinde ne yapacağız? Sorun bu! Ayrıca, Roma ordusunu burada bekleyeceğimizi kim söyledi? Ben size öncelikli yapmamız gereken şeylerden söz ediyorum. Eğer güçlerimizi bölersek, bizim onlara yaptığımız 'böl ve parçala' tuzağına bu kez biz, üstelik bilerek düşmüş oluruz."

"Burada önemli olan, Varinius komutasındaki ordunun hangi kente yakın karargâh kuracağı," dedi Norde. "Bizim de buna göre savunma sistemi geliştirmemiz gerek."

"Saldırı," diye düzeltti Crixus. "Öyle değil mi Spartacus? Saklanan ve bekleyen köleler hep kaybetti! Biz kazanmak için saldıracağız, başka çaremiz yok."

"Crixus haklı, saldırmamız şart," diye onayladı Spartacus, ardından Crixus'a döndü: "Ancak dostum,

seninle bir konuda anlaşamıyoruz. Sen doğrudan Roma ordusuna saldırmayı düşünüyorsun, ben bunun tehlikeli ve yanlış olduğunu söylüyorum. Eskiden olduğu gibi, gruplar halinde saldıracağız ve onlara küçük küçük kayıplar verdirerek savaşı kazanacağız. Artık yorgunluktan, sinir bozukluğundan, şaşkınlıktan savaşamaz hale geldikten sonra son saldırıyı yapacağız. Ben, bu şekilde savaşalım, diyorum."

Crixus hiddetle, elindeki şarap bardağını yere fırlattı: "Sen bir korkaksın Spartacus. Neredeyse elli bine ulaşan kölelerle, savaşçılarla Roma'nın bize göndereceği yirmi-otuz bin kişilik bir orduyu alt edemeyeceğimizi mi düşünüyorsun? Komik! Hayatımda duyduğum en komik savaş hikayesi bu."

Diğer liderlere dönerek, yumrukları sıkılı bir şekilde bağırmaya başladı. Çıldırmış gibiydi:

"Düşünün! Capua'daki o işkence evinden nasıl kurtulduğumuzu düşünün! Bizi her gün binlerce kez öldürdükleri o iğrenç tutsaklıktan nasıl kurtulduğumuzu... Savaşarak kaçtık ve savaşarak peşimize binlerce mazlum, yoksul, zavallı insanı taktık. Onlar için umut olduk, onlar için yeni bir dünya yaratacağımıza söz verdik. Şimdi ise Capua'dan kaçtığımız andaki sayımızdan bin misli fazlayız ve korkak tavuklar gibi saklanarak savaşmayı düşünüyoruz! Bu muydu bizi Vezüv eteklerine çeken Spartacus? Bu muydu arkamızdan binlerce insanı umut kapısı diye çekerek götürdüğümüz 'Güneş Ülkesi'ne yolculuk?"

Diğer liderler merakla Spartacus'ün söyleyeceklerini bekliyordu. Spartacus bir süre Trakya kamasının kabzasıyla oynadı, ayak uçlarına baktı. Sonra sanki odada kimse yokmuş gibi çadırın kare biçimindeki penceresinden uzaklara gözleri daldı. "Bu üçüncü oluyor," diye geçirdi aklın-

dan. "Üçüncü defadır Crixus üzerime geliyor, beni tahrik etmeye çalışıyor. Sinirlerime hakim olmalıyım."

Crixus hâlâ yumruklarını sıkmış bir halde Spartacus'ün söyleyeceklerini bekliyordu. Yüzü kıpkırmızıydı.

Spartacus ağır ağır liderlere döndü. Doğrudan Crixus'un gözlerinin içine bakarak, "İşte senin anlayamadığın bu Galyalı!" dedi. Sesi son derece sakindi. "Biz, yani Capua cehenneminden kurtulan yetmiş üç kişi sana çok şey borçluyuz. Biz, kaybedecek hiçbir şeyi kalmamış, bir gün mutlaka birbirini öldürerek yaşamlarını bitirecek zavallılardık ve oradan kurtulduk. Özgür olduk ve bu özgürlüğümüzün bedelini ödemeye de hazır olarak bu kaçışı göze aldık. Peki, ardımızdan gelen insanlar için aynı şeyi söyleyebilir misin? Sen, kaybedecek bir şeyin olmadığını söylüyorsun, ben de öyle... Ama bu insanlar tarlalarını, köylerini, rahat olmasa da tehlikesiz yaşamlarını terk ederek bizim peşimizden geldiler. Biz ölürsek, bunu göze aldığımız için kaybedecek şeyimiz olmadığını söyleyebiliriz, oysa onlar kendilerini koruyacağımızı ve daha rahat bir yaşama sürükleyeceğimizi düşünerek ardımızdan geldiler. Onların aklının ucundan ölüm geçmiyor, onlar ölümü senin ve bizim gibi göze almadılar.

Oysa sen, onların da senin gibi düşündüğünü varsayıyor ve bunu kendine kalkan yapmaya çalışıyorsun. Onlar olmazsa zaten ölümün er veya geç seni yakalayacağını bildiğinden, onların arkasına sığınıp, bu dünyada biraz daha fazla kalmaya, birkaç Romalıyı daha Jüpiter'in yanına göndermeye çalışıyorsun. İşte senin hatan ve beni hep utandıran yönün bu. Yürekli adamsın, ama düşüncesizsin, kafasızın birisin."

Spartacus'ün sesi hep aynı tondaydı. Hiç sesini yükseltmeden sözlerini bitirdi ve yeniden çadırın dar

penceresinden ufku izlemeye koyuldu. Onun için konuşma bitmişti.

Crixus, diğer liderlerin önünde hakarete uğramayı hazmedecek bir adam değildi. Hışımla Spartacus'ün üzerine yürüdü. Elinde Galyalı kılıcı vardı. Spartacus ona hiç dönmeden, yalnızca elini kaldırıp, "Dur Crixus," dedi yumuşak bir sesle. "Öfkene yenilme. Şu anda yenmen gereken koca bir Roma ordusu var. Öfkene yenilirsen, onlara da yenilirsin. O elindeki kılıçla beni bir darbede öldüremezsen bu, senin de sonun demektir. Kılıcını kınına sok ve söylediklerimi düşün. Yine de Roma ordusuyla meydan savaşı yapmak istiyorsan, istediğin olacak."

Crixus, bir an eli kılıcında kararsız kaldı. Diğer liderlere baktı. Draba tetikteydi;, Spartacus'e yönelecek en ufak bir harekette müdahale edeceği belli oluyordu. David de öyle... Diğer liderler olaya uzak gibi görünüyorlardı ama Crixus'un tavırlarından hoşlanmadıkları da belliydi. Kimse aralarında bir çatlak olsun istemiyordu. Bunun ne sırasıydı ne de zamanı...

Crixus, korktuğundan değil, yenildiğini anladığından kılıcını kınına sokup, tek bir kelime bile söylemeden, hışımla çadırı terk etti.

"Dediğini yapacak," diye mırıldandı Urus.

Spartacus başıyla onayladı: "Kendi başına hareket edecek. Gidip Galyalıları toplayıp, kendisine yakın köleleri de yanına alıp, Roma ordusuna karşı savaşacak. Bunu şimdilik engelleme şansımız yok. Sabah olunca bir kez daha kendisiyle görüşeceğim. Yararı olacağını sanmıyorum ama görüşeceğim."

"Biz ne yapacağız?" diye sordu Draba. Az önce tehlikeli biçimde tuttuğu üç çatallı mızrağını yeniden kenara dayamıştı. Spartacus, "Tıpkı Cladius'un birliklerine yap-

tığımız gibi, saldırılarımızı akıllıca ve vur-kaç taktiğiyle gerçekleştireceğiz" yanıtını verdi. "Roma ordusuyla meydan savaşına girmek için henüz yeterince deneyimli askerimiz ve silahımız yok. Bu arada önemli avantajlarımızdan biri de, Roma'nın bizi henüz ciddiye almamış olmasıdır. Onlar hâlâ bizi bir avuç çapulcu olarak görüyor."

O sırada çadıra koşarak bir asker girdi. Spartacus'ün ve diğer liderlerin önünde saygı duruşu gösterdikten sonra, "Varinius, yaklaşık on bin kişilik bir orduyla Capua'dan yola çıkmış. Üzerimize doğru geliyor!" dedi.

Spartacus, düşünceli bir halde çadırdan çıktı. Diğerleri de peşinden çadırı terk ettiler. Thurium sokaklarında köle askerler dörder ve beşerli gruplar halinde dolaşıyorlardı. Ortalık sakin görünüyordu. Spartacus, hızla Crixus'un olduğu binaya gitti. Tahmin ettiği gibi Crixus, Galyalılarla konuşuyordu. Spartacus'ün içeri girdiğini görmemişlerdi. Galyalılar, Varinius'un Capua'dan ayrıldığını öğrenmişlerdi ve onlarla savaşmak için Crixus'a baskı yapıyorlardı.

"Beni dinleyin!" diye bağırıyordu Crixus. "Bize ilk gelen haberlere göre Roma, üzerimize Varinius komutasında en az yirmi bin kişilik ordu gönderecekti. Ama görüldüğü kadarıyla Roma hâlâ bizi ciddiye almıyor ve on bin kişilik bir ordunun işimizi bitirebileceğini sanıyor. Onlarla meydan savaşına girmemiz şu aşamada tam bir aptallık olur. Hiç üzülmeyin ve sabırlı olun. O alçak Romalı askerlerle Kalattia vadisinde karşılaşacağız ve onları perişan edeceğiz. Ancak bunun için biraz daha sabırlı olmanızı istiyorum sizden. Spartacus'ün önerdiği gibi, onlarla yine vur-kaç türünde savaşacağız. Doğrusu bu!"

"Sen de en az Spartacus kadar korkak biri haline geldin Crixus! Biz sana güvenip bu yollara düştük ve senin de onun gibi kaçak dövüştüğünü görmek bizi kahrediyor."

Orta yaşlı, adaleli bir Galyalıydı konuşan. Crixus ona dönerek, "Sevgili Atriux," diye söze başladı. "Eğer Roma üzerimize otuz-kırk bin kişilik bir ordu göndermiş olsaydı, ben de sizin gibi düşünürdüm. Onları, sizin sarsılmaz savaşçılığınız ve yürekliliğinizle, yanımıza katacağımız kölelerle Capua'nın çıkışında yerle bir etmeye hazırdım. Büyük kayıplar verirdik gerçi, yine de onları yenerdik, bundan eminim. Şimdi durum farklı. Roma, yenilgiye uğradıkça üzerimize daha büyük ve donanımlı ordular gönderecek ve güçlerimiz o zaman bize bugünden daha fazla gerekli olacak. Şimdi hepinizin görevlerinizin başına dönmesini ve talimatlarımı beklemenizi istiyorum."

"Sen bir korkaksın Crixus ve ben seni dinlemeyeceğim." Konuşan yine Atriux'tu.

Crixus, sinirli bir şekilde, "Hata ediyorsun ve hatana da arkadaşlarını ortak ediyorsun Atriux," dedi. "Benim dediğim olacak ve hemen görevlerinizin başına döneceksiniz. Dışarıda eğitilmeyi bekleyen yüzlerce köle var. Roma büyük ordusunu gönderdiğinde, bu insanlar kazma ve kürekten farklı silahlar kullanmak zorunda."

Crixus daha fazla konuşmadı ve çıkışa yöneldi. Tam o sırada da Spartacus'ü gördü. Spartacus, "Seninle konuşmam gerek Crixus," dedi. Birlikte yan taraftaki bölmelerden birine geçtiler.

İlk konuşan Spartacus oldu: "Senin her şeye rağmen askerlerini toplayıp, Roma ordusunun üzerine saldıracağını sanmıştım, ama görüyorum vazgeçmiş gibisin. Buna sevindim dostum."

"Bunun için sevinmene gerek yok Spartacus. Ben senin haklı olduğunu kabul ettiğim için meydan savaşından vazgeçmedim. Gelen ordu, bir meydan savaşına tutuşmaya gerekmeyecek kadar küçük. Bu orduyu yenmekle zafer

kazanmış olamayız. Üstelik, demin de söylediğim gibi, çok da kayıp veririz. Bu ordu sadece öncü, belki de kendini feda etmeye hazır bir ordu. Eğer Varinius bizi yok etmeyi başarırsa, Roma'ya zafer kazanmış bir preator veya en azından censor adayı olarak dönecek. Bu savaş onun için çok önemli, ama aynı zamanda da onun açısından umutsuz bir savaş... Roma'nın kurnazlığını bilmez misin? Bu orduyla bizi yıpratacak ve ardından da büyük ordularını gönderecek. Gücümüzü onlara saklamamız gerektiğini düşündüğümden, şimdilik saldırımı erteliyorum. Duyuyor musun Spartacus, anlıyor musun beni? Vazgeçmiyorum, yalnızca erteliyorum."

"Seni duyuyor ve anlıyorum, sevgili Crixus. Bu kararın beni mutlu kılıyor. Daha ileride, meydan savaşı gerektiğinde. ben de yiğit Galyalıların ve senin yanında olacağım. Tüm yüreğimle ve ordumla. Şimdilik böyle bir karar aldığına göre, savaş hazırlıklarına başlamamızda yarar var. Gelen grubun deneyimi daha fazla olacak. Cladius'un başına gelenleri bildiklerinden daha temkinli davranacaklar. Ama onlar için de bir planım var. Şimdi artık biraz yatıp dinlenelim. Varinius ile ordusunun buraya varmaları en az bir hafta sürer. Bu süre içerisinde gerekli önlemleri alırız."

Spartacus ayrılınca Crixus yalnız kaldı. Dişlerini ve yumruklarını sıkarak bir süre Spartacus'ün arkasından baktı. Kendine güvenen, sinirlerini hiç bozmayan ve en haklı olduğu anda bile, sanki hiçbir şey olmamış gibi karşısındakini bağışlayan "Tanrı" postu giymiş bu adamdan bir anlamda nefret ediyordu. "Keşke Spartacus," diye mırıldandı tıslayarak. "Keşke bıraksaydım da Draba seni öldürseydi. Sen öldükten sonra demir parmaklıkları kırıp isyanı başlatsaydım!"

Sonraki iki gün sakin geçti. Spartacus ve diğer liderler kölelerin daha iyi silah kullanması için her gün saatlerce, tahta kılıçlarla ve kamalarla alıştırma yapıyorlardı. Spartacus'ün kafasında Varinius'u ve adamlarını nasıl alt edeceğine ilişkin plan tam olarak oluşmamıştı. Ancak, Varinius da en az kendisi kadar iyi biliyordu ki, köleler Roma ordusuyla bir meydan savaşına girmeyecekti. Vezüv eteklerinde olsa, Cladius'a karşı yürüttüğü taktiği, Varinius'a da uygulardı. Her ne kadar Varinius böyle bir savaşa hazırlıklı geliyor olsa da, Vezüv etekleri konumu gereği hep zaferi kucaklayacak yapıda bir araziydi. Oysa Thurium kentini koruması, Vezüv'ü korumasından çok daha zordu.

Spartacus, Thurium'u, kentin birkaç bin adım ötesinde kuracağı tuzaklarla korumayı ve Roma ordusunu böylelikle yıpratmayı planlamıştı. Thurium, Vezüv krateri kadar iyi korunaklı durumda olmasa da, doğu yakasını denize vermiş bir kent olduğundan, Roma ordusu kuzeyden ve batıdan saldırabilirdi. Kentin batısı ormanlıktı. Roma ordusunun bu yolu seçme olasılığı azdı, çünkü tuzağa düşebilirlerdi. Bunu Varinius da düşünüyor olmalıydı. Kuzey cephesi ise düzlüktü. Burada Roma ordusuyla yüz yüze çarpışmak da Spartacus'ün işine gelmiyordu. Varinius'un bunu da hesaplamış olması gerekiyordu. Güneyden gelmeleri ise çok büyük zaman ve insan kaybına neden olurdu Roma lejyonerleri için. Sibalis ırmağının altına kadar inmeleri ve kente buradan saldırmaları için hem uzun bir yol kat etmeleri hem de Spartacus'e bağlı birlikleri aşmaları gerekiyordu. Yol tuzaklarla doluydu. Yine Varinius'un tahmin edeceği üzere, Spartacus ve arkadaşlarının kuzeybatıyı korumaları kolaydı, kuzeye biraz daha tahkimat yapması yeterliydi. Geriye, engebeli ve kayalık da olsa sadece batı

kısmı kalıyordu. Onu düşündüren, batıdan gelecek Roma ordusuna karşı ne yapması gerektiğiydi. Spartacus, buna bir çözüm düşünüyordu.

Hiç ummadığı bir şey oldu ve beklenmedik bir zafer kazandı Spartacus.

Varinius'un, Thurium kentine birkaç bin adım mesafede durup da karargah kurmasının ardından, Crixus'un talimatlarına rağmen Atriux'un aklına uyan üç bin kadar Galyalı, Roma ordusuyla savaşmaya karar verdi. Crixus onlara söz dinletemedi. Gözü kararmış Galyalılar, Crixus'u da korkaklıkla suçladılar ve Atriux komutasında, bir gece yarısı Roma karargâhına saldırıya geçtiler. Atriux'tan etkilenen diğer Galyalılarlá birlikte sayıları beş bini aşıyordu.

Galyalılar kampı terk ettikten sonra, Spartacus kendisiyle kalan otuz bin kişiyle bulundukları yeri terk edip, Luciana bölgesi yönüne çekilmeyi düşündü. Ancak bu, hemen olabilecek bir hareket değildi. Otuz bin kişinin bir anda hareket etmesi için birkaç güne ihtiyaç vardı. Ayrıca, güvenlik önlemleri de almak zorundaydı Spartacus. Bir başka aksilik de, kimsenin kampı terk etme niyetinde olmamasıydı.

Atriux'un yenilgi haberi üçüncü gün geldi. Savaş, Galyalılar için tam bir hüsranla bitmişti. Neredeyse hepsi öldürülmüştü. Öldürülenler arasında Atriux da vardı. Esir düşen beş yüz kadar Galyalı, Appia yolundaki ağaçlara çivilenmişti. Kaçabilen elli kadar Galyalı ise, Spartacus'ün karargâhına gelerek, Roma ordusunun kendilerini gafil avladığını, bütün Galyalıların gözleri önünde paramparça edildiğini söylediler. Atriux, Spartacus'e ve Crixus'a inanmamakla büyük hata etmişti.

Bir Galyalı, Atriux'un ölürken "Tanrı cezanı versin Crixus!" diye haykırdığını da ekledi. Spartacus buna pek

anlam veremedi, ama Crixus, "Haklı olduğum için beni lanetledi," diye bir açıklama getirdi.

Spartacus o anda, ölen Galyalılara üzülmekle birlikte, ortaya çıkan fırsatı düşünüyordu. Dört binden fazla köle ölmüştü belki ama bu Varinius'a karşı kazanacağı zaferin bir habercisiydi aynı zamanda. Askere, "Onlara ne kadar kayıp verdirdiniz?" diye sordu.

"Bilemiyorum, belki bin, belki de daha az... Çok değil."

"Aklında kalan, bana anlatmak istediğin, duyduğun bir şey var mı?"

"Hayır."

"Diğerlerine de sor bunu, çok önemli!"

"Hemen soracağım efendim!" Asker çıkmak üzereyken durdu.

"Bir şey söyleyebilir miyim?"

"Elbette."

"Sen ve Crixus haklıydınız Spartacus. Bizimki çılgınca bir intihar saldırısıydı. Bunun bedelini de ağır ödedik."

"Sana bir görev vermiştim asker!"

"Biz Galyalılar yeteri kadar kayıp verdik ve acı çektik. Bundan sonra Galyalılara karşı bir güvensizliğiniz olacak mı? Eskisi gibi olacak mıyız?"

"Bunu Crixus bilir. Lideriniz o. Kendinizi önce ona bağışlatmalısınız. Yaptığınız yanlıştı ama bu yanlış bile burada yaşayan binlerce insanın yaşamını kurtarmanız açısından bir fedâkarlık oldu, diyebiliriz. Nereden bakarsak bakalım, Varinius'un ordusu zayıflamış durumda. Bir savaşa girdi. Evet, galip geldi, ancak o da en az benim kadar iyi biliyor ki, henüz bizim gerçek gücümüzle karşılaşmadı. Şimdi o da, tıpkı bizim gibi hesaplar yapmakla meşgul. Haydi asker, sen arkadaşlarına bir şey duyup duymadıklarını sor, biz de işimize bakalım."

Asker çıktıktan sonra Spartacus, Crixus'a döndü: "Sevgili dostum," dedi. "Tekrar teşekkür ederim. Ölen Galyalı dostlarımız için gerçekten üzgünüm ama yine de onlar hayatlarını bizim kurtuluşumuz için feda etmiş oldular. Şimdi karşımızda zayıf ve ürkek bir Varinius var. Onu yeneceğimizden artık eminim. İstersen hemen diğer grupların liderlerini toplayıp, strateji belirlemek için bir toplantı yapalım. Zamanımız kalmadı."

Crixus, Spartacus'e hem hayranlık hem de kinle baktı. Kendi suçu olmadığı halde Galyalılar ağır bir yenilgiye uğramıştı. Kendini beğenmiş Trakyalı da, artık ipleri tümüyle eline almıştı. Bundan böyle tartışmasız lider olarak görülecekti. Spartacus'ün konuşma biçimine ve sakinliğine ise hayranlık duyuyordu. Sanki birkaç dakika sonra yatağına uzanıp, eline de sıcak bir şarap kadehi alarak sevgilisini beklemeye hazırlanan bir züppe rahatlığındaydı. Böylesine çelik gibi sinirlere sahip olan birine hayran olmamak elde değildi. Crixus, bunu hem reddediyor hem de kabul ediyordu. Böylesine bir çelişkiyi yaşamak da, hayatını dövüşerek kazanan ve her dövüşte sinirleri en üst sınırda gerilen biri için fazlaydı.

"Peki," dedi ve çıktı.

On beş dakika sonra bütün grup liderleri karargâh binasındaydı. Hepsi de Spartacus'ün liderliğini kabul etmiş gibi görünüyordu. İtiraz eden, gelmekte direnen, geciken yoktu aralarında. Söylenen saatte hepsi Spartacus'ün karşısındaydı ve ne yapılması gerektiğini ondan bekliyorlardı.

"Gün doğarken saldıracağız," diye sözlerine başladı Spartacus.

Crixus, "Ama..." diyecek oldu. Spartacus onun sözünü kesti.

"Biliyorum Crixus, saldırmaktan yana olmadığımı daha önce söylemiştim. Düzenli bir Roma ordusuyla meydan savaşına girmenin sakıncalarını anlatmıştım hepinize. Oysa şimdi, kahraman Galyalılar sayesinde iş değişti. Artık Varinius yaralı bir kartal gibi. İki kanadı da yaralı. Bizim için ise dünden daha farklı bir gün değil. Üç bin Galyalı askerimiz eksilmiş olabilir, ancak biz artık on binlerle sayılıyoruz. Karşımızdaki Roma ordusunu, küçük bir kurnazlıkla dize getirebiliriz. Evet, savaşacağız. Göğüs göğüse savaşmaya hazırlanın. Herkes kılıcını, kamasını kuşansın, şafakla birlikte kuzeybatıdan ve batıdan Roma ordusuna saldırmak üzere kendini hazırlasın."

Draba, "Kuzeybatı yönü olduğu gibi ormanlık Spartacus," dedi. "O cephede meydan savaşı olması mümkün değil."

Spartacus, çok sevdiği kara derili arkadaşına bakıp, "Sevgili Draba," dedi. "Meydan savaşı batıda olacak. Biliyorum, arazi taşlık ve engebeli, ancak Kitaris nehrinin bize yakın kıyısında onları bekliyor olacağız. Ormanlık bölgede ise küçük gruplar halinde savaşacağız. Şu anda biz, ormana onlardan daha yakınız. Orman bölgesi daha önce Varinius'un elindeydi. Oysa şimdi onlar biraz daha kuzeye çekilmiş durumdalar. Acele edersek, neredeyse aynı zamanda onlarla birlikte ormanda oluruz. Biz, orman savaşında onlardan daha üstünüz. Bunu Varinius da biliyor. Ormana girmekte çekinecektir. Sonuçta daha batıya, düz araziye inmeye çalışacak veya Kitaris kıyısındaki ovalık bölgeye gelecektir. Her iki durumda da iki ordu karşı karşıya kalacak."

Spartacus, stratejisinin hiçbir ayrıntısını atlamamaya özen gösteriyordu:

"Bizim, her iki yandan gelecek olan gruplarımız ise, tam

savaşın kızıştığı anda Romalıları şaşkına çevirecek. Onlar bizim sayımızı yaklaşık olarak biliyorlar ama yine de bizi 'çapulcu' gibi gördüklerinden, sağ ve sol kanatlarını zayıf bırakacaklardır. Dört gün boyunca yetiştirdiğimiz, savaşa hazırladığımız grupla doğrudan üzerlerine gideceğiz. Asıl savaşçılarımız, biz saldırdıktan hemen sonra, sağlı ve sollu olarak Varinius'un ordusunu sıkıştıracak. Doğrudan Varinius'un üzerine gidecek olan kölelerin başında ben olacağım. Diğer grupları sizler idare edeceksiniz. Sen Phraxus, Yunanlı dostlarını Norde'nin yönetimindeki Afrikalı gruptan ayırmayacaksın ve kuzeybatıdaki ormanlık bölgeden bize yanaşacaksın. Sen David, Crixus ile birlikte güneyden yaklaşacaksın. Mosar ve Urus, benimle birlikte orta cephede olacak. Polemus, Enamous ve Hermios da kentin çeşitli noktalarını tutacak. Biz savaşa girdikten sonra güneş, bir çam gölgesini dört parmak daha uzatır uzatmaz saldırıya başlayacaksınız. Unutmayın, ne daha önce ne daha sonra. Kuzeybatıdakiler; Crixus ve David, siz de gölgeler dört parmak geriye düştüğünde aynı işi yapacaksınız. Anlaşıldı mı?"

Kimse bir şey söylemedi. Demek ki anlaşılmayan bir nokta yoktu.

"Şimdi, grup liderleri dinlensin. Şafağın sökmesine biraz zaman var. Diri ve kavgacı olmalıyız, buna ihtiyacımız var."

Herkes sessizce karargâhtan ayrıldıktan kısa bir süre sonra Draba geri döndü. Sıkıntılı bir hali vardı. Spartacus, "Neyin var Draba?" diye sordu.

"Birincisi, bana hiç görev vermedin Spartacus. Herkesi görevlendirdin, ama bana bir şey söylemedin. İkincisi, uzun zamandır unuttuğunu sandığım bir şeyi hatırlatmak istedim sana."

Yutkundu, boğazı kurumuştu. İçecek su arandı, bulamayınca devam etti: "Bir hain var aramızda ve biz onu hâlâ bulamadık. Şen ise bütün açıklığıyla, şafakta ne yapacağımızı anlattın..."

Spartacus kendinden beklenmeyen bir sertlikle, "Ne demek istiyorsun Draba," diye çıkıştı. "Birinci soruna cevap vereyim. Tabii ki şafakta benimle ve Mosar'la birlikte ön cephede olacaksın. İkincisine gelince, bütün bu liderler arasından birinin hain olduğunu mu söylemeye çalışıyorsun? Eğer öyleyse dostum, biz savaşı zaten kaybettik. Onu bulsak da kaybettik, bulmasak da..."

"Bilmiyorum..." diye mırıldandı Draba. "Sanki bana..."

"Crixus'u kastediyorsan, unut bunu... Anlamıyor musun sevgili dostum, Crixus'un tek derdi benimle. O, lideriniz olmak istiyor. Bunu hak ediyor olabilir ama koşulları belirleyen ben değilim, olaylar. Crixus lideriniz olsaydı, daha başarılı olurdunuz belki, bilemiyorum. Lider olmayı ben seçmedim. Capua'daki ayaklanmayı ben çıkarmadım. Birbirimizi öldürmeyi ben engellemedim. Bütün bunları Crixus yaptı ve tabii ki şu anda bunların diyetini isteyecektir. Bu da onu bir hainmiş gibi gösteriyor. Sen de, Varinya da, büyük haksızlık yapıyorsunuz Crixus'a karşı. Bence git ve biraz dinlen. Şafak bizi elinde ölüm kılıcıyla bekliyor ve biz de kılıçlarımızı kınından çekmeliyiz!"

Draba çıkarken Spartacus arkasından seslendi: "Sevgili dostum, yine de içinin rahat etmesini istiyorsan, Afrikalı dostların arasından Thurium'un çıkış noktalarına nöbetçiler yerleştir. Hermios, Polemus ve Enamous'a yardımcı olsunlar. Onlara da söyle, kente giriş kadar kentten çıkış da ben söyleyinceye kadar yasak!"

"Beni kandırmaya kalkma Spartacus," diye mahzun bir şekilde söylendi Draba. "İri yarı ve aptal bir adam olabili-

rim, ancak bir hainin bile kentten çıkarken, normal çıkış yollarını kullanmayacağını bilirim."

"Pekala, o zaman Crixus'un çadırının önüne bir adam koy!"

"Hâlâ benimle oynamaya devam ediyorsun Spartacus. Eğer hain Crixus ise, Varinius'a kendisi gider mi?"

Spartacus gülümseyerek, "O zaman defol git koca adam," dedi. "Seni kandıramayacağımı düşünmeliydim."

"Karımı ve çocuklarımı çok özledim Spartacus," dedi Draba çıkarken. Spartacus, kendisinin bile zor duyacağı bir sesle, "Çok yakında dostum," diye mırıldandı. "Çok yakında." Draba, Spartacus'ün bu sözlerini duymadı.

Dışarıda, Draba'yı üşütecek bir hava vardı. Gökyüzünde binlerce yıldızın dolaştığı yumuşak bir sonbahar akşamıydı; ama o, Afrika'nın çöllerinden gelmişti ve üşüyordu; hem ruhu üşüyordu, hem vücudu. Karısını ve çocuklarını düşündü. Yakalanıp da buralara getirildiği sıralarda küçük oğlu Mukombo henüz yedi yaşında bile değildi. Kim bilir, ne yapıyordu şimdi? Kızı, dünya güzeli kızı artık evlenme çağına gelmiş olmalıydı. Karısı onun evlilik hazırlıklarını yaparken, gözlerinin uçsuz bucaksız okyanusu taradığından ve kendisini aradığından emindi.

Yıldızlardan birini seçti Draba ve ona, "Sen onları görüyorsun," dedi. "Git ve karıma de ki, çok yakında kocan yanında olacak. Çocuklarını kollarının arasına alacak ve haykıra haykıra ağlayacak. Ama mutlaka yanına gelecek. Söyle ona!"

Bir taşın üzerine çöktü ve ağlamaya başladı. "Sizleri çok özledim," diyordu sürekli.

Bir el omzuna dokundu. Spartacus'tü. Düşünceli görünüyordu. "Hainlerle ilgili bir hikaye anlatmamı ister misin koca adam?" dedi.

Draba şaşkınlıkla yüzüne bakıyordu.

"Eğer," diye sesini yükseltmeden konuşmasını sürdürdü Spartacus. "Eğer, biri bir gün sana gelip de, başka birinin hain olduğunu söylerse, bil ki hain odur!"

Draba dehşetle doğruldu, mızrağını Spartacus'e doğru çevirdi ve Afrika'ya özgü bir çığlık attı. Spartacus'e diktiği gözleri irileşmişti. Çığlığı bitince, elindeki mızrağı tüm gücüyle yere sapladı ve olduğu yere çöktü. Çığlığı duyanlar karargâha doğru koşmaya başlamışlardı bile.

"Eğer seni şu an öldürmüyorsam Spartacus, binlerce insanın hatırına öldürmüyorum! Bana hain dediğinin farkındasın değil mi?"

"Hayır dostum, sana hain demedim. Beni iyi dinlemediğin belli oluyor. Sana, 'eğer biri bir gün gelip de, birinin hain olduğunu sana söylerse,' dedim. Bunu bana ilk söyleyen sen değilsin!"

Draba sakinleşmişti. Şimdi daha şaşkın bir şekilde Spartacus'ün yüzüne bakıyordu. Spartacus, konuyu daha fazla uzatmak istemedi.

"Gel koca adam," dedi. "Seninle biraz dolaşsak iyi olacak!"

Gelenlere dönerek, "Draba yine köyünü özledi, endişelenecek bir şey yok," dedi. Draba ile olan konuşmasının başkalarının duymasına gerek yoktu.

Bir süre hiç konuşmadan Thurium sokaklarında dolaştılar. Spartacus sık sık, Cladius'un belinden çıkarıp kendi beline taktığı, yalnızca Romalı generallerin kullandığı sarı işlemeli baltanın sapıyla oynuyor, konuşmamakta direniyordu. Draba'nın söze nereden başlayacağını biliyordu çünkü.

Sonunda Draba, Spartacus'ün beklediği soruyu sordu: "Peki, kim?"

"Bunu şu anda sana söyleyemem koca adam. Biliyorum ama söyleyemem."

"Varinya'dan mı kuşkulanıyorsun yoksa?" Draba dehşet dolu gözlerle Spartacus'e bakıyordu. Spartacus başını öne eğdi. Suskunluğu Draba'yı daha da telaşlandırmıştı. "Spartacus!" diye sesini yükseltti. Cevap bekliyordu.

"Deminki kural Draba! Aramızda bir hain olduğunu ilk söyleyen Varinya olduğu için böyle düşünüyorsun. Hayır, ondan asla kuşkulanmıyorum. Yüz bin kişiye ulaşan bu insanların içinde kendisini Roma'ya satacak yüzlerce insan bulursun. Bunun adı hainlik değildir. Bir savaşa girdiğimizde, eğer savaş aleyhimize dönerse, bizim saflarımızdan Roma saflarına binlerce insan geçecektir. Can korkusu bambaşka bir şeydir Draba. Ben bunu asla ayıplamam. Hainlik çok ağır bir suçlamadır. Komuta ekibinden birinin bilgi sızdırması hainliktir, bunu kabul ederim. Ancak soruyorum sana, aramızda bunu yapacak biri var mı? Sen ve Varinya, Crixus'un hareketlerinden onun hain olduğuna karar veriyorsunuz. Şiddet gösteriyor ve bana karşı pek itaatkar değil... Kısacası, Crixus'u hain olarak niteleyecek tüm özellikler var. Sen veya Varinya sevmiyorsunuz diye bir adam hain olamaz. Asıl hainlik, bu tür sözlerin yayılmasına aracı olmaktır. Sana ve Varinya'ya bu yüzden kızıyorum. Mutlaka bir hain bulmak zorunda mısınız? Eğer bütün bu nifakı aramıza sokmayı Roma başardıysa, gerçekten Roma umduğumdan akıllı çıktı demektir. Yok eğer bunlar kendi aramızda ürettiğimiz dedikodular ise, o zaman çok dikkatli olmalıyız Draba."

Bu kez susma sırası Draba'daydı. Spartacus doğru tahmin etmişti. Varinya, Crixus'un hain olduğu konusunda bir şey söylememişti ama ondan hiç hoşlanmadığını birkaç kez dile getirmişti. Şimdi Draba bunu düşünüyordu. Crixus'tan

hoşlanmıyor olmak, onu hainlikle suçlamak mı demekti? Evet, işin açıkçası kendisi de, Varinya da, Polemus da, Norde de... Kısacası, neredeyse liderlerin tümü Crixus'tan pek hoşlanmıyordu. Draba yutkundu ama kafasından geçen bütün bu soruları Spartacus'e sormaktan çekindi. Yalnızca, "Ne demek istediğini anlayamıyorum Spartacus," diye mırıldandı.

Spartacus başını Draba'dan yana çevirmeden. "Mutlaka bir hain yaratmak istiyorsak, bunu buluruz. İstenmeyen olayların gelişmesini istiyorsan eğer, böyle topluluklarda, ortalığa hemen bir 'hain' dedikodusu yayarsın. Böylece birbirine kenetlenmiş grupları çözmenin en kolay ve en ilkel yolunu uygulamış olursun. Sana biraz önce sözünü ettiğim cümlenin anlamı da bu işte. Kimse bana, bir başkasının hain olduğunu söylemedi. Böyle bir şey yok. Ama ben kim olduğunu biliyorum. Çoğunuz Crixus'tan hoşlanmıyorsunuz ve ben, defalarca onu size karşı savunmak zorunda kaldım. Ancak, hainlik çok farklı bir şey. Bu kelimenin ortalıkta dolaşması bile sonumuzu çabucak hazırlar. Bir anda, Roma ordusuna gerek kalmadan birbirimizi boğazlamaya başlarız. Dikkat edersen, kopmalar ve kıpırdanmalar başlamış durumda. En ufak bir kıvılcım, her şeyin ateş almasına neden olabilir. Bu durumda liderlik çok önemli Draba."

Draba başını kaldırmadan, ağır ağır Spartacus'ün yanında yürüyor ve dinliyordu. Canı konuşmak istemiyordu, çünkü hiçbir şey anlamıyordu. Onun geldiği dünyada yalnızca savaş, kan ve nefret vardı. Son on yılda çok yoğun bir şekilde ölümle iç içe yaşamıştı. Grup, topluluk, kölelerin birliği, "Güneş Ülkesi"... Bütün bunlar hiçbir şey ifade etmiyordu koca adam için.

"Her grubun kendi lideri var biliyorsun," diye devam etti

Spartacus. "Norde sizin grubun lideri belki ama sen de en az onun kadar Afrikalılar üzerinde etkilisin. Bu; hem yiğitliğinizden, hem gözü pekliğinizden hem de çok iyi birer savaşçı olmanızdan kaynaklanıyor. Her grup lideri kendi grubuna hakim olduğu sürece, bizler aramızda sorun çıkmadan aydınlığa çıkacak yolu bulabiliriz. "Güneş Ülkesi"ni kuracağız dostum ve orada mutlu bir şekilde yaşayacağız. Bundan emin ol. Belki sen Afrika'ya, çocuklarının yanına dönmek isteyeceksin. Kim bilir belki de onları da peşine takıp, yanımıza geleceksin...."

Draba hâlâ konuşmadan ve inanmadan yürüyordu. Spartacus devam etti:

"Hayır Draba! Aklından geçenleri biliyorum. Varinya'dan kuşkulandığım falan yok. O da senin gibi, beni Crixus konusunda yalnızca uyardı. Sevmediğini, yanlış şeyler yaptığını, çok içtiğini, kendisine kaba davrandığını söyledi. Ancak, hain olduğunu söyleyen olmadı. Aklından bunu çıkar. Söylediğimi de unutma! Asla bir 'hain' dedikodusu yayılmasına izin verme sevgili dostum, biri gelir de sana ihbarda bulunursa, bana haber vereceğine dair söz ver!"

Draba başını salladı:

"Söz Spartacus!"

"Senden bir söz daha istiyorum Draba. Bilmem fazla mı oluyorum?"

"Hayır, hayır!" diye telaşlandı Draba. "Asla!"

"O halde dostum, ne olursa olsun Varinya'nın ve Carsus'un sana ihtiyacı olduğu anda yanlarında olacaksın. Ben bambaşka bir yerde, zor durumda olsam bile."

"Ama Spartacus..."

"Sözümü kesmeden dinle koca adam," diye durdurdu Spartacus. "Carsus çok küçük, bir yaşına bile gelmedi.

Varinya ona çok düşkün. Ben ölürsem, tek tesellisi Carsus olacak. O bizim eserimiz ve bizim adımızı sonsuza kadar taşıyacak. Onun hep bir anneye, Varinya gibi yiğit bir anneye de ihtiyacı olacak. Tabii Draba gibi yiğit bir amcaya da. Onları sakın yalnız bırakma Draba, senden son isteğim bu! Tanrılar tanığımdır, senden canımı bile geri istemeyeceğim. Varinya'yı ve çocuğumu koru. Söz ver bana şimdi!"

Draba bir an Spartacus'ün gözlerine baktı. Bu son derece doğal bir istekti. Spartacus bir şeyler mi hissediyordu? İleriye yönelik kaygıları mı vardı? Neydi bu "söz verdirmenin" anlamı?

Spartacus kendisine seslenince, Draba'nın aklı başına geldi.

"Neden Spartacus?" diye sormayı akıl edebildi. "Neden bu garip sözleri verdiriyorsun bana? 'Güneş Ülkesi' hepimizin olmayacak mı? Orada mutluluk içinde yaşamayacak mıyız? Çocuklarımı, karımı getirmeyecek miyim? Nedir bu Tanrı aşkına, söyle nedir?"

Spartacus bir süre sustu. Neden sonra iri yarı zenciye dönerek, "Sevgili dostum," dedi ve derin bir soluk aldı. "Sevgili dostum, elbette ki 'Güneş Ülkesi'ni kuracağız, buna yürekten inanıyorum. İnanmasam bu kadar insanı peşime takıp sürükler miydim? Şimdi hepsinin sorumluluğunu üzerimde duyuyorum. Çok yorgunum, bu da sinirlerimi etkiliyor. Varinya'yı ve Carsus'u düşünmekle bencillik ettiğimi de biliyorum. Ancak yönetim ve liderlik zor bir iş Draba. Yapılması, aşılması gereken binlerce güçlük içindeyiz. Zaman zaman endişelenip, karamsarlığa düşmüyor değilim. Savaştan korkmuyorum. Bu dayanışmayı sürdürmemiz halinde, karşımıza hangi ordu çıkarsa çıksın, yeneceğiz. Bunu biliyorum. Ancak son zamanlardaki karışıklıkların sen de farkındasın. Yağmalamalar arttı.

Köleliği kabul etmek çok zordur sevgili dostum, bunu sen de iyi bilirsin. Ama özgürlüğü kabul etmek ve ona alışmak çok kolaydır... Dostlarımız, daha önce köle olduklarını unutmuş gibi davranmaya başladılar. Tehlikeli bir yola doğru sürükleniyoruz. Yakında Romalıların bize yaptıklarını onlar da Romalılara yapmaya kalkışacaklardır. Acı çektikleri günleri unutup, acı çektirmekten zevk alacaklardır. Bunlar ürkütücü ve karamsar şeyler ama kontrol edilmezse felaketimizi hazırlar. Biz bir 'Güneş Ülkesi' kurmaya gidiyoruz, bunun yolu kanlı olmamalı. Cesetler üzerine basarak Appia yolunda yürür gibi 'Güneş Ülkesi'ne giremeyiz. Masum insanları öldürerek, katliamlar, yağmalar yaparak bir huzur ülkesini kurmayı her şeyden önce kendimize inandıramayız. Orada, ardımızda bıraktığımız binlerce masum kurbanın anıları üzerine 'özgürlük' bayrağını dikemeyiz. Bu vahşetin ruhu mutlaka bir gün gelip yakamıza yapışır. Eğer biz de Romalı askerler gibi davranmaya başlarsak, onlardan ne farkımız kalır? Tanrım! Bunu ne kadar çok tekrar ettim! Evet, onlar gibi davranırsak, çok yakında birbirimizin kölesi olmaya başlarız. Kölelerin kölesi olursak, eski kölelik günlerimizi de ararız Draba."

Spartacus sustu ve dostuna baktı.

Draba çok iyi anlamamıştı, ancak Spartacus'ün ne kadar kararlı ve kesin konuştuğunun farkındaydı. Az konuşan bir adam için bir yığın laf etmişti. Başını öne eğdi, "Peki Spartacus," dedi. "Varinya'yı ve çocuğunu asla yalnız bırakmayacağım. Ölümüm pahasına da olsa onları kollayacağım. Sen yardıma çağırsan da, onları kurtarmadan sana yardıma gelmeyeceğim! Tamam mı? İstediğin bu mu?"

"Evet koca adam, istediğim bu!" Spartacus, Draba'ya sarıldı. Draba bir adım geriler gibi oldu. Spartacus ilk kez

kendisine sarılıyordu. Daha da önemlisi, Spartacus'ün ilk kez Varinya ve Carsus dışında birine sarılmasına tanık oluyordu.

Gözlerinden bir-iki damla yaş süzüldü.

"Spartacus,"dedi, kısık bir sesle. "Demin anlattıklarının çoğundan bir şey anlamadım. Ama senin neden bu kadar yüce ve inançlı bir insan olduğunu gösterdi o sözlerin bana. Sana olan inancımı sarsacak herhangi bir şey beni öldürür Spartacus. Eğer ben ölürsem, Varinya'yı koruyacak kimse de kalmaz, ona göre!"

Aklı sıra şaka yapıyor, ortamı yumuşatmaya çalışıyordu koca adam. "Kendi hayatını garantiye almayı biliyorsun Draba," dedi Spartacus.

İkisi de kahkahayı bastılar.

Crassus'un hatası

"Spartacus merak edecek," diye düşündü Varinya. On kadar köleyle birlikte bir mahzene atılmış bekliyorlardı. Crassus gitmelerine izin vermemiş, onları bu mahzene atmıştı. Altı saati aşkın süredir kimse ne aramış ne de sormuştu. Endişeliydi Varinya. Spartacus'ün de endişeleneceğini biliyordu.

"Acaba beni tanıdı mı?" diye aklından geçiriyordu. "Aradan oldukça uzun zaman geçti. Unutmamış olabilir mi?" Ardından, Romalı subayların yüzlerce köleyle birlikte olduklarından hepsini akıllarında tutmalarının olanaksızlığı aklına geldi, rahatladı.

Ama yanılıyordu. Crassus, belleğinde bulanık bir şekilde de olsa Varinya'yı anımsamıştı. Belki Varinya yalan söylememiş olsa, onu karargâha kadar sürüklemeyecek, biraz oyalandıktan sonra bırakacaktı. Kadın, güzelliğinden hiçbir şey yitirmemişti, ancak hamileydi. Hamile kadınlarla birlikte olmaktan hiç hoşlanmazdı Crassus. Kadınlara zor tahammül ediyordu zaten, hamile olanını hiç çekemezdi...

Varinya yalan söylediğine göre, mutlaka gizlediği bir şey vardı. Belki Spartacus ile bir ilgisi vardı gerçekten. Belki de Crassus'un onu tanımasından, yeniden Capua'daki okula

veya herhangi bir köle okuluna kapatmasından korktuğu için yalan söylemişti. Varinya ile nerede karşılaştığını tam olarak anımsamıyordu. Önemli değildi gerçi, sorguda nasılsa ortaya çıkacaktı. Acelesi yoktu...

Varinya'nın ise Crassus ile karşılaştığı günü unutması mümkün değildi. Batiatus'un okulunda kölelere hizmet verdiği sıralarda, Roma'dan bir alayın Capua'ya geleceği söylenmişti. Batiatus da, gelen birliğe hazırlık olsun diye bütün kadın kölelerin iyice yıkanmasını, bakımlı olmalarını ve kokular sürmelerini söylemişti. Gelenlerin önemli konuklar olduğu, Batiatus'un elinde sopayla sağa sola koşuşturmasından, emir üzerine emir yağdırmasından belli oluyordu. Son zamanlarda hiç kimse bir yağ tulumunu andıran bu adamı, böylesine heyecanlı ve gergin görmemişti.

Roma alayı akşam üzeri Capua'ya varmış ve üst rütbeli subaylar, en güvenli yer olarak bildikleri Batiatus'un okulunda kalmaya karar vermişlerdi. Aynı gece büyük bir ziyafet hazırlığı yapılmış, kölelerin hepsi canları çıkıncaya kadar çalıştırılmıştı.

Spartacus'le henüz tanışmamış olan Varinya, Crassus'u ilk kez o gece görmüştü. Uzun boylu, oldukça kilolu ve ablak görünüşlü bir adam olmasına karşın, son derece sert ve düzgün bir yüze sahipti Romalı komutan. Roma'nın üç adamından biriydi. Çok güçlüydü ve bunu çevresine hissettiriyordu.

Batiatus alçağı, Crassus'un ve diğer komutanların etrafında adeta fır dönüyor, söylediklerini ikiletmeden yerine getirmek için bütün hünerini gösteriyordu. Aralık ayının dayanılmaz soğuğunu konuklarından uzak tutmak isteyen Batiatus, Capua'daki okulun büyük salonunu ısıtabilmek için bütün meşaleleri yaktırmıştı. Ortalık yeterince

aydınlıktı. Varinya, salonun ortasına dizilmiş uzun masadaki adamları tüm ayrıntılarıyla görebiliyordu. Doğal olarak onlar da köle kadınları süzüyorlardı. Önce iki lir ve bir tef eşliğinde hafif bir yemek müziği çalındı. Ardından daha neşeli şarkılar söyleyen ve dans eden gruplar gecenin hareketini artırdı.

Varinya, Crassus ile iki nedenle ilgilenmişti. Öncelikle, adam tam bir Romalı komutan gibi davranıyor, asla eğlenceye kendini kaptırmıyor, bolca içtiği şaraba rağmen hareketlerini kontrol edebiliyordu. İkincisi de Varinya'ya ve diğer kadınlara bir kez olsun alıcı gözle bakmamış olmasıydı. Aklında başka bir şey var gibiydi; orada, Romalı komutanların eğlendiği masada oturmuyor, çok uzaklarda bir yerde dolaşıyordu sanki. Çevresindeki her şeye kayıtsız duruyordu.

Varinya, geceyi komutanlarla birlikte geçirecek olan en alımlı ve en güzel köle kadınların arasında yer alıyordu. Batiatus, Crassus'a geceleyecek kadını çoktan seçmişti. Varinya olacaktı bu. Varinya'nın yanı sıra iki kadın daha Crassus'a gece boyunca hizmet edecekti.

Varinya, direnmenin bir yararı olmadığına karar vermişti. Crassus ile birlikte olmak, en azından aşağılık Batiatus ile birlikte olmaktan çok daha eğlenceli ve onurlu olabilirdi. Bu yüzden kendisini Crassus ile birlikte olmak için hazır hissediyordu. Ancak hiçbir şey beklediği gibi olmadı. Crassus, birkaç kadeh şarap daha istedikten sonra, Varinya ile birlikte iki kadından kendisine sıcak su dolu küvet hazırlamalarını söyledi. Kendisini soymalarına bile izin vermedi. Odasına kapandı ve üç kadını sabaha kadar kapının önünde beklettikten sonra, sabahın erken saatlerinde bir kez daha kendisine sıcak su hazırlamalarını istedi. Kahvaltısını bile odasında yapmadı.

Üç kadın da çok şaşırmış, gururları incinmişti. En çok etkilenen de Varinya olmuştu. Varinya artık kendisini sunmaya öylesine hazırlamıştı ki, beklemediği bir davranışla karşılaşınca, kendine olan güveninin sarsıldığını hissetti. Batiatus ile birlikte olma düşüncesi aklına takıldı. Midesi bulandı ve çıldıracağını hissetti.

Crassus'un davranışı kısa zamanda tüm okulda duyuldu.

Varinya nedense Crassus'a karşı bir hayranlık ve sevgi duymuştu o sıra.

Bu kadar kısa ve kalabalık bir ortamda gördüğü bir kadını Crassus'un anımsaması olanaksızdı. Peki, neden burada tutuyorlardı onları?

Varinya, varsayımlar üzerinde yoğunlaşırken, mahzenin kapısı ardına kadar açıldı. İki Romalı asker, hiçbir yere sapmadan, doğrudan Varinya'nın yanına gelip iki kolundan tutarak dışarı çıkardılar. Hermios, davranmaya çalıştı ama muhafızlar hemen engelledi. Askerler o kadar ani hareket etmişlerdi ki, ne olduğunu kimse anlayamamıştı.

Varinya, birkaç dakika sonra Crassus'un karşısındaydı.

Crassus'un hemen solunda, geniş bir koltukta kadın kadar güzel yüzlü, kuzguni siyah saçlı bir delikanlı oturuyor, sağ elinde tuttuğu elmayı büyük bir iştahla dişliyor, sol eliyle de saçlarını tarıyordu. Varinya içeri girince şöyle bir baktı ve hiç ilgilenmedi.

"Yeniden birlikteyiz Clara!" dedi Crassus alaylı bir ses tonuyla. "Hâlâ Clara olduğunu iddia edecek misin, yoksa gerçek adını söylemeye karar verdin mi?"

Varinya telaşlanmıştı. Crassus, delici gözlerle Varinya'ya bakıyor ve yüzündeki değişikliği izliyordu. Yalan söylediğinden emin gibi bir hali vardı. Varinya çok hızlı düşünmek ve yeni bir yalan uydurmak zorundaydı ama beyni durmuştu sanki.

Yardımına, Crassus'un "gevezeliği" yetişti:

"Seni daha önce gördüğümden eminim köle kadın! Hamilelik, güzelliğinden bir şey kaybettirmemiş sana. Senin gibi bir güzeli gören bir daha unutmaz. Şimdi bana doğruyu söyleyeceksin! Seninle nerede karşılaştık? Doğruyu söylersen hemen şu kapıdan, yanındaki o sakat serserilerle birlikte çıkıp gidebilirsin. Yok eğer yalan söylersen ve bu da ortaya çıkarsa, o yanındaki adamları teker teker aslanlara yem eder, sonra da seni, o karnındaki çocuğunla birlikte şu gördüğün askerlerin eline teslim ederim. Onlar üzerinden geçtikten sonra, hâlâ sen de, çocuğun da sağ kalırsanız tabii, çarmıha gerdiririm. Hamile olarak oraya asılmak herhalde daha hoş olacaktır. En çok da çocuğun bundan mutlu olur herhalde. Eh, ne de olsa bedava bir salıncak!"

Yüzünde hiçbir gülümseme veya mimik yoktu Crassus'un. Söylediklerinin ciddi olduğunu belirtmek ister gibiydi. Varinya ise, adamın gevezeliği yüzünden hem düşünmek için zaman kazanmıştı hem de çok daha önemlisi, Crassus'un kendisini nerede gördüğünü hatırlamadığını öğrenmişti. Şimdi kurnazlığını kullanmasının zamanıydı. Heyecandan boğazı kurumuştu. Konuşmaya çalıştı, sesi çıkmadı. Hemen yere diz çöktü. Kuru bir sesle, "Bağışlayın yüce efendimiz!" diye hıçkırmaya başladı. "Bağışlayın! Yalan söyledim, evet yalan söyledim size! Doğrusu beni hatırlayacağınız aklıma gelmemişti! Beni bağışlayın lütfen! Çocuğumun hatırına bağışlayın! Size hiçbir kötülüğüm olmadı benim!"

Crassus ilk kez gülümsedi, kadının yalanını yakaladığı için gururu okşanmıştı. Ayrıca, akşam üzeri kadının kendisine diklenmesi karşısında düştüğü durumdan da kurtulmuştu. Sakin bir sesle, "Şimdi gerçek adını söyle bakalım," dedi.

"Clara yüce efendimiz!"

Crassus o an ne yapacağını şaşırdı. Eli kılıcına gitti. Bir an durakladı ve şaşkın gözlerle Varinya'ya bakıp, "Ne dedin sen?" diye gürledi.

Yakışıklı delikanlı kıkırdadı. "Boş ver Licinius," dedi. "Uçur boynunu gitsin. Bunlar ancak kılıcın dilinden anlar."

Crassus, yakışıklı delikanlıyı bir el hareketiyle susturdu. Bakışları biraz daha sakinleşmiş gibiydi.

"Yüce efendimiz," diye hıçkırdı yeniden Varinya. "Ben size adım konusunda yalan söylemedim. Yalnızca sizi tanıdığım halde, tanımamış gibi yaptığım için suçluyum. Korktum yüce Crassus. Beni yeniden köle yapmanızdan korktum!"

Crassus, biraz sakinleşir gibi olmuştu. "Peki, nerede karşılaştık seninle?" diye sordu. Sorduğu anda da, biraz önceki gevezeliği için kendi kendine küfür etti.

"Batiatus'un okulunda efendim."

Crassus yeniden heyecanlandı.

"Şu Spartacus denilen asinin kaçtığı okulda mı?"

"Onu tanımıyorum efendim. Batiatus beni azat ettikten sonra okula gelmiş. Onu hiç görmedim. Adını bile doğru dürüst söyleyemiyorum. Ben kendi halinde, köyünde yaşayan bir zavallı kadınım. Kocam beni bekliyordur şimdi. Benim kimseyle ilgim yok efendim!"

Crassus ikircikliydi. Kadın ya çok iyi rol yapıyordu ya da gerçeği söylüyordu. Emin olamadı. "Anlat bakalım," dedi. "Seninle nasıl karşılaştık. Belki ben de hatırlarım, seni de o zaman serbest bırakırım."

Varinya seve seve tüm karşılaşma sahnesini anlattı. Bunun kendisi için bir kurtuluş olacağını düşünüyordu, çünkü gerçekten o sıralarda Spartacus henüz Batiatus tarafından satın alınmamıştı. Daha da önemlisi, ona gerçekten saygı ve hayranlık duymuştu. Büyük bir içtenlikle de bunu anlatabilmişti.

Crassus, Varinya'nın hikayesini dinledikten sonra başını ağır ağır salladı. Batiatus'un okuluna geldiği ilk gün olduğu için o geceyi anımsıyordu. Kadınlardan sıcak su istediğini, hiçbir kadınla yatmak istemediğini, geceyi yeğeni Caius'u düşünerek geçirdiğini, hepsini net biçimde anımsıyordu. Varinya da güzelliğinden dolayı aklında kalmıştı zaten. Bir ara canı çekmiş, yanına çağırmayı düşünmüş ama içtiği şarabın etkisi ve yol yorgunluğu nedeniyle sızıp kalmıştı.

"Evet," dedi çenesini kaşıyarak. "Şimdi ben de hatırladım o günü."

Askerlere döndü:

"Götürün bunu yeniden mahzene kapatın. Ben söyleyinceye kadar da orada kalsınlar."

Varinya, yalvarma oyununu sürdürmeye kararlıydı:

"Ama efendimiz, söz verdiniz. Bizi serbest bırakacağınızı söylediniz. Bakın size doğruyu söyledim. Batiatus beni azat etti. Artık köle değilim. Bırakın köyüme gideyim. Orada hem kocam hem de Batiatus'tan olan oğlum beni bekliyor. Merak etmişlerdir. Lütfen efendim, lütfen!"

Yakışıklı delikanlı, "Götürün hemen şunu!" diye tiz bir sesle söylendi. "Hayvan gibi kokuyor!"

Crassus o zaman yeniden yakışıklı delikanlının farkına vardı. Delikanlı hâlâ saçlarıyla oynuyor, arada bir düzgün parmaklarını süsleyen tırnaklarını inceliyordu. Crassus, bir an delikanlıyla göz göze geldikten sonra Varinya'ya döndü. Alaylı bir ses tonuyla, "Bu saatten sonra yola çıkarsanız, başınıza kötü şeyler de gelebilir," dedi. "Durun bakalım, sabah olsun!"

Hantal adımlarla çıkış kapısına yönelmişti ki, aklına yakışıklı delikanlı geldi. Delikanlı hâlâ saçlarıyla oynayıp, arada bir kıkırdıyordu. Şarabı fazla kaçırmış gibiydi.

"Yürü Caius," dedi sertçe. "Gidelim!"

Spartacus geçmişiyle hesaplaşmayı sürdürüyor

Spartacus ölüyordu... Bunu, vücudunun her hücresinde hissediyordu. Canı çekiliyor, uykusu giderek ağırlaşıyordu. Bulunduğu yere doğru yaklaşan ayak seslerini duyduğunda kendinden geçmişti. Şimdi yeniden ayılmıştı ve çevresinde mutlak bir sessizlik hakimdi. Belki de ölmüştü; başka bir dünyadaydı ve bu nedenle hiç ses duymuyordu. Soğuk sanki kanını donduruyordu. Kendini akasya köküne bağlayan bez kuşağa baktı. Henüz sağlamdı.

Çevresi zifiri karanlıktı. Hiçbir şey görmüyor, duymuyordu. Vücudunun hiçbir yanını oynatamadığını fark etti. Sadece göz kapaklarını oynatabiliyordu, ancak o da bir işe yaramıyordu, çünkü hiçbir şey görmüyordu. Nerede olduğunu da bilmiyordu. Anımsadığı son şey, Crassus'un köşeli suratıydı. Onu öldürmeye gidiyordu... Hayır, bir şey daha anımsıyordu. Birine söz vermişti. Öleceğini anladığı anda, kuşağını çözüp bataklığa kendini bırakacağına dair söz vermişti.

Kime?

Ölmeye hazırdı. Bir kez daha gözünü yumdu ve bekledi. Eli kuşağa uzandı. Çözecekti artık.

Üşümeye başlamıştı. Bu da ne demek oluyordu? Ateşi daha da yükselecek miydi yoksa iyileşiyor muydu?

Hayır! İyileşmesi söz konusu olamazdı. Ölümü hissediyordu. Başka bir boyutla bu dünya arasında bir yerde asılı kalmıştı işte. Birazdan elleri kendiliğinden kayışı bırakacak, bataklığın buz gibi sularına gömülüp gidecekti.

Geçmiş, gözünün önünde canlanıyordu yeniden. O halde henüz ölmemişti. Belki yaşayacak, Varinya'yı yeniden kucaklayacak, yine arkasında binlerce köleyle birlikte savaşlara katılacaktı.

Hayır, hayır! Böyle bir şey olmayacaktı! Vücudunu iyi tanıyordu Spartacus. İflas etmişti. Kalkması, yürümesi mümkün değildi. Vücudundan boşalan kan uykusunu getiriyordu. Ölüm uykusuydu bu. Hiç acı duymuyordu ama organlarının birkaçının parçalandığının farkındaydı.

Bir kalkabilseydi!

Bu kez Roma'yı bağışlamayacaktı. Bağışlamak, büyük hataydı. Hatanın bedelini de; dostlarını, kendisine inanan binlerce insanı kaybederek ve kanla ıslanmış toprağın üzerinde yüzükoyun yatarak ödüyordu. Evet, kanlıydı toprak; dostlarının, arkadaşlarının, özgürlüğe bir adım kala her şeyini yitiren kölelerin kanı kokuyordu.

Hiç acı hissetmiyor olması da garipti. Herhalde bir kolu ve bacağı kesilmişti, bu yüzden oralarda acı duymuyordu. Ancak öyle olsa, kuşağı çözmeye kalkışamazdı. Demek iki kolu da sağlamdı. İyi ama yüzünde, vücudunun diğer taraflarında yara yok muydu? Onlar neden acımıyordu? Numidya'da son nefesini vermek üzere olan bir köle acılarından arındığını söylemiş, hemen ardından da ölmüştü.

Demek ki kendisi de ölümün eşiğine iyice yaklaşmıştı.

David yakınlarda bir yerde olmalıydı. Ölünceye kadar yanında duracağına yemin eden sevgili Yahudi dostu... Ölmüş olmalıydı, yoksa mutlaka gelip kendisini ölümün pençesinden çeker çıkarırdı.

Ya Mosar? O neredeydi? Ah, evet, onun ölümünü görmüştü. Aslanlar gibi savaşıyor, önüne geleni deviriyordu. Bir ara kendisine yaklaştığını bile görmüştü. Son görüşüydü o. Sırt sırta çarpıştıkları sırada David, "Mosar'ı avladılar!" diye bağırmıştı.

Ne korkunç bir savaştı o! Roma ordusu yağmur gibi üzerlerine geliyordu. Tüm güçleriyle gelenleri püskürtüyorlar, ancak Romalılar arkadan iki kat çoğalarak yeniden saldırıyorlardı. Roma'nın zaferi kazanmasında en büyük pay okçuların olmuştu. Binlerce, on binlerce ok geliyordu üzerlerine ve onlardan sakınmaya çalıştıkça zayıf düşüyorlardı. Kalkanları yetersiz kalıyordu. Taktik hatası yapmıştı Spartacus. Okçulara karşı önlemini yanlış almıştı.

Hayır, asıl suç kendisinden otuz bin adam çalıp, Roma ordusunun önünde perişan olan Crixus'undu. Ah cesur Galyalı... Cesareti kadar aklı da olsaydı keşke...

Galyalılar sürekli liderleri durumundaki Crixus'u sıkıştırıyor, Spartacus'ün korkakça davrandığını söylüyorlardı. İlk kez bu taleple geldiklerinde Crixus, Spartacus'ten yana tavır alıp, Galyalıları kendi haline bırakmış, Atriux'un hataları yüzünden de Galya birliği perişan olmuştu. Bu kez direnmekte zorlanıyordu. Bazı Galyalı komutanlar, sayılarının artık otuz bini bulduğunu, Roma ordusuyla savaşacak durumda olduklarını iddia ediyorlardı. Sayıları neredeyse Roma ordusuyla aynıydı.

Crixus, Spartacus'e durumu anlattı ve Galyalıları daha fazla tutamayacağını, Roma ordusuna karşı harekete geçeceğini söyledi. Spartacus ses çıkarmadı. "Eğer," diye geçirdi aklından, "Crixus ile oturup konuşsaydım, belki her şey çok farklı olacaktı. Suç yalnızca Galyalının değil. Bende de suç var!"

Crixus'un, Mosar'ın, Norde'nin haklı olduğu yönler

vardı. Sayıları altmış binin üzerindeydi ve kentte yiyecek, içecek sıkıntısı baş göstermeye başlamıştı. Bir yandan hasadın kaldırılması, öte yandan yeni yiyecek kaynakları bulmaları gerekiyordu. Vezüv'de daha fazla barınamazlardı.

Crixus, sonunda Varinius komutasındaki Roma lejyonlarıyla savaşmaya karar verdi. Roma'mn önde gelen komutanları, kölelerin bu orduyu da yenmesi halinde, Spartacus'ün Roma'ya saldıracağından emindi.

Spartacus, ölümün vücuduna yayılışını daha derinden hissetmeye başlamıştı. Norde ile olan konuşmasını anımsadı. Norde de, birliklerin toplanarak Roma'ya doğru yürüyüşe geçmesinden yanaydı.

"Neden böyle düşünüyorsun Norde?" diye sormuştu Spartacus. "Roma, üç büyük yargıcın komutasında, beş büyük lejyoner ordusuyla bize saldırmaya hazırlanıyor. Galyalılar ve Germenler bu orduyu Capua yakınlarında karşılamaya hazırlanıyor. Roma ordusuna karşı daha kalabalık durumda olsak bile, onlar bizden daha üstün silahlara sahipler. Bir meydan savaşını kaldıramayacak kadar güçsüzüz. Bu durumda Roma'ya saldırmayı nasıl düşünebiliriz? Evet, Roma şu anda güçlü bir koruma altında değil, ancak hâlâ yıkılmayacak gibi duran surları ve tecrübeli savunmasıyla ele geçirilmesi çok zor bir kale. Bizden korkmaları, bize yenilmeleri anlamına gelmiyor. Biraz daha sabır sevgili dostum, biraz daha sabır!"

Norde ikna olmuş gibiydi; ama Crixus sabretmemiş ve Roma ordusuna karşı saldırıya geçmişti. Spartacus ile bir anlaşmaya varmışlardı. Kırk bin kişi Spartacus ile kalacak, geriye kalan otuz bin kişilik orduyla Crixus, Roma ordusuyla meydan savaşına girişecekti.

Savaş, Apulie bölgesindeki açık alanlardan birinde

başladı. Düzenli Roma ordusu, en önde kalkan ve kılıçlarıyla piyadeler eşliğinde, 'V' şeklinde dağılarak yürüyordu. Piyadeleri elli adım kadar arkadan okçular izliyordu. Atlı arabalar ise en arkada duruyordu; savaşın başlamasıyla birlikte sağa ve sola dağılarak, Crixus'un ordusunu arkadan kuşatmayı deneyeceklerdi.

Crixus, bir karınca düzeniyle üzerlerine doğru gelen Roma ordusuna karşı yalnızca piyadelerle karşı koyabilirdi. Elinde çok az süvari ve araba vardı. Arabaları yaralılar için kullanmaya karar verdiğinden, onları da savaş dışı olarak kabul etmek zorundaydı.

En çok güvendiği elemanları, civar köylerden kendilerine katılanlardı. Bu adamlar araziyi çok iyi biliyor ve Crixus'u yönlendiriyorlardı. Galyalı komutan, Apulie ile Sibalis ırmağı arasında kalan bölgedeki boş alanda Roma ordusunu beklemeye başladı. Köylüler, meydanın hemen sol tarafında bataklık olduğunu söylemişlerdi. Crixus, eğer Roma ordusunu bataklığa doğru çekebilirse savaşı kazanma olasılığının güçleneceğini hesaplamıştı. Tahminine göre, Roma ordusu savaş düzeni almadan saldırıya geçmek kararındaydı.

Beklediği olmamıştı. Varinius komutasındaki Roma ordusu daha savaş alanına gelmeden savaş düzenine geçmişti bile. Böyle düzenli hareket eden orduyu bataklığa doğru sürüklemek daha zor olacaktı.

İki ordu karşı karşıya geldiklerinde, ortaya çıkan görüntü gülünecek kadar tuhaftı. Bir yanda müthiş bir düzen içerisinde tam donanımlı Roma ordusu, diğer yanda eline silah diye ne varsa tutuşturulmuş köle ordusu...

Köle ordusunun, düzenli Roma ordusu karşısında hiçbir şansının olmadığı apaçık ortadaydı.

Crixus'un savaş dehası olmasa, gerçekten de köle ordusu

birkaç saat içinde bozguna uğrayabilirdi. Crixus, on bin kişilik bir güçle otuz bin kişilik Roma ordusunun karşısına çıktığında Varinius hiçbir şeyden kuşkulanmamıştı. Köle ordusunun bu kadar az olmadığını o da biliyordu ama içeriden gelen haberler Spartacus ile Crixus'un birbirine düştüğü ve Spartacus'ün meydan savaşına karşı olduğu için adamlarını çektiği yönündeydi. Bu durumda çılgın Galyalı, daha önce Atriux'un yaptığı gibi bir kahramanlığa soyunmuş olmalıydı.

Oysa Crixus, yirmi bine yakın kuvvetini Apulie'nin doğusundan indirerek, Roma ordusunu batı yönüne doğru ilerlemeye zorladı. Varinius buna da hazırlıklıydı. Her şeye karşın akıllı bir komutan olarak, Crixus'un kendisine doğudan da, batıdan da saldırabileceğini tahmin ediyordu. Buna karşılık, batı bölgesinde bataklık bulunduğunu bilmiyordu.

Doğudan gelen yirmi bin kişilik köle ordusu karşısında iki cephede birden savaşmak yerine, açısını daraltarak tek cephe oluşturmayı kafasına koyan Varinius, batıya doğru çekilmeye başladı. Ordularını çektiği bu bölge, kölelerin hem batıdan hem doğudan hem de cepheden aynı anda saldırmasını engelleyen bir korunak haline dönüşüyordu. Varinius, batıya doğru çekilirken köle ordusunun neden bu yönden de saldırmadığı konusunda kuşkuya kapıldı. Ancak bu kuşkusunu derinlemesine tahlil edecek durumda değildi.

Köle ordusunun okçuları sürekli atış yaparak Romalıları düzenli aralıklarla bataklığa doğru sürüklüyordu.

İki saat kadar sonra Varinius'un batıya çekilen ilk lejyonundan sinyal geldi:

"Arkamız bataklık, lejyonerlerden önemli kayıplar verdik komutanım!"

Varinius, o zaman başına gelen tuzağın farkına vardı.

Daha önce arazi kontrolü yaptırması gerektiğini de o anda anladı ama geç kalmıştı. Düzenli Roma ordusu, bir anda dağınık duruma gelmişti. Bataklığın hemen önündeki kuru alanda kümelenen Roma ordusu, komutanları Varinius'un emirlerine göre hareket etmek üzere bekliyordu. Bu arada okçular karşılıklı atışlarına devam ediyordu.

Varinius için tek kurtuluş, bir yarma hareketiyle kölelerin arasından Apulie bölgesine geçmek, oradan da Arpi kentine çekilip güç kazanmaktı.

Köle ordusunun zincirini yarma hareketi çok kanlı geçti ama Varinius, Apulie tarafına geçmeyi başardı. Ardında ağır kayıplar bırakarak Arpi kentine doğru yola çıktı.

Crixus'un ordusu da ağır kayıplar vermişti. Bu nedenle de Varinius'un arkasından gitmek hata olacaktı. Şimdi yapılacak en iyi şey, zaferi kutlamaktı. Zaferle birlikte, Spartacus'ün liderlik koltuğu da yavaş yavaş sallanmaya başlamıştı. Büyük bir gururla, Galyalı komutanlarından birini Spartacus'e gönderip, Roma ordusunun perişan edildiğini, bunun için yapılacak kutlamalara adamlarıyla birlikte davetli olduğunu bildirdi. Gelirken küçük "Spartacus'ü" de getirmeyi unutmamalıydı!

Haber, Spartacus'ün bulunduğu kampta bomba etkisi yaptı. Tüm köleler, Roma ordusunu ikinci kez dize getirmekten dolayı müthiş bir sevinç içindeydiler. Spartacus büyük bir sevinç duymuştu o zaman. Cesur Galyalı dostu Roma ordusunu yok etmişti ve artık sıra ona yardım etmeye gelmişti. Ertesi sabah yola çıkacak şekilde hazırlıklara başlanmasını istedi.

Sevinç kısa sürdü.

İkinci ve kötü haber sabaha doğru geldi.

Crixus'un öldürüldüğü haberi kampa ulaştığında Spartacus çok sarsıldı. Bir süre sessiz kaldı. Kucağında

küçük Spartacus'ü sallayan Varinya'nın odadan çıkmasını istedi. Aslında bütün olanları daha önceden sezmişti, ancak yine de can dostu Crixus'un ölmüş olması dayanılmaz bir şeydi. Ağlamaya başladı.

Yaşamında belki ilk kez ağlıyordu Spartacus, ama son kez değil...

Şimdi de ağlıyordu. Ölümün iliklerine işlediği, dilim dilim vücudunu kestiği şu anda da ağlıyordu. Binlerce insanın umudu olup, hüsranla biten "Güneş Ülkesi" için ağlıyordu. Çocuğu, karısı, kendisini canı kadar seven gladyatörleri için ağlıyordu. Hatasını düşünüyor, bütün hatayı da yiğit Crixus'a bağlıyordu. Bu adamı hem çok sevmiş hem de çok tehlikeli olduğunu hissetmişti. Onun isteklerine neden boyun eğdiğini düşünmek için ise artık çok geçti.

Atriux, Crixus... Bunlar hep çıban başı olup kendilerini de yok etmişti. Ama bütün bunlara rağmen Spartacus, Crixus'un intikamını almış ve Roma ordusunu bir kez daha dize getirmişti. O halde Crixus'un ne suçu olabilirdi ki? Suç tamamen kendisindeydi. Yavaş davranmak, uslu olmak ve Roma'nın adaletine inanmakla suç işlemiş, binlerce insanın da bu uğurda ölmesine neden olmuştu. Roma, şimdi büyük bir olasılıkla kendisini arıyor ve bulabilmek için de birçok insana işkence yapıyordu.

Doğrulmaya çalıştı, ama başaramadı. O kadar gücü yoktu. Arenada değildi artık. Karısını ve çocuğunu bile özleme hakkına sahip değildi koca Spartacus. Bir bataklığın kenarında kendi başına ölmek zorundaydı, yüz adım ötede kendisine ulaşmaya çalışan karısını bile bilmeden...

Crixus'a yüklenmekle haksızlık ettiğini düşündü. Çılgındı o; bütün Galyalılar gibi savaşa özlem duyan bir insandı. Her şeyin savaşla çözümleneceğini düşünürdü.

Ona olan saygısından, sevgisinden dolayı hata işlemişti Spartacus. Hep "onun istekleri" doğrultusunda hareket etmiş ve bu nedenle kaybetmişti.

Bu doğru muydu?

Hayır, Spartacus bunu da çok iyi biliyordu ama ölmek üzereyken kendini kandırmaya çalışıyordu. Vicdanı sızlıyordu çünkü. Binlerce insan kendisine inanmıştı ve o bir bataklıkta yaşama veda ederken, kendisine inanan insanlara oranla çok şanslıydı. Ölümünü hissedebiliyor ama acı çekmiyordu. Oysa binlerce insan o anda çarmıha gerilmiş ve tarif edilemeyecek kadar büyük acılar içinde kıvranırken, bir an önce ölüme kavuşmayı beklemek üzere terk edilmiş olmalıydı. Bir yandan da Spartacus'ün geri dönüp kendilerini kurtarmasını ümit ediyorlardı. Ama o, bir bataklığın kıyısında son nefesini vermek üzereydi. Kalkacak gücü yoktu. Kalksa ve "Ben Spartacus'üm" dese de sonucu değiştiremeyeceğini bilmiyordu. Crassus onu bulsa da, Appia yolu çarmıhlarla dolu olacaktı..

Crixus'un intikamını almıştı. Roma kendisinden daha güçlü bir orduyla daha önce karşılaşmamıştı. Bir tek Annibal, Roma'yı Spartacus kadar titretmişti, o kadar. Roma asla Spartacus'ü rahat bırakmayacaktı. Derdini anlatamamıştı bir türlü; Roma'ya kafa tutma amacında değildi, tek isteği insanca ve özgürce yaşamaktı. "Güneş Ülkesi"ni bunun için kurmaya çalışmıştı. Orada da sorunlar olacaktı ama kimse köle olarak yaşamayacaktı.

Sorun; Galyalıları, Arapları, kendi vatandaşı Trakyalıları, Germenleri, Vandalları, Yahudileri, Yunanlıları, Afrikalıları ne yapacağıydı? Onları bir çatı altında, bir ulus gibi birleştirmek olanaksız görünüyordu. Özgürlüğü herkes seviyordu ama kendi anlayışına göre tabii. Onları bir çatı altında toplamaya çalışmak, bir gemiye her cinsten

yüzlerce hayvanı doldurmak gibi bir şeydi. Aç kalan, zayıf olanı mutlaka yemeye kalkışacaktı.

Arpi kentine çekilmeyi başaran Varinius, Crixus ve adamlarının kendinden geçecek kadar zafer sarhoşluğuna düşmesinden çok iyi yararlanmıştı. Şafak sökmeden biraz önce, çoğu sızmış olan Galyalıları iki saat içerisinde tamamen yok etmişti. Crixus, Roma kılıcının başına inmesinden birkaç saniye önce Spartacus'ün ne kadar haklı olduğunu anlamıştı ama yapacak bir şey yoktu artık.

Yenilgiden zafere dönüş, Varinius için de şaşırtıcı olmuştu. Bir avuç köle bozuntusuna önce yenilmiş ve Apri'ye doğru çekilmek zorunda kalmış olmaktan büyük bir rahatsızlık duyuyordu. Şimdi ise, aptal Galyalının zevke olan düşkünlüğü nedeniyle beklenmedik bir zafer kazanmıştı. Galyalının zaferi yarım gün sürmüştü, o kadar.

Şimdi sıra Spartacus'ün ordusundaydı. Aynı taktiği ona da uygulayacaktı. Önce yenilmiş gibi yapacak ve belki bin kadar Roma askerini heba edecekti, ardından da asıl saldırıya geçecekti. Spartacus'ün ve köle ordusunun peşini bırakmaya hiç niyeti yoktu.

Spartacus ve adamları ise son derece güç koşullar altında Apenin dağlarının eteklerine doğru çekilmeye çalışıyorlardı. Varinius komutasındaki Roma ordusu çok hızlı ilerliyordu. Yenilgiyi zafere dönüştürmüş olmanın moraliyle hızlanmışlardı.

Varinius, Spartacus'ün çekilirken tuzaklar kuracağından emindi. Tanıdığı kadarıyla bu asi köle bugüne kadar tüm savaşlarını, vur-kaç taktiğini ustalıkla uygulayarak kazanmıştı. Şimdi Apenin dağlarının eteklerine ulaşmadan onu ve ordusunu yakalayıp yok etmek gerekiyordu.

Varinius'a göre Spartacus çekilirken, mutlaka geniş bir yarım ay çizecek ve böylelikle Roma ordusunun da yayıl-

masını amaçlayacaktı. Bu da zincirin halkalarının zayıflamasına neden olabilirdi. Dolayısıyla bir noktadan sonra yarım ay biçiminde gerilemeleri sona erecekti. Apenin eteklerinde ordunun bir arada toplanması için uygun birçok geçit ve ova mevcuttu.

Spartacus'ün ordusu, bir araya geldikten sonra da büyük sorunlarla karşılaşacaktı. Askerler arasında yorgunluk, açlık ve bıkkınlık baş gösterecekti. Kendi aralarında anlaşmazlıkların çıkması olasılığı da çok büyüktü. Köle ordusu içinden Varinius'a haber getiren "muhbirlerin" anlattığına bakılırsa, şimdiden büyük bir panik ve hırçınlık yaşıyorlardı. Spartacus, ancak kısa bir süre daha onlara liderlik edebilirdi.

Tüm avantajlar Varinius'tan yanaydı. Zafer kazanmış bir ordunun başındaydı ve hem dağınık hem de moralsiz bir çapulcu ordusunun peşindeydi.

Varinius, Spartacus ve adamlarını Lukyana bölgesindeki çorak bir arazide kuşatmayı başardı. Köleler artık daha fazla yönetilemeyecek haldeydi. Yorgundular, açtılar ve Spartacus'e karşı homurdanmalar giderek artıyordu. Hermios, David, Mosar ve Norde gruplarına hakimdi; ama Polemus, Phraxus ekiplerini yönlendirmekte zorlanıyorlardı. Galyalılar başıboştu. Draba her zamanki yürekliliğiyle etrafa moral dağıtmaya çalışıyordu.

Spartacus, Tarente körfezine yakın bu çorak arazide mola verilmesini ve sayıları elli bini aşan ordusunun bir arada toplanmasını istedi.

Varinius, kendisine getirilen bu haberden çok hoşnut kalmıştı. Sonunda Spartacus'ü kuşatmış ve onu açık bir meydan savaşına zorlamayı başarabilmişti.

Spartacus, grup liderlerini çağırarak, onlarla bir savunma taktiği geliştirmek üzere çalışmaya başladığında, Varinius

ve ordusu da Lukyana sınırına ulaşmıştı. Varinius da ordusunu durdurdu ve mola verdi. Varinius'un bulunduğu bölge, Spartacus'e göre daha korunaklıydı ve daha da önemlisi gündüzün güneşinden ve gecenin soğuğundan korunma olanakları vardı. Sibalis ırmağı kıyısındaki ağaçlık ve verimli topraklar yiyecek sıkıntısı çekmemelerini de sağlıyordu.

Spartacus'ün karargâhında hararetli tartışmalar geçiyordu. Phraxus, "Bu durumda daha fazla direnme şansımız kalmadı Spartacus," diyordu. "Benim taraftakiler çok yorgun ve savaşacak moralleri yok."

Varinya, kucağında oğlu, Spartacus'ün yanında ayakta duruyordu. Bir eli Spartacus'ün omzundaydı. Spartacus, karısının kolundan kurtulup, Mosar'a döndü:

"Sen ne düşünüyorsun Mosar?"

Mosar, kendisine sorulmamış gibi şaşkınlıkla çevresine bakındı. Belli ki dalmış gitmiş, başka şeyler düşünüyordu.

"Ben..." diye kekeledi. "Ben ne diyeceğimi bilemiyorum Spartacus. Bir kere, Varinius hem konum olarak bizden daha iyi durumda hem de moralleri yerinde. Bir süre sonra açlık ve susuzluk problemleri yaşayacağız. Varinius bunu da biliyor ve elimizi çabuk tutacağımızdan emin. Tek çare, birkaç gün içerisinde saldırmak. Toparlanmalı ve saldırmalıyız."

"Hikaye," diye araya girdi Polemus. "Toparlanmak için yalnızca uyku yetmez Mosar! Bu halimizle kuşatmayı yarıp yeniden Thurium tarafına doğru geçmek olanaksız. Roma ordusu aynı günün akşamına kalmaz, hepimizi kılıçtan geçirir."

"Peki senin bir fikrin var mı?" diye sordu Spartacus.

Polemus, ellerini iki yana açarak, "Hiçbir fikrim yok," diye fısıldadı. "Keşke olsaydı."

"Durum göründüğünden de umutsuz," diye araya girdi Norde.

Spartacus, tam Hermios'a dönmüştü ki, Draba'nın kalın sesi duyuldu:

"Hayır dostlar! Durum, Capua'daki gladyatör okulundan kaçtığımız günden daha umutsuz değil. Ne çabuk unuttunuz? Ölüm bizim için zaten vardı. Ölümü göze alarak o okulu terk ettik ve bugüne kadar da özgürlüğümüzü yaşadık. O sıralar bir avuç insandık, şimdi on binleri aştık. Karşımızda bir Roma ordusunun olduğu ve Galyalı birliğimizi yok ettiği doğru, ama bu Roma ordusunun yenilmeyeceği anlamına gelmez. Biraz cesaret. Son sözü Spartacus söyleyecektir. Liderimiz o!"

Bütün gözler, büyük bir umutla Spartacus'e döndü. Spartacus çadırın ortasına doğru birkaç adım atıp, "Dostlarım," diye konuşmasına başladı. Capua'dan sonra, gruba yaptığı üçüncü ciddi konuşmanın hazırlığı içindeydi.

"Draba'nın söyledikleri bir noktaya kadar doğru. Capua'dan beri çok zor koşullarda yaşamamıza rağmen, farkında olsak da, olmasak da özgürüz. Bu özgürlüğümüzün tadını zaman zaman yanlış algıladık, yanlış uyguladık, farkında bile olmadığımız zamanlar oldu. Alıştık. Evet dostlarım, özgürlüğe alıştık. En büyük hatayı işledik ve özgürlüğe alışıp, nereden kurtulduğumuzu unuttuk. Ölüm korkusunu üzerimizden atınca, onunla savaşmaktan da korkar olduk. İşte bizim kaybettiğimiz an, o korkuyla birlikte başladı. Sanki doğuştan özgürmüşüz gibi, önümüze gelen yeri talan etmeye, birbirimizle kavga etmeye ve Romalıları birer köle gibi görmeye başladık.

Oysa, daha düne kadar onların kölesi durumundaydık ve birbirimizi öldürmek üzere kurgulanmıştık. Bu konularda Draba'ya hak veriyorum. Biz kendi ölüm emrimizi

Romalıların elinden aldık, ama bir süre sonra onu kendi avuçlarımız arasında tuttuğumuzu unuttuk. Bu bizim yaşam mücadelemizi, kavgamızı, birbirimizle iyi geçinmemizi, bir topluluk olma özelliğimizi ve isteğimizi yok etti.

Draba'nın unuttuğu bir şeyi de hatırlatayım: Evet, bizler, yani bu çadırdakiler ve dışarıda olanların çok az bir bölümü, Capua'da bizi bekleyen ölümden kurtulup, özgürlüğe doğru adım attık. Ancak bizim peşimize takılıp gelen ve bize umut bağlayan, 'Güneş Ülkesi'nde çocuklarını yetiştirmek için kendi canlarını vermeye seve seve hazır binlerce insan var. Onlar için kaybedilmiş olan yalnızca kendi bedenleri değil, gelecekleri de yok oluyor. Biz yolun sonuna gelmiş bile olsak, onlar için bu savaşı sürdürmek ve kazanmak zorundayız."

Zayıf bir alkış sesi geldi. Karargahtakilerin hepsi birden sesin geldiği yöne döndüler. Çadırın kapısında Urus duruyordu. Yüzünde tuhaf bir gülümseme vardı.

"Güzel konuşmaydı Spartacus, kutlarım! Ama, anladığım kadarıyla bu beladan nasıl kurtulacağımız konusunda senin de parlak bir fikrin yok!"

"Gel Urus," diye seslendi Spartacus elini uzatarak. "Başımızın büyük bir dertte olduğu kesin ama kurtuluşumuz imkansız da diyemeyiz."

"Bu, kafanda bir plan olduğu anlamına mı geliyor?"

"Sabret Urus, sabredin çocuklar. Akşam üzeri yeniden toplanalım. Şimdi konaklama hazırlığına başlayın."

Herkes çıktıktan sonra Varinya ile yalnız kalan Spartacus, oğlunu Varinya'nın kucağından alıp, bir köşeye oturdu. Düşünceli görünüyordu. Varinya, kafasında ne gibi bir plan yaptığını sormaya korktu. Tam o sırada Draba geri döndü.

"Gerçekten aklında bir plan var mı, yoksa düşünecek misin?"

Draba'nın kara derisi yüzünden iyice ortaya çıkan gözlerinde endişe vardı.

"Sabaha karşı saldıracağız. David, Norde ve Mosar'a söyle. Hazırlık yapsınlar ve ağızlarını da sıkı tutsunlar."

Varinya, hayranlıkla sevgilisinin yüzüne baktı. Evet, Spartacus'ün bir planı vardı kafasında, kendilerini kurtaracak bir planı. Oğluyla şakalaşan şu koca adam, ne kadar masum ve zararsız görünüyordu. Roma'yı titreten, üzerine binlerce kişilik orduyu çeken, yüz binlerce insanın umudu olan adam bu adam mıydı? Şu köşede çocuğuyla şakalaşan ve sanki sabaha karşı yeniden savaşa girmeyecekmiş gibi duyarsız kalan?..

Spartacus, gece yarısı Mosar, David, Norde ve Draba ile buluştu. Planını kısaca aktardı. Spartacus, on bin kişilik bir orduyla Varinius'un kamp yerine saldıracak, kırk bin kişilik ordusuyla da, kuşatmanın en zayıf olduğu noktadan Roma ordusunun arkasına geçecekti. Plan basitti ama belki de kurtuluşları buna bağlı olacaktı.

Mosar ve David, büyük hızla bütün kilit noktalara onarlı gruplar halinde adamlar yerleştirip, ellerinde kalan son odun parçalarıyla büyük ateşler yaktırdılar. Planlarının başarısız olması halinde, geceleri ısınacak odunları da kalmamıştı.

Norde ile Draba ise on bin kişilik bir grubu savaşa hazırlıyordu. Sibalis nehrine uzanan açık araziden Roma kampına doğru saldırıya geçeceklerdi. Saldırı tam şafakta ve çok ani gerçekleştirilecekti. Araziyi çok iyi bilen köylüler ise, Spartacus'ün komutasında, kırk binden fazla askeri Roma ordularının en zayıf olduğu noktadan yarmaya çalışacaktı. Askerler gruplar halinde ortaya çıkacak ve kalabalık olduk-

larını belli etmeyeceklerdi. Çünkü ordunun büyük kısmının hâlâ savunma için Lukyana'da olduğunu sanan Roma ordusu, kamp yerine saldırmayı uygun bulacaktı. Ateş yakmak üzere kampta bulunan gruplar, bir yandan da borazan çalarak, gürültü yapacak ve gerçek ordunun hâlâ Lukyana'daki kampta olduğu izlenimini yaratacaktı. Eğer plan başarıyla yürütülür de, Spartacus ve ordusu Roma ordusunun arkasına geçebilirse, iki ordu arasında kalan Varinius'un tek çaresi bozkıra çekilmek olacaktı. Bu da onların sonu demekti.

Gün ağarmaya başlarken borazanlar gürültülerini artırdılar. Borazan çalan askerler bir yandan büyük patırtı çıkartırken, kamptan iki kol halinde ayrılan Spartacus ve Norde komutasındaki birlikler yavaşça Roma kamplarına ilerlemeye başladı.

Elli binden fazla insanın, dikkat çekmeden Roma kampına yaklaşması elbette olanaksızdı. Ama Spartacus'ün kafasında, Varinius'u aldatmaya yönelik bir hareket yatıyordu. Varinius, asla kendi kamplarına saldıran ordunun sayısını bilemeyecekti.

Varinius'un hesaplarına göre, daha ilk geceden Spartacus'ün tüm ordusuyla birlikte kendisine saldırma olasılığı yoktu. Ordusu yorgundu, savaş düzeni halinde toparlanıp saldırma şansına sahip değildi. Dolayısıyla Varinius, top yekûn bir saldırıyı -en azından o gece- beklemiyordu. Bu nedenle, patırtı çıktıktan sonra, kampa saldırmayı tercih etmesi mümkündü.

Nitekim, öyle de oldu!

Crassus çıldırmanın eşiğine geliyor

Appia yolu, dehşet yolu haline gelmişti. Crassus'un talimatıyla dikilen çarmıhlara çivilenen köleler, Appia'nın granit ve volkanik külden oluşan zeminini bile yumuşatacak kadar kan akıtmışlardı yollara. Yolun rengi kırmızı olmuştu.

Roma ordusu; inleyen, yalvaran, bir yudum su isteyen, kendini öldürmeye çalışan, küfürler savuran ve artık kendini akbabaların pençelerine teslim etmiş olan bir yığın "kâbusu" ardında bırakarak Capua'ya doğru ilerliyordu. Askerler adeta birer "kasap" kesilmişti.. İşlerini büyük bir hızla ve ustalıkla yapıyor, "kurbanı" çarmıha gerip, haç şeklindeki tahtanın iki koluna bağladıkları iplerle çarçabuk çarmıhı dikleştiriyor, toprağı iyice sıkıladıktan sonra, diğer kurbanla ilgilenmeye başlıyorlardı. Başlarda inanılmayacak derecede yavaş giden kafile artık belli oranda hızlanmıştı. Crassus, askerlerinin her şeyi çabucak kavramasından mutluydu, "Birkaç gün sonra Capua'da iyice dinlenirim," diye düşünüyordu. Aklına yeğeni geldikçe de içine sanki bir kor parçası düşüyordu. Hiçbir zaman dost olarak görmemiş de olsa, Batiatus'un Capua'da olduğunu düşünmek bile zevk verecekti, ama cehennemi taçlandırmaya gitmişti Batiatus.

Crassus, son bir hafta içinde kendisini de şaşırtan bir özelliğini fark etmişti: Öldürmekten zevk almaya başlamıştı. Hem de müthiş bir zevk alıyordu. Daha önce öldürmeye karşı olduğu için eleştirildiği bile olmuştu. Sevimsiz olan şeylerden hep uzak durmuştu. Romalı generallerin yaptığı gibi, o da sık sık karaca avına çıkardı ama çoğu zaman, karacaları ürkütmek ve onları tehlikeden korumak için gürültü çıkarırdı.

Onu bir anda böylesine değiştiren, can almaya, acı çektirerek öldürmeye iten neydi? Belki her insanın ruhunda bir yerlerde saklıydı bu güdü ve bir fırsatını bulduğunda ortaya çıkıyordu. Şu çok okumuş, ukalâ filozof bozuntusu Cicero da olaylar karşısında bu kadar değişken miydi acaba? Cicero da nereden aklına düşmüştü şimdi? Roma'ya döndüğünde başına kâbus gibi çökeceklerin başında Cicero olacaktı. "Sokrates'in piçi!" diye mırıldandı dişlerinin arasından. "Hayat, Capitolium'un taş basamaklarına Sokrates'in ruhunu oturtmakla bitmiyor. Hayat burada, Roma'nın dışında da devam ediyor. Üstelik tahmin bile edemeyeceğin kadar vahşi ve acımasız. Burnunu sapladığın o 'bilgelik' çukurundan çıkar da çevrene bak. Senin yürüttüğün akıl yolunun çarmıhlara dizilen bu insanlara ne yararı oluyor ki?"

Saçmaladığını düşündü. Olayların üzerinde durmamaya, unutmaya karar verdi. Bildiği gibi yaşayacaktı. Öldürmesi gerekiyorsa öldürecek, bağışlaması gerekiyorsa, ondan da ayrı bir zevk alarak bağışlayacaktı. O bir "preator"du ve Roma'da Tanrı kadar güçlüydü.

"Ah! Aşağılık Yahudi," diye inledi. Eli bilinçsizce bacak arasına doğru gitti. Aynı anda da aklına Varinya geldi. Peki o neredeydi? En azından onu tanıyordu. Bütün cesetleri tek tek incelemiş, bulamamıştı. Bazı cesetler artık tanınmaya-

cak hale gelmişti ama Crassus, vücudu paramparça bile olsa Varinya'yı tanıyacağından emindi. Sanki onu aynadaki kendi çıplak görüntüsünden bile iyi tanıyordu.

Varinya yoktu. Yer yarılmış içine girmiş gibiydi. Biri onu kaçırmış olmalıydı. Nereye? İşte bu, cevaplanması en zor soruydu. Nasıl kaçabilirdi? Bu da çok zor bir soruydu. Thurium'dan Capua'ya, oradan da Roma'ya kadar Appia yolunu takip etmeden ulaşmak olanaksızdı. Tek kaçış yolu deniz olabilirdi ancak. Gerçi bu olasılık da pek yüksek sayılmazdı. Thurium deniz kıyısında olduğundan, oraya yanaşacak yabancı bir gemi hemen fark edilir ve kontrol altına alınırdı. Yardım almadan böyle bir gemiye gizlice binip gitmesi mümkün değildi. Kaldı ki, yardım bile görse, Crassus'un bundan mutlaka haberi olurdu. Limanda da, yelkenli gemilerde de birçok adamı vardı. Bir tek kölenin bile Romalı askerlerin haberi olmadan limanlardan ayrılması mümkün değildi.

"O halde?"

Crassus öfkeyle yerinden doğruldu, çadırdan çıktı. Subayları hemen başına üşüştüler. Çarmıha gerdirdiği köleleri izlemek istiyordu. Bu, onu rahatlatıyordu. Onlar acı çektikçe kendi acısını, kafasındaki pişmanlıkları unutuyor, bir çeşit intikam almış oluyordu.

Henüz yeni dikilmiş çarmıhlardan birinin önüne geldi. Yaşlı, zayıf ve çelimsiz bir köleydi karşısındaki. Başı öne düşmüştü ve sürekli bir şeyler mırıldanıyordu.

"Tanrıların senin için yapabileceği bir şey kalmadı moruk!" diye söylendi Crassus. "Onlar, sizin için ellerinden geleni yaptılar. Roma'nın kutsal iradesine kendinizi teslim etmeniz için size fırsat tanıdılar. Siz nankörler ise, bir çapulcunun peşine takılıp dağlara çıktınız. Bir hayvan gibi yaşamaya karar verdiğinize göre, bir hayvan gibi ölmeyi de hak ettiniz!"

Çelimsiz kölenin her iki avucundan da kan sızıyordu. Ölmek üzere olmalıydı, çünkü kan akışı çok hafiflemişti. Yaşlı adamın inlemesi de durmuştu, sadece çatlak dudakları belli belirsiz oynuyordu. Crassus, merdiven getirtip, kulağını adamın ağzına dayayarak, neler söylediğini duymak istedi. "Belki de dua etmiyordur," diye düşündü. "Belki de işime yarayacak bir şeyler biliyor ve söylemek istiyordur!"

Bu fikre nereden kapıldığını kendi de anlayamadı. Neden bir yığın köle varken gelip bunun önünde durmuştu ve neden onun söylemeye çalıştıklarını dinlemek için dayanılmaz bir istek duyuyordu içinde?

"Bu Jüpiter'in çağrısı!" diye inledi. "Koşun bana bir merdiven getirin, hemen!"

Askerler, Crassus'un artık iyice çıldırdığına inanmışlardı. Komutanları son zamanlarda görülmemiş derecede vahşileşmekle kalmamış, aynı zamanda kendi kendine de konuşmaya başlamıştı.

Merdiven hemen getirildi. Subaylardan birkaçı, komutanlarının ne yapacağını anlamış gibiydi, engellemek ister gibi merdivene doğru hamle yaptılar. Crassus onları sertçe uyardı ve acılar içinde, güçlükle merdiveni tırmandı. Çelimsiz köle, önünde meydana gelen bu hareketlilik nedeniyle, gözlerini hafif araladı ve Crassus'u gördü. Onun kim olduğunu bilmiyordu, ama kendisini kurtarmaya gelen köle arkadaşlarından biri olmadığı belliydi. Yeniden gözlerini yumdu. Salyaları akmaya başlamıştı. Crassus, köleye yaklaşıp büyük bir tiksintiyle irkilerek, kulağını kurbanın ağzına yanaştırdı.

Önce hiçbir şey duyamadı. Bir fısıltı, yılan tıslaması gibi bir ses geliyordu adamın ağzından. Sonra ses biraz netleşir gibi oldu. Crassus, tüm tiksintisine rağmen kulağını adamın

ağzına biraz daha yaklaştırdı. Fısıltı devam ediyordu. Ardından çok net ama hırıltılı bir ses kulağında patladı:

"Defol!Aşağılık Romalı!"

Crassus, beklemediği şiddetteki bu ses yüzünden az kalsın merdivenden düşüyordu. Bir an dengesini kaybetti ama ağır vücudu merdivenin devrilmesine izin vermedi. Tam o anda da bir eliyle köleyi seyrelmiş saçlarından yakalayarak dengeyi sağladı. Kızmıştı. Hem de müthiş kızmıştı. Serbest kalan eliyle kavradığı hançerini kölenin karnına sokup hırsla yukarı doğru çekti. Köle bir an başını kaldırdı, gözlerini açtı ve gülümser gibi Crassus'a bakarak, derin bir "oh!" çekti.

Crassus o an yaptığı hatanın farkına vardı.

Artık sinirleri iyice boşalmıştı. Kendine hakim olamıyor ve yanlışlar yapıyordu. Adamın tuzağına düşmüştü. Aşağılık köle onu oyuna getirmiş, sinirlenmesini sağlamış ve böylece kolayca ölmenin yolunu bulmuştu.

"Hayır!" diye inanılmaz bir çığlık attı. Askerler hemen koşuştular. Crassus, kanlı hançeri tuttuğu eli havada, diğer eliyle saçlarına yapıştığı kölenin başını çarmıhın arkalığına vuruyor, bir yandan da "Ölme! Ölemezsin! Sana emrediyorum aşağılık köle!" diye bağırıyordu.

Askerler, Crassus'un çıldırdığına karar verdiler.

Varinya kaçırılıyor

Varinya'nın sağ bacağı kalkamayacağı kadar çok sızlıyordu. Spartacus'e kadar gidemeyeceğini anlayınca hırsından ağlamaya başladı. Geriye, oğlunun yanına dönmeliydi. Savaş meydanına kadar yürümesi zordu. Yürümeyi başarabilse bile Spartacus'ü nasıl bulacaktı? Geri dönmesi daha iyi olacaktı. Dönüp, genç Spartacus'ü buralardan uzaklaştırmalıydı. Tam ortada kalmıştı Varinya. Ne geri dönebilecek, ne de ileri gidebilecek gücü kalmıştı...

Olduğu yere çöktü. Soğuk rüzgar ıslak saçlarını savuruyor, içini titretiyordu. "Bütün bunlar nasıl oldu?" diye yattığı yerde düşündü Varinya. "Neydi yanlış olan. İnsanca yaşamak istememiz miydi, yoksa yanlış yerde yanlış zamanda olmak mı? Bütün bu işkenceler neden yapılıyor? Neden bizi kendi halimize bırakmadılar? Thurium'da Spartacus'ün kurmayı düşlediği dünyayı mı kıskandılar? Roma doymayacak mı? Bütün dünyayı yutsa da doymayacak mı? Jüpiter dünyayı Romalılar için mi yarattı?"

Sorular ardı ardına aklından geçiyordu ama kalkacak ve dönüp oğluna gidecek dermanı bir türlü bulamıyordu Varinya. Hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. O anda elinden bir tek ağlamak geliyordu. Eğer dönüp de oğluna ulaşamazsa,

onun da öleceğini biliyordu. Tek başına yaşama şansı yoktu. Gözleri karardı ve kendinden geçti.

Düş görüyordu. Rüyasında Thurium yakınlarındaki "Güneş Ülkesi"ndeydi. Koluna hasır bir sepet takmış, oğluyla birlikte alışverişten geliyordu. Oğlunun kafasında tuhaf bir şapka vardı. Crassus'un giydiği şapkanın daha küçüğü... Üzerindeki tüyler yerlere kadar uzanıyordu.

"Güneş Ülkesi"nin sokaklarından binlerce insan meydana doğru akıyordu. Herkesin elinde aynı hasır sepetten vardı. Mutlu görünüyorlardı. Kızlar bol eteklerini savura savura dolaşıyordu, delikanlılar kur yapmak için cadde boyu volta atıyorlardı. Hasır sepetlerin içinde rengarenk güller vardı. Sonra güller kırmızıya dönüştü. Elinden tuttuğu Carsus bir anda kurtulup, hızla gelen dört atın çektiği arabanın önüne doğru koştu. Sürücü, dizginleri çektiyse de, atları durduramadı. Carsus atların ayakları altında kaldı. Varinya ne yapacağını bilemez durumda öylece donmuş kalmıştı. Arabadan Crassus indi. Atların ayakları altında ezilmiş olan Carsus bir anda doğruldu ve Crassus'a doğru yürüdü:

"Senin burada ne işin var Crassus!" diye bağırdı. "Romalılar bu kente giremez!"

Bağıran Spartacus'tü. Carsus bir anda Spartacus olmuştu. Varinya sevinçle koştu, Spartacus'ün boynuna sarıldı. "Yaşıyorsun, biliyordum!" diye bağırdı. "Yaşıyorsun!"

Spartacus, Varinya'yı hafifçe iterek Crassus'a doğru yürüdü. Crassus bir anda kılıcını çekip, savunmasız durumdaki Spartacus'ün karnına sapladı. Spartacus, soluk bile alamadan yere düştü. Spartacus'ün yüzü yeniden değişti ve Carsus'un yüzüne dönüştü. Crassus, Varinya'ya dönerek, "Gördün mü? Şimdi ikisini de kaybettin! Hem oğlunu hem kocanı öldürdüm!" diye bağırdı. "Güneş Ülkesi" sokak-

larından akan mutlu insanlar donmuş gibi kıpırdamadan olayı izliyordu. Varinya, yardım isteyen gözlerle onlara baktı. Hiçbiri kımıldamadı. Olduğu yere çöküp ağlamaya başladı.

Crassus kanlı kılıcını kınına sokarken, "Roma'ya karşı gelinmeyeceğini bilmeniz gerekiyordu! Bu, bütün kölelere bir ders olsun," dedi. Arabasına bindi. Varinya, müthiş bir öfkeyle arabaya doğru koştu. Ayakları yerden kesildi. Uçmaya başladı.

Roma'nın üzerinde uçuyordu. İlk kez görüyordu Roma'yı. "Demek Roma dedikleri böyle bir yermiş," diye düşündü. Yüksek bir binanın üzerinden geçerken, "Spartacus'ün sözünü ettiği Capitolium bu olmalı," diye düşündü. "Hayatımızı yönlendirenler, bizim çarmıhlara gerilmemizi uygun görenler demek burada oturup karar veriyorlar. Beyaz harmanileriyle ortalıkta dolaşan bu böcekler dünyaya hükmediyorlar..."

Hızla büyük bir meydana doğru inmeye başladı. O anda kanatları olduğunu fark etti. Süzülerek iniyordu meydana doğru. Birden tanıdık bir yüz gördü meydanın ortasında. Kendisini çağıran beyaz harmanili bir adamdı bu. Bu yüzü tanıyordu Varinya, hem de çok iyi tanıyordu. Önce Crassus sandı, ama değildi. Birden kanatlarının eridiğini gördü. Şimdi giderek hızlanıyor, meydana doğru düşüyordu. Gözlerini kapadı. Beyaz harmanili adamın yanına düşüp parçalanacaktı. Sanki kanatları yeniden canlanmış gibi hızı kesildi, yeniden hafiflediğini hissetti. Tekrar uçmaya başlamıştı.

Tam o anda irkilerek uyandı. Birinin kendisini kucağına alıp taşıdığını fark etti. Hâlâ rüyada olmalıydı. Başka bir dünyada olduğunu düşündü. Spartacus'le, oğluyla birlikte olacağı bir dünyaya gidiyordu. Melekler onu kollarında

taşıyordu ve birazdan sevdiği adamın yanında olacaktı. Evet, bir rüyaydı bu. Thurium'un bataklıklarından çıkmış, Roma'nın üzerinde dolaşıyordu işte. Hiç görmediği zalimler kentinin üzerinde bir yerde...

Gözlerini araladı.. Birinin kolları arasındaydı, ancak kendisini taşıyan bir melek değildi. Spartacus müydü yoksa?.. Hayır, o da değildi. Spartacus'ü elinin sıcaklığından bile hissederdi. Dünya değiştirmemişti henüz. Bunun farkına vardığı an, dehşetle oğlunu hatırladı ve çırpınmaya başladı.

"Sakin ol Varinya, seni oğluna götürüyorum!"

Varinya sesi hemen tamdı ve Draba'nın kolları arasında olduğunu anladı. Hem mutlu oldu hem de hüzünlendi. Geride kocasını bırakmıştı ama ileride çocuğu onu bekliyordu. Draba söylüyorsa, doğruydu. Oğluna gidiyordu. Yeniden gözlerini kapadı. Kendini müthiş yorgun hissediyordu.

Spartacus bekliyor

Spartacus, Varinya'nın gece kamp yerine dönmemesi yüzünden çok endişeliydi. Gece yarısı birkaç kez Capua'ya gitmeye karar vermişti. Mosar ve Urus onu durdurmuş, bunun çok tehlikeli olacağı uyarısında bulunmuşlardı.

Mosar, "Meraklanmana gerek yok Spartacus," diyordu. "Yanlarında Hermios var. Bir şey olsa, bir şekilde bize haber uçururlardı. Belki Capua'da gecelemek zorunda kalmışlardır. Belki de biri rahatsızlanmıştır, her şey olabilir..."

Mosar bunları söylüyordu, ama kendisi de çok endişeliydi. Hermios ve ekibinin Capua'ya gittiği günün akşamı bir Roma birliğinin kente ulaştığı bilgisi Mosar ile Urus'a iletilmişti, ancak onlar Spartacus'ün endişeleneceği korkusuyla bu bilgiyi saklamışlardı. Şimdi kendileri endişeleniyor, buna karşılık liderlerinin kafasını bulandırmamak için sessiz kalmayı tercih ediyorlardı.

O sıralarda Capua'daki Batiatus'un okulunda işler iyice karışmıştı. Varinya, mahzende Hermios ile nasıl kurtulacaklarını tartışıyordu. Şafak çoktan sökmüştü ve Spartacus'ün kendilerini merak ettiğini ikisi de biliyordu. İkisi de, Spartacus'ün bir çılgınlık yaparak Capua'ya

gelmesinden, hatta saldırmasından korkuyordu. Roma birliğinin bir gün önce akşam üzeri Capua'ya geldiğinden Spartacus'ün haberi olmayabilirdi.

Öte yandan Crassus, yeğeni Caius ile tartışıyordu. Caius, mahzendekilerin bir an önce öldürülmesi gerektiğini söylüyor, Crassus da onu kıskançlıkla suçluyordu.

"O kadın, adı her neyse işte Clara mı nedir, o kadın bize ne zarar verebilir ki? Her önüne geleni öldürmekle, kendi yaşamının daha uzun olmasını sağlayamazsın Caius! Üstelik kadın hamile, görmedin mi? Nedir bu kin, bu kıskançlık, bu anlaşılmazlık?"

"O kadın beni rahatsız ediyor Marcus Licinius. Ona nasıl baktığını gördüm. Onu arzuladığını, birlikte olmak istediğini hissettim. Bunu hissetmiş olmam sence anormal mi?"

Crassus daha fazla dayanamayacağını hissettiğinden, "Evet!" diye bağırdı. "Bu normal değil! O bir kadın ve sen bir erkeksin. Ben o kadınla aylar önce karşılaştım. Burada karşılaştım. Batiatus bu kadını bana verdi. Bütün gece benim olabilirdi, istemedim. Şimdi kalkmış bana neler söylüyorsun! Ben tercih hakkı olan bir erkeğim ve bir kadını da arzulayabilirim, oysa sen tercih hakkı olmayan bir erkeksin! Erkek de değilsin sen!"

"Bir gün bu sözlerini sana yedireceğim Marcus Licinius, hepsini yedireceğim!" diye bağırdı Caius, narin yapısından beklenmeyen bir sesle. "Ve o günü hiç unutmayacaksın! O gün geldiğinde, başını göğe çevir ve ilk gördüğün yıldıza bak Crassus! Ne demek istediğimi daha iyi anlayacaksın. Jüpiter'in sana göz kırptığını, seninle, Tiber ırmağında serinleyen çocuklar gibi alay ettiğini göreceksin."

Crassus, elinin tersiyle "hadi oradan," der gibi bir hareket yapıp, "Yine boyundan büyük laflar etmeye başladın. Ben hamama gidiyorum," dedi. Tartışmayı daha

fazla uzatmak istemiyordu. Caius'un haklı olduğu yönler vardı elbette, ancak kendisine bu kadar karışmasına da göz yumamazdı. "Bunlar..insan öldürmeyi ne kadar kolay görüyorlar," diye düşündü. "Bir insanı öldürmek bu kadar kolay olmamalı. Ölüm, gün gelecek hepimizin başına çökecek."

"Bekle, ben de geliyorum!" diye seslendi Caius. Yaklaşık on dakikadır kemirdiği elmayı gümüş tasın içine fırlatıp, Crassus'un peşinden gitti. Yol boyu hiç konuşmadılar. Crassus'un yorgun olduğu yürüyüşünden belli oluyordu. Caius ise bir kuş gibi sekerek yürüyordu.

"Peki, sence güzel bir kadın değil mi Varinya?" diye sordu Crassus. Canı biraz yeğeninin üzerine gitmek istiyordu.

"Güzel kadın ama senin kadının değil!"

"Pöh!" dedi Crassus. "İki dakika içinde odama getirtebilirim. Hatta istersen hamama getirtirim, sen de bizi izlersin. Zaten başka da bir şey yapamazsın."

Crassus, alaycı sözleriyle intikam aldığını sanıyordu ama Caius cevabını vermekte hiç tereddüt etmedi:

"Doğru, istersen onu hamama da çağırırsın ama zorla sahip olursun. Zor kullanarak istediğine sahip olursun. Sana zevk veren bu mu? Zorla birine sahip olmak mı? O zaman Roma'nın en büyük üç komutanından biri, şu zavallı yeğeninden ne istedi bugüne kadar?"

Söyleyecek söz bulamayan Crassus, "Abartma Caius," diyebildi ancak.

"Öldürecek misin onları?"

"Hayır Caius, öldürmeyeceğim! Aksine, onları serbest bırakacağım. Yanlarına erzaklarını daha rahat taşımaları için at ve araba da vereceğim. Bir daha beni görmemelerini kulaklarına fısıldayacağım. Senin ne kadar kıskanç bir herif olduğunu söyleyeceğim ve ikinci bir kez karşıma çık-

tıklarında onları senin hışmından kurtaramayacağımı söyleyeceğim. Onları bir daha görmemek üzere göndereceğim ama asla canlarına kıymayacağım!"

"Benim yufka yürekli amcacığım," diye kıkırdadı Caius. "Roma, komutanlarına madalyayı kölelere acıdığı için değil, acımadığı için veriyor. Sen kendini kandırıyorsun. Kadına ve yanındakilere acıdığın için değil, bir gün o kadınla, benim olmadığım bir ortamda yeniden karşılaşacağını umduğun için onları serbest bırakıyorsun. Kendini kandırma Marcus Licinius, sen yufka yüreklisin. Bu bir Romalı için en büyük zaaftır. Göreceksin, gelecek günler beni haklı çıkaracak! Jüpiter'e bakmayı unutma. O sana göz kırpacak."

Crassus, Caius'un bu kehanetinden ürkmüştü ama bu duygusunu gizlemek zorundaydı. Karar değiştirmesi otoritesinin zayıflaması anlamına geliyordu. Bir yığın insanın önünde kadına, onları serbest bırakacağına ilişkin sözler vermişti. Yoksa Caius haklı mıydı? Bir kez daha Varinya ile karşılaşmak için mi bütün bunları yapıyordu?

"Hayır!" diye fısıldadı dehşetle.

Caius, sakinliğini bozmadan, "Bir şey mi söyledin amcacığım?" diye sordu. "İyi duyamadım da..."

Crassus, farkında olmadan ağzını eliyle kapatmış, şaşkın bir şekilde yeğenine bakıyordu.

Öğleye doğru Crassus, kölelerin mahzenden çıkarılmasını, araba ve at ile desteklenmelerini emretti. Güzel bir bahar sabahıydı. Doğadaki her canlı, aşka hazırdı, Crassus dışında...

Varinya, serbest olduklarını ve istedikleri an gidebileceklerini söyleyen askerin boynuna sarıldı. Şaşıran asker Varinya'yı kendinden uzaklaştırırken, "Crassus'un emriyle size at ve araba vereceğiz," dedi.

Saat on bir sularında yola çıktıklarında, Varinya son bir kez Batiatus'un okuluna baktı. Bir pencerede Crassus, ötekinde Caius vardı. Crassus'a sonsuz bir saygı duydu o anda. İstemeden de olsa, hayatını değiştirecek olan çığlığını attı:

"Seni seviyorum Crassus! Sana, hiçbir kölenin duyamayacağı kadar büyük saygı duyuyorum!"

Caius, camdan yarı beline kadar sarkmış Crassus'u görünce midesinin bulandığını hissetti. Vandalların ihanetle ilgili sözü yeniden aklına geldi ve içeri uyumaya gitti.

Varinya, Hermios ve ekibi, Thurium yakınlarındaki kampa ulaştıklarında gece yarısı olmuştu. Spartacus'ü uzun süre kontrol altında tutmak mümkün değildi. Crixus elinde kılıcıyla Spartacus'ün başında bekliyor ve o taviz vermez tavrıyla, "Bir adım atmaya kalkarsan boynunu uçururum," diyordu. "Bir kadın için elli bin can çok. Bekleyelim. Capua'ya saldırmak sonumuz olur!"

Spartacus ikircikli oturuyor, Crixus'u atlatmanın yollarını arıyordu.

İşte tam bu sırada Hermios ve Varinya'nın başını çektiği ekibin gelmek üzere olduğu haberi verildi. Spartacus rahatlamıştı. Crixus'a dönüp, "Sen her şeyi biliyordun değil mi?" diye sordu.

Crixus, "Hayır sevgili dostum," dedi. "Ben de senin gibi endişeyle bekliyordum. Bir çılgınlık yapmaman için de başındaydım. Haberim yoktu, ama doğrusunu istersen, duyduğum haber benim de hoşuma gitti. Bir Galyalı olmasa da, Hermios'u özlemiştim doğrusu..."

Spartacus ise Varinya'yı özlemişti. Karnında çocuğunu taşıyan sevgili karısını... Bu bir zaafın başlangıcı olmalıydı. Crixus haklıydı: Bir kadına karşılık elli bin can gerçekten çoktu!

Crassus, Varinya'yı gözden kaybedene kadar camdan sarktıktan sonra, omzuna atıp camı kapattı. Varinya'ya karşı cinsel bir istek duymuyordu. Kadınlardan bile sınırlı olarak hoşlanan bir adam olarak, hamile bir kadına istek duyması düşünülemezdi. Varinya'da onu çeken başka bir şey vardı. Kendisinde olmayan bir şey. Kadın önünde diz çökmüş, yalvarmış hatta ayrılırken onu sevdiğini ve ona saygı duyduğunu bile söylemişti. Bütün bunlar insanı aşağılayan şeyler olmalıydı ama Varinya'da bu hiç de böyle görünmüyordu. Kadının yaptığı hareketler, söylediği sözler sanki onu daha da yüceltmişti.

"Cicero gibi felsefe yapmaya başladın sen de Crassus," diye mırıldandı kendi kendine. "O da diğerleri gibi bir kadın işte... Üstelik hamile."

Söyledikleri kendini ikna etmekten çok uzaktı.

Caius ise hâlâ pencerenin önündeydi. İhanet aklına geldi. Aslında hiç aklından çıkmıyordu. Bu aşağılık duyguyu yüreğinde duyuyor olması dayanılmaz acılar veriyordu insana. Kendini aşağılanmış, terk edilmiş hissediyordu. "Bunun bedeli, tahmininden de ağır olacak Crassus," diye geçirdi içinden. "Zorla sahip olmak ortadan kalktı, sen Spartacus'ün karısına göz koymuş durumdasın!"

Varinya "hain"le tanışıyor

Draba, Varinya'yı uzunca süre kollarında taşıdıktan sonra, Thurium yakınlarında, deniz kıyısındaki bir hana geldi. Hanın kapısında Romalı askerler nöbet bekliyordu. Kucağında bir kadınla yaklaşan Draba'yı görünce, aralarından ikisi yardıma koştu ve iri yarı Afrikalının kollarından Varinya'yı aldılar. Varinya, yarı baygın şekilde gözlerini aralayıp, bu kez kendini bir Roma askerinin kucağında görünce, yeniden bayıldı. Demek ortada Draba falan yoktu, hepsi hayal ürünüydü. Önce Crassus, sonra öldürülen Spartacus ve oğlu, sonra Roma, ardından Draba... Kafası iyice karışmıştı; acaba hayalleri kendisine ne gibi bir oyun oynuyordu?

Bayılmadan az önce Varinya'nın kafasından hızla akan düşünceler bunlardı.

Romalı askerler Varinya'yı hanın içinde bir odaya götürdüler, genişçe bir yatağın üzerine, oğlunun yanına yatırdılar. "Küçük Spartacus" uyuyordu. Varinya, Carsus'u "Küçük Spartacus" diye çağırmaktan hoşlanıyordu. Her haliyle, tüm tavırlarıyla babasına benziyordu Carsus. Bir yaşını geçmişti ufaklık, ama şimdiden renkli gözleri babası gibi sert bakıyordu. Sert ve inançlı... Saçları, annesinin

saçlarından daha koyu, Spartacus'ün saçlarından ise daha açık renkliydi.

Varinya kendine geldiğinde, Draba yine başucundaydı. Öfkeyle düşlerini kovmak istercesine elleri başının üzerinde çırpınmaya başladı. Tam o sırada bir eli Draba'ya çarparken, öteki de yanında uyumakta olan oğluna değdi. O zaman gerçek dünyada olduğunu, Draba'nın bir düş olmadığını anladı. Dehşetle doğruldu:

"Spartacus nerede?"

Draba, "Sakin ol Varinya," dedi ellerini tutarken. "Burada, sen ve oğlun güvendesiniz!"

"Bu ne demek? Spartacus'e ne oldu? Burası neresi, neredeyiz biz?"

"Sabırlı ol," dedi Draba. "Birazdan her şeyi öğreneceksin. Şimdi biraz dinlen. Oğluna sarıl ve dinlen. Zamanı gelince her şeyi anlatacağım."

Ama tüm yorgunluğuna rağmen, Varinya'nın uyuması mümkün değildi. Spartacus'ün başına gelenleri öğrenmeden uyumaya niyeti yoktu. Tam o sırada hayal gibi gördüğü, kendisini kucağında taşıyan Romalı asker aklına geldi. Draba hayal olmadığına göre, Romalı asker de değildi. Korkuyla Draba'ya baktı. Aklına "hainlik" ile ilgili dedikodular geldi. Bir anda fırlayıp kapıya yöneldi. Draba onu yakalamak istedi ama başarılı olamadı. Daha doğrusu, ciddi olarak yakalamaya da çalışmadı.

Varinya kapıyı açar açmaz eli silahlı iki Romalı askerle burun buruna gelince, hemen kapıyı kapattı ve Draba'ya döndü. Şaşkınlıktan büyümüş gözleriyle inanamıyormuş gibi bakıyordu.

"Sen!"

"Dinle Varinya, açıklamam gerek!"

"Sen Spartacus'e ihanet ettin alçak! Aramızda dolaşan

hain sendin! Hepimize, herkese ihanet ettin! 'Güneş Ülkesi'ni yıktın. Şimdi rahat mısın? Çocuklarına, karına kavuşmak için herkesi sattın! Onların yanına gidebileceğini mi sanıyorsun? Bu caniler senin elini kolunu sallayarak ülkene dönmene izin verirler mi zannediyorsun? Diyelim ki gittin, gittiğin yerde onları bulacağını mı sanıyorsun! Bulsan bile yüzlerine nasıl bakacaksın?"

Varinya adeta çılgına dönmüştü. Bağırtılardan Carsus da uyanmış, ağlamaya başlamıştı. Varinya hırçın bir kedi gibi Draba'nın üzerine saldırıp, göğsünü yumruklamaya, yüzünü tırmalamaya başladı.

Draba onu engellemeye çalışmıyor, yalnızca sakinleşmesini bekliyordu. Ne anlatırsa anlatsın, ne söylerse söylesin o anda Varinya'nın dinlemeyeceğini biliyordu çünkü...

Draba'nın göğsünü yumruklayan, kollarını tırnaklayan Varinya bir süre sonra bundan vazgeçip hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Neden sonra kendini toparladığında Draba'nın yüzüne baktı. Bir açıklama bekliyordu.

"Varinya," dedi Draba, yumuşak bir sesle. "Neler olduğunu bilmiyor ve bana haksızlık ediyorsun. Spartacus'e verdiğim bir söz olduğu için buradasın ve benim aklımdan geçenleri bilemezsin. Şimdi onun yanında olmalı ve onunla omuz omuza savaşmalıydım. Ancak bedeli ne olursa olsun, sizi kurtaracağıma dair söz verdim."

Varinya, Draba'nın söylediklerinden hiçbir şey anlamamıştı. Büyük bir şaşkınlıkla karşısındaki kara derili adama bakıyordu. Ne demek istediği hakkında hiçbir fikri yoktu.

"Sen beni hainlikle suçluyorsun. Doğru değil bu. Çok yakında bunu da öğreneceksin. Yaşamın çok değerli Varinya, öylesine değerli ki Carsus'un hayatını da kurtarıyor."

Draba bir süre sustu, ardından dokunaklı sesiyle devam etti:

"Senin ve Carsus'un yaşamı, hem bizim için hem de Roma için çok değerli. Seni buralardan götüreceğim. İkinizi yeni bir yaşam bekliyor. Özgür bir ülkede yaşama hayaliyle hepimiz canımızı ortaya koyduk. Roma da bu canları aldı. Aralarında Enamous, Phraxus, Hermios, Norde, Mosar gibi yiğit savaşçıların da bulunduğu birçok insan artık yaşamıyor."

"Ya Spartacus?"

Draba'nın gözleri buğulanmıştı.

"O da yaşamıyor Varinya. Yanında olamadığım için dayanılmaz acılar çekiyorum. Onu en son gördüğümde Romalı askerler tarafından kuşatılmıştı. David de yanındaydı."

Varinya, titrek bir sesle sordu.

"Sonra?"

"Sonra, ona kadar ulaşmayı başarabildim."

Varinya soluğunu tutmuş, Draba'nın sözlerini bitirmesini bekliyordu.

"Bana, 'verdiğin sözü unutma koca adam!' diye bağırıyordu..."

Tam o sırada kapı açıldı. Draba konuşmasını kesti. İkisi birden kapıya döndüler.

Kapıda Caius Crassus duruyordu.

Urus da yanındaydı...

Roma bir kez daha yeniliyor

Varinius, Lukyana bozkırındaki kamp yerine saldırıya geçtikten kısa süre sonra yaptığı yanlışın farkına vardı. Kamp boşaltılmıştı. Gürültü çıkaran bir avuç kalabalık da son hızla kamp yerinden uzaklaşıyordu. Güneş doğmuş, ortalık aydınlanmıştı ve birkaç saat önce Spartacus ile adamlarını sıkıştırdığını düşündüğü bozkır ortasında, şimdi ordusuyla birlikte kendisi kapana kısılmış durumdaydı.

Her şeye rağmen Varinius, Spartacus'ün bir oyununa hazır olmak üzere, ordusunun büyük bir bölümünü Pirux'un komutasında, geride bırakmıştı. Spartacus'ün kampı bu kadar çabuk boşaltabileceğine inanmıyordu Varinius, ancak yine de kuşkulanmıştı. Elli bin kişinin dört-beş saat içerisinde böyle büyük bir yer değiştirmeyi sağlaması olanaksız geliyordu. Fazla uzaklaşmış da olamazlardı.

Tam bu sırada Romalı askerlerin kamp yaptığı aşağı bölgeden gelen haberciler, on bin kişilik bir köle ordusunun kampı kuşattığını ve savaşın çok şiddetli geçtiğini bildirdiler. Varinius, kendisine lanetler okuyarak, ordusunu son hızla eski kamp yerine doğru yöneltti.

"Namussuz piç kurusu!" diye söyleniyordu içinden. "Bizi ikiye ayırdı, öyle saldırıyor. Bu kez vur-kaç taktiği

değil, böl-parçala taktiği uygulamaya başladı! Dur bakalım! Gününü göstermeye geliyorum sana aşağılık köle!"

Norde komutasındaki köle ordusu kampa saldırdığında, Spartacus savaş alanına oldukça uzaktı. Spartacus ve adamları, Roma ordusunun kamp kurduğu yer ile Lukyana'daki kamp arasındaki kısa yolu, Norde'nin ordusu da uzun yolu kullanmıştı. Ancak, Spartacus kırk binden fazla kişiyle ve olabildiğince sessiz hareket ettiği için Norde'ye göre daha yavaş hareket edebiliyordu. Öncü gruplar kamp çevresine ulaşmışlar ve bekleyişe geçmişlerdi; çünkü Spartacus'ün komutasındaki savaşçıların gruplar halinde kendilerine katılıncaya kadar hareket etmemeleri emrini almışlardı.

Savaş, Sibalis ırmağı yakınlarındaki düz ovada bütün hızıyla devam ediyordu. Roma ordusu, Norde'nin adamlarına göre daha kalabalıktı, ancak toparlanmakta biraz geç kalmışlardı. Yine de Spartacus'ün zamanında yetişememesi halinde Norde fazla dayanamazdı. Roma ordusu, kısa sürede hepsinin hakkından gelirdi.

Spartacus bunu bildiği için savaşın başladığı haberi üzerine tüm güvenlik önlemlerini ve sessizlik koşullarını bir kenara bıraktı. Zaten ortalıkta yeteri kadar uğultu ve gürültü vardı. O andan sonra sessiz hareket etmenin bir anlamı kalmamıştı.

Askerlerine, tüm hızlarıyla öncü birliklere intikal etmeleri emrini verdi. Şimdi Varinius da, Spartacus de zamana karşı, aynı hedef için yarışıyorlardı. Varinius yirmi bin, Spartacus de kırk bin kişilik ordusuyla; Norde'nin komutasındaki birlikler ile Romalı askerlerin çarpıştığı kamp yerine, Vunutre ırmağı kıyısındaki ovaya ilerliyordu.

Spartacus, Varinius'tan yarım saat kadar önce Roma

kampına vardı ve hemen saldırıya geçti. Bu, Varinius için felaketin başlangıcı oldu. Roma askerleri, tam Norde'nin işini bitireceklerini düşündükleri an, kırk bin kişilik bir köle ordusunu daha karşılarında görünce paniklediler ve ırmak yönündeki ormanlık alana doğru kaçmaya başladılar. Varinius geldiğinde, bıraktığı ordunun büyük bölümünün dağıldığını, kalanların ise kılıçtan geçirildiğini gördü. Bir yarma hareketiyle, ormana yöneldiyse de, ordusunun büyük bölümü Spartacus ve adamları tarafından kırıldı. Varinius, sağ kalabilen az sayıdaki adamlarıyla birlikte canını kurtarabilmişti. Roma, bir kez daha Spartacus'e boyun eğmişti.

Varinius'un kaçarken bırakmak zorunda kaldığı kişisel eşyalar ile Pirux, Furius gibi komutanların cesetlerinden çıkarılan eşyalara Spartacus el koydu. Artık kırmızı pelerin ve generallerin simgesi olan baltayla dolaşacaktı.

Spartacus'ün, kamp alanına Varinius'tan önce yetişmesi savaşın yazgısını belirlemişti. Düşünürken, farkında olmadan gülümsedi. "Bazı savaşlar rastlantı sonucu kazanılıyor. Çok kısa bir zamanın bile zafer ya da yenilgi için ne kadar önemli olduğunu herhalde Romalılar da bu savaşta öğrendiler."

Ardından sıkıntıyla iç geçirdi. "İşler bundan sonra daha da kızışacak."

Köle ordusu yaklaşık beş bin kadar kayıp vermişti. Kayıplar arasında Enamous ile birlikte Capua'dan birlikte kaçtığı birkaç gladyatörün oluşu, Spartacus'ü ve arkadaşlarını çok üzmüştü. Crixus'tan sonra, lider durumunda kaybettikleri ikinci adam oluyordu Enamous ve köleler cesur dostları için Romalı askerlerden intikam alacaklarına dair yemin etmişlerdi.

Aynı akşam köleler büyük bir şölene hazırlanıyorlardı.

Yaklaşık bin beş yüz Romalı asker ellerinde esirdi ve onları eğlencelerine ortak etmeyi düşünüyorlardı. Spartacus bunu hemen reddetti. Liderleri topladı ve hiçbir Romalı askere işkence yapılmaması talimatını vermelerini istedi.

İlk karşı gelen Hermios ile Mosar oldu. "Romalı askerlerin bizleri hayvanlar gibi boğuşturduğunu ne çabuk unuttun Spartacus?" diye çıkıştı Hermios.

Mosar da onu destekledi: "Bu alçaklar daha iki gün önce can dostumuz Crixus ve adamlarını karacalar gibi avlayıp öldürmedi mi? Yalvarmalarını, bağırtılarını hiç dinlediler mi? Enamous'u öldürdüklerinde ciğerlerin kavrulmadı mı? Yüreğin biraz olsun kaldırabilecek gibiyse, Capua yolundaki ağaçlara gidip bir baksana Spartacus! Oradaki ağaçlara asılan Galyalı askerlerin sayısı, kozalakların sayısından daha çok. Bu alçaklar, içimizde birer hain olarak yaşayacaklarına, Romalı birer asker olarak, şereflice ölsünler."

Norde ve Phraxus da Mosar gibi düşünüyordu. Spartacus ne yapacağını şaşırmıştı. Kendisi gibi düşünen lider yoktu aralarında. Hepsinin gözünü intikam hırsı bürümüştü. Tehlikeli bir gelişmenin eşiğindeydi. Eğer izin vermeyecek olursa, köleler arasında büyük bir tepki doğmasına neden olabilirdi. Oysa en az başvurmak istediği yöntem vahşetti. "Güneş Ülkesi" gibi bir dünyayı kurmaya kalkıştığı ilk günden beri, vahşeti engellemek üzere kendi kendine yemin etmişti.

Bu kez engelleme şansı olmadığını biliyordu. Köleler, Romalı askerleri tek tek parçalayacak ve Sibalis ırmağındaki balıklara yem yapacaklardı. En azından buna izin vermemeli, Thurium kentinden bu vahşeti uzaklaştırmalıydı.

"Beni iyi dinleyin dostlarım," diye söze başladı Spartacus. Sözlerinin, büyük bir etki yaratamayacağını biliyordu ama yine de denemeye kararlıydı.

"Öfke, aklı yok eden en güçlü rüzgardır; bu rüzgara kapılmayalım. Eğer biz de Romalı askerler gibi düşünür, onlar gibi davranırsak bir farkımız kalmaz."

"Bunları geç Spartacus," diye araya girdi Hermios. "Bunu o kadar çok söyledin ki, anlamı kalmadı! Capua'dan kurtulduğumuzdan beri söyleminde bir değişiklik olmadı. Her söze başlayışında Romalılardan farkımızı gündeme getiriyorsun. Onlar gibi olmamamız gerektiğini söylüyorsun. Tamam, bugüne kadar söylediklerini dinledik, başarılı da olduk. Ancak, bir de bizim tarafımızdan bakmayı denesene! Bırak Romalılar gibi olalım. Roma, başka halkları ezdiği için Roma oldu. Kendi ırkından başka ırk tanımadığı için dünyanın dört bir köşesinde egemenliğini kurmayı başardı. Bugün tek bir Romalı bile yoksul, köle ve zavallı olarak yaşamıyor. Neden biz de Romalılar gibi yapıp, kendimize kuracağımız devleti, çakalların elinden koparıp almayalım. Böyle yumuşak başlılıkla nereye varacağımızı sanıyorsun? Bir savaşçı olarak, lider olarak sana saygı duyuyoruz. Bir tek hareketinle hepimiz ölüme atılmaya hazırız. Senin liderliğin tartışılmıyor burada. Ancak, kanımıza susamış bu alçak sürüsüne acımanı da anlamakta güçlük çekiyoruz!"

Konuşurken diğer arkadaşlarına bakıyor, onların desteğini bekliyordu.

"Spartacus haklı olabilir," diye araya girdi Urus. "Belki onlara bir kez yaşama şansı vermemiz, onların da bize katılmasını sağlayabilir. Hepsi zaten yeteri kadar korkmuş ve sinmiş durumda."

"Ben öyle düşünmüyorum," dedi Draba. "Bu adamlar hem Roma'ya bilgi vermek için sık sık kaçmaya kalkışacaklardır hem de ilk meydan savaşında Roma tarafına geçip, bizi içten vuracaklardır. Öldürelim, gitsin!"

"Yine de beni dinlemenizi istiyorum!" Spartacus'ün, nadiren sesini yükselttiği anlardan birini yaşıyorlardı. Bu yüzden herkes sustu.

"Bizler Romalılar kadar vahşi olamayız. Çünkü biz vahşetin ne olduğunu biliyoruz. Tehlikenin farkındayım. Onların ilk fırsatta bize ihanet edeceğini de biliyorum. Onlardan nasıl kurtulmamız gerektiğini ise bilemiyorum. Sizden tek istediğim, bu işi kısa sürede ve acısız bir şekilde bitirmeniz. Unutmayın ki, düşmanımız da olsalar, onlar birer insan. Sizler savaş alanlarında filizlenmiş birer savaşçısınız. Hanginiz bana, Roma ordusunda savaşan askerlerin Romalı olduğunu söyleyebilir? Lejyoner orduları ne zamandan beri Romalı soylulardan oluşuyor? Kendinizi kandırmayın. Başlarındaki üç beş komutan dışında, Roma üniforması giymiş askerlerin Romalı olmadığını sizler bilmiyor musunuz? Onları, bizi insanlıktan çıkarmak için bir yem olarak görmemelisiniz. Eğer soğukkanlılığımızı ve insanlığımızı korursak, elinize istemediğiniz kadar çok intikam fırsatı geçecek, buna söz veriyorum. Duygularınıza yenildiğiniz anda, her alanda yenilmeye başlamışsınız demektir. İntikam duygularınızı, daha önce perişan ettiğiniz Roma ordularıyla karşılaşacağınız meydanlara saklayın. Hırsınızın ve intikamınızın sınırlarını orada sonsuza kadar uzatın. Savaşın tam ortasında vahşileşin ve vahşi kimliğinizi savaş meydanının ortasında bırakın, buralara taşımayın. Yoksa pek yakında birbirinizi de boğazlamaya başlarsınız. Eğer kendinizi kontrol etmeyi beceremezseniz, vahşet sizi kontrol edecektir. O zaman birer insan olmaktan çıkacağınızı bilin. Söyleyeceklerim bu kadar!"

Uzun bir sessizlik oldu. Spartacus sözlerini bitirdikten sonra Varinya'nın yanına gitti ve "artık ne istiyorsanız onu yapın," der gibi arkadaşlarına sırtını döndü.

"Bir fikrim var!" diye heyecanla araya girdi Draba. "Bence bu askerleri, onların bize yaptığı gibi birbirleriyle dövüştürelim!"

Urus omuzlarını silkerek, "Ne yani," dedi alaylı bir sesle. "Galip gelenleri serbest mi bırakacağız?"

"Neden olmasın?"

Yeni bir sessizlik dalgası odaya yayıldı. Spartacus hâlâ arkadaşlarına sırtı dönük bir şekilde Varinya ile ilgileniyordu. Ortaya atılan yeni fikirle de pek ilgilenmemişti anlaşılan.

Draba heyecanla devam etti: "Neden olmasın? Madem bizim onlar kadar vahşi olmadığımızı göstermek istiyoruz, o halde hem biraz eğlenmiş oluruz hem de onlardan kurtulmuş oluruz."

"Dünyanın neresinde savaş esirlerinin serbest bırakıldığı görülmüş Draba?" diye araya girdi Hermios. "Biz niye savaşıyoruz o zaman? Yakaladıklarımızı bırakalım, karşıya geçip bizimle yeniden savaşsınlar diye mi?"

Uzun süredir konuşmayan Mosar, "Bu dövüş meselesi hoşuma gitti," diye araya girdi.

"Evet, en iyisi onları birbirleriyle dövüştürelim!" Son konuşan Norde'ydi.

Urus, "Olmaz!" diye çıkıştı. "Biz kölelikten gladyatörlüğe yükseldik ama hiçbir zaman kölelikten kurtulamadık. Spartacus'ün kurmak istediği, düşlerindeki 'Güneş Ülkesi'ni yaratmayı düşünüyorsak eğer, kölelik ve gladyatörlük sistemini terk etmemiz gerek. Oysa biz burada yeniden köleler yaratmış oluyoruz!"

"Bunlar köle değil Urus! Bunlar düşman!" David ilk kez konuşuyordu.

"Düşmanımızsa, düşman gibi davranalım. Ya bir yerlerde esir olarak tutalım bu adamları ya da hepinizin

düşündüğü gibi öldürelim. Ama eğlencelerimize alet etmeyelim. Roma bizim halklarımıza, vatanımıza düşman olduğu için bizi köle yaptı. Sen Phraxus, bir Yunanlı olduğun için burada değil misin? Sen Mosar? Sen de Mısırlı olduğun için aramızdasın. Ya sen Hermios, Spartacus, Polemus? Crixus'u, Atriux'u Galyalı olduğu için öldürmedi mi Romalılar? Aranızda Romalı var mı?"

Kısa bir sessizlikten sonra Urus devam etti: "Görüyorsunuz ki, Romalıların kölesi bizdik, yani Romalı olmayanlar. Bizim kölelerimiz de Romalı mı olacak? Bir sonraki gün Sicilyalıları mı köle yapacağız?"

"Urus haklı!"

Spartacus, Urus'un konuşmasından etkilenmiş olmalıydı. Yeniden tartışmaya döndü.

"Bir avuç köle olarak başlattığımız bu ayaklanma, şimdi Roma'yı titreten bir ordu haline geldi. Hepimiz, huzur içinde yaşayacağımız 'Güneş Ülkesi'ni kurma hayaliyle yola çıktık. Biz Roma ile savaşmak için Capua'dan ayrılmadık. Buradaki binlerce insan da dönüp Roma ile çarpışmak için bir heyecan duymuyor. Kimliğimizi henüz kazanmış değiliz. Dünyanın dört bir yanından bir araya gelmiş çeşit çeşit insanlarız şu anda. Yaşayışlarımız, anlayışlarımız, silah kullanışlarımız bile farklı. Bize katılan ve bu toprakların sahibi olduğu halde Romalılar tarafından acıya mahkum edilen insanlar bile kendi aralarında bir bütünlük sağlayabilmiş değil. Biz, kendi ülkemizi kuralım ve orada başka ülkelerin insanlarına sataşmadan yaşamaya çalışalım. Bize huzuru bu getirecektir. Roma ordusu belki hiçbir zaman peşimizi bırakmayacak. Kuracağımız 'Güneş Ülkesi'ni sürekli bir tehlike olarak görecek ve bize saldırmaya kalkışacaktır. Biz, bu tehlikeyi hep arkamızda hissederek, öne doğru ilerlemeliyiz. Bizim kavgamız artık

Roma'yla değil. Bizim kavgamız Roma'yla girişebileceğimiz kavgadan çok daha zorlu ve tehlikeli. Önce birbirimizle bütünleşmenin ve kuracağımız ülkenin kavgasını vermeliyiz. Gördüğüm kadarıyla, bu kavgadan vazgeçmek üzeresiniz."

"Güzel konuşuyorsun Spartacus ama çözüm getirmiyorsun!" diye suskunluğu bozdu Hermios. "Bu esirleri ne yapacağız?"

"Basit. Savaş esiri olarak bir yere kapatacağız!"

"Spartacus, biz kendimizi bile besleyemiyoruz. Yiyecek, içecek sıkıntısı giderek büyüyor. Çocuklar açlıktan ölüyor. Bir de bu askerler eklenecek olursa?.."

Spartacus bu kez Varinya'ya döndü. Kadın yumruklarını sıkmış öyle konuşuyordu.

"Heyecanlanma Varinya. Evet, sıkıntılarımızın ben de farkındayım. Bu sıkıntıları çözmedikçe zaten bir süre sonra hepimiz perişan oluruz. Bu askerlerin bize fazla bir yükü olamaz. Biz kendi karnımızı doyurabilmek için bir yol bulmalıyız. Bu yolu bulduğumuzda, askerler de bundan yararlanabilir. Yoksa zaten hepimiz ölmüş sayılırız."

Varinya, yumruklarını sıktığı ellerini gevşetip iki yana salladı. "Her şeye bir cevap buluyor bu adam," diye geçirdi aklından.

"Evet?" Spartacus, cevap bekleyen bir tavırla arkadaşlarına döndü.

İlk konuşan yine Hermios oldu: "Ben onların birbiri ile dövüştürülmesinden yanayım hâlâ!"

Phraxus, Norde, Draba, Polemus ve diğerleri de aynı düşüncede olduklarını belirttiler. Urus ile David ise Spartacus'e hak veriyorlardı.

"Pekala, kabul. Yalnız bir şartım var," dedi Spartacus. "Bu işi burada yapmayacaksınız!"

"Bu ne demek şimdi?" Konuşan Draba'ydı.

Diğerleri de aynı soruyu sordular.

"İki gün sonra yola çıkıyoruz. Sevgili dostumuz Crixus'u layık olduğu bir törenle gömecek ve Roma'yı titreteceğiz!"

Phraxus, "Ben hâlâ bir şey anlamadım," diye yakındı. Kimsenin bir şey anladığı yoktu zaten. Spartacus, kafasında şimşek hızıyla kurduğu bir planı uygulamaya koyuyordu.

"İki gün sonra yola çıkmak üzere hazır olun," diye sakin bir sesle tekrarladı Spartacus.

"Nereye gideceğimizi söylemeyecek misin?" diye sordu Urus. "Nereye gideceğimizi bilelim ve ona göre hazırlanalım."

"Güvenliğiniz için bunu şimdilik söylememeyi daha uygun buluyorum Urus. Siz uzun bir yola gider gibi hazırlanın. Tabii, savaş düzeninde."

David, "Ne yaptığından emin misin Spartacus?" diye sordu.

Spartacus, Yahudi arkadaşının yüzüne bakmadan, "Benim yerimde sen olsaydın, ben sana bu soruyu sormazdım," dedi.

Crassus'un Roma'ya girişi

Roma kentinin surları görüldüğünde bir Liktor, sekiz atın çektiği Crassus'un görkemli arabasına doğru atını sürdü. Crassus her türlü rahatlığın sağlandığı arabasında, sedirlerden birine sırt üstü uzanmış uyumaya çalışıyordu. Liktorun sesini duyduğunda tam uykuya dalmak üzereydi. Rüya görmeye başlamıştı. Rüyasında yine Spartacus vardı. Elinde kocaman bir imparatorluk asasıyla Crassus'u kovalıyor, "Senin yerin Roma değil! Senin yerin cehennem!" diye bağırıyordu. Spartacus'ün yüzü sık sık değişiyordu. Tanıdık bir yüzü vardı. Cicero'nun yüzüne benziyordu. Hayır, hayır... Cicero'nun burnu kırık değildi. Belki de Pompeius'un yüzüne benziyordu... Bir ara Spartacus'ün arkasında Varinya'yı görür gibi olmuştu ama daha sonra Varinya bir kuş olup uçmuştu. Crassus, tam Spartacus ile yüz yüze gelecekti ki, liktorun sesi onu uyandırdı. Hışımla kalktı.

"Efendimiz, Servius Tullius surları göründü! Bir emriniz var mı?"

Crassus'un içini hem sevinç hem de korku aynı anda kapladı. Perdeyi araladı. Güneş batmak üzereydi. Ter içinde kalmıştı. Tam Spartacus'ün yüzünü görecekken uyanmak

da canını sıkmıştı. Ardından kendi kendine, "Artık görsen ne olacak Marcus," diye mırıldandı.

Perdenin aralandığını gören liktor, Crassus'un kendisini duyduğunu anlayınca bir süre arabanın yanında atını koşturdu.

"Daha hızlı gidelim!"

"Emredersiniz efendim!"

Atlar hızlanınca araba daha fazla sarsılmaya başladı. Crassus midesinin bulandığını hissetti ama bu rahatsızlığın arabadan kaynaklanmadığını biliyordu. Son zamanlarda sık sık yaşıyordu mide bulantılarını. Senato'yu düşündükçe bulantısı artıyordu. İyi bir savunma yapmasının gerektiğini düşünüyordu. "Ah," diye mırıldandı, "Şu Cicero alçağı da olmasa!"

Kendisini en çok sıkıştıracak olan senatörün Cicero olacağını biliyordu. Bu ukalâ genç, Senato'nun huzurunda kendisiyle alay etmeye kalkışacak, konuşmalarına bazı anlamlar yükleyecek, kelimelerin arasına sıkıştırdığı göndermelerle kendisini iğneleyecekti. Akılcıydı ya... Sokrates'in müridiydi ya... "Çok bilmiş rezil," diye geçirdi aklından. Çok acımasız bir hatipti doğrusu. Karşısındaki insanları etkilemeyi de çok iyi biliyordu. Zararlı düşünceleri vardı ve Roma'nın geleceği için çok tehlikeliydi ama bütün Roma ona tapıyordu sanki. Marcus Licinius Crassus'a göre Cicero, Spartacus'ten bile daha tehlikeliydi.

"Neyse," dedi kendi kendine. "Bütün bunları yarın düşünürüm. Şimdi iyi bir banyo yapıp dinlenmeyi hak ettim. Bakalım Pompeius ne yaptı?"

Crassus'un, Thurium'da Spartacus ile giriştiği meydan savaşından kaçabilen kölelerin kuzey İtalya'ya sızmasını engelleyen Pompeius, Crassus'u gölgede bırakacak kadar ün yapmıştı. Roma için önemli olan, Spartacus'ün yok

edilmesi değil, Roma'ya yönelecek bir köylü ayaklanmasıydı. Bunun adının Spartacus veya başka bir isim olmasının hiç önemi yoktu. Bütün yükü, ölüm riskini, yokluğu, sefilliği Marcus Licinius Crassus çektiği halde, aslan payını Pompeius'un alıyor olması generali çok rahatsız ediyordu. Bütün bunlar Roma'ya ayak basınca ele alınıp düzeltilebilecek konulardı. Crassus, kaygılarına rağmen bu yöndeki umudunu koruyordu.

Yirmi gündür, binlerce kişilik ordusuyla yoldaydı. Bütün köleleri yol boyunca çarmıha germişlerdi. Artık ellerinde köle de kalmamıştı. Son beş gündür daha hızlı yol alıyorlardı. Askerlerinin içinde yaralı ve hasta olanlar da bulunduğundan, ordunun bir kısmı daha yavaş ilerliyordu. Crassus ve atlı muhafızları arada bir hızlanıyor, ilk mola yerine vardıklarında, Crassus'a dinlenmek için daha çok zaman kalıyordu.

"Ne tuhaf,' diye düşündü. "Roma'dan ayrılırken mutlu ve sorunsuz bir adamdım. Şimdi hastalıklı ve şüpheci bir adam haline geldim. Üstelik yaralandım. Rezil oldum. Kendimi kaybedip, binlerce masum insanın hayatına kıydım. Ne oldu bana? Bir karınca bile ezmekten çekinen Marcus Crassus, nasıl oldu da binlerce insanın canına kıydı? Spartacus müydü bunlara neden olan? Varinya mı? Yoksa şu itin dölü Yahudi David mi?"

Ne olduysa olmuş, Marcus Licinius Crassus, çok farklı kişilikte bir insan olarak Roma'ya dönmek zorunda kalmıştı. Güçsüzdü. Kendine güveni yoktu ve ürkekti.

Öldürme duygusu ise giderek artıyordu. Elinde köle kalmadığından yakınıyordu sık sık. Bu da askerlerin dehşete düşmesine neden oluyordu. Çünkü tüm birlik, Crassus'un çıldırdığını düşünüyor ve onun Appia yolu başında söylediklerini unutamıyordu: "Çarmıha gerecek köle bulamazsam sizleri çarmıha gererim, ona göre!"

Crassus, uzun yıllardan beri ilk kez ölümün ne olduğunu ciddi olarak düşünmeye başlamıştı. Anlık bir olaydı ölüm. Bunu gözleriyle tüm Appia yolu boyunca doya doya izlemişti. Şimdi kendi ölümünü düşünmeye başlamıştı. Nereye gidiyordu bu ölenler. Bir başka dünya daha var mıydı? Varsa, işte o zaman yandı demekti. Bütün bu öldürdükleri insanlar da orada olacaktı. Başka bir dünyanın var olmadığına inanmak ise Crassus'u daha da ürkütüyordu. Bu durumda ölüm dibi olmayan karanlık bir kuyuda sonsuza kadar yolculuk etmek demekti.

Dünyada var olan bütün cisimlerin, canlıların bir neden için varlıklarını sürdüklerine inanıyordu Crassus. Her şeyin yüklendiği bir görev vardı. Bu görev tamamlanınca da "şeyler" yok oluyordu. Bir başka dünyada yeniden ortaya çıkıyorlardı. Buraya kadarı inandırıcıydı general için. Ama o zaman Appia yolu boyunca çarmıha gerdirdiği kölelerin ne görevi vardı? Buna cevap veremiyordu işte. Onların görevi neydi bu dünyada? Belli bir görevleri varsa, bu görevlerini sona erdirmek Crassus'a düşmüştü. Demek ki bütün bu insanların ölümü, kendi geleceği ile ilgiliydi.

Crassus bunu düşünce rahatladığını hissetti. Bu kadar insanın canına boşuna kıymamıştı. Onlar kendisini Triumvilik üyeliğine taşımak için canlarını vermişti.

Ama Triumvilik üyeliğinin artık söz konusu bile olamayacağını biliyordu. Yine de içinde bir yerlerde saklanan o eski Crassus'un ortaya çıkıp her şeye el koymasını umuyordu. Öyle ya, bütün bu ölümlerin "akla dayalı" bir açıklaması olması gerekirdi.

Cicero olsa bunu açıklayabilirdi belki, ama kendi aklının bu işin üstesinden geleceğinden emin değildi Crassus.

'Güneş Ülkesi'nin temelleri atılıyor

Thurium açıklarında, Sibalis ırmağı kıyılarında boş bir alana yerleşmiş olan köleler, hayalleri olan "Güneş Ülkesi"ni yavaş yavaş kurmaya başlamışlardı. Her ırk kendi yaşamının bir özelliğini yaptığı inşaatlara veya yaşam biçimine yansıtıyordu. Afrikalılar daha çok çadırlarda barınıyor, Yunanlılar ve Trakyalılar kerpiç evler kuruyor, Germenler ise taşları kullanıyordu. En renkli hayat Afrikalıların bulunduğu yerdeydi. Sabahtan akşama kadar dans ederek çalışıyor ve mutlaka kendilerine özgü bir müzik eşliğinde iş yapıyorlardı.

Spartacus ve diğer liderler bazı ciddi yasaları yürürlüğe sokmuşlardı. Bunlardan en önemlisi; hiçbir grubun ötekine karışmasına, toprağına tecavüz etmesine, parayla da olsa başka gruplardan insan çalıştırmasına izin verilmiyordu. Herkes kendi grubu içerisinde ayrı yasalarla yönetiliyordu. Her grubun bir lideri vardı. Bu lider, bir çeşit başkan gibi davranıyordu. Liderin altında temsilciler meclisi bulunuyordu. Meclis, liderin kararlarını uygulamakla ve halkın isteklerini değerlendirmekle yükümlüydü. Liderin yanlış veya gereksiz bir kararını denetlemenin yanı sıra liderlerini değiştirme hakkına da sahipti.

"Spartacus yasaları" üç dilde yayımlanıyordu. Kil veya gümüş tabakalar üzerine yazılan yasalar, Germen, Trakya ve Yunan ortak dilinde ve Latince olarak, yeni oluşan kentin meydanında büyük bir taş sütuna asılıyordu. "Güneş Ülkesi"nin temel taşını oluşturan yasalar ise en başından altın tabakalara yazılmış ve değişmemek üzere meydandaki taş sütuna mıhlanmıştı. Anayasanın birinci maddesi köleliğin ve köle ticaretinin kesin olarak yasaklanmasını içeriyordu. Diğer anayasa maddeleri ise para yerine mal kullanımı, başkalarının topraklarına tecavüz etmeme gibi konuları kapsıyordu.

Başlarda her gün değişen genel yasalar giderek yerleşik olmaya başlamıştı. Günlük yazışmalarda papirüsler kullanılıyordu.

"Güneş Ülkesi"nin en önemli yasaları, kentin güzelleşmesi ve gelişmesi için ayrılan vergiler üzerineydi. Bütün gruplar, yetiştirdikleri hayvanların ve ürünlerinin bir kısmını merkezi yönetime aktarıyordu. Merkezi yönetime Spartacus başkanlık ediyordu. Altında, tıpkı diğer gruplarda olduğu gibi, bir temsilciler meclisi bulunuyordu. Temsilciler meclisini, Capua'dan birlikte kaçtığı ve tüm savaş boyunca diğer gruplara liderlik eden Hermios, Mosar, Norde, David, Polemus, Phraxus gibi arkadaşları oluşturuyordu. Dokuz kişiydi temsilciler meclisi ve tüm diğer gruplara müdahale etme hakkına sahipti.

Anayasanın öngördüğü gibi, kölelik kesinlikle yasaktı. Bu anlamda yapılacak bir girişim bile ölümle cezalandırılıyordu. Herkes kendi işini yapmakla yükümlüydü. Kent ortaya çıkıncaya kadar bu kural bozulmayacaktı. Genel kent imar çalışmalarında ise her gruptan eşit miktarda insan görev yapıyordu.

"Güneş Ülkesi"nde, kadınlar erkeklerle eşit haklara

sahipti. Spartacus, kadınların da yönetime girmesine ve bağımsız hareket etmesine çok önem veriyordu. Bu kararı almasında Varinya'nın etkisi büyüktü.

Kentin savunma sistemi, sandık sistemine dayanıyordu. Kent etrafına birbirine paralel, yerden iki-üç metre yükseklikte ve birbirinden beş metre uzaklıkta iki taş duvar çekilmeye başlanmıştı. Spartacus, başlangıç için bunu yeterli görmüştü. Daha büyük surlar inşa etmek için zamana gereksinimleri vardı. Ellerindeki malzeme ve insan gücü şimdilik bu kadarına izin veriyordu.

"Güneş Ülkesi"nde, yüz bine yakın insanın, üstelik giderek çoğalan nüfusun öncelikli hedefi gıdaydı.

Sibalis ırmağı kenarına tahıl ve sebze ekimine başlandı. Yaz mevsiminin başlarında olduğundan, sıcaklar iyice bastırdığında yeteri kadar ürün elde etmiş olacaklarını düşünüyorlardı. Meyve ve sebze ekimi çabuk bitmişti. Ürünün kaldırılacağı zamana kadar, daha önce ekilmiş tarlalardan ve Thurium kentinden elde kalanlarla yetinmek zorundaydılar.

Kenti terk etmelerini Spartacus istemişti. Zaten çok kalabalık olan nüfuslarına bir de kent halkının eklenmesiyle birlikte Thurium, yaşanacak yer olmaktan çıkmıştı. Thurium'a yakın Sibalis ırmağı kenarındaki ovalık bölgede yerleşmeleri ve kente ihtiyaçlarını gidermek üzere uğramaları, kent halkının sempatisini kazanmalarını da sağlamıştı.

Yerleşim yerlerinin batısı denize bakıyordu. Batı tarafından bir saldırı beklemiyorlardı. Romalılar, saldırılarında çok ender olarak deniz yolunu kullanırlardı. Onların en güçlü birlikleri kara ordularıydı. "Güneş Ülkesi"ne yönelik bir saldırı düşünürlerse eğer, bunu mutlaka karadan gerçekleştireceklerdi. Sandık tipi denilen surlar da bu nedenle

yapılmıştı. Spartacus, bu surların içini suyla doldurup kenti daha güvenli hale getirmeyi düşünüyordu. Bunun için de Sibalis ırmağından surlara doğru bir kanal açmak yeterli olacaktı. Surların bir ucu denize açılacak, böylece dolaşım sağlanacaktı. Surlarla taşınan Sibalis ırmağının sularından bir kısmı da kentin su ihtiyacı için kullanılacaktı.

Spartacus, kendisi ve genel temsilciler meclisi için kentin merkezine bir bina inşaatını başlattı. İnşaatta, her gruptan eşit sayıda işçiler çalışıyordu. Bina tek katlıydı; ana gövdesi taşla örülmüş, tavan kısmı ağaç ve kerpiç karışımı bir maddeyle kapatılmış, yağmur suyunun tahliye edilmesi için damın dört kenarından toprağa doğru oluk düzenekleri hazırlanmıştı.

Spartacus, tapınma ve dini konulara hiç karışmıyordu. Kendisi herhangi bir Tanrıya inanmadığı için herkesin kendi tapınağını yapmasını şart koşmuştu. Yaptıkları ilk anayasa taslağına göre, kölelerin kendi grupları içerisinde geliştirdikleri ticari ilişkilerden kendileri sorumluydu ve diğer grup bunun üzerine hiçbir hak iddia edemezdi. Alışverişlerde para yerine mal değişimi ilkesi benimsenmişti. Tahıl almak isteyen, sözgelimi elindeki meyvelerden vererek bu ihtiyacını karşılıyordu.

Adalet sistemini Roma sisteminden almışlardı. En ağır ceza adam öldürmeye, tecavüze ve hırsızlığa veriliyordu. Adam öldürmenin cezası genellikle idam oluyordu. Bir grubun üyelerin arasında cinayet ya da yaralama söz konusu olursa suçlular, kendi temsilciler meclisi tarafından atanan mahkemenin karşısına çıkartılıyordu. Başka gruplar arasındaki anlaşmazlıklarda ise "Güneş Ülkesi" temsilciler meclisinin üyelerinden oluşan mahkeme devreye giriyordu.

Ülkede, en çok önemsenen konu savaş eğitimiydi. "Güneş Ülkesi" halkı, her an beklenen Roma saldırılarına

karşı yoğun bir eğitimden geçiyordu. Savaş eğitimi günde en az iki, en çok dört saat ile sınırlıydı.

Çocuklar topluca okula gidiyor ve onlar da derslerinin çoğunu savaş eğitimi alarak geçiriyorlardı. Çalışmak zorunda kalan ailelerin küçük çocukları, kurulan bir çeşit ana okulunda kalıyorlardı.

"Güneş Ülkesi"nde önemsenmeyen alanların başında sanat geliyordu. Kurulan binaların bile estetik özelliği yoktu. Heykel, resim gibi sanat dallarıyla ilgilenilmiyordu. Bunun için zaman olmadığını söylüyordu Spartacus. "Güneş Ülkesi"nde kurumlaşma henüz gerçekleşmemişti. Onlar burada toplu halde yaşayan sürüydüler ve nitelikli bir topluluk haline gelmemişlerdi. Eğer Roma kendilerine dokunmazsa, zamanla her alanda gelişmeler yaşanacaktı nasılsa.

Sağlık sistemini de yavaş yavaş oturtuyordu Spartacus. Sağlık işine bakan elemanlar, kurulmakta olan yeni kentin çeşitli köşelerinde büyük çadırlara veya yeni inşa ettikleri kerpiç binalara yerleştiriliyor, burada sağlık hizmeti veriyorlardı. Sağlık ocağı şeklinde çalışan bu merkezler, sağlık konusundaki her türlü şikayete çözüm bulmaya çalışıyordu. Bu merkezlerde görev yapanlar, savaş eğitimi almaz, tarlada veya ağır işlerde çalışmazlardı. Ancak, "Güneş Ülkesi"nde yüz bine yakın insan yaşadığı için, mevcut sağlık elemanları doğal olarak yetersiz kalıyordu. Spartacus, en kısa zamanda bir sağlık okulu kurulmasını ve bu alanda bilgisi olanların eğitim vermelerini istedi.

Kentte altın ve gümüş biriktirmek yasaktı. Bütün kıymetli madenler merkez karargâhta toplanıyor ve harcamalar buradan yapılıyordu. Harcamaların temelini de askeri giderler oluşturuyordu. Çünkü Roma'dan gelecek saldırıya karşı zaman kaybetmeden düzenli bir ordu kurmak zorundaydılar.

"Güneş Ülkesi"nde, alışveriş konusunda da istikrar sağlanmıştı. Bir malın değeri kentin bütün satış merkezlerinde aynıydı. Mal değişimine dayalı olan bu sistemde, bir elmanın bedeli bir avuç buğday olabiliyordu. Örneğin bir elmaya karşılık iki avuç buğday almaya kalkışan, bir daha dönmemek üzere kentten kovuluyor ya da dükkanı kapatılıyordu.

Thurium kenti yakınlarındaki meydanda kurulmaya çalışılan "Güneş Ülkesi", gelecek oluşturulmasına yönelik önemli ve iyi adımlarla hızla ilerliyordu.

Marcus Crassus komutasındaki sekiz lejyon ordusu gelinceye kadar...

Modena seferi

Varinius'a karşı kazanılan zaferden sonra Spartacus'ün emriyle hazır duruma gelen köle ordusu, sabahın ilk ışıklarıyla birlikte Vezüv eteklerinde hareket için bekliyordu. Spartacus, henüz kafasındaki düşünceyi diğer liderlerle paylaşmamıştı. Varinius'un yenilmesiyle birlikte Spartacus tartışmasız lider haline gelmişti. Kırmızı pelerinle ve Romalı generallere ait baltasıyla dolaşıyordu. Atının üzerine de, Romalılarda olduğu gibi süslü, beyaz bir örtü seriliyordu. Bu, diğer komutanlardan farklı olduğunu göstermek için yapılmıştı.

Yaklaşık kırk bin kişilik köle ordusu, Spartacus'ün bir el hareketiyle birlikte kuzeye doğru ilerlemeye başladı. Spartacus, yaşlıları, çocukları ve kadınları koruması için beş bin kişilik bir kuvveti kentte bırakmıştı.

Herkes heyecanla, Spartacus'ün sonunda Roma'ya saldırmaya karar verdiğine hükmetmişti. Dilden dile dolaşan dedikodu bu yöndeydi ama Spartacus nereye ve ne için gidildiğini kimseyle söylemiyordu. Varinya, merakla birkaç kez yanına yaklaştıysa da, sormaya cesaret edemedi.

Romalı esirleri de birlikte götürüyorlardı.

Roma, Spartacus'ün kuzeye doğru yola çıktığını çabuk

haber aldı. Kentte müthiş bir panik başladı. Herkes Spartacus'ün Roma kentini istilaya geldiğini düşünüyor, buna göre önlemler almaya çalışıyordu. Roma halkı yiyecek stokluyor, silahlanıyor ve korku içinde bekliyordu.

Spartacus ve köle ordusu Roma'ya giden yola büyük bir kalabalık halinde yayıldı. Capua'ya kadar hiç dinlenmeden yol aldılar. Capua'daki Roma birliği geri çekilmişti. Gladyatörler, Batiatus'un gladyatör okulunu ziyaret etmek istediler, ancak Spartacus izin vermedi. Capua'nın hemen dışında birkaç köyde mola verdiler. Yürüyüş yavaş gidiyordu. Yol boyunca rastladıkları köylerden ve kentlerden kendilerine katılımlar oluyor, sayıları giderek artıyordu. Öylesine müthiş bir kalabalık oluşturmuşlardı ki, tek bir köye sığmaları mümkün değildi. Yiyecek sıkıntısı çekmiyorlardı, çünkü yol boyunca istedikleri kadar yiyecek bulma şansları vardı.

Ausculum'da mola verdiler. Halk büyük sevgi gösterileriyle karşılamıştı köle ordusunu. Spartacus suskunluğunu sürdürüyordu. Grup liderlerine göre Spartacus'ün suskunluğu, köle ordusunun Roma'ya saldıracağı anlamına geliyordu.

Ausculum'dan ayrıldıktan sonra Beneventum kentinde bir mola daha verdiler. Gruplar çok iyi organize edilmişti. Beşer binlik gruplar halinde ve aralarında bin adımlık mesafeyle ağır ağır Appia yolundan Roma'ya doğru ilerliyorlardı.

Kauidum geçidine geldiklerinde bir Roma birliğinin direnişiyle karşılaştılar. Geçit, iki tarafı ormanlık dar bir nehir yatağıydı. Yamaçlara gizlenmiş Roma birliği, ilk grup geçide girer girmez ok atışına başladı. Bu grupta Spartacus de vardı. Ani saldırıda yüz kadar köle öldü ama Spartacus hemen arkadaki birliklere haber vererek, ordusunun gizlenmesini sağladı.

Geriden gelen birlikten yetişen takviye güç, Roma birliğini arkadan kuşattı. Savaş çok kısa sürdü. Esir alınan Romalılar diğerlerinin yanına sevk edildi ve yürüyüş Capua'ya kadar sakin geçti.

Capua-Roma arasındaki Appia yoluna girdiklerinde, Spartacus yol boyunca dizili çarmıhları gördü. Bir-iki tanesinde artık iyice çürümüş ve düşmek üzere olan cesetler buldular. Diğerlerinin altında ise kemikler yığılmıştı. Spartacus, çürümekte olan cesetlerin gömülmesini, çarmıhların da yıkılmasını emretti.

Yola çıktıklarının on beşinci gününde, Roma'ya yaklaştıkları sırada bir Roma birliğiyle daha karşılaştılar. Çatışma çok kısa sürdü ve birlik hemen teslim oldu. Onları da yanlarında götürdükleri esirlerin arasına kattılar. Şimdi artık üç bin kadar esirleri vardı.

Bir ara Urus, Spartacus'e nereye gittiklerini bilmenin hakları olduğunu, diğer grup liderlerinin de bunu merak ettiklerini söyledi.

Spartacus, "Bunu neden yalnızca sen soruyorsun. Hep birlikte neden gelip sormuyorsunuz?" diye karşılık verdi. Urus, "Diğerlerini de alıp geleyim," diyerek Spartacus'ün yanından ayrıldı.

Akşam olmuştu. Spartacus, kendi için kurulan komuta çadırında otururken, Urus'un başını çektiği grup liderleri içeri girdiler. Hepsinin yüzünde merak ifadesi vardı. İlk konuşan Norde oldu:

"Spartacus, sanıyorum Roma kentine saldıracağız. Yanılıyor muyum? Urus öyle olmadığını söyledi de..."

"Urus'un neden böyle bir şey söylediği hakkında en küçük bir fikrim yok, ancak doğru olduğunu söyleyebilirim."

Çadırın içinde bir uğultu koptu. Belli ki bütün grup li-

derleri Roma'ya saldırı için yola çıkıldığını sanıyorlardı. Norde, "Spartacus, biz Roma'yı almak için yola çıktığımızı sanıyorduk," diye lafa girdi.

Hermios hemen atıldı: "Neredeyse yüz bin kişiyle kuzeye doğru gidiyoruz, aklımıza başka bir şey gelmedi açıkçası."

Spartacus, dinlemekle yetiniyordu.

Draba, "Spartacus, bize bir açıklamada bulunacaksın herhalde?" diye söze girdi.

Phraxus da onu destekledi.

Artık hep bir ağızdan konuşuyor ve birbirlerini dinlemiyorlardı. Hepsinin sorusu aynıydı:

"Nereye gidiyoruz?"

Spartacus derin bir soluk aldıktan sonra, "Modena'ya," dedi.

Liderler yine hep bir ağızdan, "Modena'ya mı?" diye şaşkınlıkla sordular.

"Evet, yanlış duymadınız. Modena'ya gidiyoruz. Roma'ya saldırmak gibi bir niyetim yok!"

Uzun bir sessizlik oldu. Kimse ne diyeceğini bilemiyordu. Sonunda David konuştu:

"Peki, Modena'da ne yapacağız?"

"Bilmece gibi konuşma Spartacus, bize her şeyi açıklamak zorundasın!" Draba sinirlerine hakim olamamıştı yine. Zaten, Crixus öldükten sonra, aralarında Spartacus ile bu şekilde sert konuşabilen bir tek Draba kalmıştı.

"Bilmece gibi konuşmuyorum. Modena'ya niye gittiğimizi size açıklayacağım. Şu ana kadar açıklamayışımın nedeni, Roma'nın ne yapacağımızı bilmesini istemediğimdendir. Artık Roma çok yakında. Bizi bekliyor ama onların umduğunu yapmayacağız. Roma ile dalaşmak bize zarar verir. Pompeius, kuzeydeki savaştan on lejyonuyla birlikte

döndüğünde, Roma'da hiç dayanamayız. Daha da kötüsü Metaurus'taki savaş bitmek üzere. Julius Caesar da Pompeius ile birlikte olursa, kurtuluşumuz yok demektir. Roma'yı unutun. Roma'yı ele geçirmek, Roma Cumhuriyeti'ne sahip olmakla aynı anlama gelmiyor."

"İyi ama," diye yeniden araya girdi David, "Modena'da ne yapacağız, bütün bu ordu oraya ne için gidiyor?.."

"Gövde gösterisi için David!"

"Yine bilmece gibi konuştun Spartacus!" Draba yeniden çıkışmıştı Spartacus'e.

"Benden, Romalı esirlerin gladyatörler gibi birbirleriyle savaşmasını istiyordunuz. Size bu fırsatı vereceğim. Modena'da, Crixus ve Enamous için büyük bir tören düzenleyeceğiz ve aynı akşam Romalı askerler arenaya çıkıp birbirleriyle dövüşecekler. Bu olay, Roma'nın kulağına en kısa yoldan gidecek. Kendi askerlerinin gladyatörler gibi dövüştürüldüklerini duyunca dehşete düşeceklerdir. Ayrıca, Pompeius'un ve Caesar'ın birlikleri Roma'dan uzakta. Bu yüzden saldırmaya cesaret edemezler. Eğer biz saldıracak olursak, kenti çok iyi savunacaklardır. Başlarında Marcus Crassus var. Saldırmazsak, onlar da bize saldıramaz. Roma belki hiçbir zaman üzerimize gelmeye cesaret edemeyecektir. Şimdi anlaşıldı mı? Hem sizin istediğiniz olacak hem de bu arada bu 'eğlenceniz' bir işe yaramış olacak."

"Şimdi anlaşıldı," dedi Mosar. "Demek sırf gözdağı vermek için bu kadar yolu geldik!"

"Evet," dedi Spartacus. "Bunun yararını da göreceksiniz. Tekrar ediyorum. Benim amacım Roma ile kapışmak değil. Roma'yı elde etmek hiç değil. Bunun geçici bir heves olduğunu biliyorum. Benim amacım 'Güneş Ülkesi'ni yaşanır bir yer kılmak. Bunda hepimiz aynı düşünüyoruz sanıyordum."

David, "Roma asla bizi rahat bırakmayacak Spartacus," dedi. "Baksana Numidya'yı, Narbon'u, Galya Cisalpina'yı, Moritanya'yı nasıl ele geçirdiler. Hemen yanı başında, bizim yaşamamıza izin verirler mi sanıyorsun? Senin bu gözdağı gösterin de bir işe yaramaz. Roma'yı ele geçirir de başına geçersen, dediğin olur. Roma olmayınca Roma ordusu da olmaz. İspanya'ya kadar bütün Avrupa'yı almış bir ordu karşısında biz köleler ne yapabiliriz?"

"İşe yarayacak!" dedi Spartacus. "Roma'ya saldırmayı aklınızdan çıkarın. Asıl o zaman paramparça oluruz. Bize zaman gerek. Zaman içerisinde güçlenir, düzenli ordumuzu kurarsak, o zaman Roma bize daha da uzak olacaktır."

"Spartacus," dedi Hermios bitkin bir halde. "Hem 'Güneş Ülkesi' diye bir hayal dünyası kurmak istiyor, buradaki yaşamın Roma'daki yaşamdan farklı olacağını iddia ediyorsun, hem de düzenli ordu kurmaktan söz ediyorsun. Hem savaş hem de barış içinde mi yaşayacağız? Yalnızca savaşmak için bir ülke kurmayı düşünüyorsan, bu ülkenin dirlik ve düzenini nasıl sağlayacaksın? Köleliği, zalimliği nasıl kaldıracak, eşitliği nasıl sağlayacaksın? Boş şeyler bunlar!"

Spartacus, "İşe yarayacak!" dedi. "Modena'da Crixus'u büyük bir törenle sembolik olarak gömeceğiz ve aynı gün öğleden sonra başlamak üzere, Romalı askerleri gladyatörler gibi birbirlerine kırdıracağız. Sizin istediğiniz de bu değil miydi?"

Liderler cevap vermeden dağıldılar. Roma'ya saldırmayacak olmaları hepsinin canını sıkmıştı. Askerlerden bunu gizlemenin artık olanağı kalmamıştı. Belki Modena'da gerçekleşecek olan Romalı askerlerin dövüşü morallerini yerine getirebilirdi. Ne de olsa kin tohumları yüreklerine kadar işlemişti hepsinin.

Varinya ve Urus

Varinya, Urus'u karşısında görünce şaşkınlığı bir kat daha arttı. Urus, Caius'un yanında, sessizce Varinya'ya bakıyordu. Dudaklarında belli belirsiz bir gülümseme vardı.

"Yoksa?" diye derin bir soluk aldı Varinya.

"Evet," dedi Urus. "Hain diye nitelediğiniz kişi bendim. Spartacus bunun farkındaydı ama size hiçbir şey söylemedi. Benim Roma için çalıştığımı ilk anlayan o oldu."

"Peki seni neden öldürmedi?"

"İşine yarıyordum. Zaman zaman beni öyle kullandı ki, Romalı askerleri yanılttım. Zaten o zaman benim kim olduğumu bildiğinden emin oldum. Az kaldı Varinius ile yaptıkları savaş öncesinde Romalılar beni çarmıha gerecekti. Varinius'a aktardığım bilgilerin hiçbiri doğru çıkmadı."

Varinya söyleyecek söz bulamıyordu. Şaşkın halde bir Draba'ya bir Urus'a bakıyordu. Caius'un ince sesi kendine gelmesine neden oldu:

"Önce karnınızı iyice doyurun. Uzun bir yolculuğa çıkacaksınız."

"Nereye, bizi nereye götüreceksiniz? Draba, bütün bunların anlamı ne? Neler oluyor?"

Draba, "Sakin ol Varinya," dedi. "Sen ve Carsus için bir tehlike yok. İkiniz de sağ salim buradan çıkıp gideceksiniz."

"Spartacus?"

"O öldü Varinya. Hiçbir şey artık geri getiremez. Bu gerçeği kabul etmek zorundasın."

"Sen ona yardım etmedin!"

"Spartacus'e söz vermiştim Varinya. Seni ve Carsus'u koruyacağım konusunda bana yemin ettirdi. 'Ben ne kadar zor durumda olursam olayım, önce onları kurtaracaksın' dedi. Bana verilen emri yerine getirdim ve sizi kurtardım."

Caius yeniden araya girdi: "Bu kara derili adamın senin için yaptıklarına şükret kadın. Senin için hayatını tehlikeye atanların sayısını bilseydin dudakların uçuklardı."

"Sen de kimsin?" Varinya kafasını toparlayamamıştı henüz. Caius'u tanımamıştı.

"Ben kim miyim? Çok nankörsün Clara. Bu isim sana bir şey anımsatıyor mu Spartacus'ün dilberi? Karnın burnundaydı son karşılaşmamızda."

Varinya o an Caius'un kim olduğunu anımsadı. Ama hâlâ o küçücük odanın içinde Draba'nın, Urus'un ve yanındaki bu Romalı züppenin ne aradığını anlayamamıştı.

"Ah, evet!" dedi. "O Romalı generalin beni öldürmemiş olmasına çok kızmıştın. Seni çok iyi hatırlıyorum. Bana ne yapacaksın? Crassus öldürmediği için kızıyordun, şimdi artık eline fırsat geçti! Durma, öldür beni. Üst üste gelen bu kadar darbeden sonra yaşamak çok zor."

"Ölmek için bu kadar acele etme Varinya. Sen bana çok gereklisin. Benim için bulunmaz bir mücevhersin!"

"Hiç heveslenme!" diye sesini yükseltti Varinya. "Ben Spartacus ile birlikte oldum. Onun kadınıyım ve ondan başka kimse bana el süremez!"

"Niyetim seninle birlikte olmak değil aptal kadın," diye soludu Caius. "Kadınlar hoşuma gitmez benim. Bunu anladığını sanıyordum."

Varinya ne söyleyeceğini şaşırmıştı. Bir Urus'a, bir Draba'ya baktı, sonra yeniden Caius'a döndü.

"O halde," dedi. "Bana ne yapmayı düşünüyorsun? Neden senin için bu kadar değerli olduğumu söyledin?"

"Bu seni ilgilendirmez!" dedi Caius sertçe. "Bunu öğrenmenin sana hiçbir yararı da olmaz. Sen karnını doyur ve uzun bir yolculuğa hazırlan."

"Nereye?"

"Draba sana gerekli olan bilgiyi verecek. Haydi Urus, gidelim artık."

Urus ile birlikte çıktılar. Az sonra kapı açıldı. Urus geri dönmüştü.

"Varinya," dedi. "Ben bir hain olabilirim ama yaşamının bundan sonra huzurlu geçmesini bana borçlu olduğunu unutma. Senin ve çocuğunun hayatını uzun pazarlıklar sonucu sağladım. Bilemezsin ne kadar uğraştığımı. Senin yaşaman Caius'un işine geliyor. Bunun nedenini sorma bana. Asıl burada hayatı kurtulan Carsus. Onun hayatı son ana kadar tehlikedeydi. Sen buraya geldiğinde onu bulamayabilirdin. Bunları bilmeni istedim."

Suçlu gözlerle Draba'ya baktı. "Draba'nın bu işte hiçbir suçu yok. O, seni ve Crassus'u korumak için kendini feda bile etmeye razıydı. Seni, yaralandığın yerden buraya kadar getirmek için canını tehlikeye attı. Önce Carsus'u getirdi buraya, ardından seni. Ben kölelerin başarılı olacaklarına hiçbir zaman inanmadım. Ayrılmak istediğimi Spartacus'e söylediğimde, bana hiç itiraz etmedi ve ayrılmamı onayladı. Beni öldürebilirdi de, yapmadı. Ona, bu iyiliğinin altında kalmayacağım konusunda söz verdim. Şimdi bu sözümü yerine getirmeye çalışıyorum."

Varinya duygusuz bakışlarını Urus'a dikmişti. "Spartacus nerede?" diye sordu.

Urus, "O şu anda ölmüş olmalı Varinya," dedi. "Onu bir bataklığın kenarına bıraktım. Ölmek üzereydi."

"Niye onu da kurtarıp buraya getirmedin?"

"Bütün bunlar benim elimde olan şeyler değil Varinya. Spartacus senin gibi kurtulmayı ister miydi sanıyorsun? O, Roma için tehlikeydi. Yaşasaydı tehlike olmaya devam edecekti."

Varinya anlayamamıştı. "Peki niye onu bir bataklığın kenarına bırakıp ölmesine izin verdin."

Urus gitmek için acele ediyor gibiydi. "Bunu sana açıklamam mümkün değil Varinya," dedi. "Çünkü ben de bilmiyorum. Biraz önce odadan çıkan Romalı, olayların böyle gelişmesi gerektiğini söyledi ve ben de onun emirlerine uydum. Seni niye kurtardığımı, Spartacus'ü de niye bataklığın kenarında ölüme terk ettiğimi bilmiyorum. Artık gitmek zorundayım Varinya, elveda!"

Varinya, Draba ile yalnız kalmıştı. Draba başı önünde Varinya'nın soracağı soruları bekliyordu. İşin açıkçası, gelişen bu olaylardan onun da haberi yoktu. Piceen'deki savaş alanında karşılaştığı Urus'a, "Varinya'yı ve Carsus'u bulmaya gidiyorum," demişti. Urus, Draba'nın niyetini anlayınca, onun Romalı askerlerin arasından güvenle geçmesini ve kampa ulaşmasını sağlamıştı. Daha sonra, Carsus'u bulunduğu yerden aldırmış, Varinya'yı da bulunca bu hana getirmesini söylemişti. Urus, Varinya ve Carsus'un güvenliği için Romalılarla bir anlaşma yaptığını ve onu buradan uzaklara götüreceklerini anlatmıştı Draba'ya. Draba'nın ona inanmaktan başka çaresi kalmamıştı o anda. Eğer itiraz edecek olursa, Varinya'ya ve Carsus'a ulaşma şansı yoktu.

Başka bir şey bilmiyordu.

"Sence neden yapıyorlar bunu?" diye sordu Varinya.

Draba omuzlarını silkerek, "Gerçekten bilmiyorum. Bir şey oldu mutlaka. Urus'un ve Caius'un bazı hesapları olduğu kesin ama inan bana bilmiyorum Varinya. Urus ile Spartacus arasında bir şeyler geçmiş olmalı. Biz onu öldü sanıyorduk biliyorsun. Urus'un, senin ve oğlunun kurtuluşu için elinden geleni yapacağına inanıyorum."

Varinya Draba'ya inanıyordu. Yine de merak içindeydi.

"Peki bizi nereye götüreceklerini biliyor musun?"

Draba, olumsuz anlamda başını iki yana salladı. "Şimdi karnını doyur, nasılsa zamanı gelince öğreniriz," dedi.

Bir süre sonra, iki Roma muhafızı odaya yiyecek ve giyecek getirdi. Varinya önce Romalı kadınlara ait olan giyecekleri giymek istemedi ama Draba üsteleyince razı oldu. Daha sonra Carsus'un karnını doyurdu.

Yemeğin ve giyinme işinin ardından Caius yine geldi. Hazır olduklarını görünce, muhafızlara onları peşinden getirmesini söyledi. Bu kez yanında Urus yoktu.

Varinya, kucağına aldığı Carsus ile arabanın sağ tarafına oturdu. Draba ile Caius da karşısına. İki muhafız arabanın basamaklarında ayakta duruyordu. On beş kişilik bir Roma mangası da peşlerinden geliyordu.

Atların hızla çektiği araba, Thurium'un taşlık yollarında, gürültülü bir şekilde limana doğru gidiyordu. Varinya, Thurium sokaklarını görünce aklına "Güneş Ülkesi" geldi. Güzel günler yaşadığını anımsadı. Bir satıcının önünden geçerken, Spartacus ile o satıcıdan aldığı küçük hediyeler aklına geldi. Düş, yerle bir olmuştu. Şimdi artık Thurium onun için bir Roma kentiydi, bir düşman kentiydi. Tuhaf bir durumdaydı; "düşman" olarak gördüğü Roma'ya ait arabaların birinde, bilmediği yönde gidiyordu.

Araba orta boy bir yelkenli köle teknesinin yanında durdu. Caius telaşla arabadan inip Varinya'ya acele etmesini söyledi. Varinya sımsıkı sarıldığı Carsus'la birlikte arabadan inerken, Draba da ona yardım ediyordu.

Caius, güvertedekilere kaptanı aşağıya çağırmalarını söyledi. Kaptan, birkaç dakika sonra Caius ve diğerlerinin yanındaydı.

"Sana emanet edeceğim konuklarım bunlar Favius," dedi. "Onları sana söylediğim yere ulaştıracaksın. Unutma, nereye bıraktığını gemideki adamlarından hiçbiri bilmeyecek. Söylediğim yerin açıklarına geldiğinde, filikayı indir, onlar gitsin. Bunu gizlice yapmalısın. Daha sonra bu konuda soru soracak olan olursa, boğulduklarını söylersin. Tamam mı?"

Kaptan, "Tamam yüce Caius," dedi. "Bu kadar paraya istersen onları cennete bile götürürüm!"

"Saçmalamayı kes Favius," dedi sertçe Caius. "Dediklerimi yap, ağzını da sıkı tut, yeter."

"Ancak bir sorun var," dedi kaptan. "Söylediğin yere yaklaştığımızda filikayla bu kadını indirirsem, kıyıya varamadan çocuğuyla birlikte ölür."

"Merak etme," dedi Caius gülümseyerek. "Yanlarında bu kara derili muhafızları da olacak."

Varinya ve Draba şaşkınlıkla birbirlerine baktılar. Caius hâlâ kaptanı sıkı sıkı tembihliyordu. Draba'nın şaşkınlığını görünce, "Koca oğlan," dedi. "İştahımı kabartıyorsun aslında. Senin yanımda kalmanı çok isterdim ama Urus, senin çok geçimsiz ve aksi bir adam olduğunu söyledi. Ailenin olmadığı yerde çok tehlikeli ve işe yaramaz bir adammışsın. Ben de seni onlarla birlikte dilediğin yere gönderiyorum. Urus'a minnet duymalısın!"

Draba ne söyleyeceğini bilemedi. Caius, böylelikle ne-

reye gittiklerinin ipucunu da vermiş oluyordu. Onları özgür bırakıyordu. Draba ailesine kavuşacaktı ve yanında Varinya ile Carsus da olacaktı.

Sevinçten dili tutulmuştu adeta. Varinya'ya bir şeyler söylemek istedi, sözler boğazına takıldı. Varinya da umutlanmıştı. Spartacus'ü geride bıraktığını düşünerek hüzünleniyordu ama çocuğuna özgür bir yaşam sağlayacağı için de seviniyordu. Draba ile birlikte olmak ise sevincini daha da artırıyordu. Güveneceği bir insanla yolculuğa çıkıyordu.

Draba, "Neden?" diye sordu. "Neden bize böyle bir iyilik yapıyorsun?"

Caius, kendisine hiç yakışmayan bir sertlikle, "Seni ilgilendirmez kara yılan!" dedi. "Sen kurtulduğuna sevin, gerisini boş ver. Sakın bu taraflara bir daha uğrayayım deme! Aksi takdirde başına gelecekleri anlatmama gerek yok sanırım. Bu kadını da yanında tut. Sizi ömrümün sonuna kadar bir daha görmek istemiyorum. Haydi hemen binin, birazdan istenmedik misafirlerimiz gelebilir."

Draba, Varinya ve Carsus aceleyle tekneye bindiler. Kaptan onların güvertede durmalarına izin vermedi. Kıç taraftaki en son kamaralardan ikisine ayrı ayrı yerleştirdi ve üzerlerine kapıyı kilitledi.

"Denize açılınca gelir sizi çıkartırım," diye bağırdı ve gitti.

Tekne bir süre sonra demir alıp limandan ayrılırken, Caius hala aşağıda bekliyordu. Yelkenli iyice uzaklaşıp bir nokta halinde ufukta kaybolunca arabasına doğru yürüdü.

"Evet Crassus," diye mırıldandı. "İhanetin bedeli ihanetin kendisinden çok daha ağırdır!"

Çılgınca bir kahkaha atmak istedi, kendini tuttu.

"Roma'ya dönüyoruz," dedi arabacıya.

Crassus şaşırıyor

Marcus Crassus'un Roma'daki ilk gecesi kâbuslarla geçti. Bütün gece rüyasında Spartacus'ün belirsiz suratını, çarmıha gerdirdiği kölelerin inlemelerini, susuzluğu, Varinya'yı, en çok da Caius'u gördü.

Sabah uyandığında ter içinde kalmıştı. Hemen aceleyle banyo yaptı. Tam anlamıyla iyileşmiş sayılmazdı. Bir hekime görünmesi gerektiğini düşündü. Erkeklik fonksiyonlarında ne gibi kayıpları olduğunu bilemiyordu. Cinsel arzularının eskisi kadar ateşli olmaması endişe verici bir durumdu.

Bir yandan da Pompeius'u düşünüyordu. "Bedavacı," diyordu onun için. "Benim kovaladığım köleleri avlayarak, sözüm ona Roma'yı köle istilasından kurtardı. Senato nasıl oluyor da böyle bir olayda Pompeius'u tutuyor, anlayamıyorum?"

Birden aklına Marcus Tullius Cicero geldi. Senato'nun bu en etkin üyesi, Pompeius'tan yana tavır takınıyor, kendisini de sürekli dışlıyordu. Peki ama neden? Aslında Cicero ile düşünceleri temel anlamda ters düşmüyordu. Bu adam, kendisinden düşünceleri nedeniyle değil, başka bir nedenle nefret ediyordu. Ne olabilirdi bu?

Crassus, bir yandan giyinirken, bir yandan da Senato'da yapacağı savunmayı kurguluyordu. Sıkıntıyla söylendi:

"Cicero beni çok sıkıştıracak."

Quinetius için yaptığı savunmada Cicero büyük başarı göstermiş, ne kadar güçlü bir hatip olduğunu tüm Roma'ya kanıtlamıştı. Çenesini bir kez açtı mı, susmak nedir bilmiyordu bu adam. Kendisini de sevmediğine göre, mutlaka etkili ve sert bir konuşma yapacaktı. Crassus da kendini iyi savunmak zorundaydı. Senato'daki saldırılar, "Spartacus" konusuyla sınırlı kalmayacak gibi görünüyordu.

İnatçı bir adamdı Cicero. Kendisine ters gelen hiçbir şeyi kabul etmezdi. Dostları gerçek dost, düşmanları ise amansız birer düşmandı. Ne geri adım atar ne de saf değiştirirdi.

Evet, Crassus için Spartacus'ten bile daha tehlikeli bir adamdı Cicero...

Sabah sabah keyfi kaçmıştı. Hem korkunç kâbuslar görmüş hem de bacak arasındaki sızı yaşamındaki değişiklikleri kendisine anımsatmıştı. Böyle sabahlar olmasa, dünya ne kadar hoş görünecekti gözüne...

Caius'u düşündü. Daha önce biraz mutlu olabilmek için yeğenini hayal etmesi yetiyordu, ama şimdi onun güzel yüzü bile bir iblisin suratı gibi canlanıyordu gözünün önünde. Belki de en büyük suçu Lucius Cornelius Sulla'yı desteklemek olmuştu. Sulla'yı desteklediği için Cicero'nun nefretini kazanmıştı. Üstelik, Sulla'nın beklenmedik ölümü de kendisini zor durumda bırakmıştı. Bu savaştan gerçek bir galip olarak Roma'ya dönse de değişen bir şey olmayacaktı. Caesar ve Pompeius kendisine göre çok daha şanslıydı.

Sulla da az alçak değildi hani... Ona yaptığı bütün iyiliklere, verdiği desteklere karşılık, açıkça Pompeius'tan yana tavır almıştı.

"Bütün bunları niye düşünüyorum bu sabah?" diye hayıflandı. "Olumsuz düşünceler başladı mı, hepsi arka arkaya geliyor insanın aklına. Güzel şeyler düşünmeliyim. Her şey bitmiş sayılmaz. Sonuna kadar mücadele etmeliyim!"

Özgüvenini yeniden sağlamak için o güne kadar yapmadığı bir şeyi yaptı. Masanın üzerinde duran şarap testisinden büyük bir yudum içti. Şarabın vücudunda yayılışını hissediyordu sanki. İçi ısınır gibi olmuştu. Yüreklendiğini hissetti. Acılarını bahane ederek, hizmetçilerinden kat şurubu hazırlamalarını da istedi.

Yarım saat kadar sonra Roma sokaklarına çıktığında başı hafif dönüyordu; ama kendini çok sağlam ve cesur hissediyordu. Senato'nun önüne çıkmaya, özellikle de Cicero ile karşılaşmaya hazır sayılırdı.

Capitolium'un merdiveninde Cicero ile karşılaşan Crassus, "Bu kadar erken beklemiyordum," diye düşündü. Cicero, Crassus'u görünce, yüzünde alaycı bir ifadeyle yaklaştı.

"Yüce Crassus!" Cicero, ağına sinek yapışmış bir örümcek gibi görünüyordu Crassus'a.

"Sizi burada yeniden görmek ne kadar güzel! Duyduğuma göre Roma'nın asiler tarafından işgalini önlemişsiniz. Bunun için sizi ne kadar yürekten kutladığımı anlatamam!"

"Alay ediyor alçak herif," diye geçirdi aklından Crassus. Ardından da kendi önyargısından utandı.

"Marcus Tullius Cicero, sevgili dostum," diyerek, yapay bir kibarlıkla Cicero'ya doğru yürüdü. "Uzun zaman oldu görüşmeyeli. Roma bıraktığım gibi, tabii sen de öyle! Siz iki eski dost hiç yaşlanmayacak mısınız?"

"Roma belki ama ben Jüpiter'in koruması altında değ-

lim Licinius Crassus. Tanrılar Sulla'ya bile sonsuza kadar yaşam bahşetmediler. Ha, aklıma gelmişken sorayım, Spartacus'ü bulamadığın söyleniyor, doğru mu?"

"İşte başlıyoruz," diye geçirdi aklından Crassus. Yutkundu, "Spartacus, sonsuza kadar dönmemek üzere cehennemi boyladı Tullius," diye cevap verdi.

"Buralarda pek öyle konuşulmuyor Licinius. Askerlerin arasında bile Spartacus'ün yaşadığı ve bir gün senden intikam alacağı söyleniyor. Ben duyduklarımı sana iletiyorum. Yoksa sana inanmıyorum sanma."

Crassus ne söyleyeceğini bir an bilemedi. Bu ufak tefek adamı ayağının altına alıp bir güzel ezmek istiyordu. Son derece ciddi bir konuyu konuşur gibi kendisiyle alay etmesine dayanamıyordu.

"Sakin ol Crassus," dedi kendi kendine. "Bunların başına geleceğini biliyordun zaten. Sakin ol ve hırsını Senato'ya sakla."

"Duyduğun tüm dedikodulara inanırsan, bir gün boynuzlarının çıktığını aynada görebilirsin Tullius," dedi. Laf yerini bulmuştu. Cicero hafifçe kızardı ve başka bir şey söylemeden, Crassus'un önünden Capitolium'a girdi.

Crassus, Spartacus ile savaşmak üzere güneye inmeden önce preator olmuştu. Bu, elde edebileceği en gurur verici olaydı. Caesar'a ve Pompeius'a rağmen preator unvanını yakalamış olmak büyük başarıydı. Ancak şimdi bu unvanı kaybetmenin eşiğinde hissediyordu kendini. Spartacus ve köle ordusu Roma'nın kıyısından geçip Modena'ya vardıklarında, kenti savunabilecek tek kişi kendisiydi. Üstelik elinde sadece bir avuç asker vardı. Bütün bunlar ne çabuk unutuluyordu.

Tırnaklarıyla elde ettiği üçler meclisi üyeliği ile preatorluk, göz göre göre elinden kayıp gidiyordu. Katlanılır şey

değildi doğrusu. Roma'dan uzaklaşmış olmanın cezasını çekiyordu.

Yürürken, farkında olmadan mırıldanıyordu.

"Pompeius ile işbirliği yaparak yeniden üçler meclisine seçilmeliyim. Şu anda en kuvvetli durumda olan Pompeius. Eğer Senato'ya yeterince baskı uygularsak, ikimizi de konsül seçerler."

İçinde beliren umut, Crassus'u rahatlatmıştı. Şarap ve kat şurubu işe yaramış, gerginliğini azaltmıştı. Aklına yine Cicero geldi. Bu adamdan nedense çok çekiniyordu. Daha çok gençliği korkutuyordu Crassus'u. Cicero'nun, Pompeius veya Caesar'dan yana tavır koyması halinde Triumviliğe, konsüllüğe, preatorluğa veda etmek zorunda kalacaktı.

Capitolium'un geniş toplantı salonuna yöneldiğinde kafasında bu düşünceler vardı. Senato'nun toplandığı yere yaklaştıkça, ayakları geri geri gidiyordu sanki.

Kendisine yönelik saldırılara aldırmayacaktı. Kim ne derse desin o,"muzaffer" bir komutandı. Spartacus denilen beladan tüm Roma'yı kurtarmıştı. "Çapulcu" diye niteledikleri köleler değil miydi Roma'yı titreten... İşte onlardan kurtarmıştı Roma'yı Crassus. Bunun bedeli aşağılanmak değil, yüceltilmek olmalıydı.

"Sulla'dan kalan arazileri senatörlere dağıtma önerisini getirirsem, iyi bir puan kazanabilirim. Biliyorum, Cicero buna itiraz edecek ama diğer senatörlerin iştahı kabaracaktır. Kurtuluşumu garantiye almak için mutlaka Pompeius ile işbirliği yapmalıyım."

Senato toplantı salonuna yirmi-yirmi beş adım kalmıştı. Çevresinde birçok senato üyesi bulunuyordu, ancak Crassus hiçbirinin yüzüne bile bakmadan ilerliyordu. Aklında birbirinin içine geçmiş binlerce düşünce dolaşıyordu ama hiçbiri onu rahatlatmıyordu.

"Öğleden sonra Caius'u bulayım, onunla hoş vakit geçirebiliriz," diye düşündü. Aynı anda da midesi bulandı. Başına gelenleri bir türlü anlamlandıramıyordu. Eskiden zevk aldığı her şeyden uzaklaşmış gibiydi.

Soluğunu tuttu. Kat şurubu ile şarabın etkisi kalmamıştı üzerinde. Hafif bir terlemeyle birlikte, içinin üşüdüğünü hissetti.

"Ne olacaksa olsun," diyerek salona girdi.

Gözlerine inanamadı.

Bütün senatörler ayaktaydı ve alkışlıyorlardı.

Crassus ayakta zor duruyordu. Bayılacağını hissetti. Muhafızlardan biri koşup kolundan tuttu ve kendisine ayrılan yere kadar yürümesini sağladı.

Marcus Licinius Crassus, utanmasa tüm Senato'nun önünde hüngür hüngür ağlayacaktı.

İçinde kabaran coşku yarım kaldı.

Cicero kürsüye gelmiş, konuşma yapmaya hazırlanıyordu.

Romalı, Romalıya karşı

Roma kenti, tüm kapılarını kapamış Spartacus'ün saldırısını bekliyordu. Pompeius, kuzeydeki savaştan henüz dönmemişti. Marcus Crassus, bir avuç lejyonerle kenti savunma stratejileri üzerine kafa patlatıyordu. Roma, ne yaparsa yapsın, yüz bin kişilik köle ordusuna karşı yeteri kadar koruma altında değildi. Kent halkı korkuyordu.

Spartacus kararlıydı. Roma'ya saldırmayacak, yakınından geçip Modena'ya ulaşacaktı. Grup liderlerinin tüm itirazlarına rağmen düşüncesinden vazgeçmemişti.

Dev köle ordusu Roma'yı geride bırakıp kuzeye doğru yöneldiğinde, kent derin bir soluk aldı. Şaşkınlıkla sevinci bir arada yaşayan Roma halkı, Spartacus'ün nereye gittiğini merak ediyordu. Kısa süre sonra bu da ortaya çıktı. Ulaklar, Modena'da büyük bir şölen düzenlendiğini ve Crixus'un gömülme töreni için hazırlıklar yapıldığını bildirdiler. Spartacus, Roma halkının da bu şölene davetli olduğunu, isteyen Romalının Modena'ya gelip Romalı gladyatörleri izleyebileceğini duyurdu.

Kuşkusuz, hiçbir Romalı cesaret edip de Modena'ya, Romalı gladyatör dövüşlerine gitmedi. Sonuç merakla bekleniyordu.

Spartacus ve köle ordusu Modena'ya vardığında, çevrede bulunan tüm Roma birlikleri geriye, Alp dağlarına doğru çekildi. Spartacus'e karşı koyacak kadar güçlü değillerdi.

Köleler, Modena'nın düzlük bir alanında zaman kaybetmeden bir arena oluşturdular. Arı gibi çalışıyorlardı. Çevredeki ormanlardan kestikleri ağaçlarla alanı çember biçiminde çevirdiler. Binlerce köle, bu kavgayı kaçırmamak için alanın çevresindeki yamaçlara tırmanmış, kendilerine korunaklar yapmıştı.

Spartacus, beş bin savaşçısını nöbetçi olarak çevreye dağıttı. Bunlar her gün yenileriyle değişecekti. Modena'da beş günden fazla kalmak niyetinde değildi. Daha sonra hemen güney İtalya'ya dönüp, "Güneş Ülkesi" çalışmalarını sürdürmek istiyordu. Roma yeteri kadar tedirgin olmuştu ve bu yürüyüşü asla unutmayacaktı.

Modena bölgesinden de büyük katılım olmuştu köle ordusuna. Artık bütün İtalya, Spartacus'ün büyük bir komutan olduğunu kabul etmişti ve gelecekte Roma'nın hakimi olarak görüyordu.

Romalı esirler ormanlık alanda tutuluyordu ve çevrelerine nöbetçiler yerleştirilmişti. Üzerlerinde savaş giysileriyle oturuyorlardı. Spartacus, tıpkı Capua'da, Batiatus'un kendilerine yaptığı gibi, askerlerin iyi beslenmeleri için emir vermişti. Bu nedenle de hepsi diri ve güçlüydü. Başlarına ne geleceğini bilmiyorlardı, ancak sık sık nöbetçilerle Spartacus'e haber gönderip, köle ordusuna katılmak istediklerini belirtiyorlardı.

Modena bölgesine vardıkları günün akşamı büyük tören yapıldı. Köleler dev bir çukur kazıp, içine hayali olarak Crixus'un ve Enamous'un cesedini yerleştirdiler. Daha sonra da üzerine büyük bir kaya oturttular. Tören sırasında

tüm köleler hep birlikte "özgürlük" diye bağırdılar ve şarap, su gibi tüketildi.

Spartacus'ün aklı Thurium'da kalan Varinya'daydı. Canı sıkılıyor, oğlu ile karısına duyduğu özlem büyüyordu. Onlara daha çok zaman ayırması gerektiğini düşünüyordu.

Spartacus, dalgın dalgın önüne bakıyordu. Urus'un içeri

girmesiyle birlikte başını kaldırdı, sonra gözlerini yeniden yere doğru çevirdi.

"Törenler için seni bekliyoruz Spartacus," dedi Urus.

Spartacus "geliyorum" anlamında başını salladı. Kimseyle konuşmak gelmiyordu içinden. Yaptığı işin doğruluğunu sonuna kadar savunmuştu ama şimdi bundan emin değildi. Esirleri birbirlerine kırdırmakla bir vahşet yaratmış oluyordu. Oysa onun düşlediği dünyada vahşetin yeri yoktu. Hiç olmazsa bu kanlı töreni kadınlardan ve çocuklardan uzakta tutarak doğru bir iş yapmıştı.

Urus çıktıktan sonra ağır ağır doğruldu. Törenlere katılmak istemiyordu ve işin kötüsü, böyle bir seçeneği yoktu. Bu kadar insanı peşinden sürükleyip, Roma'ya saldıracakları izlenimini verip Modena'ya getirmişti. Törenlere katılmayacak olursa hem kölelerin güveni sarsılırdı hem de Crixus'un, Enamous'un ve bu uğurda ölenlerin ruhuna saygısızlık etmiş olurdu.

Çadırdan çıktı. Ilık bir hava vardı dışarıda. Muhafızları, hemen Spartacus'ün etrafını çevirdi. Draba ile Hermios da oradaydı. Üçü önde, muhafızlar arkada, savaşlarda kaybettikleri askerler için dikilen anıtın önüne gittiler. Bütün köleler, Spartacus'ün gelişiyle birlikte susmuşlardı. Herkes ondan bir konuşma yapmasını bekliyordu.

Kendisi için hazırlanan kürsüye çıktı. Kürsünün hemen önünde grup liderleri hazır bekliyordu. David ise tam arkasında duruyordu. Bir bakıma bu, David'in Crixus'un yerini aldığı anlamına geliyordu.

Spartacus, binlerce kölenin ortasında, hepsine sesini ulaştırabileceği bir merkezde bulunuyordu. Yüksek sesle konuşmayı sevmezdi, ancak şimdi gırtlağını patlarcasına birkaç şey söylemek zorundaydı. David, ağzı giderek genişleyen boru gibi bir ağaç verdi Spartacus'e, "Bununla konuş, daha rahat edersin," dedi.

Borunun uzatılması üzerine, zaten isteksiz olan Spartacus'ün konuşma arzusu iyice düştü. Kısa bir konuşma yapıp, törenlerin bir an önce başlamasını sağlayacaktı. Ruhunu saran işkenceyi uzatmanın anlamı yoktu. David'den boruyu aldı, boğazını temizledi.

"Dostlarım," diye başladı konuşmasına.

"Modena'ya neden geldiğimizi artık hepiniz biliyorsunuz. Buraya öncelikle, dava arkadaşımız Crixus'u, ülkesi Galya'ya en yakın yere gömmek için geldik. Onun ve savaşlarda kaybettiğimiz diğer arkadaşlarımızın anısına dikilen bu anıt, özgürlüğümüzün de abidesi olacaktır. Onlar, böyle bir töreni hak etmiş yiğit bir savaşçıydılar.

Modena'ya gelişimizin diğer nedeni, Roma'ya meydan okumak, 'işte biz buyuz!' demek içindi. Şimdi Roma kentindeki zavallılar korkudan titriyorlar. Oysa bizim onlarla alıp veremediğimiz yok. Biz, savunmasız bir Roma kentini yakıp yıkmak için buralara kadar gelmedik. Ama gücümüzün ne olduğunu bilsinler istedik."

Üzerindeki gerginlik azalmış, biraz daha rahatlamıştı.

"Yarın, bu meydanda Romalı esirler, onların bize yaptığı gibi birbirleriyle dövüşecekler. Galip gelen, ölüme yenilmeyen askerin ülkesine dönmesine izin vereceğiz. Biz onları öldürmeyeceğiz. Onlar birbirlerini öldürecek. 'Güneş Ülkesi'nin sınırları dışında yapılacak bu dövüşler bir daha tekrar edilmeyecek. Bizler, Romalıların bize yaptığını tekrar etmeyeceğiz. Eğer sonsuza kadar yaşamak istiyorsak, vahşeti bir kenara bırakmamız gerekiyor. Vahşet bir alışkanlıktır dostlarım; terk edilmediği takdirde bugün düşmana gösterdiğiniz keskin dişlerinizi, yarın birbirinize göstermenize de neden olacaktır."

Son sözünü söylemek için alkışların bitmesini bekledi:

"Herkesin, 'Güneş Ülkesi'ni yaratan kahramanlar olarak

Crixus'a, Enamous'a ve bu uğurda canını veren tüm dostlarımıza son kez saygı göstermesini ve taşkınlık yapmadan törenleri sonuna kadar izlemesini istiyorum."

Spartacus elindeki boruyu David'e uzattı ve kürsüden indi. Bütün köleler avazı çıktığı kadar bağırıyor, Spartacus'ü coşkuyla alkışlıyordu. Spartacus, yitirdikleri gladyatörler için dikilen anıtın yanına gitti, yerden bir avuç toprak alıp, mezarın üzerindeki kayaya doğru savurdu. Kırmızı pelerinine sarınıp oradan hızla uzaklaştı. Köleler arkasından hâlâ bağırıyor, alkışlıyordu ama onun hiçbir şey duyacak hali kalmamıştı.

Çadıra, David ile birlikte girdiler.

"Neyin var Spartacus?" diye sordu David. "Seni mutsuz ve endişeli görüyorum."

"Ters giden bir şeyler var David," dedi Spartacus. "Nedense, başta büyük inançla sarıldığım bu Modena seferi bazı terslikleri de beraberinde getirecek gibi geliyor bana. Bu bir sezgi. Somut bir şey yok ama endişeliyim."

"Varinya'dan ve oğlundan bu kadar uzakta olmak seni endişelendiriyor olabilir Spartacus. Şu ana kadar defalarca koskoca Roma ordusunu dize getirdik. 'Güneş Ülkesi'ni kurmaya başladık. Kısa süre sonra kendi güneşimizin altında mutlu bir şekilde yaşayacağız. Bunları düşünürsen biraz rahatlarsın."

Spartacus, David'e yaklaşıp, elini omzuna koydu:

"Sevgili David," dedi. "Bütün bunları ben de düşünüyorum. Evet, olmazı başarıp, tarihteki en büyük köle ayaklanmasını gerçekleştirdik. Ama asıl zorluk bundan sonra başlıyor. Liderler arasındaki çekişmeler kendini göstermeye başladı bile. Hermios'a bak, Mosar'dan hiç hoşlanmadığını her fırsatta gösteriyor. Draba, Norde ile anlaşamıyor. Phraxus ile Galyalıların arası hiç yok.

Galyalılar kendilerine yeni bir lider bulmakta zorlanıyor... Bütün bunlar, gelecekte ortaya çıkacak yönetim sıkıntısının işaretleri. Kendini düşün: "Sen onlarla eskisi kadar iyi anlaştığını söyleyebilir misin?"

David cevap vermedi.

"Gennicus bunu bana yıllar önce söylemişti."

"Gennicus kim?" diye sordu David. Spartacus sustu. Yeniden derin düşüncelere dalmıştı. David'in çadırdan çıktığını, Urus'un girdiğini fark etmemişti.

"Dövüşler yarın sabah erken mi başlayacak?" diye sordu Urus.

"Erken," dedi Spartacus. "Güneşin doğuşuyla birlikte insanlar meydanda toplansın.

"Spartacus!.."

Spartacus, kendisine bir şey söylemeye hazırlanan Urus'a döndü.

"Evet?"

"Ben 'Güneş Ülkesi'ne dönmek istemiyorum!"

Spartacus sakin bir sesle, "Biliyorum," dedi. "Sen hiçbir zaman bizimle beraber olmadın Urus. 'Güneş Ülkesi'ne hiçbir zaman inanmadın. Seni zorlayamam."

Urus çok şaşırmış görünüyordu. Nedeni sormaya korkuyordu.

"Başka bir önerim var sana Urus," dedi Spartacus. "Törenlere senin katılmanı istemiyorum. Bence bu akşamdan Modena'yı terk et!"

Urus'un adeta dili tutulmuştu. Spartacus'ün her şeyin farkında olduğunu o anda anladı. O gece kampı terk etmek zorundaydı. Aksi durumda Spartacus'ün onu öldürteceğini biliyordu.

"Peki," dedi fısıltı halinde. "Elveda Spartacus, her şey için artık çok geç. Seni hep sevdiğimi bilmeni istiyorum."

"Güle güle Urus. Birkaç gün çeneni tutmanı istiyorum senden. Kimseye bir şey söylemeden ortadan kaybol. Yoksa seni ben de kurtaramam."

"Bir gün bu iyiliğinin karşılığını alacaksın Spartacus," dedi Urus. "Sana söz veriyorum."

Urus hızla çadırdan çıkarken içeri dolan ılık rüzgar Spartacus'ü ürpermesine neden oldu. Omuzlarına yine ağır bir karamsarlık çökmüştü. "Tek tek yok oluyoruz, farkında değiliz," diye söylendi.

Ertesi gün Urus'u kimse sormadı. O kalabalık içerisinde yokluğunu fark eden olmadı. Meydanı çevreleyen köleler, büyük bir heyecanla Romalı askerlerin birbirleriyle yapacağı kavgayı bekliyordu.

Yeniden Capua üzerinden Thurium'a dönerlerken, arkalarında yüzlerce ceset ve bir avuç kadar özgürlüğüne kavuşmuş Romalı asker bırakmışlardı.

Dövüşler çok kanlı geçmişti. Spartacus dövüşlerin çoğuna katılmamıştı. Kölelerin çığlıkları, Romalı askerlerin kavga sesleri çadırına kadar geliyor, Spartacus sıkıntıyla çadırın içinde dolaşıp duruyordu. Beşinci günün sonunda artık köleler de eğlenceden, Romalı askerlerin birbirlerini öldürmesinden sıkılmaya başlamışlardı. Artık dönüşe geçme vakti gelmişti. Spartacus, dövüşlerin son bulması için talimat verdi. Sağ kalan Romalı askerler Modena'da bırakılacaktı.

Uzun dönüş yolculuğuna başladıklarında Spartacus'ün sıkıntısı geçmemişti. Roma yakınlarından geçerken, kentin üzerine çöken koyu yağmur bulutları içini daha da kararttı.

"Urus, 'Güneş Ülkesi'ne dönmek istememekte haklıydı galiba," diye mırıldandı.

David çok yakınında olmasına rağmen, Spartacus'ün sözlerini duymadı. O da dalgın ve endişeli görünüyordu.

Crassus sefere hazırlanıyor

Köle ordusunun Modena'da gövde gösterisi yaptığı ve iki kez Roma kenti yakınlarından geçtiği sırada Marcus Crassus Roma'daydı.

Crassus, iki yıl önce, İ.Ö. 73'te preator seçilmişti. Pompeius'un kuzeyde savaşta olmasından yararlanarak Senato üzerinde baskı kurdu ve kendini güçlendirdi. Preator olduktan sonra da Sulla'nın hazırlattığı anayasayı değiştirdi.

Crassus'a göre Sulla bunu hak etmişti. Pompeius'tan yana tavır alarak Crassus'un yok olması için çalışmıştı ama ömrü yetmemişti. Pompeius'un da Roma'da olmayışı daha rahat çalışmasına olanak tanımıştı.

Tam bu sırada Capua'daki isyan başlamıştı. Crassus başlarda köle ayaklanmasına hiç önem vermemiş; Cladius Pulcher ve Varinius komutasında iki ayrı orduyla Spartacus'ün hakkından geleceğini düşünmüştü.

Ama öyle olmamıştı. Bu asi köle, bugün Roma kentinin surlarına kadar yaklaşma cüretini göstermiş, üstelik Modena'da Romalı askerleri birbirine kırdırarak gövde gösterisi yapmıştı. "Aşağılık köle" mutlaka cezalandırılmalıydı.

Pompeius'un dönüşünü beklemeden Spartacus'ün üzerine bir sefer düzenlemeye karar verdi. Tüm seçenekleri değerlendirmeye başladı:

"Roma yakınlarına kadar gelmesine rağmen saldırmamıştı Spartacus. Eline bir fırsat geçmişti bu asi kölenin ve bunu iyi kullanamamıştı. Demek ki buradan ayrılıp Roma'yı savunmasız bıraksam bile yine saldırmayacaktı aptal köle... O, fırsatını kullanamamıştı ama ben kullanacağım. Aptallar olmasa akıllılar nasıl başarılı olurdu ki..."

Crassus, hiç oyalanmadan lejyonlardan birlikler istedi. Bu arada Roma sarsıntıyı atlatmış, günlük yaşamına dönmüştü. Herkes, Marcus Licinius Crassus'un, Spartacus'ün hakkından gelmesi gerektiğini düşünüyordu.

Fırsat, kudretli Crassus için çok önemliydi. Pompeius'tan ve Caesar'dan daha büyük bir başarı elde etmesi ve Roma'nın en kuvvetli üç adamının en güçlüsü olması için köle ayaklanmasını bastırması yetecekti. Roma halkının yüreğini ağzına getiren bu asi, hak ettiği cezayı bulacak ve Marcus Crassus'u, Roma'nın "bir numaralı" adamı yapacaktı.

Elde edilecek başarı, bir numaralı düşmanı Cicero'nun da ağzını sonsuza kadar kapatacak kadar büyük bir zafer olmalıydı. Pompeius'un bu işe karışmaması gerekiyordu. Bunun basit bir köle ayaklanması olmadığı, Spartacus'ün Roma kentinin yakınlarına kadar gelmesinden belliydi. Koskoca Roma İmparatorluğu, kendi evlatlarını birbirine kırdıran bu alçak "köle başı" karşısında aciz kalmıştı. Diğerlerinin yokluğunda Roma'nın bir numaralı adamı kendisi olduğuna göre, kararları vermek de ona düşerdi.

Düşüncesini Senato'ya açtı ve onlardan savaş izni istedi. Spartacus tehlikesini yaşamış olan Senato üyeleri, köle

ordusuna karşı düzenlenecek seferi desteklediklerini belirttiler. Bunun için her senatör, üzerine düşen görevi yapacak ve Crassus'un emrine verilecek orduya takviyelerde bulunacaktı.

Thurium'a doğru yola çıkmadan bir gün önce Crassus, Caius ile görüşmek istedi. Cinsel bir istek değildi bu. Yalnızca onun düşüncelerini de öğrenmek istiyordu.

Caius, Capua ziyaretinden beri Crassus'a karşı soğuk davranıyordu. Ne olduğunu anlamak istiyordu Crassus. Birlikte gitmeyi önerecekti yeğenine. Belki yol boyunca gevezelik eder, oyalanırlardı.

Caius geldiğinde, Crassus yemeğini henüz bitirmiş, şarabını yudumluyordu. Muhafızlardan biri Caius'un geldiğini haber verince, üzerine çeki düzen verip kafasına defne dalından çemberini oturttu. Preator alametiydi bu. Tüm görkemiyle yeğeninin karşısına çıkmaya hazırlanıyordu.

Caius'un içeri girişiyle birlikte bütün düşünceleri allak bullak oldu. Yeğeninin yüzü tanınmayacak haldeydi. Yanaklarının altı ve göz çevresi morarmıştı. Alnında taze bir çizik vardı ve dudakları patlamıştı.

"Ne oldu sana?" diye dehşetle sordu.

Tüm hırpani haline karşın Caius gülümsüyordu.

"Biraz yaramazlık yaptım," dedi.

"Kim yaptı bunu?"

"Bunun ne önemi var Marcus Crassus," diye alaylı bir sesle cevap verdi Caius. "Artık benim birkaç sahibim var. Onlardan biri veya diğeri, ne önemi var?"

"Neden?" diye derin bir soluk verdi Crassus. "Neden böyle bir şey yaptın? Ben sana birlikte Thurium'a gitmeyi önerecektim. Senin düşüncelerine, aklına ihtiyacım olacak oralarda."

"Yalan söyleme Licinius," diye sertleşti Caius. "Senin benim aklıma hiç ihtiyacın olmadı. Hep vücuduma ihtiyaç duydun sen. Thurium'a seninle birlikte gelmemi ise aklından çıkar. Zaten buradaki dostlarım buna izin vermez."

Crassus yumruklarını sıktı. Kendini tutmasaydı, yüzü zaten tanınmayacak hale gelmiş yeğenini bir de o pataklayacaktı. Şiddete karşıydı Crassus, o yüzden de vazgeçti.

"Bütün bunların anlamı ne?" diye sordu.

"Bunu düşünecek kadar zamanın olacak Licinius," karşılığını verdi Caius. "Uzun bir yol ve uzun bir savaş seni bekliyor. Orada gördüğün bazı şeyler beni sana hatırlatacak."

"Bilmece gibi konuşuyorsun!"

"Hayır Licinius, son derece açık konuşuyorum ama sen anlamak istemiyorsun."

"O halde niye geldin?"

"Beni bu halimle görmeni istedim. Hemen gidiyorum buradan."

"Dur!" diye bağırdı Crassus, "Gitme! Hemen gitme! Biraz oturalım. Belki sana karşı ne gibi bir suç işlediğimi bana anlatma cesaretini bulursun."

"Cesaret mi? Benim korktuğumu da nereden çıkardın Licinius? Ayrıca sana kırgın değilim. Pimpirikli bir moruk oldun sen artık. Her şeyin sana karşı olduğunu sanıyorsun. Herkes sana düşman, herkes senin kötülüğün için çalışıyor diye düşünüyorsun. Sıkıcısın, çok sıkıcı!"

"Benimle doğru konuş!"

Caius, amcasına gülümseyip, kırıtarak uzaklaştı. Crassus öylece kalmıştı. "Neler oluyor?" diye mırıldandı.

Köle ordusu dağılıyor

Modena dönüşü, Thurium yakınlarındaki "Güneş Ülkesi"nde her şey değişmişti sanki. Spartacus Varinya'ya ve oğluna kavuştuğu için mutluydu ama içini daraltan endişelerden arınamamıştı.

Grup liderleri arasındaki gerginlik, dolaylı da olsa kendisine yansıyordu. Hepsine aynı mesafede olmadığının farkındaydı. Draba ile David ona en yakın iki isimdi. Hermios, Phraxus, Mosar, Norde ve diğerleriyle bazı sıkıntılar yaşıyordu.

Hermios, Modena seferinin Roma seferi haline dönmemiş olmasından dolayı Spartacus'e kırgındı ve zorunlu olmadıkça konuşmuyordu. Kendi grubu ile izinsiz hayvan avına çıkıyor, sorulduğu zaman da, grubunun kısmi bağımsızlık içinde olduğu görüşünü savunuyordu. Hermios ayrıca Mosar ve Phraxus ile de geçinemiyordu. Sık sık sınır ihlalleri oluyor, diğer liderler Hermios'u bir çıban başı gibi görüyorlardı. Spartacus, "çıban başı" için kendisine yapılan şikayetlerden bıkmıştı, ancak Hermios ile bu konuda konuşmayı istemiyordu. Biraz zaman tanımaktan yanaydı.

Norde, kendi grubunu bütün gruplardan uzaklaştırmıştı. Afrikalıların diğer gruptaki insanlarla konuşması, alışveriş

yapması, dostluk kurması yasaklanmıştı. Norde bunu, "saf Afrika ırkını korumak" adına yaptığını söylüyordu. Afrikalıların bu tavırları da yapay bir gerginlik yaratıyordu. Gerginlik henüz tehlikeli boyutlarda değildi, ancak giderek tırmandığı da ortadaydı.

Mosar, Norde'ye sık sık, her iki toplumun da aynı topraklardan geldiğini, renklerinin farklı olmasının yüreklerinin de farklı çarptığı anlamına gelmediğini söylüyordu. Norde'nin ise bu "palavralara" ayıracak zamanı yoktu!

Spartacus, "Güneş Ülkesi"nin kontrolünü kaybetmeye başladığını görüyor ama elinden fazla bir şey gelmiyordu. Savaşlar ve kölelikten kurtuluş, bu insanları birbirine perçinlemişti; buna karşılık durgun suyun yosunlanması gibi, "Güneş Ülkesi"nin tabanı da "kirlenmeye" başlamıştı.

Zamanının çoğunu, bir yaşını geçen oğlu Carsus'a ayırıyor, Varinya'ya bile yeterince ilgi gösteremiyordu. Savaşmaktan yorulmuştu artık. Yeni bir savaşa sürüklenmemek için Roma'nın kendilerine saldırmamasını diliyordu. Oysa Roma, "Güneş Ülkesi"ne bir gün mutlaka saldıracaktı ve Spartacus bunu biliyordu. Bu yüzden de askerlerin eğitim işlerine daha çok ağırlık vermesi gerekiyordu. Roma ordusuyla yapacağı olası bir savaşın, meydan savaşı olacağını da tahmin ediyordu. Spartacus'ten oldukça ürken Romalılar, bu kez daha büyük bir orduyla ve kesin sonuç almak üzere Thurium'a geleceklerdi.

İki yol vardı önünde: Ya "Güneş Ülkesi" hayalinden vazgeçerek, Sicilya'ya kadar çekilmek, ya da bütün gücüyle Roma ordusuna karşı koyup, son kez zafere ulaşmak..

Yüz bin kişilik Roma ordusunun, preator Marcus Licinius Crassus komutasında Thurium'a doğru yola çıktığı haberi "Güneş Ülkesi"ne ulaştığında, Spartacus yaşamı boyunca ilk kez yüreğinin titrediğini hissetti.

Ölüm onu korkutmuyordu, ne var ki artık yalnız değildi. Binlerce kölenin yanı sıra karısının ve çocuğunun sorumluluğu vardı omuzlarında. Kendi bedeninin yok olup gitmesine o güne kadar hiç aldırmamıştı. Yok olan beden sadece kendisinin olsaydı, Roma'ya teslim bile olabilirdi. Oysa şimdi binlerce insan onun liderliğinde zafer bekliyordu.

Roma ordusunu üç kez dize getirmiş olmak, köleler için büyük umutlar yaratmıştı. Yenilmez olmadığını kanıtladıkları Roma ordusuyla bir kez daha karşılaşmak için sabırsızlanıyorlardı. Ancak Spartacus, Crassus komutasında üzerlerine gelen Roma ordusunun işi bu kez çok ciddiye aldığının farkındaydı.

Başlarında, Triumviliğin üç adamından biri vardı. Bu, Roma ordusunun Galya veya Germen seferine çıkarken uyguladığı bir kuraldı. Baştaki komutan devletin en üstündeki üç adamdan biriyse eğer, Roma kesin olarak işi bitirmek üzere Thurium'a geliyor demekti. Köleler ise, ne Germen ne de Galya ordusu gibi sağlam ve düzenliydiler. Üç kez tam teçhizatlı Roma ordusunu dize getirmelerinde şansın da büyük rolü olmuştu. Üçüncüsü pek savaş sayılmazdı. Spartacus, bunu asla yadsımıyordu; kendi savaş dehasından çok, kölelerin müthiş azmi ve şanslarının yolunda gitmesi kazanmalarını sağlamıştı. Ama tarih, zaferler sayfasına Spartacus ve köleler lehine bir çentik atacaktı sonuçta. Savaşlarda dip not olarak bile olsa, şansa veya başka nedenlere pek bakılmazdı. Savaşın iki önemli sonucu vardı: Yenmek veya yenilmek. Spartacus kendi hanesine üç kez "zafer" notunu düşürmeyi başarmıştı, önemli olan buydu.

Durum bu kez daha farklıydı. Roma ordusu, "yok etme" amacıyla geliyordu. Köleler veya diğer liderler bunun farkında olmayabilirlerdi ama Spartacus çok güçlü geldik-

lerini biliyordu. Sicilya yönüne çekilme fikrini ciddi olarak düşünüyordu. Ancak buna tek başına karar veremezdi.

Roma ordusunun yola çıktığını haber aldığı günün akşamı liderleri acil toplantıya çağırdı.

Toplantıda Galyalıları Vercingetorix adında genç bir asker temsil ediyordu. Atriux'tan da, Crixus'tan da daha gençti. Uzun boylu ve yapılıydı. Atriux'un da, Crixus'un da ölümünden Spartacus'ü sorumlu tutuyormuş gibi konuşuyordu.

Toplantı çok hararetli geçti. Her kafadan ayrı ses çıkıyordu. Mosar, Norde, Hermios, Phraxus ve Vercingetorix, Romalılarla bir meydan savaşı yapılmasından yanaydı. Modena seferi köleleri çok yormuştu ve yeniden Sicilya'ya doğru yola çıkmaları mümkün görünmüyordu. Ayrıca, Roma ordusu onları Sicilya'da da rahat bırakmayacaktı. Bu yüzden kesin bir hesaplaşmanın olması gerektiği düşüncesindeydiler.

Spartacus, Sicilya'ya doğru çekilmenin daha doğru olduğunu savunuyordu. David ve Draba da ondan yanaydı. Böylelikle hem zaman kazanmış olacaklardı hem de yürüyüşlere kendileri kadar dayanıklı olmayan Roma ordusunu yıpratacaklardı. Yolda vur-kaç taktiği ve kuracakları tuzaklar sayesinde Roma ordusuna ağır kayıplar verdirmeleri mümkündü.

Norde, sinirli bir sesle, "Messina boğazını nasıl geçmeyi düşünüyorsun Spartacus?" diye sordu.

Spartacus, bu konuda bazı planlarının olduğunu söylemekle yetindi.

Hermios, "Artık bize planlarını açık açık söylemende yarar var Spartacus," diye araya girdi. "Sen kafanda bazı şeyler kurup uygulamaya koyuyorsun, bizim ise son anda haberimiz oluyor."

"Bu bir eleştiri mi Hermios?"

"Nasıl kabul edersen Spartacus. Burada birlikte hareket etmek üzere bulunuyoruz. Mosar sana Messina'yı nasıl geçeceğimizi soruyor, senin verdiğin cevaba bak! Ya planların tutmazsa? Belki bizim de planlarına katkıda bulunacak fikirlerimiz olabilir, öyle değil mi?"

"Haklısın," dedi Spartacus. "Eğer en güneye, Sicilya'nın karşı kıyılarına kadar inersek, korsan gemilerinden yararlanarak Sicilya'ya geçebiliriz."

"Korsan gemileriyle mi?" Soruyu soran Polemus, hayretini gizleyememişti. Phraxus da ona eşlik ediyordu. İkisi neredeyse aynı anda konuşuyor gibiydiler. "Yüz bin insanı korsan gemileriyle mi Sicilya'ya geçirmeyi düşünüyorsun. Aylarca uğraşmak gerek Spartacus. Üstelik tam elli bin kişi karşıya geçmişken, geride kalanların ensesine Roma ordusunun inmeyeceğini kim garanti edebilir ki? O zaman yeniden gemilere binip, kıstırılmış elli bin kişiye yardım mı etmeyi düşünüyorsun? Hayal kurma dostum! Bu anlattıklarının mantıkla, akılla hiç ilgisi yok!"

"Kadınları, yaşlıları ve çocukları bu yolla kurtarma şansımız var. Önceliği onlara veririz. Bunu denemek zorundayız," diye David girdi araya. "Spartacus, Thurium'da Roma ordusuna direnmemizin zor, hatta olanaksız olduğunu düşünüyor. Bence haklı. Kent korunaklı değil. Bizim sandık surlarımız da Roma ordusuna karşı yeterli bir savunma oluşturmuyor. Okçuların savunma yapacağı yüksek tepeler de yok burada. Crassus'un ordusu üç yönden saldıracaktır. Bütün cepheleri birden savunmak, bizim için çok güç ve sonucu çok acı olabilir."

"Öyle de olsa, Sicilya macerasından daha çok şansımız olduğunu düşünüyorum," dedi Vercingetorix. "Kaçarak bir yere varamayız. Benim halkım artık kaçmaktan yoruldu.

Roma bizi bu dünyadan silmek istiyorsa, işte önünde bir fırsat. Kim kimi yok edecekse etsin, bu sürüngen yaşam da artık bitsin!"

"Sözlerine dikkat et," diye uyardı Draba.

Toplantının tansiyonu yükseliyordu. Spartacus, araya girmesi gereken zamanın geldiğini anlamıştı:

"Dostlarım, Roma ordusunu burada, Piceen yakınlarındaki meydanda karşılayacağız. Kadınlar, çocuklar ve yaşlılar 'Güneş Ülkesi'nde kalacak. Belki onların Sicilya'ya doğru yola çıkmaları bile yerinde olur. Onları savaşa sokamayız. Kenti savunmak yerine, Roma ordusuyla meydan savaşına gireceğiz. İtirazı olan var mı?"

David, "Sicilya'ya gitmekten vazgeçiyoruz, öyle mi?" diye sordu. Spartacus'teki bu ani değişikliği yönetimindeki zayıflığa vermişti. Sevgili dostu, Capua'dan bu yana büyük saygı beslediği silah arkadaşı geri adım atmaya başlamıştı.

Spartacus, David'in yüzüne bakmadan, "Öyle görünüyor," dedi. "Korsan gemileriyle Sicilya'ya geçmenin bazı sakıncaları olabilir. Phraxus haklı. Ordunun yarısı karşıdayken Romalıların yapacağı ani bir baskın hepimizin işini bitirebilir."

David başını iki elinin arasına alıp olduğu yere çömeldi. Spartacus onun bu hareketine bir anlam verememişti.

"Ama bu ayarlanabilir Spartacus," dedi Draba. "Onlar şu anda Thurium'a doğru yola çıktılar. Buraya gelmeleri uzun zaman alacak. Bu arada biz de Sicilya'ya doğru kayarsak, bize yetişmeleri için en az on kez güneşin doğup batması gerek. Bu sürede de korsan gemileriyle yüz bin insanı karşıya geçirmek mümkün olabilir. Hem, önce kadın ve çocukları karşıya geçirerek onların yaşamını garanti altına alabiliriz."

Mosar itiraz etti:

"Bu riski göze alamayız."

"Tartışma bitmiştir arkadaşlar," dedi Spartacus. "Burada kalıyor ve Piceen'deki meydan savaşı için hazırlıklara başlıyoruz. Gelsin şu Romalılar. Gelsin ve köle ordusu neymiş, onlara bir kez daha gösterelim!"

David ve Draba dışındakiler karargâhı terk etmişlerdi.

"Herkes kendi bildiği gibi hazırlanacak," dedi Spartacus. "Capua'dan beri hiç bu kadar ayrı düşmemiştik."

David, canı sıkkın bir şekilde çömeldiği yerden doğruldu. "Bütün bunlar mücadele gücümüzün giderek zayıflaması sonucu meydana geldi," dedi. "Belki Roma'ya yürümemekle büyük hata işledin Spartacus."

Spartacus, David'e cevap vermedi. Otoritesinin ve David'in kendisine olan inancının kaybolduğunu hissediyordu. Crixus'tan bu yana kimse böylesine acımasızca eleştirmemişti onu. Yeniden otorite sağlayabilmesi için Roma ordusunu mutlaka dize getirmeliydi. Tersi durumda zaten hepsini ölüm bekliyordu.

Roma ordusu homojen ve düzenliydi. Kendi elindeki ordu ise birkaç başlı durumdaydı. Ayrıca, kölelerin "Güneş Ülkesi"ne inancı da gün geçtikçe zayıflıyordu. Herkes kendi ülkesini kurma çabasındaydı. Bir kent değil, koloniler grubu oluşturuyorlardı. Tehlikeli gidiş buradan başlamıştı. Araplar, Yunanlılar, Mısırlılar, Galyalılar, hepsi kendi kurallarıyla kendi "Güneş Ülkeleri"ni inşa etmeye başlamışlardı. Onları birbirine kenetleyen ortak düşman Roma bile, kendilerine gelmelerini sağlayamıyordu. Ortak düşman kavramı bitmişti. Roma saldırıya geçtiğinde, bütün gruplar kendi adına savaşacak gibi görünüyordu.

Spartacus'ü korkutan da buydu.

David ve Draba çıktıktan sonra Spartacus uzun süre düşündü. Meydan savaşında şanslarının çok az olduğunu biliyordu. Yeni taktikler geliştirmek zorundaydı.

Varinya'nın içeri girdiğini fark etmedi. Neden sonra küçük Carsus'un çıkardığı sesler, oğluyla ve karısıyla ilgilenmesine neden oldu.

Varinya, tedirgin bir sesle, "Urus, gerçekten Modena'dayken öldü mü, yoksa kayboldu mu Spartacus?" diye sordu.

"Bunun ne önemi var Varinya?" diye soruyla karşılık verdi Spartacus. "Modena'dan sonra onu ben de görmedim."

"Romalılara mı sığındı dersin?"

"Bilmiyorum."

"Aramızdaki hain o muydu Spartacus?"

Spartacus başını iki ellerinin arasına alıp, sesini yükseltti: "Bilmiyorum dedim Varinya! Bilmiyorum! Şimdi beni rahat bırak, biraz yalnız kalıp düşünmeliyim."

Varinya kocasına yaklaşıp, serbest kalan eliyle saçlarını okşadı. Spartacus tepki vermedi.

Her şey kötü gidiyordu. Her şey...

Piceen meydanı

Bataklığın ıssız köşelerinden birinde Spartacus can çekişiyordu. Artık başını da oynatamaz hale gelmişti. En son hatırladığı şey Urus'un yüzüydü. Savaşın en kanlı anlarından birinde onunla göz göze gelmişti.

Doğrusu, Marcus Crassus çok akıllı bir savaş taktiği uygulamıştı. Piceen meydanından geri çekilmiş, Spartacus'ün daha önce yaptığı gibi, otuz bin kişilik bir güçle köle ordusunu arkadan kuşatmıştı. Köle ordusu, bir an Roma ordusunu yendiği izlenimine kapılarak ileri doğru hamle yapınca, Piceen meydanına hakim tepelerin altına kadar sürüklenmişti. Bu sırada tepeye yerleştirilen Roma okçuları, köle ordusuna çok ağır kayıplar verdirmişti.

Yine Galyalıların aceleciliği yüzünden tuzağa düşmüşlerdi. Spartacus'ün bütün çırpınmalarına rağmen, Mısırlılar ve Galyalılar Roma ordusunu kovalamaya başlamıştı. Polemus'un liderliğindeki Trakyalılar, Spartacus'ün yanında kalmayı yeğlemişlerdi. Az sayıda Yahudi de David ile birlikte Spartacus'ün yanındaydı. Draba dışındaki Afrikalılar da Galyalıların ve Mısırlıların başını çektiği grubun arkasından Roma ordusunu kuşatmaya gitmişti.

Spartacus'ün iki yıldır düzenli olması için uğraştığı ordu, bir anda çapulcu sürüsüne dönüşmüştü. Bütün gruplar birbirinden ayrı olarak, kaçtığını düşündükleri Roma ordusuna karşı saldırıya geçmişlerdi.

Spartacus hilenin farkındaydı, ancak Roma ordusunun peşinden koşan liderlere bunu anlatamıyordu.

Savaşı kaybediyorlardı. Son bir yarma hareketiyle gerideki çemberi kırıp, Trakyalılarla ve Yahudilerle birlikte Sicilya tarafına inmeleri tek kurtuluş yollarıydı. Çemberi yarabilirlerse, Thurium'daki kampa geçecek, oradakileri de alıp Sicilya yönünde kaçmaya çalışacaklardı.

Başka çareleri kalmamıştı.

Trakyalılar hâlâ silahlı güç açısından köle ordusunun temelini oluşturuyordu. Çemberi kırmak mümkün olabilirdi.

Crassus, Spartacus'ün geriye doğru yarma hareketine girişeceğini tahmin etmişti. Bu nedenle de, Piceen meydanının dört tarafına da Romalı askerler dizilmişti. Spartacus'ün ordusu meydana girdiği anda, yaya ve atlı olarak hazır bekleyen Roma ordusu, artık kaçmaktan başka bir şey düşünmeyen köle ordusuna son saldırısını yapacaktı.

Nitekim öyle oldu.

Spartacus ve ordusu Piceen meydanına geldiğinde, Roma ordusu dört bir yandan, yetmiş bin kişilik bir güçle saldırdı.

Spartacus her şeyin bittiğini anlamıştı. David'e arkasında kalmasını söyledi. Draba'ya da Varinya'yı ve Carsus'u bulmasını söyledi. Draba bir süre tereddüt ettikten sonra, hızla kampa doğru atını sürdü.

Spartacus, Draba'nın peşinden bakarken, "Umarım kampa kadar ulaşabilir," dedi.

Çarpışma, beş saat kadar sürdü. Köle ordusu tamamen yok edilmişti. Yerde binlerce kölenin ve Romalı askerin

cesedi yatıyordu. Köle cesedi daha fazlaydı. Yaralılar ve diğer sağ kalanlar, Romalı askerlerin oluşturdukları çemberin ortasında bekliyorlardı. Başlarında Polemus ile David vardı.

Kuzeye doğru ilerleyen Galyalı ve Mısırlı grubun da sonu hüsranla bitmişti. Okçu ateşinden kurtulmayı başaran başıboş köleler, kuzeye doğru hızla kaçarken, Pompeius'un ordusu tarafından imha edilmişti. Onların kaderi daha da kötü olmuş, aralarından tek bir köle bile kurtulamamıştı. Ne de olsa Crassus, Pompeius'a göre daha merhametli bir komutandı!

Sayıları iki bini bulan esirlere sürekli yenileri ekleniyordu. Görünümleri içler acısıydı. Yerde yatan ağır yaralı arkadaşlarına yardım etmeye çalışıyorlardı. Büyük bir uğultu vardı.

Crassus'un meydana girmesiyle, uğultu bıçak gibi kesildi. Liktörlerin yol gösterdiği Crassus'un arabası esirlere yüz adım kadar uzakta durdu.

Marcus Crassus, bütün heybetiyle arabasından inip esirlere doğru yürüdü.

"Hanginiz Spartacus?"

Spartacus ölüyor

Sırtına yediği mızrak ve kılıç darbeleriyle yere yıkılmıştı Spartacus. Son bir gayretle ayağa kalkmaya çalışırken, bir kılıç darbesi daha aldı. David, etrafında çırpınıyor, onu korumak için elinden geleni yapıyordu ama Roma askerlerinin sayısı oldukça fazlaydı. David'in onlardan kurtulup kendine yardıma gelmesi neredeyse imkansızdı.

Spartacus daha fazla dayanamadı ve yere düştü. Uzun süre sonra uyandığında ise bataklığın bu ıssız köşesindeydi. Başucunda Urus duruyordu. Urus, Spartacus'ü sırtüstü yatırmış, yaralarını temizlemeye çalışıyordu.

"Boş ver Urus," dedi Spartacus. "Ben artık ölüyorum. Bunu hissediyorum. Sen Varinya ve Carsus ile ilgilen."

Urus, bataklığın suyuna batırdığı bir bez parçasıyla Spartacus'ün yaralarını silerken, "Onlar Draba ile birlikte, güvendeler," dedi.

Spartacus derin bir soluk aldı.

"Beni niye kurtardın?" diye sordu. "Bıraksaydın, orada adamlarımla birlikte ölseydim."

"Senin gibi insanlar ne savaş meydanlarında ne de yataklarında rahat rahat ölürler Spartacus. Şimdi senin cesedini arayacaklar. Bulamadıkça da rahat edemeyecekler.

Roma'yı iyi bilen biri söyledi. Varinya ve Carsus'u kurtaracak olan bir Romalı. Bunu neden yaptığını tahmin edebiliyorum. Birinden intikam alıyor o. Kendi yöntemiyle birini cezalandırıyor. Sen, Varinya ve Carsus, onun intikam oyunundaki şanslı kişilersiniz."

"Kim bu?"

"Boşuna nefes tüketme Spartacus. Sana verdiğim sözü yerine getiriyorum. Ne kadar şanslı olduğun belirleyecek her şeyi. Yaraların iyileşirse kalkar, çekip gidersin. Seni savaş meydanından buralara kadar taşımakla iyi mi yaptım, kötü mü, bilmiyorum. Ama bu benim fikrim değildi. Bunu bil. Kim olduğunu öğrenmen neyi değiştirecek ki? Yalnız şuna inanmanı istiyorum: Oğlun ve karın gerçekten güvendeler. Buradan uzaklara gidecekler. Eğer yaşarsan onları bulacağın yeri sana söylerim."

"Şimdi söyle!" diye güçlükle konuştu Spartacus.

"Dostum, bunu istemek büyük aptallık değil mi? Eğer sen ölmeden Romalı askerler buraya gelirse, sana Varinya'nın yerini söyletirler. Sen ne kadar güçlü olursan ol, gözünün önünde küçücük çocukları doğrarlar ve sen de konuşmak zorunda kalırsın. Romalıların yapamayacağı şey yok. Crixus'un sözlerini unutma. 'Bir kadın için elli bin can çok,' demişti sana. Ben de benzer şeyleri söylüyorum. Bir isim için onlarca çocuğun hayatı yok olacak belki..."

"Ben ölüyorum, öyle değil mi Urus?" Spartacus'ün sesi giderek zayıflıyordu.

"Yaraların çok ağır Spartacus. Bu yaraların iyileşmesi iyi bir bakımı gerektirir. Buralarda ise senin iyileşmeni değil, ölümünü bekleyen ummadığın kadar çok insan var. Öldüğünü bilmemeleri gerekiyor. Dediğim gibi, bunu isteyen ben değilim. Benim için yaşaman veya ölmen çok şeyi değiştirmez. Ama birileri senin adının yaşamasını

istiyor nedense. Bu yüzden seni taşıyıp getirdim. Biraz sonra seni yalnız bırakıp gideceğim. Bana verilen emre göre seni bataklığa atmalıydım. Ama yaşıyordun ve bunu yapamazdım. Eğer öleceğinden emin olursan, kendini bataklığın içine bırak. Cesedinin bulunmaması gerek. Kısa süre içinde ayağa kalkıp yürüyecek halde değilsin. Bir süre sonra açlık da bastıracak. Kan kaybın da çok. Kısacası, yaşaman mucizeye bağlı. Söz vermeni istiyorum. Umutsuzluğa düştüğün anda, kendini bataklığa bırak. Varinya ve Carsus'un güvenliği için bunu yapmalısın ve bir efsanenin asla ölmeyeceğini kanıtlamalısın Spartacus. Şu anda Crassus seni aramaya başlamıştır bile. Kim bilir insanlara nasıl işkence uyguluyordur. Çılgına dönmüştür çoktan."

"Peki Urus," dedi Spartacus son bir gayretle. "Sana söz veriyorum, kendimi bataklığa bırakacağım. Sen git. Varinya ve Carsus ile ilgilen. Kurtar onları! Spartacus'ün bir bataklıkta boğulduğunu asla bilmesinler. Onlar da beni yaşıyor sansınlar, bir gün döneceğimi umutla beklesinler. Onlara gerçeği asla söyleme!"

Spartacus'ün konuşacak hali kalmamıştı. Urus'tan kendisini yamaca doğru yüzükoyun yatırmasını istedi. Bir süre sonra güçsüz kollarıyla da olsa kendini aşağı, bataklığa itecek durumda olmalıydı. Kolunu, yaşlı bir akasya köküne bağlamasını istedi Urus'tan. "Bağı gevşek bırak, dilediğimde çözebileyim," diye ekledi.

Urus, kendisine söyleneni yaptı. Spartacus'ü bataklığın ucuna, yüzükoyun yatırdı. Spartacus'ün ayakları, dizine kadar bataklığın içindeydi zaten. En ufak bir hareket bile, bataklığın onu yutmasına neden olacaktı. Ama eğer bir mucize olur da, iyileşirse, kendisini bataklıktan kurtarabilecek pozisyondaydı.

Spartacus, Urus gittikten uzunca bir süre sonra etrafındaki seslerin yakınlaşması üzerine sonunun geldiğini anladı. Bütün gücünü kullanarak, vücudunu hafifçe oynatmayı başardı. Bağını çözdü ve aşağı doğru kaydı.

Artık bataklığın kaygan kumları onu içine doğru çekmeye başlamıştı. Boynuna kadar battığı sırada, son kez gözlerini aralayıp, milyonlarca yıldızın dolaştığı gökyüzüne baktı ve "Varinya," diye fısıldadı.

Birkaç saniye sonra ortadan kaybolmuştu.

Spartacus yaşıyor

Piceen'deki meydan savaşı sona erip de köle ordusu bir daha toparlanmamak üzere dağıtıldıktan altı ay kadar sonra, Crassus'un hamamda Caius ile yaptığı tartışma meydana geldi.

Crassus, yeğeninin kendisinden çok ağır bir intikam aldığını düşünüyor ve bunun cevabını verecek yollar araştırıyordu.

Bu sıralarda Napoli limanında genç bir adam, sırtında torbasıyla, kendisini Korsika'ya götürecek büyük bir yelkenli teknenin kalkmasını bekliyordu.

Köle ayaklanmasından sonra Roma ordusu, ülkenin bütün sınırları içinde sıkı kontrollere başlamıştı. Liman asker kaynıyordu ama delikanlının askerlerle ilgilendiği yoktu. Limanın öteki ucunda on-on beş kadar liman işçisi bulunduğu yöne doğru yürümeye başladığında, delikanlı onlarla da ilgilenmedi. Güneşli bir Napoli sabahının tadını çıkarmak istercesine arada bir yüzünü güneşe dönüyor, ardından yelkenlinin güvertesine bakıyordu.

İşçiler iyice yaklaşmaya başladığı sırada genç adam, yelkenlinin demir attığı iskeleye doğru yürümeye başladı. Kalkışa az zaman kalmıştı. Kaptan güvertede dolaşıp, sağa

sola emirler yağdırıyordu. Yelkenli, Roma bayrağını taşımasına rağmen korsan işlerde kullanılıyordu. Genç adam, kaptana yüklüce para vermiş ve Korsika'ya kadar kendisine özel bir kamara tahsis edilmesini sağlamıştı.

Delikanlıyı arkadan gören liman işçilerinden biri, "Gözlerinizi açıp da bakın!" diye bağırdı. "Bu Spartacus değil mi?"

Diğerleri şaşkınlıkla işçinin gösterdiği yere baktılar. Genç adamın yüzü tam olarak görünmüyordu ama arkadan Spartacus'e benziyordu.

"Ben size söylemiştim!" diye bağırdı orta boylu, esmer, siyah bıyıklı ve tıknaz bir işçi. "Gerçekten bu Spartacus! Onun ölmediğini biliyordum!"

"Dur, heyecanlanma!" dedi, orta yaşlı, kızıl sakallı olanı. "Yüzünü görmemiz gerek önce."

Delikanlı bir an yan döndüğünde hepsinin ağzı bir karış açık kaldı.

"Evet," dedi kuşkuyla yaklaşan kızıl sakallı işçi. "Haklısınız, bu Spartacus'ün ta kendisi!"

"Peki şimdi ne yapacağız? Romalı askerlere haber vermemiz gerek!"

"Hayır," dedi genç, çelimsiz ve kırçıl sakallı diğer bir işçi. "Bırakalım gitsin. O, bütün köleler için bir efsane oldu artık. Spartacus yaşadığı sürece Roma, kölelerine eskisi gibi davranamayacaktır."

"Doğru," diye hep bir ağızdan onayladı diğerleri.

"Yine de gidip bir merhaba dememizde sakınca yok herhalde?"

"Doğru, gidelim!"

"Durun!" diye bağırdı aralarından biri. "Eğer Spartacus ise, onu ele vermenin en güzel yolu ona 'merhaba' demek. Baksanıza, etraf Romalı askerden geçilmiyor."

"Olsun," dedi bir diğeri. "Yine de yaklaşıp küçük bir selam vermek, dikkat çekmez."

Bu sırada delikanlı, yelkenliye çıkan ip merdivenden tırmanmaya başlamıştı. Peşinden telaşla gelen işçileri görmemişti. Tam güverteye adım attığı sırada, aşağıdaki işçilerden biri tedirgin bir şekilde, "Hey Spartacus!" diye ardından seslendi.

"Spartacus, buraya bak! Sana selam vermeye, saygımızı göstermeye geldik!" Bu kez konuşan çocuk yaşlarda başka bir işçiydi. Fısıltıyla bağırtı arası sesleniyordu.

Delikanlı oralı bile olmadı. Güvertede emirler yağdıran kaptana doğru yürüdü. Aşağıdaki işçiler, artık askerlerin duyması riskini de göze alıp, daha yüksek sesle bağırmaya başlamışlardı.

Gürültüyü duyan kaptan, güverteden aşağıya, işçilere baktı. Tekneye doğru seslendiklerini görünce delikanlıya, "Seni çağırıyorlar sanırım," dedi.

Delikanlı güvertenin kenarına yanaşıp, aşağıda "Spartacus!" diye bağıran işçilere baktı.

"Ne istiyorsunuz?"

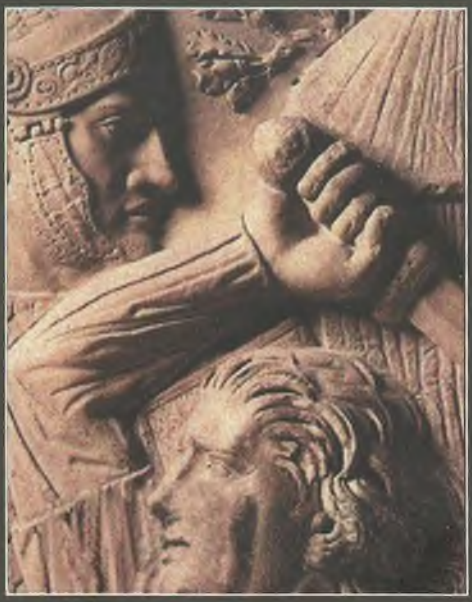
"Spartacus, Jüpiter adına bizi kutsa ve şans dile!" diye bağırdı biri.

Delikanlı o an ne olduğunu kavradı ve içinde bulunduğu tehlikenin ürpertisiyle omuzları titredi. Bir an önce savması gerekiyordu işçileri. Elini kaldırıp selamladıktan sonra çabucak güverteden çekildi. Yelkenli, küçük bir sarsıntının ardından limandan ayrılmaya başladı. İşçiler, tekne gözden kaybolana kadar el sallamaya devam ettiler.

"Ne istiyorlarmış?" diye sordu kaptan delikanlıya.

"Bilmiyorum," dedi Andreas.

"Sanırım birine benzettiler..."

İsyancı Köle
SPARTACUS

"Dövüşler yarın ne zaman başlayacak?" diye sordu Urus.

"Erken," dedi Spartacus. "Güneşin doğuşuyla birlikte insanlar meydanda toplansın.

"Spartacus!.."

Spartacus, kendisine bir şey söylemeye hazırlanan Urus'a döndü.

"Evet?"

"Ben 'Güneş Ülkesi'ne dönmek istemiyorum!"

Spartacus sakin bir sesle, "Biliyorum," dedi. "Sen hiçbir zaman bizimle beraber olmadın Urus. 'Güneş Ülkesi'ne hiçbir zaman inanmadın. Seni zorlayamam."

Urus çok şaşırmış görünüyordu. Nedeni sormaya korkuyordu.

"Başka bir önerim var sana Urus," dedi Spartacus. "Törenlere senin katılmanı istemiyorum. Bence bu akşamdan Modena'yı terk et!"

Etkin yayı

ISBN 975-6391-09-X